

T.C.
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MALİYE ANABİLİM DALI
MALİ HUKUK PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRK VERGİ HUKUKUNDA
HACİZ VE ELEKTRONİK HACİZ UYGULAMASI

BURÇİN BURAN

DANIŞMAN

Doç. Dr. HATİCE YURTSEVER

MANİSA

2013

ÖZET

Kamusal hizmetlerin topluma fayda sağlaması ve süreklilik göstermesi zorunluluğundan dolayı, kamu alacaklarının tahsilatının vadesinde yapılması son derece önemlidir. Ülkemizde kamu alacakları 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'a (AATUHK) göre tahsil edilmektedir. 6183 sayılı AATUHK, kamu alacaklarının tahsilini güvence altına alan tedbirler ile cebren tahsil yöntemlerini içermektedir.

Kamu alacaklarının cebren tahsil yöntemlerinden en etkili olanı haciz yolu ile taktır. Haciz, borçlunun mal bildiriminde gösterilen veya tahsil dairesince saptanan borçlu veya üçüncü kişilerin elindeki menkul malları ile gayrimenkullerinden, alacak ve haklarından kamu alacağına yetecek miktarının tahsil dairesince el konulmasıdır (6183 sayılı AATUHK 62. md.). 2009 yılında uygulamaya konulan elektronik haciz (e-haciz) uygulaması ise, iş gücü ve zamandan tasarruf edilmesi amacıyla Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından geliştirilmiştir.

Çalışmada Türk Vergi Hukuku'nda haciz ve elektronik haciz uygulamasına yer verilecektir. Bu bağlamda birinci bölümde, kamu alacağı kavramı ve kamu alacağını güvence altına almak için kullanılan yöntemler hakkında bilgiler verilecek; cebren tahsil yolları açıklanmaya çalışılacaktır. İkinci bölümde ise, seçilmiş ülkelerdeki vergi sistemleri, vergi denetimleri ve kamu alacağının tahsil edilmesine yönelik olarak gerçekleştirilen haciz uygulamaları hakkında kısaca bilgiler verilmeye çalışılacaktır. Üçüncü bölümde ise, haciz kavramı ve hukuki niteliğine, Türkiye'de kamu alacaklarının tahsilatında haciz ve e-haciz uygulamalarına yer verilecek, seçilmiş ülkelerle kıyaslama yapılacaktır. Haciz ve e-haciz uygulamalarında yaşanan sorunlar ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri sunulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kamu Alacağı, Haciz, Elektronik Haciz.

ABSTRACT

Because of the fact that the public services are useful for the community and have the obligation to keep the continuity, it is extremely important for the collection of public claims to be made at maturity. In our country, the public claims are collected according to the Law No: 6183 The Procedure Law on Collection of Public Claims. The Law No: 6183 The Procedure Law on Collection of Public Claims include the measures which guarantee the collections of public claim and compulsorily claim methods

The most effective one of the compulsorily claim methods of public revenues is following by a lien. Lien is confiscating the claims of the securities, commodities and real estate of debtor who has been determined by the claim department or shown in the goods declaration of the debtor or the third persons. (Act No: 6183, The Procedure Law on Collection of Public Claims, contract: 62). The implementation of the electronic lien (e-lien) put into practice in 2009 was developed by the Presidency of Revenue Administration in order to save time and labor.

This study deals with the implementation of lien and electronic lien (e-lien) in Turkish Tax Law. So, the first chapter gives information about the concept of public claim and the measures which are used to guarantee the public claims and the compulsorily claim methods are explained. The second chapter gives short information about , tax control, the tax systems in the selected countries and the implementation of the liens applied in order to collect the public claims. Lastly , the third chapter is in relation to the concept of lien and its legal quality, the application of the lien and the electronic lien of the public claims in Turkey and a comparison is made with the selected countries. E-lien and lien in applications related to the problems and propose solutions to these problems will be studied.

Key words: Public Claim, Lien, Electronic-Lien

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans / Doktora tezi olarak sunduğum “Türk Vergi Hukukunda Haciz ve Elektronik Haciz Uygulaması” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

.../.../2013

Adı Soyadı

Burçin BURAN

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 26.12.2013 tarih ve 30/5 sayılı toplantısında oluşturulan jürimiz tarafından Lisans Üstü Öğretim Yönetmeliği'nin 24. Maddesi gereğince Enstitümüz Maliye Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Burçin BURAN'ın "Türk Vergi Hukukunda Haciz ve Elektronik Haciz Uygulaması" konulu tezi incelenmiş ve aday 07.01.2014 tarihinde saat 10.00'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra..... dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından jüri üyelerine sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin,

BAŞARILI olduğuna OY BİRLİĞİ
DÜZELTME yapılmasına * OY ÇOKLUĞU
RED edilmesine ** ile karar verilmiştir.

* Bu halde adaya 3 ay süre verilir.

** Bu halde adayın kaydı silinir.

BAŞKAN
Doç. Dr. Hatice YURTSEVER
(Danışman)

ÜYE
Doç. Dr. Tülin CANBAY

ÜYE
Yrd. Doç. Dr. Murat ŞAHİN

Evet Hayır

*** Tez, burs, ödül veya Teşvik prog. (Tüba, Fullbright vb.) aday olabilir

Tez, mutlaka basılmalıdır

Tez, mevcut haliyle basılmalıdır

Tez, gözden geçirildikten sonra basılmalıdır.

Tez, basımı gereksizdir.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
YEMİN METNİ.....	iii
TEZ SAVUNMA TUTANAĞI	iv
TABLolar LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR	xii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAMU ALACAĞI KAVRAMI, KAMU ALACAĞINI KORUMA YÖNTEMLERİ

VE

KAMU ALACAKLARININ CEBREN TAHSİLİ

I. KAMU ALACAĞI KAVRAMI VE KAPSAMI	4
A. KAMU ALACAĞI - VERGİ ALACAĞI.....	4
B. KAMU ALACAKLARININ KAPSAMI.....	6
1. Asli Kamu Alacakları.....	7
2. Fer'i Kamu Alacakları.....	8
3. Kamu Hizmeti Yapılmasına Bağlı Olarak Doğan Alacaklar	8
4. Takip Giderlerinden Oluşan Kamu Alacakları	9
5. Tahsil-i Emval Kanununa Göre Tahsil Edilmesi Gereken Kamu Alacağı	10
6. 6183 Sayılı Kanun' un Kapsamı Dışında Kalan Kamu Alacakları.....	11
II. KAMU ALACAĞININ KORUNMASI	13
A. KAMU ALACAĞININ GÜVENCE ALTINA ALINMA İHTİYACI.....	13
B. KAMU ALACAĞINI GÜVENCE ALTINA ALMAK	
İÇİN KULLANILAN YÖNTEMLER.....	14
1. Teminat İstenmesi	15
a. Teminat Kavramı ve Hukuki Niteliği.....	15

b. Teminatın Yasal Düzenlemesi	15
2. İhtiyati Haciz	18
a. İhtiyati Haciz Kavramı ve Hukuki Niteliği	18
b. İhtiyati Haciz Uygulaması.....	18
3. İhtiyati Tahakkuk	21
a. İhtiyati Tahakkuk Kavramı ve Hukuki Niteliği	21
b. İhtiyati Tahakkuk Uygulaması.....	22
4. Diğer Korunma Hükümleri	25
III. KAMU ALACAKLARININ CEBREN TAHSİLİ	28
A. KAMU ALACAKLARININ CEBREN TAHSİLİNİN VERGİ İCRA HUKUKUYLA OLAN İLİŞKİSİ	28
B. CEBREN TAHSİL KAVRAMI VE ÖZELLİKLERİ.....	29
C. KAMU ALACAKLARININ CEBREN TAHSİLİNE GİDİLMESİNİN ŞARTLARI.....	30
1. Kamu Alacaklarının Vadesinde Ödenmemesi	30
2. Vadesinde Ödenmeyen Kamu Alacakları İçin Ödeme Emrinin Tebliğ Edilmesi	30
a. Ödeme Emrinin Hukuksal Niteliği.....	30
b. Ödeme Emrinin Tebliği	32
c. Ödeme Emrine Karşı Dava Açılması	33
3.Ödeme Emri İle Verilen Yedi Günlük Süre İçerisinde Kamu Borcunun Ödenmemesi.....	35
D. MAL BİLDİRİMİ	36
1. Mal Bildirimi Kavramı ve Hukuki Niteliği.....	36
2. Mal Bildiriminde Bulunulmaması ve Yaptırımları	37
3. Mal Edinme ve Mal Artmalarının Bildirilmesi.....	38
E. KAMU ALACAKLARININ CEBREN TAHSİL YOLLARI	38
1. Teminatlı Alacakların Tahsili	39
a. Maddi Teminatların Paraya Çevrilmesi	39
b. Kefilin Takip Edilmesi.....	40
2. Haciz Yolu İle Takip.....	40
3. İflas Yolu İle Takip	40

a. İflas Yoluyla Takibin Hukuki Niteliği ve Şartları.....	41
b. İflas Yoluyla Takip Süreci ve İflasın Ertelemeesi	42
c. İflasın Kamu Alacaklarının Tahsiline Etkisi	45
d. Konkordatonun Kamu Alacaklarının Tahsiline Etkisi.....	46

İKİNCİ BÖLÜM

KAMU ALACAĞININ TAHSİL EDİLMESİNE YÖNELİK OLARAK

SEÇİLMİŞ ÜLKELERDEKİ HACİZ UYGULAMALARI

I. AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ.....	48
A. ABD VERGİ SİSTEMİ.....	48
1. Kişisel Gelir Vergisi.....	49
2. Şirket Gelir Vergisi (Kurumlar Vergisi)	50
3. Sosyal Güvenlik Kesintileri	50
4. Satış ve Tüketim Vergileri	51
B. ABD'DE VERGİ DENETİMİ	51
C. ABD VERGİ HUKUKUNDA HACİZ UYGULAMASI	52
II. İNGİLTERE	57
A. İNGİLTERE VERGİ SİSTEMİ	57
1. Gelir Vergisi.....	58
2. Kurumlar Vergisi	59
3. Katma Değer Vergisi.....	60
B. İNGİLTERE'DE VERGİ DENETİMİ	61
C. İNGİLTERE VERGİ HUKUKUNDA HACİZ UYGULAMASI.....	62
III. ALMANYA	63
A. ALMANYA VERGİ SİSTEMİ.....	64
B. ALMANYA'DA VERGİ DENETİMİ	66
C. ALMANYA VERGİ HUKUKUNDA HACİZ UYGULAMASI	67
IV. FRANSA	69
A. FRANSA VERGİ SİSTEMİ	70
1. Kurumlar Vergisi	70

2. Gelir Vergisi.....	70
3. Katma Değer Vergisi.....	71
4. Diğer Vergiler	71
B. FRANSA 'DA VERGİ DENETİMİ.....	71
C. FRANSA VERGİ HUKUKUNDA HACİZ UYGULAMASI.....	73
V. DİĞER ÜLKELERDEKİ HACİZ UYGULAMALARI.....	74

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE HACİZ VE ELEKTRONİK HACİZ UYGULAMALARI

I. HACİZ KAVRAMI VE HUKUKİ NİTELİĞİ	78
II. HACİZ UYGULAMASINDA UYULMASI GEREKEN KURALLAR	79
A. HACZEDİLMEMEYECİK MAL VE ALACAKLAR.....	81
B. KISMEN HACZEDİLEBİLEN GELİRLER	83
C. YETİŞMEMİŞ MAHSULLERİN HACZİ.....	84
III. HACİZDEN DOĞAN İSTİHKAK İDDİALARI.....	85
A.İSTİHKAK İDDİALARININ HUKUKİ NİTELİĞİ	85
B. MALIN BORÇLUNUN ELİNDE HACZEDİLMESİ HALİNDE İSTİHKAK İDDİASI.....	86
C. MALIN ÜÇÜNCÜ KİŞİNİN ELİNDE HACZEDİLMESİ HALİNDE İSTİHKAK İDDİASI	87
IV. MENKUL MALLARIN HACZİ VE SATIŞI	88
A. MENKUL MALLARIN HACİZ USULÜ	88
1. Borçlunun Elindeki Menkul Malların Haczi.....	88
2. Üçüncü Kişilerdeki Menkul Malların, Alacak ve Hakların Haczi.....	90
B. HACZEDİLEN MENKUL MALLARIN KORUNMASI VE SATIŞI.....	92
1. Haczedilen Menkul Malların Korunması.....	92
2. Haczedilen Menkul Malların Satışı.....	93
V. GAYRİMENKUL MALLARIN HACZİ VE SATIŞI	94
A. GAYRİMENKUL MALLARIN VE GEMİLERİN HACİZ USULÜ	94
B. HACZEDİLEN GAYRİMENKUL MALLARIN SATIŞI	96
C. HACZEDİLEN GAYRİMENKUL MALLARIN TEFERRUĞU	

VE GERİ VERİLMESİ.....	98
D. ACİZ HALİ VE SONUÇLARI.....	99
VI. KAMU ALACAKLARININ TAHSİLATINDA ELEKTRONİK	
HACİZ (E-HACİZ) UYGULAMASI.....	100
A. E-DEVLET KAVRAMI	100
B. E-HACZE YÖNELİK HUKUKSAL DÜZENLEMELER	103
1. Hak ve Alacaklarda E-Haciz Düzenlemeleri	103
2. Menkul ve Gayrimenkul Mallarda E-Haciz Düzenlemeleri	105
C. E-HACİZ UYGULAMASININ OLUMLU YÖNLERİ	106
D. E-HACİZ UYGULAMASINDA YAŞANAN SIKINTILAR VE ÖNERİLEN ÇÖZÜM YOLLARI	107
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	112
KAYNAKÇA	119

TABLolar LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1: 6183 Sayılı AATUHK Kapsamındaki Kamu Alacakları.....	7
Tablo 2: Özel Kanunlarda 6183 Sayılı Kanun'a Göre Tahsili Öngörülen Bazı Alacaklar ve İlgili Kanun Maddeleri	11
Tablo 3: ABD' de Yeni Jenerasyon Vergi Tahsil Yöntemi	56
Tablo 4: İngiltere'de Uygulanan Gelir Vergisi Oranları ve Vergiye Tabi Dilimler.....	59
Tablo 5: İngiltere'de Uygulanan Kurumsal Vergisi Oranları	59
Tablo 6: Fransa'da 2009 Yılına Ait Haciz Oranları.....	74
Tablo 7: Tahsilat Miktarını Belirleme Ölçütü.....	84

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e:	Adı Geçen Eser
a.g.m:	Adı Geçen Makale
a.g.t :	Adı Geçen Tez
AATUHK :	Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun
AB :	Avrupa Birliği
ABD:	Amerika Birleşik Devletleri
AET :	Avrupa Ekonomik Topluluğu
AO:	Alman Vergi Usul Kanunu
Bknz :	Bakınız
D :	Daire
Dn :	Danıştay
E. No:	Esas Numara
E-devlet :	Elektronik devlet
EGM Haciz Projesi:	Emniyet Genel Müdürlüğü Haciz Projesi
E-haciz:	Elektronik haciz
E-Tebliğat:	Elektronik Tebliğat
GSYİH:	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
IMF:	Uluslararası Para Fonu
IRS:	İç Gelir İdaresi
İK:	İcra İflas Kanunu

K. No:	Karar Numara
KDV:	Katma Değer Vergisi
Md:	Madde
MERNİS:	Merkezi Nüfus İdare Sistemi
s:	Sayfa
S:	Sayı
SchKG:	İsviçre İcra ve İflas Kanunu
SGK:	Sosyal Güvenlik Kurumu
TTK:	Türk Ticaret Kanunu
VEDOP:	Vergi Dairesi Tam Otomasyon Projesi
VUK:	Vergi Usul Hukuku
ZPO:	Alman Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu (Deutsch Zivilprozessrecht)

GİRİŞ

Kamusal hizmetlerin finansmanı, vergiler ve diğer kamu alacakları ile sağlanmaktadır. Kamusal hizmetlerin hem topluma fayda sağlamasından, hem de devamlılık göstermesinden dolayı kamu alacaklarının süresi içerisinde tahsil edilmesi büyük bir önem taşımaktadır. Bu yüzden kamusal nitelikli alacakların özel alacaklara göre daha hızlı tahsil edilebilmesinin önemi tartışılmaz mahiyettedir.

Kamu alacaklarının tahsilatını düzenleyen kanunlar ile özel alacakların tahsilatını düzenleyen kanunlar, bu alacakların farklı özellikte olmalarından dolayı birbirlerinden ayrılmıştır. Ülkemizde kamu alacakları 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'a (AATUHK) göre tahsil edilmektedir. 6183 sayılı AATUHK temel olarak, kamu alacağının tahsilini güvence altına alan tedbirler ile kesinleşmiş kamu alacaklarının normal yollarla ödenmemesi dolayısıyla zorla tahsil edilebilme yöntemlerini içermektedir.

Uygulamada en çok kullanılan ve en etkili olan cebren tahsil şekli hacizdir. Haciz, borçlunun mal bildiriminde gösterilen veya tahsil dairesince saptanan borçlu veya üçüncü kişilerin elindeki menkul malları ile gayrimenkullerinden, alacak ve haklarından kamu alacağına yetecek miktarının tahsil dairesince el konulmasıdır (6183 sayılı AATUHK 62. md.).

Kamu alacaklarının süratle tahsili, takip masraflarının (posta, kırtasiye v.b.) ve idare ile ilgili kurumların iş yükünün azaltılması, zaman tasarrufu sağlanması ve haciz uygulamalarının elektronik ortamda yapılması amacıyla Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından elektronik haciz (E-haciz) projesi geliştirilmiştir. 5479 sayılı Kanunla 6183 sayılı AATUHK'un 79. maddesinde yapılan değişiklik ile üçüncü kişiler nezdindeki varlıkların elektronik ortamda haczine imkan veren yasal düzenleme yapılmıştır.

Bu çerçevede tezin birinci bölümünde, kamu alacağı kavramı ve kamu alacağını güvence altına almak için kullanılan yöntemler hakkında bilgiler verilecek; kamu alacaklarının cebren tahsilinin vergi icra hukukuyla olan ilişkisi, cebren tahsil kavramı ve özellikleri, cebren tahsile gidilmesinin şartları, mal bildirimini, cebren tahsil yolları açıklanmaya çalışılacaktır.

Tezin ikinci bölümünde, seçilmiş ülkelerdeki vergi sistemleri, vergi denetimleri ve kamu alacağının tahsil edilmesine yönelik olarak gerçekleştirilen haciz uygulamaları hakkında kısaca bilgiler verilmeye çalışılacaktır.

Tezin üçüncü bölümünde ise, haciz kavramı ve hukuki niteliğine, Türkiye'deki haciz uygulamasında uyulması gereken kurallara, hacizden doğan istihkak iddialarına, menkul ve gayrimenkul malların haczi ve satışına, kamu alacaklarının tahsilatında elektronik haciz(e-haciz) uygulamasına, e-haciz uygulamasının olumlu yönlerine, e-haciz uygulamasında yaşanan sorunlara ve önerilen çözüm yollarına ilişkin değerlendirmelere değinilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAMU ALACAĞI KAVRAMI, KAMU ALACAĞINI KORUMA YÖNTEMLERİ

VE

KAMU ALACAKLARININ CEBREN TAHSİLİ

İnsanların bir arada yaşama istekleri, bir arada yaşamaktan doğan ihtiyaçların karşılanması gereğini ortaya çıkarmıştır. Bu ihtiyaçların yerine getirilebilmesi bakımından gerekli mal ve hizmetlerin sağlanabilmesi için gittikçe önemi artan bir biçimde harcama yapılması zorunluluğunda kalınmıştır. İşte, kamu ihtiyaçlarını karşılamak için yapılan ödemelere kamu harcamaları denilmektedir¹. Devlet söz konusu harcamaları çeşitli kaynaklardan sağladığı gelirlerle finanse etmek durumundadır². Devletin kamu hizmetlerini yerine getirebilmesi için kamu gelirlerine ihtiyaç duyması, kamu gelirlerinin önemini artırmaktadır.

Liberal felsefe devleti, ülkeyi dışa karşı savunan, iç barışı ve kamu düzenini sağlayan ancak ekonomik ve sosyal alanlara müdahale etmeyen bir kurum olarak tanımlanmıştır. Ne var ki İkinci Dünya Savaşı'nın sosyal ve siyasi koşulları, liberal devlet anlayışının sorgulanmasına yol açmış ve bu süreç de sosyal devlet kavramını ortaya çıkarmıştır³. Sosyal devlet veya refah devleti(welfare state) kavramı, devletin sosyal barışı ve sosyal adaleti sağlamak amacıyla sosyal ve ekonomik hayata aktif müdahalesini meşru ve gerekli gören bir anlayışı ifade etmektedir⁴. Günümüzde gelir dağılımında adaletin sağlanması, daha fazla kişinin sosyal güvenceye kavuşturulması, temel sağlık hizmetlerinin azami düzeyde sunulması, konut tedariki ve demografik düzenleme konusunda mali araçlar uygulanabilmektedir. Maliye ilminin araçları ile sosyal politikalara ulaşma ve bunların uyumlu hale getirilmesi sosyal devlet anlayışı devam ettiği sürece güncelliğini koruyacaktır⁵.

¹Abdurrahman Akdoğan, (a), **Kamu Maliyesi**, Genişletilmiş 11.Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2006, s. 60-61.

²Metin Erdem, Doğan Şenyüz, İsmail Tatlıoğlu, **Kamu Maliyesi**, 4. Basım, Ekin Kitabevi, Bursa,2006, s.64.

³Mine Toktaş, **Kamu Alacağı'nın Korunmasında Tasarrufun İptali Davaları: Peçeleme ve Muvazaalı İşlemler**, 1.Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2009, s. 15.

⁴Ergun Özbudun, **Türk Anayasa Hukuku**, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 1995, s. 99.

⁵Erdem, Şenyüz, Tatlıoğlu, a.g.e. , s. 11.

I. KAMU ALACAĞI KAVRAMI VE KAPSAMI

Devletin toplumsal ihtiyaçların karşılanması için ekonomide mevcut kaynakların bir kısmını kendisine aktarması ve belirlenen kamusal hizmetler için bu kaynakları kullanması kamu kesimi ekonomik faaliyetinin temelini oluşturmaktadır⁶. Dolayısıyla, kamusal hizmetlerin gerçekleştirilmesi için belli bazı harcamaların yapılması gerekmekte, harcamaların yapılması ise hizmet birimlerinin gelir elde etmesini zorunlu kılmaktadır⁷.

Özetle kamu harcamalarının artışı, bu harcamaların finansmanında kullanılacak kamu alacaklarının korunması ve tahsili konusu üzerinde titizlikle durulması gereğini ortaya çıkarmış ve kamu alacaklarının korunması ve tahsili, kamu hizmetlerinin devamlı ve sağlıklı bir biçimde yerine getirilmesi ile doğrusal bir bağlantı içine girmiştir. Nitekim “Kamu Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun Tasarısı”nın gerekçesinde “Amme hizmetlerinin devamlı olarak işleminin zaruri bulunması, bu hizmetlerin karşılığını teşkil eden vergi, resim, harç vs. gibi amme idarelerinin her türlü gelirlerinin belli süreler içinde ve kısa zamanda tahsilini zaruri kılmaktadır” demek suretiyle konunun önemi belirtilmeye çalışılmıştır⁸.

A. KAMU ALACAĞI - VERGİ ALACAĞI

Devletin tüzel kişiliğe sahip bir kurum olarak alacak hakları, adi alacaklar ve kamu alacakları olarak iki başlık altında incelenmektedir. Bunlardan adi alacaklar, sözleşme, haksız fiil ve adi alacaktan devlet lehine doğan alacaklardır. Bu tür alacakların kaynağı medeni hukuk, borçlar hukuku ve ticaret hukukudur. Burada devlet kişiler gibi bir taraf olup, egemenlik hakkının söz konusu olmadığı bir hukuki ilişki içerisindedir. Bu haklar devletin özel hukuktan doğan (mülkiyeti devlete ait olan bir binanın kiraya verilmesinden doğan alacaklar gibi) adi alacaklarıdır ve 2004 sayılı İcra İflas Kanunu hükümleri çerçevesince takipleri yapılmaktadır⁹.

Devletin sahip olduğu kamu gücü egemenliğinin sonucu olarak ortaya çıkan kamu alacakları ise, devletin yüküm ya da borç ilişkisi sonucu idari işlemlerle sağladığı

⁶Naci B. Muter, A.Kemal Çelebi, Süreyya Sakıncı, **Kamu Maliyesi**, Gözden geçirilmiş 3. Baskı, Emek Matbaası, Manisa, 2008, s. 8.

⁷Mehmet Tosuner, Zeynep Arıkan, (a), **Vergi Usul Hukuku**, Kanyılmaz Matbaası, İzmir, 2009, s. 1.

⁸Binnur Çelik, (a), **Kamu Alacaklarının Takip ve Tahsil Hukuku**, Birinci Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, Ekim, 2002, s.23.

⁹Hatice Yurtsever, (a), **Vergi Hukukunda Terkin**, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, SBE, Maliye Anabilim Dalı, İzmir, 2007, s. 3.

kamu gelirleridir. Kuşkusuz, devlet dışında bir kısım kamu otoritelerinin gelirleri de bu kavrama dahildir¹⁰.

Kamu alacağı; kamu hizmetlerinin finansmanı amacıyla, kamu gücüne dayanılarak konulan mali yükümlülüklerden kaynaklanan, kamu idarelerinin bütçelerinde yer alan ve idari işlemler aracılığıyla tahsil edilebilen gelirlerdir. Kamu alacağı kavramı ile kamu geliri kavramı çoğu zaman aynı anlama gelmektedir. Kamu hizmetlerinin finansmanını sağlamak amacıyla ve kamu gücüne dayanılarak elde edilmesi gereken ekonomik değerler, Hazine adına hasılat kaydedilmesi bakımından gelir; bir talep hakkı doğurması bakımından ise, alacak olarak ifade edilmektedir¹¹.

“Kamu alacağı” kavramı, Türk mali literatürüne Amme Alacakları Tahsil Usulü Hakkında Kanun ile girmiş olup vergi alacağından daha geniş kapsamlıdır. Ayrıca, “kamu alacağı” Türk Vergi Hukukunun kendine özgü bir kavramı olduğundan Batı dillerinde bunun tam bir karşılığı yoktur¹².

6183 sayılı AATUHK’ un 1. maddesi kapsam maddesidir. Buna göre “devlete, vilayet hususi idarelerine ve belediyelere ait vergi, resim, harç, ceza soruşturma ve takiplerine ait yargılama gideri, vergi cezası, para cezası gibi asli, gecikme zammı, gecikme faizi gibi fer’i kamu alacakları ve aynı idarelerin sözleşmeden, haksız fiil ve sebepsiz zenginleşmeden doğanlar dışında kalan ve kamu hizmetleri uygulamasından mütevellit olan diğer alacakları ile bunların takip masrafları hakkında bu kanun hükümleri tatbik olunur”¹³. Türk Ceza Kanunu’nun para cezalarının tahsil şekli ve hapse tahvili hakkındaki hükümleri mahfuzdur¹⁴. Bu şekilde denilmek suretiyle;

-Kamu alacağının Devlete, il özel idarelerine ve belediyelere ait olması gerektiği,

-Kamu alacağının asli, fer’i kamu alacakları ve kamu hizmetleri uygulamasından kaynaklanacağı,

¹⁰Mualla Öncel, Nami Çağan, Ahmet Kumrulu, **Vergi Hukuku**, Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 11. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2003, s. 159.

¹¹Yusuf Karakoç, (a), **Genel Vergi Hukuku**, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 3. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara, 2004, s. 382.

¹²Adnan Gerçek, (a), **Türk Vergi Hukukunda Tahsilat İşlemi ve Etkinliği**, Bursa, Ekin Kitabevi, 2003, s. 4.

¹³Mustafa Gülseven, “Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Hükümlerine Göre Tahsil Edilmesi Gereken Kamu Alacakları”, **Maliye Postası Dergisi**, Yıl:19, Sayı: 416, Ocak, 1998, s. 45.

¹⁴Akif Erginay, **Türk Vergi Kanunları**, Ankara, Turhan Kitabevi, 1989, s. 353.

-Söz konusu kamu alacaklarının takip masrafları açısından da 6183 sayılı AATUHK gereğince işlem yapılacağı hüküm altına alınmıştır¹⁵.

Vergi alacağı ise vergi kanunlarının vergiyi bağladıkları olayın vukuu veya hukuki durumun tekemmülü ile doğar şeklinde ifade edilmektedir¹⁶. Bu durumda, bir kamu alacağının vergi alacağı olup olmadığı hususu, ancak o alacağın vergi kanunlarının uygulanması sonucu olarak doğru doğmadığına göre tespit edilmektedir¹⁷. Vergi alacağı kavramı, sadece vergiye ilişkin alacakları ifade ettiğinden kamu alacağı kavramına göre daha dar kapsamlıdır¹⁸.

Vergi alacağı ile kamu alacakları arasında farklı ve benzer yönler bulunmaktadır¹⁹.

Farklı yönleri:

-Vergi alacağı kamu hizmetlerinin finansmanında kullanılmak amacıyla alınır. Diğer kamu alacaklarının her biri farklı amaçlarla alınmaktadır. Örneğin, vergi cezaları uslandırma ve caydırma amacıyla alınmaktadır.

-Vergiler kanundan doğarken, kamu alacaklarından biri olan idari sözleşmelerden doğan alacaklar, idari sözleşmelerden doğmaktadır.

Benzer yönleri:

-Vergi gibi diğer kamu alacakları da devlet gücünden kaynaklanmaktadır.

-Vergi gibi diğer bazı mali yükümlülük kapsamındaki kamu alacakları da karşılıksızdır.

Her ne kadar “kamu alacağı” kavramı “vergi alacağı” kavramına göre daha geniş bir alanı kapsamakta ve bazı farklı unsurları içermekte ise de, bu iki kavramı kanun koyucunun aynı anlamda kullandığını söylemek hatalı bir görüş olmayacaktır²⁰.

B. KAMU ALACAKLARININ KAPSAMI

AATUHK kapsamına giren kamu alacakları asli kamu alacakları, fer'i kamu alacakları, kamu hizmeti yapılmasına bağlı olarak doğan kamu alacakları, takip giderlerinden oluşan kamu alacakları, Tahsil-i Emval Kanunu'na göre tahsil edilmesi

¹⁵Çelik, (a), a.g.e. , s.24-25.

¹⁶Muter, Çelebi, Sakıncı, a.g.e. , s. 137.

¹⁷Gerçek, (a), a.g.e. , s. 6.

¹⁸Yurtsever, a.g.t, s. 6.

¹⁹Adnan Gerçek, (b), **Kamu Alacaklarının Takip ve Tahsil Hukuku**, Bursa, Ekin Basım Yayın Dağıtım, 2010, s. 4.

²⁰Gerçek, (a), a.g.e. , s. 7.

gereken kamu alacağından oluşmaktadır. Kamu alacaklarının kapsamını bu başlıklar altında Tablo 1’de incelemek mümkündür.

Tablo 1: 6183 Sayılı AATUHK Kapsamındaki Kamu Alacakları

Asli Kamu Alacakları	Fer’i Kamu Alacakları	Kamu Hizmeti Yapılmasına Bağlı Olarak Doğan Kamu Alacakları	Takip Giderlerinden Oluşan Kamu Alacakları	Tahsil-İ Emval Kanunu’na Göre Tahsil Edilmesi Gereken Kamu Alacakları
Vergi	Gecikme Zammı	Katılma Payları	İlan	Oda Aidatları
Resim	Tecil Faizi	Su Bedelleri	Haciz	SGK Primleri
Harç	Haksız Çıkma Zammı	İmha Giderleri	Taşıma	Ecrimisiller
Muhakeme Gideri	Gecikme Faizi	Madenlerde Devlet Hakkı	Muhafaza	Trafik Cezaları
Vergi ve Para Cezaları	Pişmanlık Zammı		Satış	

Kaynak: Gerçek, (b), a.g.e. , s. 5.

1. Asli Kamu Alacakları

Asli kamu alacakları, Vergi Usul Kanunu, Gümrük Kanunu veya İdari Yargılama Usulü Kanunu kapsamındaki vergi, resim, harç, ceza tahkik ve takiplerine ait mahkeme giderleri, vergi cezaları ve para cezalarından oluşmaktadır²¹. Kamu alacaklarının neredeyse tamamını asli kamu alacakları olan bu vergi, resim, harç, ceza tahkik (soruşturma) ve takiplerine ait muhakeme masrafı, vergi cezası ve para cezaları oluşturmaktadır. Burada muhakeme masrafı, kamu alacağıyla ilgili idari bir dava söz konusu olduğunda, dava sonuçlanıncaya kadar idarece yapılan harcamaları kapsarken takip masrafları da ilamdan sonraki icra masraflarını ifade etmektedir²².

²¹Gerçek, (b), a.g.e. , s. 5.

²²Tevfik Özhan, **6183 Sayılı Yasa Kapsamında Amme Alacaklarının Güvence Altına Alınması**, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, SBE, Maliye Anabilim Dalı, İstanbul, 2010, s. 9.

2. Fer'i Kamu Alacakları

Fer'i kamu alacakları²³, asli kamu alacaklarını zamanında ödemeyen borçlular hakkında uygulanan gecikme zammı, gecikme faizi, haksız çıkma zammı, pişmanlık zammı, tecil faizi gibi mali yaptırımlardan oluşmaktadır²⁴. Bu alacaklar devletin uğradığı ekonomik kaybı karşılamaya yönelik olup, asıl kamu alacaklarına bağlı olarak hesaplanırlar. Dolayısıyla asıl kamu alacağı olmadan fer'i kamu alacağı olamamaktadır²⁵.

Fer'i kamu alacaklarını kısaca açıklamak gerekirse²⁶:

Gecikme zammı, tahakkuk etmiş ve ödenmesi gereken aşamaya gelmiş bir kamu alacağının, vadesinde ödenmemesi nedeniyle vade tarihinden ödeme tarihine kadar hesaplanan bir alacaktır.

Tecil faizi, asıl kamu alacaklarının ödenmesinin ertelenmesi dolayısıyla, devlete ait bir paranın kullanılması karşılığında başvuru tarihinden ödeme tarihine kadar hesaplanan bir alacaktır.

Haksız çıkma zammı, tahakkuk etmiş bir kamu alacağının tahsili için gönderilen ödeme emrine itiraz edilmesi ve haksız çıkılması halinde, itirazı reddolunan kamu alacağının % 10'u oranında hesaplanan bir alacaktır.

Gecikme faizi, zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler için, sonradan yapılan ikmalen, re'sen veya idarece tarhiyatlarda, verginin normal vade tarihinden sonra yapılan tarhiyatın tahakkuk tarihine kadar hesaplanan bir alacaktır.

Pişmanlık zammı, hiç beyan edilmeyen veya eksik beyan edilen vergilerin, sonradan pişman olunarak kendiliğinden beyan edilmesi ve ödenmesi halinde, vade tarihinden ödeme tarihine kadar hesaplanan bir alacaktır.

3. Kamu Hizmeti Yapılmasına Bağlı Olarak Doğan Alacaklar

Kamu hizmeti yapılmasına bağlı olarak doğan alacakların neler olduğunun bilinebilmesi, kamu hizmetinin ne anlama geldiğine bağlıdır. Kamu hizmeti kavramı dar veya geniş anlamda olmak üzere iki şekilde ele alınabilmektedir. Geniş anlamda kamu

²³**Fer'i Kamu Alacakları:** Asıl kamu alacağına bağlı olarak doğan ve asıl kamu alacağının vadesinde ödenmemesinden kaynaklanan alacaklardır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Elif Sonsuzoğlu, **Türk Vergi Hukukunda Fer'i Borç ve Alacak Olarak Faiz**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2001.

²⁴Mine Uzun, **Kamu Alacağının Korunmasında Tasarrufun İptali Davaları: Peçeleme ve Muvazaalı İşlemler**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, SBE, Mali Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul, 2008, s. 9.

²⁵Gerçek, (b), a.g.e., s. 6.

²⁶Kamu Alacağı Kavramı ve Kapsamı, s. 4, <http://www.bursa-smmmo.org.tr>, (Erişim Tarihi: 3.10.2013).

hizmeti, bir kamu idare veya müessesesi tarafından doğrudan doğruya veya böyle bir idarenin gözetimi altında ihtiyaçları ve çıkarları tatmin ve temin etmek amacıyla girişilen teşebbüsler ve faaliyetlerdir. Dar anlamda kamu hizmeti ise, kamu idare ve müesseselerinin kamu hukukuna özgü usuller dairesinde ve kamu hukukundan doğan yetki ve ayrıcalıklara dayanarak gösterdiği faaliyetler ve yaptığı hizmetlerdir. Kanunda belirtilen kamu hizmeti kavramı dar anlamda kullanılmıştır²⁷.

6183 sayılı AATUHK' da kamu hizmetleri tek tek sayılmamış, istisnalar belirtilerek genel bir kapsam oluşturulmaya çalışılmıştır. Kanun'un 1. maddesinde yer alan "akitten, haksız fiil ve haksız iktisaptan doğanlar dışında kalan" ifadesiyle devletin özel hukuk hükümlerine göre hareket ettiği faaliyetleri dışında kalan tüm gelirlerinin Kanun kapsamında olduğu ifade edilmektedir. Bir diğer ifadeyle, kamu hizmeti olarak devletin, il özel idarelerin ve belediyelerin sundukları hizmetler karşılığı tahsil edilecek gelirler 6183 sayılı Kanun kapsamında kamu alacağıdır.

Kamu hizmetinden yararlanmanın şekil ve şartlarından doğan alacaklardan büyük bir bölümü idari sözleşmelere bağlı alacaklardır. Bir sözleşmenin idari sözleşme sayılabilmesi için, sözleşmenin taraflarından birinin kamu idaresi, kurumu ya da kuruluşu olması; sözleşmenin kamu hizmetinin yürütülmesi ile ilgili bulunması ve yönetime, özel hukuk yetkilerini aşan yetkiler tanınması koşullarının varlığı gereklidir.

Belediyelerin tahsil ettiği yol, kanalizasyon ve su tesisleri harcamalarına katılma payları ile kambiyo satış primi ve buna bağlı gecikme zammı kamu hizmetinden doğan kamu alacakları arasında değerlendirilmektedir²⁸. Kamu hizmetlerinin uygulanması sonucunda doğan kamu alacaklarına örnek olarak katılma payları, su bedelleri, imha giderleri, madenlerde devlet hakkı sayılabilmektedir²⁹.

4.Takip Giderlerinden Oluşan Kamu Alacakları

Kamu alacaklarının takip giderleri, kamu alacağının cebren takip ve tahsili sırasında alacaklı kamu idaresi tarafından yapılan masraflardan oluşmaktadır. Bunların kapsamına asli ve fer'i kamu alacakları ile kamu hizmetleri uygulamasından doğan alacakların cebren tahsili sırasında yapılan ve icrai takibat dolayısıyla katlanılan ilan, haciz, taşıma, muhafaza, satış gibi giderler girmektedir³⁰.

²⁷Çelik, (a), a.g.e. , s. 26.

²⁸Tamer Budak, Serkan Benk, "Kamu Alacağı:Hukuki Bir Değerlendirme" , **Business And Economics Research Journal** , Volume 2 , Number 2 , 2011, s. 66.

²⁹Gerçek, (b), a.g.e. , s. 7.

³⁰Gerçek, (b), a.g.e. , s. 7.

5. Tahsil-i Emval Kanununa Göre Tahsil Edilmesi Gereken Kamu Alacağı

6183 sayılı AATUHK' un 2. maddesinde çeşitli kanunlarda Tahsili Emval Kanunu'na göre tahsil edileceği bildirilen her çeşit alacakların 6183 sayılı AATUHK' a tabi olacakları belirtilmiştir. Bu hükme göre bu nitelikteki kamu alacakları için herhangi bir koşulun varlığı aranmamaktadır. Kanunda alacağın Tahsili Emval Kanunu'na göre takip edileceği yolunda bir hüküm varsa, o alacak kamu alacağı hükmünde olsun olmasın 6183 Sayılı Kanun'un 3. maddesine göre kamu alacağı olarak kabul edilmektedir³¹.

Devletin cebri borçlanmaları, devletin sebepsiz iktisaptan doğan alacakları olarak kabul edilen ecrimisiller, fon olarak isimlendirilen gelir çeşitleri kamu alacağı olarak sayılmaktadır³².

Özel kanunlarında Tahsili Emval Kanunu veya 6183 sayılı AATUHK' a göre tahsil edileceği öngörülen bazı alacaklar ve ilgili kanun maddeleri Tablo 2'de gösterilmektedir.

³¹Yusuf Yiğit, **Kamu Alacağının Korunması**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, SBE, Maliye Anabilim Dalı, İstanbul, 2005, s. 17.

³²Yurtsever, a.g.t, s. 5.

Tablo 2: Özel Kanunlarda 6183 Sayılı Kanun’a Göre Tahsili Öngörülen Bazı Alacaklar ve İlgili Kanun Maddeleri

Alacağın mahiyeti	Tahsili Emval Kanunu veya AATUHK’ ya atıf yapan kanun hükmü
Yolsuz harcanan köy paraları	442 Sayılı Köy Kanunu md. 45
Çiftçi mallarını koruma bedelleri	4081 Sayılı Çiftçi Mallarını Koruma Hakkında Kanun md. 15
Asker ailelerine yapılacak yardım	4109 Sayılı Asker Ailelerine Yapılacak Yardım Hakkında Kanun md. 7
Mutemet avansları	5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi Kontrol Kanunu md. 35
Para cezaları ve alacaklar	1567 Sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu Ek md. 4
Milli emlak taksit bedelleri	4706 Sayılı Hazineye Ait Taşınmazların Değerlendirilmesi Kanunu md. 5
Oda ve borsa aidatları	5590 Sayılı Ticaret ve Sanayi Odaları, Borsaları ve Birliği Kanunu md. 25
SGK primleri	5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu md. 88
Ecrimisiller	2886 Sayılı Devlet İhale Kanunu md. 75
Hazine payı ve trafik cezaları	2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu md. 35 ve 115

Kaynak: Gerçek, (b), a.g.e. , s. 8.

6. 6183 Sayılı Kanun’ un Kapsamı Dışında Kalan Kamu Alacakları

Borçlanma işleminden doğan alacaklar türüne göre 6183 sayılı AATUHK kapsamı dışında kalabilmektedir. Eğer Devlet özel hukuk tüzel kişisi sıfatıyla borçlanma işlemine girişmiş ise burada tarafların rızasına dayalı bir borç akdi bulunmaktadır. Dolayısıyla bu borç akdi 6183 sayılı AATUHK’ un 1. maddesine göre kamu alacağı oluşturmamaktadır. Ancak devlet zorunlu borçlanma yoluna gitmiş ise burada kamu gücü ağır basmakta ve bu yolla doğan gelirler kamu alacağı sayılabilmektedir³³.

³³Cavit Ümit Alaybeyoğlu, **Kamu Alacaklarının Korunmasına İlişkin Yolların Vergi Tahsilatının Arttırılması Üzerindeki Etkileri**, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, SBE, Maliye Anabilim Dalı, İzmir, 2008, s. 8.

Parafiskal gelirler; ekonomik, mesleki ya da sosyal bir amacın ve belirli bir hizmetin gerçekleştirilmesine ayrılmak üzere devlet tarafından alınan fakat gelirin ortaya çıkması, harcanması, tahsil usulü, matrahının ve oranının belirlenmesi, harcamaların kontrolü gibi yönleri kısmen ya da tamamen maliye ve bütçe mevzuatı dışında düzenlenen zorunlu ödemelerdir³⁴. Parafiskal gelirler ilke olarak kamu alacağı kavramına dolayısıyla 6183 Sayılı Kanun kapsamına girmemekte ancak özel yasalarında 6183 sayılı AATUHK' a göre tahsil edilecekleri düzenlenebilmektedir³⁵.

Köy gelirleri de 6183 sayılı AATUHK dışında tutulmuştur. 6183 sayılı AATUHK' un 1. maddesi kamu alacaklarını aidiyeti itibariyle belirlerken; Devlet, il özel idareleri ve belediyelerin gelirlerini kapsamına almış, köy gelirlerine değinmemiştir. Oysa köy tüzel kişiliğinin salma gibi kamusal nitelikte gelirleri vardır. Bunların tahsili 442 sayılı Köy Kanunu'na göre yürütülmektedir. Ancak, 6183 sayılı AATUHK' un 1. maddesine giren bir kamu alacağının köyde tahsili söz konusu ise, bu kanun hükümlerinin uygulanacağı şüphesizdir. Burada 6183 sayılı AATUHK' un dışında kalan gelirlerden kast olunanlar köy tüzel kişiliğine özgü gelirlerdir³⁶.

Ekonomik ve sosyal hayattaki gelişmeler topluma yapılan hizmetlerin artmasına neden olmaktadır. Bu çerçevede ortaya çıkan alacakların imtiyazlı bir şekilde kamu alacağı olarak takip ve tahsil edilebilmesi için 6183 sayılı AATUHK yasa yapıcılara açık kapı bırakmıştır. Buna göre özel kanunlarında 6183 sayılı AATUHK' a atıfta bulunan alacaklar mahiyetine bakılmaksızın kamu alacağına bürünecek veya kamu alacağı gibi kamu hukuku kuralları içerisinde takip ve tahsil edilecektir.

Kamu alacağına yönelik olarak ortaya çıkan çelişki, bir yandan idarenin taraf olduğu bazı alacakların (özel hukuk sözleşmelerinden ve sebepsiz zenginleşmeden kaynaklanan alacakları) tahsilatının mutlak manada özel hukuk kurallarınca yapılmakta iken; diğer yandan, özel hukuka tabi olsa bile özel kanunlarında yapılan bir düzenleme ile tahsilata ilişkin olarak kamu alacağı vasfı kazanan alacakların var olması, kamu alacağının tam olarak kavranamamasına neden olmaktadır. Kamu alacağının kapsamının netleştirilmesi gerekmekte olup, bu konuda özellikle, "Mahiyetleri Ne

³⁴Haluk Egeli, **Parafiskalite ve Parafiskal Yükümlülükler(Sosyal Güvenlik Reformu Kapsamında)**, Birinci Basım, İzmir, Altın Nokta Basın Yayın Dağıtım, 2009, s. 17-18.

³⁵Toktaş, a.g.e. , s. 25-26.

³⁶Çelik, (a), a.g.e. , s. 32-33.

Olursa Olsun Özel Kanunlarında 6183 sayılı AATUHK' a Göre Tahsil Edileceği İfade Edilen Alacaklar” ifadesinin yeniden düzenlenmesi gerekmektedir³⁷.

II. KAMU ALACAĞININ KORUNMASI

Kamu hizmetlerinin finansmanını vergiler ve diğer kamu alacakları sağladığından, kamu hizmetlerinin aksatılmadan yürütülebilmesi açısından, kamu alacaklarının süresi içerisinde tahsil edilmesi büyük bir önem taşımaktadır. Nitekim, 6183 sayılı AATUHK, vergi ve diğer kamu alacaklarının tahsil aşamasını etraflıca düzenlemekte ve kamu hizmetlerinin finansmanı bakımından yadsınamaz önemi bulunan bu alacakların tahsili sürecinde, Devlet'e ve adı geçen Kanun kapsamına dahil olan diğer kamu tüzel kişilerine, tahsili kolaylaştırmaya yönelik birtakım ayrıcalıklar tanımaktadır³⁸.

İdarenin kamu alacakları bakımından, “alacağına şahin, borcuna karga” deyimini, 6183 sayılı AATUHK' da yer alan birçok düzenleme ile doğrulanmaktadır. İdarenin kamu alacağına bir an önce ve eksiksiz biçimde kavuşabilmesi amacıyla öngörülen pek çok müessese, kişilerin temel hak ve özgürlüklerini, “kamu gücü” karşısında ikinci plana iterek, “Hazineci” bir yaklaşımı ortaya koymaktadır. Aslında kanun koyucunun, idare lehine, kişi aleyhine düzenlemeleriyle ortaya koyduğu bu yaklaşımı anlamak için, 6183 sayılı AATUHK' un genelindeki kavramsal tercihe bakmak bile yeterlidir. Zira, “kamu borcu” (amme borcu) yerine, “kamu alacağı” (amme alacağı) kavramının kullanılması dahi, kamu alacaklarının tahsili sürecine hangi perspektiften bakıldığının ipuçlarını vermektedir³⁹.

A. KAMU ALACAĞININ GÜVENCE ALTINA ALINMA İHTİYACI

Kamu alacaklarının takip ve tahsilindeki prensipleri iki genel esasta toplamak mümkündür. Bunlardan biri, kamu alacağını ödemekle mükellef olanlara, ödeme bakımından her türlü kolaylığı göstermek diğeri de, kamu idarelerinin alacaklarını emniyet altında bulundurarak, kolay ve seri bir şekilde tahsil etmektir⁴⁰.

³⁷Budak, Benk, a.g.m. , s. 72-73.

³⁸Serdar Yılmaz, “Kamu Alacaklarının Tahsili Hukukunda İhtiyati Haciz Müessesesi ve İhtiyati Hacze Karşı Açılan Davalarda İdari Yargı Yerlerince Verilen Kararların Uygulanması”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:61, Sayı:4, Yıl:2012, s. 1301-1308.

³⁹Yılmaz, a.g.m. , s. 6.

⁴⁰T.C. Maliye ve Gümrük Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü, **Türk Vergi Kanunları Gerekçeleri(Vergi Usul Kanunu ve Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun)** ,Cilt 3, Ankara, 1988, s. 773.

Kamu hizmetlerinin aksamadan yürütülebilmesi açısından, kamu alacaklarının zamanında ve eksiksiz olarak tahsil edilmesi büyük bir önem taşıdığından; kamu alacağının tahsilinin tehlikeye düşebileceği bazı durumlar için, bu alacağın güvence altına alınmasına yönelik birtakım tedbirlerin öngörülmesi şarttır⁴¹.

Bu bağlamda kamunun ihtiyacı olan kaynakların güvence altına alınarak mümkün olan en kısa zamanda tahsil edilebilmesi için 6183 sayılı AATUHK, gönüllü ya da cebren tahsilat hükümlerinin yanında, kamu alacaklarını koruyucu bazı düzenlemelere de yer vermiştir. Bu düzenlemeler öncelikle alacağın tahsilinin tehlikeye girdiği durumlarda tahsil aşamasının gelmesini bekleyip tahsil gerçekleşmez ise cebri icraya gitmek yerine, alacağın daha kısa zamanda ve tam olarak tahsilinin sağlanması yönlerinden avantajlıdır. Kamu alacağını koruyucu bu düzenlemeler diğer yandan, kamu borçlusunu borcunu zamanında ödemesi anlamında teşvik etmeyi de sağlar. Bu nedenle, kamu alacaklarının doğumundan tahsiline kadar her aşamada alacağı koruyucu hükümlerle donatılması gerekmektedir⁴².

B. KAMU ALACAĞINI GÜVENCE ALTINA ALMAK İÇİN KULLANILAN YÖNTEMLER

AATUHK' un genel olarak tahakkuk etmiş kamu alacaklarının tahsilinin usul ve esaslarını belirlemesinin yanında en önemli işlevlerinden biri de amme alacaklarının korunmasını sağlamaktır⁴³. Bu bağlamda anılan kanunun birinci kısmının ikinci bölümünde, 9 ila 36. maddeler arasında kamu alacaklarının korunmasına yönelik hükümlere yer verilmiştir. Kanun'da kamu alacaklarının korunmasına yönelik hükümler 4 başlıkta düzenlenmiş olup bunlar; Teminat İsteme (md. 9-12), İhtiyati Haciz (md. 13-16), İhtiyati Tahakkuk (md. 17-20) ve Diğer Korunma Hükümleridir (md. 21-36/A)⁴⁴. Diğer koruma yöntemleri arasında da, kamu alacaklarında rüçhan hakkı, kamu alacaklarını kesip ödemek zorunda olanlar, tahsil edilen kamu alacaklarından yapılacak reddiyat nedeniyle mahsuplar, iptal davası, tasfiye memurlarının sorumluluğu, borçlunun dahil olduğu ortaklıkların feshini isteme, limited şirket ortaklarının

⁴¹Yılmaz, a.g.m. , s. 52.

⁴²Toktaş, a.g.e. , s. 29.

⁴³İlyas Öztürk, "Vergi İncelemesi Tamamlandıktan Sonra Teminat İstenmesi", s. 1, <http://www.bilgidenetim.com> , (ErişimTarihi:06.02.2013).

⁴⁴ Mehmet Batun, "Kamu Alacağının Güvence Altına Alınmasında İhtiyati Tahakkuk", **Vergi Dünyası Dergisi**, Yıl:29, Sayı:341, Ocak, 2010, s. 86.

sorumluluğu, yasal temsilcilerin sorumluluğu, birleşme, devir ve şekil değiştirme halleri gibi yöntemler düzenlenmiştir⁴⁵.

1. Teminat İstenmesi

Teminat istenmesinde öncelikle teminat kavramına ve hukuki niteliğine sonrasında yasal düzenlemesine yer verilecektir.

a. Teminat Kavramı ve Hukuki Niteliği

Teminat, kelime olarak güvence anlamına gelmektedir⁴⁶. Vergi icra hukuku açısından ise, kamu alacağının tahsilinin tehlikeye düştüğü kabul edilen bazı sebeplere dayanarak kamu alacaklısının talebi üzerine kamu borçlusuna borcuna karşılık olmak üzere kanunda öngörülen değerleri güvence olarak göstermesidir. AATUHK' da teminat, verginin ödenmemesi halinde oluşacak “muhtemel zararını ödemek için önceden verilen para” anlamı ile verginin güvence altına alınmasına hizmet etmektedir⁴⁷.

Teminatın borçluya bir külfet yüklediği açıksa da, bu külfetin vergi ziyarı⁴⁸ miktarı ile sınırlı olması nedeniyle, kamu alacağını saklayan kişiler hakkında uygulanması adaletli bir düzenlemedir. Teminatın en önemli özelliği, kendine özgü bir yöntemle paraya çevrilebildiği için, alacaklının daha çabuk alacağına ulaşmasına imkan vermesidir. Ayrıca teminat istenmesi, diğer güvence altına alma yöntemlerine nazaran, kamu alacağının daha az masrafla tahsil edilmesini sağlamaktadır⁴⁹.

b. Teminatın Yasal Düzenlemesi

AATUHK' un 9. maddesine göre teminat, kamu alacaklarının korunması amacıyla idare lehine alınırken, diğer durumlarda ki bunlar AATUHK' un 48. maddesi uyarınca kamu borcunun tecilinde, Vergi Usul Kanunu'nun 376. maddesi uyarınca cezalarda indirimden sonra ödemenin üç aylık ek sürede yapılmasında ve İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 27. maddesi uyarınca yürütmenin durdurulmasında

⁴⁵ Toktaş, a.g.e. , s. 29.

⁴⁶ Türk Dil Kurumu, <http://www.tdk.gov.tr/> , (Erişim Tarihi:21.10.2013).

⁴⁷ Neslihan Coşkun Karadağ, “Vergi Alacağının Güvence Altına Alınmasında Teminat, İhtiyati Haciz ve İhtiyati Tahakkuka İlişkin Özellikli Durumlar”, **Maliye Dergisi**, Sayı: 162, Ocak-Haziran, 2012, s. 240.

⁴⁸ **Vergi Ziyarı**: Mükellefin veya sorumlunun vergilendirme ile ilgili yükümlülüklerin zamanında yerine getirilmemesi nedeniyle verginin tahakkuk ettirilememesini; vergilendirme ile ilgili yükümlülüklerin eksik yerine getirilmesi nedeniyle verginin eksik tahakkuk ettirilmesini; şahsi, medeni haller veya aile durumu hakkında gerçeğe aykırı beyanlar ile verginin noksan tahakkuk ettirilmesi veya haksız yere geri verilmesine sebebiyet verilmesini ifade etmektedir(VUK md. 341).

⁴⁹ Gerçek, (b), a.g.e. , s. 126.

teminat, ödenmesi gereken aşamaya gelmiş kamu alacağının daha geç ödenmesi için mükellefe ilave imkan tanınması amacıyla alınmaktadır⁵⁰.

Vergi idaresi şu hallerde mükelleften teminat istemek zorundadır(AATUHK, md. 9)⁵¹:

- VUK' nun 344. maddesinde düzenlenen vergi ziyayı kabahatine konu bir fiil vardır ve re'sen⁵² veya ikmalen⁵³ vergi tarihine gitmek için işlemlere başlanmıştır.

- VUK' nun 359. maddesinde düzenlenen kaçakçılık hallerine giren bir eylem vardır ve bu konuyla ilgili re'sen veya ikmalen vergi tarihine başvurmak için işlemlere başlanmıştır.

İstenecek teminatın tutarı, vergi incelemesi yapmaya yetkili memurların yapacağı ilk hesaplar dikkate alınarak belirlenmektedir. Yani bu tahmini bir tutar olmaktadır.

AATUHK' un 9. maddesinin ikinci fıkrasında, “amme borçlusunu kişinin Türkiye’de ikametgahı yoksa ve bu durum idare açısından alacağın tahsilinin tehlikede olduğu kanısını doğuruyorsa teminat istenmesine yol açılmaktadır” denmektedir⁵⁴. Bu ikinci durumda teminat istenmesi vergi idaresinin isteğine bırakılmıştır⁵⁵. Kamu borçlusunun durumunun kamu alacaklarının tahsilinin tehlikede olduğunu gösterip göstermediği, olayın özelliğine göre belirlenir. Örneğin, kamu borçlusunun Türkiye’de bulunan mallarının tamamını satışa çıkardığının veya işyerini tasfiye ederek ülkeden ayrılma hazırlıklarına başladığının tespit edilmesi halinde, böyle bir tehlikenin varlığından söz edilebilmektedir⁵⁶.

Vergi ziyayı ve vergi kaçakçılığı hallerinin varlığı durumunda tahsil dairesi tarafından teminat istenmesi, ancak vergi incelemesine dayanması durumunda

⁵⁰Gerçek, (b), a.g.e. , s. 127.

⁵¹Nurettin Bilici, **Vergi Hukuku Genel Hükümler Türk Vergi Sistemi 5588 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler İşlenmiş**, 15. Bası, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2007, s. 105.

⁵²**Re'sen Vergi Tarhi:** Vergi matrahının tamamen veya kısmen defter, kayıt, belge veya kanuni ölçülere dayanılarak tespitine imkan bulunmayan hallerde, takdir komisyonları tarafından takdir edilen veya vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlar tarafından düzenlenmiş vergi inceleme raporlarında belirtilen matrah veya matrah kısmı üzerinden vergi tarh olunmasıdır(VUK. m. 30). Ayrıntılı bilgi için bkz. Zeynep Arıkan, **Re'sen Tarhiyat**, Anadolu Matbaacılık, İzmir, 2001.

⁵³**İkmalen Vergi Tarhi:** Her ne şekilde olursa olsun bir vergi tarh edildikten sonra bu vergiye ilişkin olarak ortaya çıkan ve defter, kayıt, belge veya kanuni ölçülere dayanılarak miktarı belirlenen bir matrah veya matrah farkı üzerinden alınacak verginin tarh edilmesidir(VUK. m. 29).

⁵⁴Yakup Tokat, “Amme Alacağını Güvenceye Kavuşturan İki Araç; Teminat İsteme ve İhtiyati Haciz Uygulaması”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl:17, Sayı:198, Haziran, 2009, s. 49.

⁵⁵Bilici, a.g.e. , s. 106.

⁵⁶Turgut Candan, **Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun**, Ankara, Maliye ve Hukuk Yayınları, 2007, s. 82.

mümkündür. Bu nedenle vergi incelemesi yapılmadan tahsil dairesi tarafından takdire gidilmesi ve bunun üzerine yapılan hesaplamalara göre mükelleften “vergi ziyai cezası var” ya da “kaçakçılık suçu cezası var” gerekçeleriyle teminat istenmesi mümkün değildir⁵⁷. Danıştay 9. Dairesi’nin 28.01.2009 tarihli ve E:2008/761, K:2009/236 sayılı kararına⁵⁸ göre, “Vergi ziyai cezasını gerektiren tarhiyatlarda teminat istenebilmesi için inceleme elemanının talebi olmalıdır. Aksi yönde tesis edilen teminat isteme işlemi hukuka aykırıdır” denmektedir⁵⁹.

Teminat doğal olarak asıl borçludan istenir. Ancak olayın özelliğine göre kanuni temsilci, ortak ve kefillerden ve varislerden de teminat istenebilir⁶⁰.

Para, banka teminat mektubu⁶¹, hazine tahvil ve bonoları, hükümet tarafından belirlenecek milli hisse senetleri ve tahvilleri ile alacaklı kamu idareleri tarafından haciz varakalarına dayanılarak haczedilen taşınır ve taşınmaz mallar teminat olarak kabul edilmektedir⁶².

Kanun bar, otel, han gibi bazı işyerlerinde bulunan eşya ve malzemenin bu işyerlerinin işletilmesinden doğan kamu borçlarına karşı teminat hükmünde olacağını da hükme bağlamıştır(AATUHK, m. 12)⁶³.

Borçludan teminat istenmesi halinde asıl olan bu sayılan nakdi ve aynı teminatların gösterilmesidir. AATUHK’ un 11. maddesine göre bu tür teminatları temin edemeyen borçlulara bir kolaylık sağlamak amacıyla şahsi kefaletin de teminat olarak gösterileceği kabul edilmiştir. Şahsi kefalet, tespit edilecek şartlara uygun olarak noter tasdikli mukavele ile tesis olunmaktadır. Şahsi kefaletin kabul edilmesi halinde tahsil dairesince kefilin takip edilebilmesi için alacağın tahsil edilebilir bir aşamaya gelmesi ve müracaat zamanının kanuna uygun şekilde tayin edilmesi gerekmektedir. Kefilin

⁵⁷Gerçek, (b), a.g.e. , s. 130.

⁵⁸Dn. 9. D. , K. No: 2009/236, E. No: 2008/761, 28.01.2009 Tarihli Kararı, www.danistay.uyap.gov.tr , (Erişim Tarihi: 05.10.2013).

⁵⁹Şükrü Kızılot, (a) , “Vergi İncelemesinde Teminat ve Haciz”, Ekim, 2009, s. 1, <http://uye.yaklasim.com> , (Erişim Tarihi:05.10.2013).

⁶⁰Hakkı Yıldırım, “6183 Sayılı Kanuna Göre “Teminat İsteme!” ”, **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı:85, Ocak-Şubat, 2008, s. 176.

⁶¹**Banka Teminat Mektubu:** Yasanın bir yaptırım aracı olarak, borçlunun muhataba karşı yüklenmiş bir edimin yerine getirilmesini garanti etmek üzere, banka tarafından alacaklıya verilen mektuptur. (Nuray Alagözlü, “Banka Teminat Mektupları: Türk Bankacılık Diline Bir Bakış”, s. 24, <http://turkoloji.cu.edu.tr> , (Erişim Tarihi: 02.10.2013).

⁶²Abdurrahman Akdoğan, (b), **Türk Vergi Sistemi ve Uygulaması**, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 3.Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2001, s. 40.

⁶³Sadık Kırbaş, **Vergi Hukuku Temel Kavramlar İlkeler ve Kurumlar**, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 14. Baskı, Ankara, Siyasal Kitabevi, 2002, s. 141.

takip edilmesi ve alacağın kefilden tahsil edilmesi halinde, kendisine buna ilişkin bir belge verilmektedir. Bu belgeye dayanarak kefil, ödediği vergi borcunu asıl borçluya rücu edebilmektedir⁶⁴.

Teminat istenirken borçluya ne kadar süre verileceği hususunda Kanun'da hüküm yoktur. 6183 Sayılı Kanun'un 8. maddesi ile yapılan atıf uyarınca, VUK' nun 14. maddesi uyarınca en az 15 günlük süre verilmesi uygun olmaktadır⁶⁵.

2. İhtiyati Haciz

İhtiyati hacizde öncelikle ihtiyati haciz kavramına ve hukuki niteliğine sonrasında yasal düzenlemesine yer verilecektir.

a. İhtiyati Haciz Kavramı ve Hukuki Niteliği

İhtiyati haciz, kamu borçlusunun menkul ve gayrimenkul malları ile alacak ve haklarına gelecekte yapılacak cebren tahsil sürecinin borçlu tarafından engellenmesini ya da büyük ölçüde zorlaştırmasını engellemek amacıyla düzenlenmiş bir kurumdur. Haciz, doğrudan doğruya alacağın ödenmesine yönelik bir icra takip işlemidir. İhtiyati haciz ise genel olarak borçların ödenmesine hizmet eden, dolaylı ve yardımcı nitelikte bir kurumdur. İhtiyati haczi kesin hacizden ayıran en önemli özellik budur. İhtiyati haciz icra takibi bütünü içinde asıl amaç olmayıp bu amaca ulaşmaya yardımcı olan bir basamaktır.

Kamu alacaklarının güvence altına alınmasında ihtiyati haciz, kamu alacağının vadesinin beklenmesi alacağın tahsilini tehlikeye düşürecekse ödeme süresi beklenmeden vadesinden önce uygulanan bir güvenlik müessesesidir⁶⁶.

Teminat ile ihtiyati haciz arasındaki fark, birinde haczedilecek kıymeti borçlunun kendisinin göstermesi, diğesinde idarenin re'sen tespit etmesidir. Bu nedenle ihtiyati haciz cebri bir teminat niteliğindedir⁶⁷.

b. İhtiyati Haciz Uygulaması

İhtiyati haciz, ileride tahakkuk edecek olan veya henüz vadesi gelmemiş ya da vadesi geçtiği halde ödeme emri tebliğ edilmemiş bulunan kamu alacaklarının tahsil

⁶⁴Gerçek, (b), a.g.e. , s. 134-135.

⁶⁵Cemal Boyalı, "Vergi İncelemesi ve 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Uygulaması", **Yaklaşım Dergisi**, Yıl:7, Sayı:75, Mart, 1999, s. 85.

⁶⁶Karadağ, a.g.m. , s.241.

⁶⁷Jale Ceylan Şarлак, **Türk Vergi Hukukunda İhtiyati Haciz ve İhtiyati Tahakkuk**, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, SBE, Kamu Hukuku(Vergi Hukuku) Anabilim Dalı, Ankara, 2007, s. 14-15.

güvenliğini sağlamak üzere yapılan hacizdir. Vadesi dolmuş alacaklar için ödeme emri düzenlenmiş ve tebliğ edilmiş ise ihtiyati haciz uygulanmamaktadır⁶⁸.

İhtiyati haciz AATUHK' un 13. ve 16. maddeleri arasında düzenlenmiştir. 13. maddede sayılan sebeplerin varlığı halinde hiçbir süre ile bağlı kalınmaksızın alacaklı amme idaresinin mahalli en büyük memurunun kararıyla 6183 sayılı AATUHK' da yer alan "haciz" uygulamasına ilişkin hükümlere göre derhal ihtiyati hacze gidileceği belirtilmiştir⁶⁹. İhtiyati haciz Vergi Dairesi Müdürlüğü'nün talebi üzerine Vergi Dairesi Başkanlığı bulunan yerlerde Vergi Dairesi Başkanı'nın kararıyla, bulunmayan yerlerde mahalli en büyük memurunun kararıyla uygulanmaktadır. İhtiyati haciz kararı verme yetkisi, kanunda sınırlı yetki olarak belirlendiğinden başka bir kişiye devredilememektedir⁷⁰.

Danıştay 7. Dairesi'nin 1.10.2002 tarihli ve E:2001/3170, K:2002/3032 sayılı kararında, "ihtiyati hacze konu kamu alacağı Devlete ait bulunduğundan alacaklı kamu idaresinin, Devlet; alacaklı kamu idaresinin en büyük mahalli memurun da, vali olduğu açıktır. Yasalarda yetki devrini olanaklı kılan bir düzenlemeye yer verilmediğinden, ihtiyati haciz kararının alınması hususunda yetkinin başka bir memura bırakılması mümkün değildir. Bu bakımdan; vali yardımcısı tarafından alınan dava konusu ihtiyati haciz kararında yetki yönünden hukuka uyarlık bulunmamaktadır" denmektedir⁷¹.

İhtiyati haciz kararı alındıktan sonra "ihtiyati haciz varakası" düzenlenmektedir. İhtiyati haciz varakasında borçlunun kimlik bilgileri, kamu alacağı ile ilgili bilgiler, ihtiyati haciz nedenleri gibi bilgilere yer verilmektedir. Varakanın altına tahsil dairesi tarafından kamu alacağına yetecek kadar borçlunun mallarının ihtiyati haczine karar verildiği belirtilmekte ve yetkili kişilerce imzalanmaktadır. Daha sonra haciz varakası icra servisine gönderilmektedir. İhtiyati haciz uygulamaya yetkili kişi icra memuru veya tahsildardır⁷².

AATUHK' un 13. maddesinde yedi bent halinde sayılan ihtiyati haciz sebepleri şunlardır⁷³:

⁶⁸Toktaş, a.g.e. , s. 32-33.

⁶⁹Karadağ, a.g.m. , s. 242.

⁷⁰Gerçek, (b), a.g.e. , s. 144.

⁷¹Dn. 7. D. , K. No: 2002/3032, E. No: 2001/3170, 1.10.2002 Tarihli Karar 1, www.danistay.uyap.gov.tr, (Erişim Tarihi: 26.09.2013).

⁷²Gerçek, (b), a.g.e. , s. 145.

⁷³Karadağ, a.g.m. , s. 242-243.

1-Teminat istenmesini gerektiren hallerin varlığı(VUK 344. maddesi gereğince vergi ziyai cezasını gerektiren haller ile 359. maddesinde sayılan hallere temas eden bir amme alacağının salınması için gerekli muamelelere başlanmış olması ve mükellefin Türkiye’de ikametgahının bulunmaması(ihtiyari) (AATUHK, m. 9),

2-Borçlunun belli bir ikametgahının olmaması,

3-Borçlu kaçmışsa veya kaçması, mallarını kaçırmaması ve hileli yollara sapması ihtimallerinin bulunması,

4-Borçludan teminat göstermesi istendiği halde belli bir süre geçtiği halde teminat veya kefil göstermemiş ya da şahsi kefalet teklifi veya gösterdiği kefilin kabul edilmemiş olması,

5-Mal bildirimine çağrılan borçlunun belli bir süre içinde mal bildiriminde bulunmamış olması veya noksan bildirimde bulunması,

6-Hüküm verilmiş olsun olmasın, para cezasını gerektiren bir fiil dolayısıyla kamu davası açılmış olması,

7-İptali istenen işlem ve tasarrufun konusunu oluşturan mallar hakkında; bu mallar elden çıkarılmışsa elden çıkarmanın diğer malları hakkında uygulanmak üzere Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun’un, ivazsız tasarruflar ve hükümsüz sayılan diğer tasarruflarla kamu alacağının tahsiline imkan bırakmamak maksadıyla yapılan tasarruflara ilişkin hükümleri (AATUHK, m. 27, m. 29 ve m. 30) kapsamına giren hallerin varlığı.

Hacze karşı bir hafta içinde yargı yoluna başvurulabilmektedir. Vergi mahkemesinin kararı kesindir. Ancak İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 45 ve 46. maddelerinde, başka kanunlarda aksine hüküm bulursa dahi vergi mahkemesi kararlarına karşı itiraz ve temyiz yoluna gidilebileceği hükmü yer almaktadır⁷⁴. İhtiyati haciz uygulamasına karşı açılacak davalarda iki iddia ileri sürülebilmektedir. İlki, ihtiyati haciz uygulamasının usulüne uygun olarak yapılmadığı iddiasıdır. İkincisi ise, AATUHK’ un 13. maddesinde sıralanan ihtiyati haciz halleri olmaksızın ihtiyati haciz uygulandığı iddiasıdır. Bu durumlardan herhangi birinin varlığı halinde ihtiyati haczin kaldırılması gerekmektedir⁷⁵.

İhtiyati haciz, teminat gösterildiğinde kaldırılmaktadır. Ancak, 6183 sayılı AATUHK’ un 10. maddesine göre gösterilecek teminatlar arasında bulunan menkul

⁷⁴Kırbaş, a.g.e. , s. 142.

⁷⁵Gerçek, (b), a.g.e. , s. 148.

mallar, ihtiyati haczin kaldırılması için teminat olarak kabul edilmemektedir⁷⁶. İhtiyati haczin ne kadar devam edeceği belli değildir, vergi dairelerinin bu eşyayı kabulüne ve uzun zaman muhafazasına da imkan yoktur, bu sebeple ihtiyati hacizde, menkul eşya istisna edilmiştir⁷⁷. Kefalet gösterilmesi de kanunda ihtiyati haczin kaldırılması için sayılan şartlar arasında yer almadığından ihtiyati haczin kaldırılmasını sağlamamaktadır.⁷⁸

Teminat dışında ihtiyati haciz uygulaması ancak kesin hacze çevrilmesi veya yargı organının karar vermesi halinde kaldırılmaktadır⁷⁹.

3. İhtiyati Tahakkuk

İhtiyati tahakkukta öncelikle ihtiyati tahakkuk kavramına ve hukuki niteliğine sonrasında yasal düzenlemesine yer verilecektir.

a. İhtiyati Tahakkuk Kavramı ve Hukuki Niteliği

Arapça kökenli “ihtiyati” kelimesi sözlükte “ihtiyatla alakalı, gelecek zamana ait olan” , “ilerisi düşünülerek yapılan” anlamına gelmektedir⁸⁰. Tahakkuk, tarh ve tebliğ edilen bir verginin ödenmesi gereken aşamaya gelmesidir⁸¹. Bu anlamlardan hareketle, ihtiyati tahakkuk da ileride tahakkuk edecek olan kamu alacağının, tahsil güvenliğini sağlamak için önceden tahakkuk ettirilmesini ifade etmektedir. Vergi Usul Kanunu’na göre verginin tahakkuk etmesi için tarh ve tebliğ edilmiş olması gerekmektedir. İhtiyati tahakkukta ise, kamu alacağının tarh ve tebliğ aşamasından geçilmeksizin tahakkuku yapılmaktadır⁸².

Vergi güvenliğinin sağlanmasında ihtiyati tahakkuk idari bir işlemdir fakat tek başına anlam ifade etmemektedir. İhtiyati tahakkuk ihtiyati hacizle anlam ifade etmektedir. İhtiyati tahakkukun doğrudan doğruya tek başına kişinin çıkarına dokunan

⁷⁶Yunus Yelmen, Umut Çiray, “Prim Borcuna Karşılık Kurumca Uygulanacak İhtiyati Haciz Miktarının Hukuki Sınırları”, **Mali Çözüm Dergisi**, Ocak-Şubat, 2013, s. 5, <http://archive.ismmmo.org.tr> , (Erişim Tarihi: 04.10.2013).

⁷⁷Kemal Aykaç, **Şerh ve İzahlı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun**, İlaveli İkinci Bası, İstanbul, Hak Kitabevi, 1954, s. 29.

⁷⁸Mehmet Bulut, “Sosyal Güvenlik Kurumu Alacaklarına İlişkin İhtiyati Haciz ve İhtiyati Tahakkuk Uygulamaları”, **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı:91, 2009, s. 4, <http://archive.ismmmo.org.tr> , (Erişim Tarihi: 06.10.2013).

⁷⁹Gerçek, (b), a.g.e. , s. 147.

⁸⁰Karadağ, a.g.m. , s. 240.

⁸¹Muter , Çelebi, Sakınç, a.g.e. , s. 154.

⁸²Batun, a.g.m. , s. 87.

bir uygulama olmaması sebebiyle icrai bir işlem haline gelmesi ihtiyati hacizle birlikte mümkündür⁸³.

b. İhtiyati Tahakkuk Uygulaması

AATUHK' un 17. maddesine göre ihtiyati tahakkuk sadece, vergi ve resim şeklindeki kamu alacakları için uygulanabilmektedir. Vergi ve resimlerden hangilerinde ihtiyati tahakkuk uygulanacağını tespiti Maliye Bakanlığı'na aittir⁸⁴. Buna göre Maliye Bakanlığı'nca⁸⁵;

1-Gelir Vergisi(Geçici Vergi Dahil)

2-Kurumlar Vergisi(Geçici Vergi Dahil)

3-Katma Değer Vergisi

4-Damga Vergisi

5-Özel Tüketim Vergisi

6-Özel İletişim Vergisi

7-Şans Oyunları Vergisi

8-Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi

9-Veraset ve İntikal Vergisi

10-Bu vergilerin gecikme faizi ve vergi aslına bağlı vergi cezaları hakkında ihtiyati tahakkuk uygulanabilmesi uygun görülmüştür.

Belediyelere ve il özel idarelerine ait alacaklar bakımından, ihtiyati tahakkuk yapılamamaktadır⁸⁶. İhtiyati tahakkuk vergi dairesi müdürünün yazılı isteği üzerine defterdarın, mükellefin henüz tahakkuk etmemiş vergi ve resimlerinden Maliye Bakanlığınca tespit ve ilan edilecek olanlarla bunların zam ve cezalarının derhal tahakkuk ettirilmesi için verdiği yazılı emir uyarınca uygulanır(AATUHK m.17/1). Vergi dairesi müdürü bu emrin gereğini derhal yerine getirir(AATUHK m.17/2)⁸⁷.

Hangi hallerde ihtiyati tahakkuka gidileceği AATUHK' un 17. maddesinde sayılmıştır⁸⁸:

⁸³ Karadağ, a.g.m. , s.241.

⁸⁴ Ümit Süleyman Üstün, (a), "Kamu Alacaklarının Korunması Bakımından İhtiyati Haciz ve İhtiyati Tahakkuk Kurumları-II", **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı:188, Mayıs, 2004, s. 124.

⁸⁵ Batun, a.g.m. , s. 87.

⁸⁶ Recep Beyazkılıç, Mesut Kaplan, "İhtiyati Tahakkuk ve İhtiyati Haciz Uygulaması", **Vergi Dünyası Dergisi**, Yıl: 27, Sayı:323, Temmuz, 2008, s. 129.

⁸⁷ Karadağ, a.g.m. , s.243.

⁸⁸ Bilici, a.g.e. , s. 106.

1-Teminat istenmesini gerektiren hallerin varlığı halinde(VUK m. 344’de düzenlenen vergi ziyat kabahatine konu bir fiil vardır ve re’sen veya ikmalen vergi tarhına gitmek için işlemlere başlanması, VUK m. 359’da düzenlenen kaçakçılık hallerine giren bir eylem vardır ve bu konuyla ilgili re’sen veya ikmalen vergi tarhına başvurmak için işlemlere başlanması, 9. maddenin ikinci fıkrasında da borçlunun Türkiye’de ikametgahının bulunmaması “amme alacağının tahsilinin tehlikede olduğunu gösteriyorsa” vergi idaresinin “teminat isteyebileceği” hükmüne yer verilmiştir.) ,

2-Borçlunun belli ikametgahının bulunmaması halinde,

3-Borçlu kaçmışsa veya kaçması, hileli yollara başvurması ihtimali varsa,

4-Mal bildirimine çağrılan borçlu, belli edilen müddet içinde mal bildiriminde bulunmamış veya eksik bildirimde bulunmuşsa,

5-Mükellefin haczi sonuçsuz bırakmak için mallarını kaçırmaya yönelik bazı davranışlar içine girmesi(örneğin mallarını mülkünden çıkarması, gizlemesi veya başkasının üzerine geçirmesi),

6-Teşebbüsün muvazaalı⁸⁹ olduğu ve gerçekte başkasına ait olduğu hakkında deliller elde edilmişse.

Bu uygulamaya konu olan vergi ve resimler ile bunların zam ve cezaları kanuni ödeme süreleri gelmeden tahsil olunmaz. Ancak bunlar için derhal ihtiyati hacze gidilmektedir(AATUHK md.18)⁹⁰.

Alacağın özel kanuna (vergi kanununa) göre tahakkukundan sonra ihtiyati tahakkukla özel kanuna dayanan tahakkuk arasındaki fark özel kanuna dayanan tahakkuka göre düzeltilir(AATUHK, m.19/1). Düzeltmenin yapılabilmesi için⁹¹;

1- Beyannameye dayanan tarhiyatta, verilen beyannamenin incelenerek kabul edilmiş olması,

2-Dava konusu yapılmış tarhiyatta kesinleşmenin vukuu,

3-Danıştay’a başvuru hallerde Danıştay’ın nihai kararı vermiş olması gerekmektedir.

⁸⁹**Muvazaa:** Hukuki bir muamelede birden ziyade kimselerin hakiki iradeye uymayan bir beyanda bulunmayı kararlaştırmalarına denir. (Türk Hukuk Kurumu, **Türk Hukuk Lügatı**, 1991, s. 249, <http://www.turkhukukkurumu.org.tr/thl/metin/M.pdf>, (ErişimTarihi:15.02.2013)).

⁹⁰Kırbaş, a.g.e. , s. 142.

⁹¹Karadağ, a.g.m. , s. 244.

Haklarında ihtiyati tahakkuk yerine ihtiyati haciz uygulamasına gidilen kişiler ihtiyati tahakkuk nedenlerine ve miktarına karşı 7 gün içinde vergi mahkemesine itiraz edebilmektedirler(AATUHK, md.20)⁹². İhtiyati hacze itirazda, sadece ihtiyati haciz nedenlerine itiraz edilebildiği halde, ihtiyati tahakkuka itirazda, ihtiyati tahakkukun hem nedenlerine hem de miktarına itiraz edebilmektedirler. İdarenin usule yönelik hükümlere uymaması hali ise hem ihtiyati hacze hem de ihtiyati tahakkuka itiraz nedeni olmaktadır⁹³.

Danıştay 7. Dairesi'nin 27.11.2000 tarihli ve E:2000/947, K:2000/3478 sayılı kararı sahte fatura kullanmak suretiyle vergi zıyana sebebiyet verdiğiinden bahisle davacı hakkında tesis edilen ihtiyati tahakkuk ve ihtiyati haciz işlemlerinin iptali yolundaki vergi mahkemesi kararının bozulması istemiyle ilgilidir. 6183 sayılı AATUHK' un 9. maddesinde; 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 344. maddesi uyarınca vergi zıyaı cezası kesilmesini gerektiren haller ile kaçakçılık suçları ve cezalarını düzenleyen 359. maddesinde sayılan hollere temas eden bir amme alacağıının salınması için gerekli muamelelere başlanılmış olduğu takdirde, vergi incelemesine yetkili memurlarca yapılan ilk hesaplamalara göre belirlenen miktar üzerinden tahsil dairelerince teminat isteneceği; 13. maddesinin 1. bendinde ise, teminat istenmesini mucip hallerin mevcut olması durumunda hiçbir müddetle kayıtlı olmaksızın, alacaklı kamu idaresinin mahalli en büyük memurunun kararıyla derhal (ihtiyati) haciz tatbik edileceği; 17. maddesinde de; 13. maddenin 1.bendinde yazılı ihtiyati haciz sebebinin mevcut olması halinde, mükellefin henüz tahakkuk etmemiş vergi ve resimlerinden, Maliye Bakanlığı'nca tespit ve ilan edilecek olanlarla, bunların zam ve cezalarının derhal (ihtiyaten) tahakkuk ettirilmesi hususunda yazılı emir verilebileceği hükme bağlanmıştır. Olayda davacının kullandığı faturaların içerikleri itibarıyla gerçeği yansıtmadıkları anlaşıldığından, ihtiyati tahakkuk yapılması ve ihtiyati haciz kararı alınması için aranılan yasal şartların mevcut olduğu sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla, aksi yolda verilen mahkeme kararında isabet görülmemiş, temyiz isteminin kabulüne, mahkeme kararının bozulmasına karar verilmiştir⁹⁴.

⁹²Bilici, a.g.e. , s. 107.

⁹³Lokman Kılıç, **Amme Alacaklarının Tahsilinde Teminat**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, SBE, Maliye Anabilim Dalı, İstanbul, 2011, s. 55.

⁹⁴Dn. 7. D. , K. No: 2000/3478, E. No: 2000/947, 27.11.2000 Tarihli Karar 1, www.danistay.uyap.gov.tr, (Erişim Tarihi: 03.10.2013).

4. Diğer Korunma Hükümleri

Kamu alacağının güvence altına alınmasına yönelik diğer korunma hükümleri AATUHK' un 21-36. maddelerinde düzenlenmiştir⁹⁵. Bu düzenlemeler⁹⁶:

-Rüçhan hakkı(AATUHK, md.21): Borçlunun mallarının haczi veya yine borçlunun iflası durumunda, eğer idarenin yanında başka alacaklılar da varsa, vergi idaresine bu kişiler karşısında öncelik hakkı verilmiştir.

-Hükümsüz sayılan işlemler(AATUHK, md.24-31): Borçlu vergi alacağının tahsilini imkansız kılmak amacıyla bazı işlemlere girişmektedir. Örneğin, mallarını başkasına (özellikle yakınlarına) bağışlamakta veya satmaktadır. Borçlunun bu işlemleri mal kaçırmak amacına yöneliktir ve adli yargıda açılacak davalarla iptal ettirilebilmektedir.

-Takas(Ödeşme) (AATUHK, md.23): 23. madde “tahsil edilen amme alacaklarından yapılan reddiyat sebebiyle mahsuplar” başlığını taşımaktadır. Vergi idaresinin tahsil ettiği, ancak mükellefe iade etmesi gereken bir borcu bulunması durumunda, bu iadeyi yapmadan önce aynı kişiden vadesi gelmiş bir alacağı bulunup bulunmadığını araştırır. Kişinin idareye borcu varsa, bunu alacağına mahsup eder(takas eder) , böylece iade isteğini reddeder. Bu düzenleme de vergi alacağının tahsili ile ilgili bir güvence önlemidir.

-Tasfiye memurlarının müteselsil sorumluluğu (AATUHK, md. 32,33) , limited şirketlerde ortakların payları oranında şahsi malları ile sorumluluğu (AATUHK, md. 35) , kanuni temsilcilerin sorumluluğu(AATUHK, mük. md. 35) , tüzel kişilerde birleşme, devir ve şekil değiştirme durumlarında eski tüzel kişinin borçları ile ilgili sorumluluk(AATUHK, md. 36) düzenlemelerini de vergi alacağının güvence altına alınması için getirilen diğer önlemler arasında sayabilmek mümkündür.

Burada açıklananlara ek olarak, ülkemizde kamu alacaklarının korunmasını sağlamak amacıyla teknolojik ve ekonomik anlamda meydana gelen gelişmelere uygun yeni bir güvenlik tedbiri olarak 5766 sayılı Kanunla “kamu alacağı ödenmeden yapılmayacak işlemler”, AATUHK' un 22/A maddesine eklenmiştir. Bu madde hükmüne göre, bazı ödemeler ve işlemlerin gerçekleştirilmesi için tahsil dairelerinden alınacak borcun bulunmadığına dair belge aranılmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkili kılınmıştır. Maliye Bakanlığı bu yetkisini Seri A

⁹⁵Gerçek, (b), a.g.e. , s. 157.

⁹⁶Bilici, a.g.e. , s. 108.

ve Sıra 2 Tahsilat Genel Tebliği'nde kullanmıştır. Bu Tebliğ'de, "vadesi geçmiş borç" kapsamında dikkate alınacak kamu alacakları ile "vadesi geçmiş borcu yoktur" belgesi ibraz edilmeden yapılmayacak işlemler belirlenmiştir⁹⁷.

Yurt dışı çıkış yasağı uygulaması ise, kamu borcu bulunan yükümlülerin, borcun tahsilini tehlikeye düşürebilme ihtimallerine karşı yurt dışı seyahatlerinin kanunen belirlenen ölçütlere göre sınırlandırılmasını içermektedir. Yasak, borçluya pasaport talebinin reddi, pasaport veya vesika almış olanlar için de seyahatlerinin engellenmesi biçiminde uygulanmaktadır. Böyle bir uygulamaya pozitif hukuk içinde yer verilmesindeki gerekçe, kötü niyetli yükümlülerin kamu borcunu ödememek amacıyla mal varlıklarını elden çıkararak, yurt dışına kaçmalarını engellemektir⁹⁸.

Yurt dışı çıkış yasağı, devlete ait olup Vergi Usul Kanunu ile Gümrük Kanunu kapsamına giren kamu alacakları ile bu alacaklara ilişkin zam ve cezalar için uygulanmaktadır. İl özel idareleri ve belediyelere ait kamu alacakları için bu yasak uygulanmamaktadır. Örneğin, belediyelere Emlak Vergisi borcu olan mükelleflere bu yasak uygulanamaz⁹⁹.

AATUHK' un 36. maddesinde yurt dışı yasağı uygulanabilmesinin şartları; kamu alacağının ödeme emrini tebliğ tarihini takip eden yedi gün içinde ödenmemesi, borçlu hakkında ihtiyati haciz kararı alınması ve teminat altına alınmamış kamu alacağının 100.000 TL ve üzeri olması şeklinde belirlenmiştir¹⁰⁰.

Amme alacağına karşılık teminat alınması, alacağın tecil edilmesi, borçlunun aciz halinin tespit edilmesi, yargı mercilerince amme alacağının takibinin durdurulmasına karar verilmesi veya takibin kanunen durdurulması gereken diğer hallerde yurt dışı çıkış yasağı, alacaklı tahsil dairesinin talebi üzerine ilgili makamlarca kaldırılmaktadır. Amme borçlusu hakkında uygulanan yurt dışı çıkış yasağı, hastalık, iş bağlantısı gibi hallerde alacaklı tahsil dairesinin uygun görmesi ve bildiri üzerine

⁹⁷Gerçek, (b), a.g.e. , s. 163.

⁹⁸Cem Barlas Arslan, "Gücünü Anayasadan Alan ve Anayasal Bir Hakkı Sınırlandıran Uygulama: Yurt Dışı Çıkış Yasağı", **Maliye Dergisi**, Sayı:158, Ocak- Haziran, 2010, s. 449, http://212.174.133.188/calismalar/maliye_dergisi/yayinlar/md/158/23.Cem.Barlas.ARSLAN.pdf, (Erişim Tarihi: 11.09.2013).

⁹⁹Gerçek, (b), a.g.e. , s. 175.

¹⁰⁰Gerçek, (b), a.g.e. , s. 175.

ilgili makamlar tarafından kaldırılmaktadır. Yurt dışı çıkış yasağının kaldırılmış olması yeniden tatbikine mani değildir¹⁰¹.

Türk vergi hukukunda, vergi borcu nedeniyle yurt dışına çıkış yasağı uygulaması hukuk standartları bakımından tartışmalı bir kurum olagelmiştir. Yurt dışına çıkış yasağı vergi yükümlüsünün seyahat özgürlüğüne bir devlet müdahalesidir. Bu nedenle, özgürlüğün sınırlandırılmasını ifade eden bu müdahalenin, meşru ve ölçülü olarak yapılıp yapılmadığı hukuk devleti uygulaması açısından ölçümlenmesi gereken bir konudur¹⁰².

Kamu alacaklarının tahsilini güvence altına almak için kabul edilen yurt dışı çıkış yasağı, seyahat özgürlüğünü kullanılamaz hale getirir bir biçimde kullanılmamalıdır¹⁰³. 1982 Anayasası'nın Türk vatandaşlarının yurt dışına çıkış özgürlüğünün sınırlanmasına ilişkin 23. maddesinin 4. fıkrasının son haline göre, vatandaşın yurt dışına çıkma hürriyeti, ancak suç soruşturması veya kovuşturması sebebiyle hakim kararına bağlı olarak sınırlanabilmektedir¹⁰⁴.

Dolayısıyla seyahat özgürlüğüne özel sınırlama sebeplerini düzenleyen Anayasa'nın 23. maddesi, bu sebepleri iki durumun varlığıyla sınırlı tutmuştur¹⁰⁵. Bu hüküm, vergi borcu (vatandaşlık ödevi) bakımından irdelendiğinde; "ancak" ifadesiyle kastedilenin vatandaşın yurt dışına çıkma hürriyetinin suç soruşturması veya kovuşturması sebebi dışında sınırlanamayacağı, bu sınırlamayı da hakim dışında hiçbir makam ve merciin getiremeyeceği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, gayet açık ve kesin olan bir şekilde ve emredici bir hükümlerle; vergi borcu nedeniyle yurt dışı yasağı konulmasının hukuk sistemimizin en üst normu olan Anayasa tarafından yasaklandığı görülmektedir¹⁰⁶. Yurt dışı çıkış yasağı 6111 sayılı Kanun'un 165. maddesiyle

¹⁰¹Nevra Öksüz, "13.02.2011-6111 SK m.165 ile yürürlükten kalkan m.36/A", s. 1, <http://www.turkhukuksitesi.com/serh.php?did=11382>, (Erişim Tarihi: 15.09.2013).

¹⁰²Billur Yaltı, "Vergi Borcu Nedeniyle Yurt Dışına Çıkış Yasağı", **TBB Dergisi**, Sayı:66, 2006, s. 95, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2006-66-256>, (Erişim Tarihi: 01.10.2013).

¹⁰³Karakoç, (a), a.g.e., s. 399.

¹⁰⁴Nimet Özbek Hadimoğlu, "Genel Güvenlik Bakımından Mahzurlu Olanların Yurt Dışına Çıkış Özgürlüğü İle Pasaport Kanunu'nun 23. maddesi", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Cilt 67, No. 3, 2012, s. 109, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/1740/18461.pdf>, (Erişim Tarihi: 15.09.2013).

¹⁰⁵Pınar Çiftçi, "Menfaat Dengesi Çerçevesinde Genel İcra Hukuku ile Kamu İcra Hukukunun Karşılaştırılması", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:12, Özel Sayı, 2010, s. 313-379.

¹⁰⁶Y. Burak Aslanpınar, "Anayasa Değişikliği Sonrası Yurt Dışı Çıkış Yasağı", s. 1, <http://kizilot.com.tr/17/877/bd/tr/kizilot/av-y-burak-aslanpınar/anayasa-degisikligi-sonrasi-yurt-disi-cikis-yasagi>, (Erişim Tarihi: 15.09.2013).

25.2.2011 tarihinden itibaren yürürlükten kaldırılmıştır¹⁰⁷. Vergi borçları nedeniyle yurt dışına çıkış yasağının tarih olması ile büyük bir “vergi utancı” sona ermiştir¹⁰⁸.

III. KAMU ALACAKLARININ CEBREN TAHSİLİ

Kamu hizmetlerinin sürekli olarak işlemesi zorunluluğundan dolayı, bu hizmetlerin karşılığı olan vergi, resim ve harç gibi amme alacaklarının belli sürede ve en kısa zamanda tahsil edilmesi kaçınılmazdır.

A. KAMU ALACAKLARININ CEBREN TAHSİLİNİN VERGİ İCRA HUKUKUYLA OLAN İLİŞKİSİ

6183 sayılı AATUHK’ un temel olarak iki esasa dayandığını söylemek mümkündür. Bunlardan ilki, vergiler başta olmak üzere kamu alacaklarının çeşitli yöntemlerle güvence altına alınması, diğeri ise kamu borçlusu tarafından ödemenin yapılmaması durumunda alacağın cebre dayanarak tahsil edilmesidir. Bu anlamda 6183 sayılı AATUHK, devlet ve diğeri yetkili kamu kuruluşlarının kamu gücüne dayanarak gelirlerinin zorla tahsilini düzenleyen Vergi İcra Hukuku’nu oluşturmaktadır¹⁰⁹. Kamu alacaklarının takip ve tahsili 6183 sayılı AATUHK hükümlerine göre yürütülmekle birlikte, 6183 sayılı AATUHK hukuk literatüründe icra hukuku hükümlerini içermekte olduğundan vergi icra hukuku olarak tanımlanması daha doğru bir yaklaşım olacaktır¹¹⁰.

Vergi icra hukuku, “Devletin (ve diğeri kamu kuruluşlarının, organlarının) kamu gücüne dayanan gelirlerinin (zorla) tahsilini düzenleyen bir vergi hukuku dalıdır” şeklinde tanımlanmaktadır¹¹¹.

Vergi İcra hukukunda borç ilişkisinin çözümlenmesine kamu gücü karışmaktadır. Kamu alacaklarında ise, ilişkinin başından itibaren kamu gücü taraf olarak bulunmaktadır. Bu nitelik göz önüne alındığında, vergi icra hukuku teriminin her türlü tahsil için kullanılabileceği kanısı oluşmaktadır. Bununla birlikte en doğru ve

¹⁰⁷Topluca Türk Vergi Kanunları, Yaklaşım Yayınları, Mart, 2011, s. 610.

¹⁰⁸Şükrü, Kızılot, (b) , “Vergi Borcu Nedeniyle Yurtdışı Yasağı Kalktı”, Hürriyet Gazetesi, 16.10.2010, <http://www.hurriyet.com.tr> , (ErişimTarihi:05.10.2013).

¹⁰⁹Mine Nur Bozdoğan, “ 6183 Sayılı Kanun Açısından Haciz Uygulamasında İstihkak İddiasının İncelenmesi ve Değerlendirilmesi”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı:168, Eylül, 2002, s. 105.

¹¹⁰Muhsin Koçak, “Vergi İcra Hukukunda Kamu Alacakları Takip ve Tahsil Usulleri İhtiyati Haciz, İtiraz Yolları ve Sonuçları”, s. 1, <http://www.turkhukuksitesi.com> , (ErişimTarihi:04.05.2013).

¹¹¹Karakoç, (a), a.g.e. , s. 384.

teknik anlamıyla bu terim kamu alacağının yalnız zorla tahsili usulünü kapsamaktadır¹¹².

B. CEBREN TAHSİL KAVRAMI VE ÖZELLİKLERİ

Kamu alacaklarının cebren tahsili kavramı, kamu borçlusu tarafından vadesinde ödenmeyen kamu alacağının kamu organlarının kullanılması suretiyle zorla alınmasını ifade etmektedir. Bir başka ifadeyle cebren tahsil, kamu borçlusu tarafından kanunlara ve usule uygun olarak ödenmeyen kamu alacağının, devlet ile borçlunun menfaatleri telif edilecek şekilde zor kullanılmak suretiyle alınmasıdır¹¹³. Cebir kullanma, diğer bir deyişle zor kullanma yetkisi devlete ait bir yetkidir¹¹⁴. Vergi dairesi, tahsil dairesi olarak, kamu alacağını ve vergi cezalarını takip etmekte ve kamu icra hukuku hükümlerine göre tahsil yoluna gitmektedir. Bu durum, idarenin re'sen icra yetkisinin, kamu icra hukuku alanındaki yansımasıdır¹¹⁵.

Kamu alacaklarının cebren tahsili ile ilgili özellikler şunlardır¹¹⁶:

-Cebren tahsil, kamu borcunun usulüne uygun olarak ödenmemesi halinde başvurulacak bir yöntemdir. Kamu borcunun sona ermesinde asıl olan borçlu tarafından ödenmesidir. Ancak borçlu borcunu ödemezse cebren tahsil yoluna başvurularak kamu alacağının alınmasına çalışılmaktadır.

-Cebren tahsile başvurabilmek için kanunda öngörülen şartların gerçekleşmiş olması gerekmektedir. Kanunda belirtilen şartlar eksiksiz bir şekilde tamamlanmadan cebren tahsile girişilmesi mümkün değildir.

-Cebren tahsil kanunda belirtilen sınırlara ve usullere uygun olarak, kamu gücü kullanılmak suretiyle uygulanmaktadır.

-Kamu alacaklarının cebren tahsili açısından tahsil dairesi aynı zamanda icra dairesi olarak görev yapmaktadır. Yani tahsil dairesi re'sen yürütme yetkisine sahip olduğu için, başka kamu idarelerinin aracılığına ihtiyaç duymadan kendisi cebren tahsil sürecini yürütebilmektedir.

-Cebren tahsilin amacı, devletin kamu alacağına kavuşmasıdır. Ancak bu amaç gerçekleştirilirken devlet ile borçlunun menfaatlerinin telif edilmesi gerekmektedir.

¹¹²Öncel, Çağan, Kumrulu, a.g.e. , s. 156.

¹¹³Gerçek, (b), a.g.e. , s. 179.

¹¹⁴Şükrü Kızılot, Doğan Şenyüz, Metin Taş, Recai Dönmez, **Vergi Hukuku**, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara, Ekim, 2006, s. 299.

¹¹⁵Karakoç, (a), a.g.e. , s. 385.

¹¹⁶ Gerçek, (b), a.g.e. , s. 179.

Nitekim AATUHK' un 62. maddesinde “Tahsil dairesi alacaklı kamu idaresi ile borçlunun menfaatlerini mümkün olduğu kadar telif etmekle mükelleftir” hükmüne yer verilerek bu konuda tahsil dairesine bir görev yüklenmiştir.

C. KAMU ALACAKLARININ CEBREN TAHSİLİNE GİDİLMESİNİN ŞARTLARI

Kamu alacaklarının cebren tahsiline gidilebilmesinin şartları kamu alacaklarının vadesinde ödenmemesi, vadesinde ödenmeyen kamu alacakları için ödeme emrinin tebliğ edilmesi ve ödeme emri ile verilen yedi günlük süre içinde kamu borcunun ödenmemesi başlıkları altında açıklanacaktır.

1. Kamu Alacaklarının Vadesinde Ödenmemesi

Vergi yükümlüleri muaccel hale gelmiş, başka bir ifadeyle tahsili kesinleşen vergileri, kanunlarda belirtilen ödeme süreleri içinde ödemek durumundadırlar. Çünkü vergi borcunu vadesinde ödemeyen yükümlüler AATUHK' da belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde takibata tabi tutulmakta ve vergilerin cebren tahsilatına gidilmektedir. Bu husus, 6183 Sayılı Kanun'un 54. maddesinde “ödemeye müddeti içinde ödenmeyen amme alacağı tahsil dairesince cebren tahsil olunur” hükmü ile açıkça vurgulanmıştır¹¹⁷.

Amme alacağında cebren tahsilat safhasının başlaması için ilk şart alacağın vadesinde ödenmemiş olmasıdır. Ancak, cebren tahsilata geçmek için tek başına vadenin dolmuş olması yeterli değildir. Bunun yanında, borçluya ödeme emrinin (veya teminatlı alacaklarda 56. maddede belirtilen yazının) çıkarılmış olması, vadesi gelmiş borcunu ödemeye davet edilmiş olması lazımdır. Bu şartlar yerine getirilmeden cebren tahsilata geçilmesi mümkün değildir¹¹⁸.

2. Vadesinde Ödenmeyen Kamu Alacakları İçin Ödeme Emrinin Tebliğ Edilmesi

a. Ödeme Emrinin Hukuksal Niteliği

Ödeme emrinin tebliği, cebri icra aşamasının başlangıcıdır. Başka bir ifade ile ödeme emri tebliğ edilmeden alacaklı kamu idaresi, alacağını tahsil etmek amacıyla cebri takip işlemlerine başlayamamaktadır. Bu açıdan, alacaklı kamu idaresinin

¹¹⁷Gerçek, (a), a.g.e. , s. 120.

¹¹⁸Yılmaz Özbacı, (a), **Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Yorum ve Açıklamaları**, Ankara, Oluş Yayıncılık, Ağustos, 2003, s. 550.

alacağını elde etmek için yapacağı tüm takip işlemlerinin başında ödeme emrinin tebliğ edilmesi gelmektedir¹¹⁹.

Ödeme emri, beyaz kağıt üzerine yeşil renkte basılı bir belgedir¹²⁰. Danıştay ödeme emrini, “kesinleşmiş zamanında ödenmeyen kamu alacaklarının tahsiline başlangıç olarak, alacağı süresinde ödemeyenlere, borçlarını ödemeleri veya mal bildiriminde bulunma gereğini bildiren bir belge” olarak tanımlamıştır¹²¹.

Ödeme emri, amme alacağını mahiyet ve miktar itibarıyla kesinleştiren, bu konuda vergi dairesince bir yanlışlık yapıldıysa bunun düzeltilmesine imkan veren bir işleve sahiptir¹²².

6183 sayılı AATUHK’ un 55. maddesinde, “kamu alacağını vadesinde ödemeyenlere 7 gün içinde borçlarını ödemeleri veya mal bildiriminde bulunmaları gerektiği bir ödeme emri ile bildirilir” denmektedir¹²³. Bu hüküm, ödeme emri çıkarılması için ilk planda borcun vadesinin dolması gerektiğini açıkça göstermektedir. Ödeme vadesinin dolması ise, ancak borcun mahiyet ve miktar itibarıyla kesinleşmesini ifade eden tahakkukundan sonra gündeme gelecek bir husustur¹²⁴.

Ödeme emrinde borcun asıl ve fer’ilerinin niteliği ve tutarı, borcun nereye ödeneceği, süresinde ödenmediğinde mal bildiriminde bulunulması gerektiği, mal bildiriminde bulunmadığı takdirde bildirimde bulununcaya kadar üç ayı geçmemek üzere hapis cezası ile tazyik olunacağı, gerçeğe aykırı bildirim halinde hapisle cezalandırılacağı kayıtlı bulunmaktadır¹²⁵. Ödeme emirlerindeki yanlışlıklar açısından VUK’ nun hata düzeltmeye ilişkin hükümleri geçerli değildir. Bu yanlışlıklara karşı dava yoluna gidilmesi gerekmektedir¹²⁶.

Ayrıca AATUHK’ un 114. maddesine göre, kendisine ödeme emri tebliğ olunan ve malı olmadığını belirten kamu borçlusunun, bu bildirim ile birlikte veya bildirim tarihinden itibaren 15 gün içinde en son kanuni ikametgah ve iş adreslerini,

¹¹⁹Çelik, (a), a.g.e. , s. 183.

¹²⁰Selahattin Tuncer, **Vergi Hukuku ve Uygulaması Cilt-II**, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara, Ekim, 2006, s. 25.

¹²¹Çelik, (a), a.g.e. , s. 183.

¹²²Niyazi Çömez, “Mükelleflerin Banka Hesaplarına Uygulanan Haciz”, Aralık, 2007, s. 7, <http://www.deloitte.com> , (Erişim Tarihi:15.11.2013).

¹²³Çelik, (a), a.g.e. , s. 183.

¹²⁴Yılmaz Özbalcı, (b), **Vergi Davaları**, Ankara, Feryal Matbaacılık, Kasım, 1988, s. 606.

¹²⁵Özbalcı, (a), a.g.e. , s. 555.

¹²⁶Özhan Uluatam, Yaşar Methibay, **Vergi Hukuku**, Yenilenmiş 5. Baskı, Ankara, İmaj Yayınevi, 2001, s. 139.

varsa devamlı mükellefiyetleri bulunan diğer tahsil dairelerini ve kayıt numaralarını bildirme ve nüfus kayıt suretini verme zorunluluğu vardır. Bu yükümlülüğün geçerli bir mazerete dayanmadan yerine getirilmemesi halinde verilecek cezalar da ödeme emrinde belirtilmektedir.

Borçlulara tebliğ edilen ödeme emrinde gecikme zammının miktarı ancak ödeme gününde belli olacağından dolayı yazılmamaktadır. Bu nedenle ödeme emrine “Ayrıca Gecikme Zammı Hesaplanacaktır” şeklinde basılı damga konulmaktadır.

Ödeme emrinin düzenlenmesindeki amaç, kamu yararının sağlanmasıdır. Çünkü ödeme emrinin düzenlenmesi ile alacaklı idare, cebren tahsil yollarına başvurma ve yürütme yetkisini ele geçirmektedir¹²⁷. Ödeme emri ile yükümlü (borçlu), kamu alacağını ödemeye çağrılmaktadır. Başka bir deyişle ödeme emri, tahsil işleminin yazı ile bildirilmesi niteliğini taşımaktadır¹²⁸.

Danıştay, içeriği eksik düzenlenmiş ödeme emirlerinin hukuka aykırı olduğunu birçok içtihadında karara bağlamıştır¹²⁹.

b. Ödeme Emrinin Tebliği

Ödeme emirleri, 6183 sayılı AATUHK’ un 8. maddesi ile Vergi Usul Kanunu’na yapılan atıf uyarınca, Vergi Usul Kanunu’nun tebliğ hükümleri dairesinde borçlulara tebliğ edilmektedir. Tebliğin usulüne uygun yapılmaması, ödeme emrini geçersiz kılmaktadır¹³⁰.

Vergi Usul Kanunu’nun 93. maddesine göre vergilendirmeyi ilgilendiren ve hüküm ifade eden bütün vesika ve yazılar mükellefe tebliğ edilmektedir¹³¹. Bu tebliğin adresleri bilinen gerçek ve tüzel kişilere posta yoluyla ilmühaberli taahhütlü olarak, adresleri bilinmeyenlere ilan yoluyla yapılacağı hükme bağlanmıştır. Ödeme emrinin tebliğinde temel kural posta yoluyla tebliğdir¹³².

Ödeme emri, kamu borçlusuna, müşterek borçlu ve kefile, kanuni temsilcilere, limited şirket ortaklarına ve yeddieminlere tebliğ edilebilmektedir¹³³.

Maliye Bakanlığı yeni tip ödeme emri ile kamu alacaklarının takip ve tahsiline başlamıştır. Ancak, eski tip yeşil renkli ödeme emirleri ile de zaman zaman kamu

¹²⁷ Gerçek, (b), a.g.e. , s. 182.

¹²⁸ Öncel, Çağan, Kumrulu, a.g.e. , s. 163.

¹²⁹ Çelik, (a), a.g.e. , s. 184.

¹³⁰ Özbalcı, (a), a.g.e. , s. 564.

¹³¹ Tosuner, Arıkan, (a), a.g.e. , s. 118.

¹³² Çelik, (a), a.g.e. , s. 185.

¹³³ Çelik, (a), a.g.e. , s. 183.

alacakları tahsil ve takip olunmaktadır¹³⁴. Yeni tip ödeme emirleri ile genel olarak 6183 sayılı Kanun kapsamındaki bütün amme alacakları takip edilir hale gelmiştir¹³⁵.

Gelir idaresi ve yerel vergi daireleri borçlu mükelleflere ödeme emri tebligatında çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Bu sorunlardan bazıları şunlardır¹³⁶:

-Kamu borçlusunun adresinde bulunmayışı,

-Kamu borçlusunun sık sık adres değiştirmesi dolayısıyla tebligata elverişli adres yetersizliği,

-Tasfiye halindeki şirketlerin ve iflas halindeki kamu borçlusu şirketlerin temsilcilerine ulaşılamaması,

-Kamu borçlusu şirketlerin mal varlığını yitirmesi,

-Gelir idaresinin ödeme emri tebligatındaki idari ve teknik yetersizlikleri.

Köylerde ödeme emrinin tebliği VUK hükümlerine göre değil, 6183 Sayılı Kanun'un 55. maddesinde öngörülen usule uygun olarak yapılması gerekmektedir. Buna göre, belediye sınırları dışındaki köylerde bulunan borçlulara ödeme emri muhtarlıkça tebliğ edilmektedir. Yabancı ülkelerde bulunanlar nezdinde, devletlerarasında anlaşma bulunmadıkça AATUHK' a göre icra takibatı yapılamamaktadır. Dolayısıyla yabancı ülkelerde bulunanlara ödeme emri tebliğ edilememektedir. Fakat, yabancı ülkede bulunan borçluların Türkiye'de malvarlıklarının olduğu tespit edilirse, ödeme emrinin ilan yoluyla tebliğ edilerek icrai takibata başlamak ve Türkiye'deki mallarına haciz konularak kamu alacağını tahsil etmek gerekmektedir¹³⁷.

c. Ödeme Emrine Karşı Dava Açılması

6183 sayılı AATUHK' un 58. maddesi “Ödeme Emrine İtiraz” hükümlerini içermekte olup, ödeme emrine karşı itirazların alacaklı tahsil dairesine ait itiraz işlerine bakan Vergi İtiraz Komisyonu'na yapılacağını belirtmektedir¹³⁸. Fakat, 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemesi, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun'da vergi anlaşmazlıklarında yetkili mahkeme, 6183 Sayılı

¹³⁴Hakan Ay, Mustafa Alpaslan, Eda Kaya, **Vergi Uygulamalarında E-Tebligat ve E-Haciz**, Kanyılmaz Matbaası, İzmir, Kasım, 2011, s. 21.

¹³⁵Hakan Ay, Mustafa Alpaslan, “Kamu Alacaklarının Takibinde Yeni Tip Ödeme Emrine Karşı Vergi Davası Açılması ve Yürütmenin Durdurulması Problemleri”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı:360, Ağustos, 2011, s. 166.

¹³⁶Ay, Alpaslan, Kaya, a.g.e. , s. 21-22.

¹³⁷Gerçek, (b), a.g.e. , s. 183.

¹³⁸Gerçek, (a), a.g.e. , s. 124.

Kanun'un uygulanmasında, ödeme emrini düzenleyen dairenin bulunduğu yerdeki Vergi Mahkemesi'dir şeklindedir¹³⁹. Bu nedenle, konunun "Ödeme Emrine İtiraz" yerine "Ödeme Emrine Karşı Dava Açılması" başlığı altında incelenmesi daha uygundur¹⁴⁰.

6183 sayılı AATUHK, ödeme emirlerine karşı ancak böyle bir borcun olmadığı, kısmen ödendiği veya zamanaşımına uğradığı iddialarıyla dava açılabileceğini ifade ederken istisnai durumları düzenlemiştir¹⁴¹. Söz konusu Kanun'un 58. maddesine göre, kendisine ödeme emri tebliğ olunan şahıs, böyle bir borcu olmadığı veya kısmen ödediği veya zamanaşımına uğradığı hakkında tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde alacaklı tahsil dairesine ait itiraz işlerine bakan vergi itiraz komisyonu nezdinde itirazda bulunabilmektedir. İtirazın şekli, incelenmesi ve itiraz incelemelerinin iadesi hususlarında Vergi Usul Kanunu hükümleri tatbik olunmaktadır¹⁴².

İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 7. maddesine göre özel kanunlarda süre belirtilmemesi durumunda dava açma süresi, Danıştay'da ve İdare Mahkemeleri'nde 60, Vergi Mahkemeleri'nde ise 30 gündür. 6183 sayılı Kanun, ödeme emrine karşı dava açma süresini ödeme emrinin kamu borçlusuna tebliğ tarihinden itibaren 7 gün olarak belirlediğinden tüm kamu alacakları için Vergi Mahkemesi'nde ya da İdare Mahkemesi'nde dava açma süresi 7 gündür. Ancak tahsil daireleri tarafından ilgiliye gönderilen ödeme emirlerinde dava açma süresinin belirtilmemiş olması durumunda, ödeme emirlerine karşı dava açma süresi genel hükümler kapsamında otuz gün olacaktır¹⁴³.

Ödeme emrinde dava açma süresinin belirtilmemiş olması halinde, ödeme emrinin kendisine tebliğ tarihinden itibaren yedi günlük süreyi geçirmiş fakat otuz günlük sürenin içerisinde yetkili mahkemeye başvuran mükellefin iddiasının esastan

¹³⁹Mehmet Tosuner, Zeynep Arıkan, (b), **Vergi Uyuşmazlıklarının İdari Aşamada Çözümü ve Türk Vergi Yargısı**, Kanyılmaz Matbaası, İzmir, 2011, s. 49.

¹⁴⁰Gerçek, (b), a.g.e. , s. 184.

¹⁴¹Recai Dönmez, **Vergi İcra Hukukunda Haciz Yolu ile Takip**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2005, s. 127.

¹⁴² 11.09.2013 Tarihli Resmi Gazete, Sayı:28762, **Tahsilat Genel Tebliği (Seri: A Sıra No: 1)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: A Sıra No: 5)**, <http://www.resmigazete.gov.tr> , (Erişim Tarihi: 26.09.2013).

¹⁴³Hakan Arslaner, **Kamu Alacaklarının Haciz Yolu İle Takibi**, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, SBE, Maliye Anabilim Dalı, İstanbul, 2010, s. 368.

incelenmesi gerektiği yönünde Danıştay Dördüncü Dairesi'nin 13.11.2006 tarihli E:2005/2134, K:2006/2156 sayılı kararı bulunmaktadır¹⁴⁴.

Ödeme emrine karşı açılacak davalarda, vergi tarhiyatı ya da ceza kesme işlemine karşı açılacak olan ve alacağın esasına ilişkin iddiaların ileri sürülmesi mümkün değildir. Bu davanın amacı, kesinleşmiş ve ödenmesi gerekli duruma gelmiş kamu alacağının tahsil aşamasına ilişkin işlemlerde herhangi bir hukuki sakatlık olup olmadığının yargı organlarınca denetlenmesidir. Tarhiyat aşamasında dava konusu edilmeyen esasa ilişkin iddiaların, ödeme emri aşamasında dava konusu edilmesi mümkün değildir¹⁴⁵.

Ödeme emrine karşı borcun bir kısmına dava açılabilir. Bu takdirde dava konusu borcun mahiyeti ve miktarının açıkça yazılması gerekmektedir. Aksi halde davanın açılmamış sayılacağı 6183 sayılı AATUHK' un 58. maddesinde hükme bağlanmıştır¹⁴⁶.

Kamu borçlusuna ödeme emrine karşı açtığı davada borcun tamamına itiraz etmişse, mal bildiriminde bulunması gerekmemektedir. Fakat, borcun bir kısmı için dava açmış ise, ödeme emrinin tebliğinden itibaren 7 gün içinde mal bildiriminde bulunmak zorundadır.

Vergi Mahkemesi'nin ödeme emrine itirazı tamamen veya kısmen red etmesi halinde kamu borçlusuna, red kararının kendisine tebliği tarihinden itibaren 7 gün içinde mal bildiriminde bulunmak zorunda kalmaktadır¹⁴⁷. İtirazında tamamen veya kısmen haksız çıkan kamu borçlusundan, hakkındaki itirazı reddolunduğu miktardaki kamu alacağı %10 oranında zamlı tahsil edilmektedir¹⁴⁸.

3.Ödeme Emri İle Verilen Yedi Günlük Süre İçerisinde Kamu Borcunun Ödenmemesi

Ödeme emri ile kamu borçlusuna kamu alacağını ödemeye davet edilmekte ve bunun için kendisine yedi gün süre verilmektedir. Tanınan bu yedi günlük süre

¹⁴⁴Dn. 4. D. , K. No: 2006/2156, E. No.: 2005/2134, 13.11.2006 Tarihli Karar ı, www.danistay.uyap.gov.tr , (Erişim Tarihi: 03.10. 2013).

¹⁴⁵Şükrü Kızılot, Zühal Kızılot, **Vergi İhtilafları ve Çözüm Yolları**, Gözden Geçirilmiş 8. Baskı, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara, 2005, s. 475-476.

¹⁴⁶Özbalcı, (a), a.g.e. , s. 619.

¹⁴⁷Çelik, (a), a.g.e. , s. 188.

¹⁴⁸Recep Yılmaz, "Üçüncü Kişi Olarak Hacze Muhatap Olmak", **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı: 86, Mart-Nisan, 2008, s. 181.

içerisinde tahsil dairesi alacağını cebren tahsil etmeye yönelik herhangi bir girişimde bulunamamaktadır.

Kamu borçlusunun bu davete uyması ve kendisine verilen süre içinde borcunu ödemesi halinde borç ortadan kalkmaktadır. Eğer borçlu tanınan bu yedi günlük süre içerisinde borcunu ödeme gayreti içinde bulunmazsa, artık tahsil dairesi alacağını cebren tahsil etme yollarına başvurabilmektedir¹⁴⁹.

D. MAL BİLDİRİMİ

Mal bildirimini, mal bildirimini kavramı ve hukuki niteliği, mal bildiriminde bulunulmaması ve yaptırımları, mal edinme ve mal artmalarının bildirilmesi başlıkları altında açıklanmaya çalışılacaktır.

1. Mal Bildirimi Kavramı ve Hukuki Niteliği

Mal bildirimini 6183 sayılı AATUHK' un 59. maddesinde şöyle düzenlenmiştir¹⁵⁰:

Mal bildirimini, borçlunun gerek kendisinde, gerekse üçüncü şahıslar elinde bulunan mal, alacak ve haklarından borcuna yetecek miktarın, nev'ini, mahiyetini, vasfını, değerini ve her türlü gelirlerini veya haczi kabil mal veya geliri bulunmadığını ve yaşayış tarzına göre geçim kaynaklarını ve buna nazaran borcunu ne suretle ödeyebileceğini yazı veya sözle tahsil dairesine bildirmesidir. Sözle bildirim halinde keyfiyet bir zabıtla tespit edilmektedir.

Mal bildirimini amacı, bir taraftan kamu alacağının tahsilini kolaylaştırmak, diğer taraftan da borç karşılığında haczedilecek malları mümkün olduğu kadar borçluya beyan ettirmek suretiyle tespit ederek haciz sırasında ortaya çıkabilecek olumsuzluklardan borçluyu mümkün olduğu kadar koruyarak itibarının zedelenmesini engellemektir¹⁵¹.

Borçlunun haczedilebilecek malları olmadığını bildirmesi mal bildirimini hükümdedir. Mal bildirimini servet beyanı olmadığından borçlunun borcunu karşılayacak tutarda mal bildiriminde bulunmaya zorlanması söz konusu değildir.

Kendisine ödeme emri tebliğ edilen ve malı olmadığı yolunda bildirimde bulunan kamu borçluları, bu bildirim ile birlikte veya bildirim tarihinden itibaren 15

¹⁴⁹Gerçek, (b), a.g.e. , s. 188.

¹⁵⁰S.Selman Tunal, "6183 Sayılı A.A.T.U.H.Kanun Vergi Alacağının Takip ve Tahsili", **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı:152, Nisan, 1994, s. 110.

¹⁵¹ Gerçek, (b), a.g.e. , s. 189.

gün içinde; en son kanuni ikametgah ve iş adreslerini bildirmek, varsa devamlı mükellefiyetleri bulunan diğer vergi dairelerini ve kamu idarelerini ve bunlardaki hesap ve kayıt numaralarını bildirmek, nüfus kayıt örneği vermek mecburiyetindedirler. Bu mecburiyeti yerine getirmeyenler ilgili mahkemelerce bir aya kadar hafif hapis veya adli para cezası ile cezalandırılmaktadırlar¹⁵².

Mal bildiriminde borçlu malın değerini bildirmekle beraber, bildirilen malın borcu karşılayıp karşılayamayacağını takdiri tahsil dairesine aittir. Tahsil dairesi mal bildirimindeki malların borcu karşılayamayacağına veya haciz ve satışının çok güç olacağına kani olursa, borçludan ilave bildirimde bulunmasını isteyebilir. Ancak bu talebin ikinci bir ödeme emri ile değil, yazı ile veya şifahi yapılması lazımdır. Yazının alındığının veya sözlü ihtarın yapıldığının usulüne göre belgelendirilmesi şarttır.

Diğer taraftan tahsil dairesi, alacağını borçlunun mallarının haciz ve satışı suretiyle almaya kalktığı zaman, borçlunun mal bildirimindeki malları haczetmek mecburiyetinde değildir; kendisi tarafından tespit edilen malları da, mal bildirimindeki mallarla birlikte veya onlara tercihan haczedebilmektedir¹⁵³.

2. Mal Bildiriminde Bulunulmaması ve Yaptırımları

6183 sayılı AATUHK' un 60. maddesine göre, kendisine ödeme emri tebliğ edilen borçluya, yedi gün içerisinde borcunu ödemediği veya mal bildiriminde bulunmadığı takdirde mal bildiriminde bulununcaya kadar ve en çok üç ayı geçmemek üzere hapsen tazyik yaptırımını uygulanmaktadır¹⁵⁴.

Hapsen tazyik kararı verme yetkisi icra tetkik merciinindir, dolayısıyla yasa isabetli bir şekilde bu yaptırımın uygulanabilmesi için, hukukumuzdaki diğer hürriyeti bağlayıcı cezalarda olduğu gibi, bir yargılama makamının kararını aramıştır. Ancak icra tetkik merciinin bu kararı re'sen verme yetkisi yoktur; bunun için tahsil dairesinin dolayısı ile vergi idaresinin yazılı talebi gerekmektedir. Bu yaptırımın temel amacı yükümlüyü beyanda bulunmadığı için cezalandırmak değil, mal beyanında bulunmaya zorlanmaktır. Hapsen tazyik edilmeye başladıktan sonra mal beyanında bulunan borçlu serbest bırakılacaktır. Çünkü hapsen tazyik yaptırımı, borçlunun mal beyanında

¹⁵²Gelir İdaresi Başkanlığı, Mükellef Hizmetleri Daire Başkanlığı, **Ödeme Emrine Karşı Yapılacak İşlemler**, Yayın No:41, Eylül, 2007, s. 8-9.

¹⁵³Özbalcı, (a), a.g.e. , s. 652.

¹⁵⁴Karakoç, (a), a.g.e. , s. 403.

bulunmasını sağlamak için konulmuş bir tedbir olup, tetkik mercii hapisle tazyike “mal beyanında bulunuluncaya kadar” kaydıyla karar vermektedir¹⁵⁵.

3. Mal Edinme ve Mal Artmalarının Bildirilmesi

6183 sayılı AATUHK’ un 61. maddesine göre, mal bildiriminde malı olmadığını gösteren veya borca yetecek kadar mal göstermemiş olan borçlu, sonradan edindiği malları ve gelirindeki artmaları, edinme ve artma tarihinden başlayarak 15 gün içerisinde tahsil dairesine bildirmeye mecburdur¹⁵⁶.

Mal bildirimini gerçeğe aykırı surette yapanlarla, yaşayış tarzları mal bildirimine uymayanlar üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmaktadırlar. Mal edinme ve artmalarının bildirilmesi zorunluluğuna uyulmayarak kamu alacağının tahsilini engellemiş veya zorlaştırmış olanlar ise, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmaktadırlar¹⁵⁷.

E. KAMU ALACAKLARININ CEBREN TAHSİL YOLLARI

Alacaklı kamu idaresinin cebri takip işlemlerine başlaması, alacağın kesinleşmiş ve vadesinde ödenmemiş olması nedeniyle gönderilen ödeme emrinin tebliğine bağlı olmaktadır. Ödeme emrinin tebliği ile başlayan süreçte, kamu alacağının bu tebliğe rağmen tahsil edilememesi veya borcun ödenmemesi durumunda cebren tahsil 6183 sayılı AATUHK’ da belirtilen icra yöntemleri ile devam etmektedir¹⁵⁸.

6183 sayılı AATUHK’ un 54. maddesine göre ödeme müddeti içinde ödenmeyen kamu alacağı tahsil dairesince cebren tahsil olunur denilmektedir¹⁵⁹.

Cebren tahsil şu şekillerden herhangi birinin tatbiki suretiyle yapılmaktadır¹⁶⁰:

-Kamu borçlusu ilgili tahsil dairesine teminat göstermişse, teminatın paraya çevrilmesi veya kefil göstermişse kefilin takibi,

-Borçlunun mallarından borcuna yetecek miktardaki kısmının haczedilerek paraya çevrilmesi,

-Gerekli şartlar bulunduğu takdirde borçlunun iflasının istenmesi.

¹⁵⁵Bülent Seven, “Türk Vergi Hukukunda Mal Bildiriminde Bulunmama Fiili ve Hapsen Tazyik Yaptırımı”, s. 1, http://www.turkhukuk sitesi.com/makale_21.htm, (Erişim Tarihi: 11.03.2013).

¹⁵⁶Özbalcı, (a), a.g.e. , s. 659.

¹⁵⁷Gerçek, (b), a.g.e. , s. 193.

¹⁵⁸Bozdoğan, a.g.m. , s. 105.

¹⁵⁹Önder Özsoy, “Amme Alacağının Cebren Tahsili”, s. 1, <http://www.muhasabebet.net> , (Erişim Tarihi: 12.03.2013).

¹⁶⁰İbrahim Değirmenci, “Kamuya Borçlarda Alacak Haczi Uygulaması”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl: 14, Sayı:157, Ocak, 2006, s. 138.

Kefiller ve kurumların temsilcileri aynen asıl borçluların tabi tutuldukları usullerle takip edilmektedirler(AATUHK.m.57)¹⁶¹.

6183 sayılı AATUHK teminatın paraya çevrilmesi yolu ile takip ve haciz yolu ile takip hakkında ayrıntılı düzenlemeler getirmiştir. Buna karşılık, iflas yolu ile takibin İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre yapılacağını belirtmiştir¹⁶².

1. Teminatlı Alacakların Tahsili

Kamu alacaklarının cebren tahsil yollarından biri borçlu tarafından verilmiş olan teminatların paraya çevrilmesi yoluyla yapılan takiptir. Burada teminat kavramı maddi ve kişisel her türlü güvenceyi içine almaktadır. Teminatlı alacaklar; 6183 sayılı AATUHK' un 9. maddesi gereğince tahsil dairesinin talebi üzerine, tahsil dairesince konulan ihtiyati haczin kaldırılması, vergi borcunun tecil edilmesi ve idari yargı organlarınca yürütmenin durdurulması kararı verilmesi için teminat gösterilmesi halinde doğmuş olabilmektedir.

Teminata bağlanmış alacakların ödenmemesi halinde özel bir takip usulü öngörülmektedir. Bu takip yolu, borçlu tarafından gösterilmiş olan maddi teminatların paraya çevrilmesi veya kefilin takip edilmesi şekillerinde yapılmaktadır¹⁶³.

a. Maddi Teminatların Paraya Çevrilmesi

Karşılığında teminat gösterilmiş bulunan kamu alacağı vadesinde ödenmediği takdirde, borcun 7 gün içinde ödenmesi, aksi halde teminatın paraya çevrileceği veya diğer şekillerle cebren tahsile devam olunacağı borçluya bildirilmektedir¹⁶⁴.

Borçluya bildirim “ödemeye çağrı mektubu” veya “uyarı yazısı” ile yapılmaktadır. Borçluya gönderilen ödemeye çağrı mektubu ödeme emrinden ciddi farklara sahiptir. Ödeme emri, cebri tahsilata başvurulabilmesi ve alacağın cebren tahsil edilebilmesi amacıyla düzenlenirken, ödemeye çağrı mektubu borçlunun çıkarını korumak amacıyla çıkarılmaktadır. Ayrıca ödeme emrinin belirli şekil şartlarını içermesi gerekirken, ödemeye çağrı mektubunda uyulması gereken şekil şartı yoktur¹⁶⁵.

¹⁶¹ Adil Nas, “Vergi Hukukunda Ödeme Zamanları ve Ödeme Zamanlarına Uyulmamasının Hukuki Sonuçları”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:12, Özel Sayı, 2010, s. 225.

¹⁶² Kızılot, Şenyüz, Taş, Dönmez, a.g.e. , s. 315.

¹⁶³ Gerçek, (b), a.g.e. , s. 194.

¹⁶⁴ Akif Akarca, Mehmet Şafak, “Vergi Alacaklarının Cebren Tahsili, Ödeme Emri- Mal Bildirimi”, http://www.muhasabenet.net/mh_2211_vergi%20alacaklarinin%20cebren%20tahsili%20odeme%20emri%20mal%20bildirimi.html, (Erişim Tarihi: 12.03.2103).

¹⁶⁵ Gerçek, (b), a.g.e. , s. 194.

b. Kefilin Takip Edilmesi

Borçlunun kefil göstermiş olduğu hallerde, kefilin müteselsil kefil olması nedeniyle, borcun 7 gün içinde ödenmesi gerektiği, borçluyla birlikte aynı süre içinde kefile de bildirilmektedir. Borç ödenmediği takdirde, kefilin de 6183 sayılı AATUHK' un 54. maddesi hükmüne göre, aynen asıl borçlunun tabi tutulduğu cebri icra yollarına muhatap olacağı açıktır¹⁶⁶.

6183 sayılı AATUHK' un 56. maddesi hükmüne göre, bildirim tarihinden itibaren borç 7 gün içinde ödenmediğinde teminatın paraya çevrilmesi ve diğer şekillerde cebren tahsil usullerine başvurulmaktadır. Ancak diğer şekillerde cebren tahsil yoluna gidilmeden önce, teminatın paraya çevrilmesi gereklidir. Cebren tahsil yoluna ancak bundan sonra alacağın aslı veya fer'ilerinden karşılanmamış kısım varsa gidilmektedir. Bununla birlikte, uygulamada tahsil daireleri, teminatın bulunduğu hallerde de daha kolay tahsil imkanı veren diğer takip şekillerine başvurmaktadır¹⁶⁷.

2. Haciz Yolu İle Takip

Haciz yolu ile takip, kamu borçlusunun menkul veya gayrimenkul malları ile alacak ve haklarına kamu alacaklısı tarafından zorla el konularak, bunların satılarak paraya çevrilmesi yolu ile kamu alacağının tahsiline olanak sağlayan bir cebren tahsil yoludur¹⁶⁸.

6183 sayılı AATUHK' un 62/1 maddesinde, ödeme emrinin tebliğinden sonra 7 günlük süre içinde borçlarını ödemeyen borçlunun, mal bildiriminde gösterdiği veya tahsil dairesince tespit edilen borçlu veya üçüncü şahıslar elindeki menkul malları ile gayrimenkul mallardan, alacak ve haklarından amme alacağına yetecek miktarı tahsil dairesince haczedileceği hükme bağlanmıştır¹⁶⁹.

Haciz yolu ile takiple ilgili ayrıntılı bilgiler tezin üçüncü bölümünde inceleme konusu yapılacağından burada ayrıntıya girilmeyecektir.

3. İflas Yolu İle Takip

İflas yolu ile takipte öncelikle iflas yoluyla takibin hukuki niteliği ve şartlarından, sonrasında sırasıyla iflas yoluyla takip süreci ve iflasın ertelenmesinden,

¹⁶⁶Çelik, (a), a.g.e. , s. 191.

¹⁶⁷Özbalcı, (a), a.g.e. , s. 598-599.

¹⁶⁸Gerçek, (b), a.g.e. , s. 195.

¹⁶⁹Mehmet Yüce, "Mükellefin Vergi Borcundan Dolayı Eşinin Mal Varlığına Haciz Gelebilir mi?", **Vergi Dünyası Dergisi**, Yıl:29, Sayı:344, Nisan, 2010, s. 149.

iflasın kamu alacaklarının tahsiline etkisinden, konkordatonun kamu alacaklarının tahsiline etkisinden bahsedilmeye çalışılacaktır.

a. İflas Yoluyla Takibin Hukuki Niteliği ve Şartları

6183 sayılı AATUHK' un 54. maddesinin 1 numaralı fıkrasının 3 numaralı bendine göre, kamu borcunun vadesinde ödenmemesi halinde başvurulabilecek sonuncu cebri icra yolu, alacaklı kamu idaresi tarafından, borçlunun, gerekli şartlar bulunması halinde iflasının istenmesidir. Bu şartlar, borçlunun iflasa tabi kişilerden olması ve iflas şartlarının bulunmasıdır¹⁷⁰.

Alacaklı kamu idareleri alacaklarını, borçluların kendiliğinden ödemede bulunmaması halinde, borçlularından 6183 sayılı AATUHK' a göre icra yoluyla tahsil etmektedirler. İcrai takibata rağmen kamu alacağı tahsil edilemediği takdirde, 6183 sayılı AATUHK' un 100. maddesine göre, alacaklı kamu idaresi kamu alacağının tahsilini temin için devreye İflas İdaresini sokmakta, İcra ve İflas Kanunu hükümleri dairesinde kamu borçlusunun iflasını isteyebilmektedir¹⁷¹.

İflas, borçlarını ödemekten aciz olduğu mahkeme kararı ile tespit ve ilan olunan borçlunun halidir¹⁷². Başka bir ifadeyle iflas, ticaret mahkemesince iflasına karar verilen bir borçlunun, haczedilebilen bütün mal varlığının cebri icra yoluyla paraya çevrilip, bundan bütün alacaklıların yararlanmasını sağlayan toplu bir cebri icra yoludur. İflasta, borçlunun bütün alacaklılarının, borçlunun haczedilebilen bütün malvarlığından karşılanması söz konusudur. Külli İcra'da(iflas takibinde) borçlunun karşısında bütün alacaklıları vardır. Borçlunun bütün malvarlığı satılır ve sağlanan parayla bilinen bütün alacaklıların alacakları ödenir. Ancak borçlunun bütün borçları ödendikten sonra, bakiye para olursa kalan para borçluya (müflise) geri verilmektedir¹⁷³.

İflas yoluyla takip, ancak Ticaret Kanunu'na göre tacir sayılan veya tacirler hakkındaki hükümlere tabi olanlar ile özel kanunlarına göre tacir olmadıkları halde iflasa tabi oldukları bildirilen gerçek veya tüzel kişiler hakkında yapılabilmektedir¹⁷⁴.

¹⁷⁰Çelik, (a), a.g.e. , s. 225.

¹⁷¹Özbalcı, (a), a.g.e. , s. 842.

¹⁷²Türk Hukuk Kurumu, **Türk Hukuk Lügati**, 1991, s. 148, <http://www.turkhukukkurumu.org.tr> , (ErişimTarihi:13.03.2013).

¹⁷³Suphi Aslanoğlu, "İcra ve İflas Karşısında Ticari Alacaklar; Niteliği, Mevzuat Boyutu ve Muhasebe Uygulaması", **Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:10, Sayı:11, 2008, s. 201-221.

¹⁷⁴Çelik, (a), a.g.e. , s. 225.

İflas yoluyla takip, AATUHK' a göre haciz yoluyla takibe devam ederken istenebileceği gibi, doğrudan İcra ve İflas Kanunu'nda belirtilen şartların bulunması halinde de istenebilmektedir. Bu şartlar şunlardır¹⁷⁵:

- Borçlunun ikametgahının bulunmaması,
- Taahhütlerinden kurtulmak amacıyla kaçması,
- Alacaklı kamu idaresinin haklarını ihlal eden muamelelerde bulunması ya da haciz yoluyla takip sırasında mallarını saklaması,
- Vadesi geçen ödemelerini yapmaması veya tatil etmesi,
- Konkordatonun tasdik edilmemesi veya sürenin kaldırılması,
- İlama bağlı bir alacağın icra emri ile istenmesine rağmen ödenmemesi.

b. İflas Yoluyla Takip Süreci ve İflasın Ertelenmesi

İflas yollarını takipli iflas ve takipsiz(doğrudan doğruya) iflas olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür¹⁷⁶. Takipli iflas yolunda alacaklı, iflas istediğini açıkça belirterek takip talebi doldurmakta ve icra dairesine vermektedir. Takip talebini alan icra dairesi, borçluya bir iflas ödeme emri göndermektedir. Borçlu buna itiraz etmiş veya itiraz etmeden kesinleşmiş ancak borç ödenmemişse, alacaklı ticaret mahkemesine dava açmaktadır. İflas davası açılması üzerine ticaret mahkemesi icra dairesinden iflas takip dosyasını getirtir. Yargılama sonucunda iflas takibinin kesinleşmesi ilan edilmektedir. 15 gün içinde diğer alacaklılar itiraz ederek iflası gerektiren bir durum olmadığını ileri sürebilmektedirler. Bunlar yerinde görülmezse, ticaret mahkemesi depo kararı vermektedir¹⁷⁷.

Depo kararı ile mahkeme borçluya, yedi gün içinde faiz ve icra masrafları ile birlikte borcunu ifa etmesini veya o miktar parayı mahkeme veznesine depo etmesini emretmektedir. Depo kararı ile borçluya borcunu ödeyerek iflastan kurtulabilmesi için son bir imkan verilmektedir. Bu yedi gün içinde borç depo edilmediği takdirde iflasına karar verilmektedir. Depo kararı üzerine, borçlu borcunu depo etmez ise, ticaret mahkemesi iflasına karar vermektedir¹⁷⁸.

Alacaklı bazı sebeplere dayanarak, iflasa tabi borçlusunu hakkında iflas yolu ile takipte bulunmaksızın doğrudan ticaret mahkemesinde iflas davası açabilmektedir ki, bu

¹⁷⁵Gerçek, (b), a.g.e. , s. 203.

¹⁷⁶Ömer Ulukapı, **İcra ve İflas Hukuku**, Güncelleştirilmiş 2. Baskı, Konya, Mimoza Yayınları, 2007, s. 191.

¹⁷⁷Gerçek, (b), a.g.e. , s. 204.

¹⁷⁸Muhip Şeyda Işıқтаç, (a) , “İflas”, s. 2, <http://www.hukuk.gen.tr> , (Erişim Tarihi: 22.03.2103).

iflas yoluna takipsiz(doğrudan doğruya) iflas yolu denmektedir¹⁷⁹. Bu durumda süreç aynen takipli iflas yolundaki gibidir. Sadece burada depo kararı hakkındaki hükümler uygulanmamaktadır¹⁸⁰.

İflas kararı verildiği anda borçlu hakkında iflas açılmış olmaktadır. Mahkeme iflas kararını derhal yargı çevresi içindeki iflas dairesine bildirmektedir. İflas dairesi de kararı gecikmeksizin ilan etmekte ve gereken yerlere bildirmektedir¹⁸¹. İflas dairesi bu bildirim üzerine derhal borçlunun mallarının muhafazaları için lazım gelen tedbirleri alacak ve defterini tutmaya başlayacaktır. İflas dairesi defterdeki varlık durumuna göre tasfiye durumu ile ilgili üç halden birine karar verecektir¹⁸²:

-İflas masasına girecek haczi kabil hiçbir mal ve hak bulunmaz ise, iflas dairesi tasfiyenin tatiline karar verir ve bu kararı ilan eder,

-İflas dairesince defteri tutulan mallar ve hakların bedelinin normal tasfiye masraflarını karşılamayacağı anlaşılırsa basit tasfiye usulü uygulanır,

-Deftere kaydedilen mallar ve hakların bedelinin adi tasfiye masraflarını karşılayacağı anlaşılırsa veya alacaklılar bu masrafları vererek adi tasfiye yapılmasını isterlerse, iflas dairesi adi tasfiye yoluna gidileceğini ilan eder.

İflasına karar verilmiş olan borçluya müflis denmektedir¹⁸³. İflas kararının verilmesi, gerek müflis gerekse alacaklılar açısından bazı hukuki sonuçlar doğurmaktadır. Öncelikle iflasın açıldığı anda müflisin haczedilen bütün mal, alacak ve hakları iflas masasını teşkil etmekte ve özel statü kazanmış mamelek haline gelmektedir. Müflis, masa malları satılıncaya kadar onların maliki olmaya devam etmekte, ancak bu malları azaltıcı nitelikte bir tasarrufta bulunamamaktadır. İflasın açılması ile müflise karşı yapılan bütün icra takipleri durmakta ve düşmektedir. Artık bütün alacaklılar iflas masasına alacaklarını yazdırmakta ve iflas masasının tasfiyesi sonucunda elde edilecek para ile tatmin edilmektedir. Ayrıca, iflas kararı ile birlikte müflisin bütün vadeli ve vadesiz borçları muaccel hale gelmektedir¹⁸⁴.

¹⁷⁹Ulukapı, a.g.e. , s. 206.

¹⁸⁰Gerçek, (b), a.g.e. , s. 204.

¹⁸¹İşıktaç, a.g.m. , s. 2.

¹⁸²Adnan Deynekli, (b), “İcra Hukukunda Sıra Cetveli”, <http://hsonerbilgin.blogspot.com/2012/08/icra-hukukunda-sra-cetveli.html#!/2012/08/icra-hukukunda-sra-cetveli.html> , (Erişim Tarihi: 23.03.2103).

¹⁸³Abdullah Tuğcu, **İflas ve İflasın Ertelenmesinin Kamu Alacaklarına Etkisi**, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, SBE, Maliye Anabilim Dalı, İstanbul, 2011, s. 20.

¹⁸⁴Gerçek, (a), a.g.e. , s. 145.

İflasın ertelenmesi, özellikle genel ekonominin bozulduğu dönemlerde işletmelerin aktif pasif dengelerini sağlayamamalarından kaynaklanan ve iflasın eşliğine gelen kurumlara yönelik adli unsurların da yer aldığı bir süreç olarak değerlendirilebilmektedir¹⁸⁵. İflasın ertelenmesinde amaç, sermaye şirketi ve kooperatifin ekonominin içinde kalarak faaliyetini devam ettirmesini, alacaklıların da şirketin iflasına bağlı olumsuz sonuçlardan etkilenmemesini sağlamaktır¹⁸⁶.

İflasın ertelenmesi konusu mevzuatımızda İcra İflas Kanunu'nun 179. maddesinde yer almaktadır¹⁸⁷. İcra ve İflas Kanunu'nun 179. maddesinde, şirket borçlarının aktifinden fazla olması halinde, şirketin iflasına karar verilebileceği ancak, mali durumun iyileştirilmesi imkanı mevcut ise, talep üzerine iflasın ertelenmesi yoluna gidilebileceği açıkça düzenlenmiştir¹⁸⁸. 6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu ise iflasın ertelenmesine yeni kriterler getirmektedir. İİK 179. maddesi "...şirket veya kooperatifin mali durumunun iyileştirilmesinin mümkün olduğuna dair bir iyileştirme projesini mahkemeye sunarak iflasın ertelenmesini isteyebilir." derken yeni TTK' nun 377. maddesi olan iyileştirme projesini tarif etmektedir. Söz konusu maddede, "Yönetim kurulu veya herhangi bir alacaklı yeni nakit sermaye konulması dâhil nesnel ve gerçek kaynakları ve önlemleri gösteren bir iyileştirme projesini mahkemeye sunarak iflasın ertelenmesini isteyebilir. Bu halde İcra ve İflas Kanunu'nun 179 ila 179/b maddeleri uygulanır." hükmü bulunmaktadır. Madde, nakit sermaye koymayı örnek göstererek "nesnel ve gerçek kaynakları ve önlemleri gösteren bir iyileştirme projesi" ön görmektedir¹⁸⁹.

İflasın ertelenmesi için gerekli şartlar şunlardır¹⁹⁰:

-Sermaye şirketi veya kooperatifin borçlarının aktiften fazla olması gerekmektedir. Yani iflasın ertelenmesi sadece borca batık durumda söz konusu olmaktadır.

¹⁸⁵Tamer Budak, Metin Saban, "Vergi Hukuku/ Muhasebe: Ekonomik Krizin Nimeti: İflas Erteleme" , s. 129, <http://web.inonu.edu.tr/~ozal.congress/pdf/8.pdf> , (ErişimTarihi:23.03.2013).

¹⁸⁶Ramazan Arslan, "İflasın Erteleme Uygulamaları", s. 117, <http://www.tbb.org.tr> , (ErişimTarihi:23.03.2013).

¹⁸⁷Rüknettin Kumkale, "İflasın Erteleme", <http://www.alomaliye.com> , (ErişimTarihi:23.03.2013).

¹⁸⁸Özgür Özkan, "İflasın Erteleme Kararının Alacaklılar ve Kamu İdaresi Açısından Etkileri", **Sayıştay Dergisi**, Sayı:69, Nisan- Haziran, 2008, s. 107.

¹⁸⁹Rahmi Ofluoğlu, "İflasın Erteleme ve Yeni TTK", s. 1, <http://rahmiofluoglu.wordpress.com/iflasin-ertelenmesi-ve-yeni-ttk/>, (ErişimTarihi:10.06.2013).

¹⁹⁰Gerçek, (b), a.g.e. , s. 205-206.

-İflas ertelenmesi talep edilirken, bir iyileştirme projesi ve bununla ilgili bilgi ve belgeler sunulmalıdır.

-Mahkeme iyileştirme projesini ciddi ve inandırıcı bulursa iflasın ertelenmesine karar vermektedir. İflasın ertelenmesi süresi en fazla bir yıldır. Kayyumun raporu doğrultusunda bu süre uzatılabilmekte, ancak bu süre dört yılı geçmemektedir.

-Ertelenme kararıyla birlikte mahkeme kayyım atanmasına karar vermektedir.

-Erteleme süresi içinde AATUHK' a tabi takipler de dahil olmak üzere hiçbir takip yapılamamaktadır. Daha önce başlamış takipler durmaktadır.

-Erteleme süresi içinde sadece rehinli alacakların takibi başlatılabilmektedir veya devam ettirilebilmektedir. Ancak rehinli malın satışı istenemez.

-Erteleme süresi sonunda iyileşmenin mümkün olmadığı tespit edilirse, şirketin veya kooperatifin iflasına karar verilmektedir.

c. İflasın Kamu Alacaklarının Tahsiline Etkisi

İflas yoluyla takip İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre yapıldığı için, kamu alacakları ile özel hukuk ilişkisinden doğan alacaklar arasında kural olarak muacceliyet ile ilgili bir farklılık bulunmamakta ve iflasla birlikte kamu borcunun tamamı muaccel hale gelmektedir. Örneğin, gelir vergisini ödemeyen bir kamu borçlusunun mayıs ayında iflasına karar verilmesi halinde, mart ayında ödenmesi gereken 1. taksitin yanı sıra temmuz ayında ödenecek olan 2. taksiti de muaccel hale gelmektedir¹⁹¹.

Kamu borçlusunun iflası halinde, iflasın açıldığı tarihe kadar tahakkuk eden kamu alacaklarına iflasın açıldığı tarihe kadar gecikme zammı uygulanması gerekmekte, bu tarihten sonrası için gecikme zammı uygulanması mümkün bulunmamaktadır. Yani, iflasın açılması halinde gecikme zammı durmaktadır¹⁹².

İflas yoluyla takipte kamu alacakları da tıpkı diğer alacaklar gibi sıra cetvellerine kaydedilmek suretiyle takip edilmektedir. Alacaklıların taleplerini mümkün olduğu ölçüde karşılama amacı güden iflas tasfiyesinin en önemli bölümünü sıra cetvelleri oluşturmaktadır¹⁹³. İflas masasına bildirilen alacakların incelenmesi sonucu

¹⁹¹Gerçek, (b), a.g.e. , s. 206.

¹⁹²Özgür Biyan, "İflasın Ertelenmesinin Gecikme Zammı Uygulanmasına ve Şüpheli Alacaklar Üzerine Etkisi", http://www.alomaliye.com/2009/ozgur_biyar_iflasin.htm , (ErişimTarihi:24.03.2013).

¹⁹³Gerçek, (b), a.g.e. , s. 207.

düzenlenecek sıra cetveli, alacakların tatmin sırasını gösteren bir plan ve kabul edilen ve edilmeyen alacakları gösteren bir listedir¹⁹⁴.

İcra ve İflas Kanunu'nun 206. maddesinde bazı alacakların diğerlerinden önce ödenmesini sağlamak için alacakların sırasına ilişkin bir düzenleme yapılmıştır. Buna göre borçlunun iflası, mirasın reddi ve terekenin resmi tasfiyeye tabi tutulması hallerinde borçlunun mallarının satış tutarlarından alacaklılar şu sıraya göre tatmin edileceklerdir¹⁹⁵:

1.İflas masası alacakları: İflas işlemi ile ilgili masraflar ayrılmaktadır.

2.Malın aynına bağlı kamu alacakları: Emlak vergisi, gümrük vergisi, motorlu taşıtlar vergisi gibi malın aynından doğan kamu alacakları ödenmektedir.

3.Rehinli alacaklar: Borçlu tarafından rehin edilmiş, ipotek gösterilmiş veya teminata bağlanmış alacaklar ödenmektedir.

4.İmtiyazlı alacaklar:

Birinci sıra:

-İşçilerin, ihbar ve kıdem tazminatları dahil tüm alacakları,

-İşverenlerin, işçiler için sosyal güvenlik kurumları ve yardım sandıklarına olan borçları,

-Aile hukukundan doğan her türlü nafaka alacakları.

İkinci sıra:

-Velayet ve vesayet nedeniyle doğmuş olan tüm alacaklar.

Üçüncü sıra:

-Özel kanunlarında imtiyazlı olduğu belirtilen alacaklar(kamu alacakları)

5. İmtiyazsız adi alacaklar: Herhangi bir ayrıcalık tanınmamış alacaklar

d. Konkordatonun Kamu Alacaklarının Tahsiline Etkisi

Konkordato, işleri bozulan ancak iyi niyetli olan mükellefleri korumak amacıyla İcra İflas Kanunu (İİK)' nda yer almış bir düzenlemedir. Piyasa şartlarının elverişli olmaması, işlerinin bozulması, tahminlerinde yanılmış olması gibi nedenlerle bir borçlunun mali durumu bozulmuş olabilir. Eğer borçlu bütün borçlarını tam olarak

¹⁹⁴Adnan Deynekli, (c), "Sıra Cetveli İle İlgili Sorunlar", **Bankacılar Dergisi**, Sayı:35, Aralık, 2000, s. 107.

¹⁹⁵Gerçek, (b), a.g.e. , s. 207.

ödemek zorunda bırakılırsa, borçlunun elindeki mevcudu tüm borçlarını ödemeye yetmeyecektir. Böyle bir borçlu iflasın eşiğinde bulunmaktadır¹⁹⁶.

Konkordato, borçlunun alacaklılarının (en az 2/3) çoğunluğu ile yaptığı ve ticaret mahkemesinin tasdiki ile hüküm ifade eden bir anlaşmadır. Bu anlaşma ile imtiyazsız alacaklılar borçluya karşı alacaklarının belirli bir yüzdesinden feragat etmekte ve borçlu, borçlarının konkordatoda kabul edilen kısmını (yüzdesini) ödemekle, borçlarının tamamından kurtulmaktadır¹⁹⁷.

Borçlunun özel hukuk ilişkilerinden doğan borçları dolayısıyla, alacaklılarla borçlular arasında yapılmış konkordato anlaşması kamu alacakları bakımından bağlayıcı olmamaktadır¹⁹⁸. 6183 sayılı AATUHK' un 101. maddesinde, “kamu idaresi tarafından iflas talebinde bulunulsa dahi tasdik edilen konkordato kamu alacakları için mecburi değildir” denmektedir¹⁹⁹. Bu hüküm ile kamu alacakları konkordato kapsamı dışında tutulmuştur. Bu nedenle konkordatoda borçlunun, kamu alacaklarını tam olarak ödemesi gerekmektedir²⁰⁰.

¹⁹⁶Baki Kuru, Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, **İcra ve İflas Hukuku**, Genişletilmiş 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 1993, s. 540.

¹⁹⁷Muhip Şeyda Işıktaç, (b) , “Konkordato”, s. 1, <http://www.hukuk.gen.tr> , (ErişimTarihi:24.03.2013).

¹⁹⁸Kızılot, Şenyüz, Taş, Dönmez, a.g.e. , s. 315.

¹⁹⁹Taylan Özgür Kiraz, “İflas Dışı Adi Konkordatoda Kamu Alacaklarının Tabi Olduğu İşlem”, s. 63, <http://www.iku.edu.tr/TR/userfiles/huk/569.pdf> , (ErişimTarihi:24.03.2013).

²⁰⁰Gerçek, (b) , a.g.e. , s. 208.

İKİNCİ BÖLÜM

KAMU ALACAĞININ TAHSİL EDİLMESİNE YÖNELİK OLARAK SEÇİLMİŞ ÜLKELERDEKİ HACİZ UYGULAMALARI

Kamu hizmetlerinin devamlı olarak sunulması zorunluluğundan dolayı, bu hizmetlerin karşılığı olan kamu alacaklarının belli sürede ve en kısa zamanda tahsil edilmesi Türkiye’de olduğu gibi diğer ülkelerde de bir gerekliliktir. Bu sebepten ikinci bölümde, çeşitli ülkelerdeki vergi sistemlerinden, vergi denetimlerinden ve haciz uygulamalarının nasıl olduğundan bahsedilmeye çalışılacaktır. Böylece bir sonraki bölümde ülkemizdeki haciz uygulaması ile diğer ülkelerdeki haciz uygulamaları hakkında kıyaslama olanağı sağlanmış olacaktır.

I. AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

Amerika Birleşik Devletleri elli tane eyalet ve bir tane federal bölgeden oluşan bir federal anayasal cumhuriyettir. Nüfusu 2013 yılı verilerine göre 317 milyondur²⁰¹. Amerika Birleşik Devletleri dünya nüfusunun % 5’inden azına sahip olmasına karşın, dünya ekonomik üretiminin % 25’inden fazlasını gerçekleştirmektedir²⁰². 2008 yılında ABD ekonomisinde başlayan kriz yüksek küreselleşme düzeyinin etkisiyle bütün dünyayı etkisi altına almıştır. Her ülkenin kendi sosyal, ekonomik ve siyasal yapısının özelliklerini yansıtan kendine özgü bir vergi sistemi bulunmaktadır²⁰³.

A. ABD VERGİ SİSTEMİ

Amerika Birleşik Devletleri’nin benimsemiş olduğu ülke tipi olan federal yapı, iç işlerde bağımsız, dış ilişkilerinde merkezi devlete bağlı birden fazla federe devletten oluşan federasyon tipidir. ABD’de vergiler, federal (merkezi hükümet), eyalet ve yerel bazda (belediye) toplanmaktadır²⁰⁴. Federal düzeyde en önemli gelir kaynakları gelir

²⁰¹T.C. Kalkınma Bakanlığı, **Dünya Ekonomisindeki Son Gelişmeler**, Ekonomik Modeller ve Stratejik Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Küresel Ekonomik Gelişmeleri İzleme Değerlendirme Dairesi, Mart, 2013, Sayı:1, s. 43, <http://www.dpt.gov.tr/DocObjects/view/14889/DEG-Mart-20Mart2013.pdf> , (Erişim Tarihi: 22.09.2013).

²⁰²<http://www.usemb-ankara.org.tr/ABDAAnaHatlar/Ekonomi.htm> , (Erişim Tarihi: 22.09.2013).

²⁰³Hakkı M. Ay, Esra Talaşlı, “Ülkelerin Ekonomik Gelişmişlik Seviyeleri ve Vergi Yapıları Arasındaki İlişki”, **Maliye Dergisi**, Sayı:154, Ocak- Haziran, 2008, s. 137.

²⁰⁴Selçuk Buyrukoğlu, Ahmet Güler, “AB Ülkelerinde ve ABD’de Vergileme Yetkisinin Kullanımına İzin Veren Hükümlerin Türk Anayasasında Yer Alan Hükümlerle Karşılaştırılması”, **Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi**, Cilt 3, No 2, 2011, s. 147-148.

vergisi ile maaş ve ücretlerden yapılan kesintiler iken, eyalet düzeyinde satış ve gelir vergileri ve yerel düzeyde ise servet vergileridir²⁰⁵.

2011 yılı ABD cari fiyatlarla GSYİH' nin payı 15.075,7 milyar dolardır²⁰⁶. 2004 ile 2011 yılları arası incelendiğinde, ABD vergi sistemindeki toplam vergi gelirlerinin, gayrisafi yurtiçi hasıla içindeki payının %24 ile %27 oranında olduğu görülmektedir²⁰⁷.

ABD, çeşitli gelir kaynaklarından vergi tahsil etmektedir. Bunlar arasında Gelir vergisi, Kurumlar Vergisi, Sosyal güvenlik Kesintileri ile Satış ve Tüketim vergileri sayılabilmektedir.

1. Kişisel Gelir Vergisi

ABD'nde gelir vergisi, vergilendirilebilir gelire sahip her kişiye ve kişi ortaklıklarına uygulanmaktadır. Gelir tabanı geniş kapsamlı bir yapıya sahiptir. Başlangıç noktası brüt gelir olup, brüt gelir; "hangi kaynaktan elde edilmiş olursa olsun tüm gelirler" şeklinde olabildiğince geniş kapsamlı olarak tanımlanmıştır. Vergilendirilebilir gelir hem kişiler hem de şirketler için brüt gelirden istisna, muafiyet ve indirimler çıkartıldıktan sonra kalan kısım olarak belirlenmiştir²⁰⁸.

Amerika Birleşik Devletleri Vergi Kanunları; bazı gelir türlerini elde eden mükelleflere bir takım ayrıcalıklar sağlar iken; bazı harcama kalemlerinde ise yıllık kazançlardan indirim yapılabilme olanağı sağlamaktadır. Ancak, söz konusu indirimleri yapan ya da belirli vergi ayrıcalıklarından yararlanan mükelleflere, elde etmiş oldukları bu menfaatlerin karşılığında, asgari bir vergi ödeme zorunluluğu getirilmiştir. Söz konusu menfaatleri elde edenler tarafından ödenmesi gereken bu vergiye, Alternatif Asgari Vergi (Alternative Minimum Tax) denilmektedir²⁰⁹.

²⁰⁵Derya Yayman; "ABD ve Türk Vergi Sistemlerinin Karşılaştırmalı Analizi", **İİB International Refereed Academic Social Sciences Journal**, Volume: 10, 2013, s. 1, <http://www.iibdergisi.com/?sayfa=dergiayrinti&no=294&icerik=abd-ve-turk-vergi-sistemlerinin> karsilastirilmali-analiz&kategori=maliye, (Erişim Tarihi: 14.04.2013).

²⁰⁶İstanbul Sanayi Odası, "AB Ülkelerinin Temel Ekonomik Göstergeleri (Üye ve Aday Ülkeler)", Nisan, 2013, s. 5, http://www.iso.org.tr/documents/arastirma/ab_temel_ekonomik_veriler.pdf?redirected=1, (Erişim Tarihi: 18.04.2013).

²⁰⁷<http://www.oecd.org/statistics>, (Erişim Tarihi: 16.04.2013).

²⁰⁸Nazmi Karyağdı, "Amerika Birleşik Devletleri Gelir İdaresi'nde Vergi İncelemesi", T.C. Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, Yayın No:2006/371, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara, Kasım, 2006, s. 13.

²⁰⁹Selda Aydın, "ABD Vergi Sisteminde Alternatif Asgari Vergi (Alternative Minimum Tax) Uygulaması", http://www.vergisorumlari.com.tr/makale_login.aspx?makaleno=3222, (Erişim Tarihi:01.05.2013).

ABD’de gerçek kişiler alternatif minimum vergiye tabidirler. Vergi, gayrisafi hasıllardan bazı indirimler yapıldıktan sonra, vergisel ayrıcalıklar için yapılan düzeltmeler ve eklemeler ile daha sonra yapılan belirli kalemlerdeki indirimler ve kişisel istisnalardan sonra hesaplanan tutar üzerinden tespit edilmektedir. Alternatif minimum verginin hesaplanan vergiden fazla olması durumunda vergi mükellefleri alternatif minimum vergiyi ödemektedirler²¹⁰.

2- Şirket Gelir Vergisi (Kurumlar Vergisi)

Amerikan vergi sisteminde, herhangi bir işletmenin kurum sayılıp kurum kazancına tabi tutulabilmesi için, belli bazı koşullar aranmaktadır. Kurum kazancına tabi tutulabilmek için, öncelikle kurum sözleşmesinin resmi dairelerde düzenlenmiş olması ve hisse senetlerinin çıkartılması gerekmektedir. Ayrıca, kurum statüsü için, sınırlı sorumluluk, merkezileştirilmiş yönetim, menfaatlerin kolay devri ve kurum faaliyetlerinde devamlılık koşullarından en az üçünün sağlanması gerekmektedir²¹¹.

Şirketler ve diğer kurumlar vergilendirilebilir gelir (brüt gelirden izin verilen indirimleri yaptıktan sonra) için şirket gelir vergisi beyannamesi doldurmak zorundadırlar²¹².

ABD’de kişisel gelir vergisinde olduğu gibi kurumlar (şirket gelir) vergisinde de vergi mükelleflerinin belirli bir vergi miktarının altına inmelerini önlemek amacıyla alternatif minimum vergi uygulaması bulunmaktadır. Alternatif minimum vergilendirilebilir kazancın %20’sinden oluşan bu vergi, vergi mükelleflerine tanınan bazı ayrıcalıklar karşılığında, asgari bir vergi ödenmesini sağlamak amacıyla uygulanmaktadır²¹³.

3. Sosyal Güvenlik Kesintileri

ABD’de Sosyal güvenlik kesintileri, çalışanlar ve emeklilere ekonomik bir güvence sağlama amacına yönelik uygulanan kamu programının finansmanı amacıyla alınmaktadır. ABD vergi gelirleri içerisinde önemli bir yeri olan bu vergi, işveren ve işçi katılımları toplamından oluşmaktadır²¹⁴.

²¹⁰Karyağdı, a.g.e. , s. 14.

²¹¹Ersan Öz, Tekin Akdemir, “ABD Vergi Sistemi”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı:168, Eylül, 2002, s. 8.

²¹²Karyağdı, a.g.e. , s. 14.

²¹³İhsan Cemil Demir, “ABD Vergi Sistemi ve Gelir İdaresi”, **Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi**, Sayı: 1, 2008, s. 291, <http://www.iibfdergi.aku.edu.tr> , (ErişimTarihi:16.04.2013).

²¹⁴Öz, Akdemir, a.g.m. , s. 12-13.

4. Satış ve Tüketim Vergileri

Amerika Birleşik Devletleri çok çeşitli tüketim vergilerine sahip olmasına karşın geniş tabanlı bir satış ve tüketim vergisi mevcut değildir. Temel federal tüketim vergileri, alkol ve tütün üzerindeki vergiler, petrol ve diğer yakıt vergileri, otoyol ve havalimanı inşası için kurulan tesis fonları ve telefon vergisidir²¹⁵.

B. ABD'DE VERGİ DENETİMİ

Vergi denetimi; ödenmesi gereken vergi borcunun zamanında ve eksiksiz olarak ödenmesini sağlamak amacıyla Gelir İdaresinin ve mükelleflerin vergi kanunlarından doğan yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğinin araştırılmasıdır²¹⁶.

ABD vergi kanunlarının yönetim ve uygulamasından hazineye bağlı İç Gelir İdaresi (Individual Revenue Service) sorumludur. İç Gelir İdaresi, mükelleflere yeterli bilgi temin etmekle sorumlu olduğu gibi, hatalı vergi ödemelerini belirlemek ve doğrusunu tespit ederek tahsil usullerini, olması gereken şekliyle sağlamakla da yükümlüdür. IRS belirtilen bu yükümlülüklerini yerine getirmek için, yayımlar yapıp, formlar düzenleyerek mükelleflere bilgi sağlamakta, seçilmiş beyannameler üzerinden denetim yapmaktadır.

IRS tarafından yapılan bir başka denetim “yerinde denetim”dir. Bu denetim daha çok kurum beyannameleri ve profesyonel işler yapan şahısların beyannameleri için kullanılmaktadır. Mükellef işlemlerinin daha kapsamlı olarak incelendiği yerinde denetim, IRS elemanı tarafından dairede veya mükellefin evi veya işyerinde yürütülmektedir²¹⁷.

IRS'nin fonksiyonlarını şu şekilde sıralamak mümkündür²¹⁸:

- Vergi kanunlarının uygulanması,
- Mükelleflerin vergi beyannamelerini doğru olarak vermelerinin, vergi ile ilgili ödevlerini tam ve zamanında yerine getirmelerinin sağlanması,
- Tahakkuk edecek vergilerin doğru olarak ödenmesinin temin edilmesi,

²¹⁵Karyağdı, a.g.e. , s. 14.

²¹⁶Hasan Abdioğlu, “Vergi Denetiminde Kırmızı Bayrakların Kullanımı”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı:36, Ekim, 2007, s. 161.

²¹⁷Öz, Akdemir, a.g.m. , s. 16-17.

²¹⁸Bülent Aydın, “Kayıt Dışı Ekonomi-Vergi Denetimi-İdari Yapı – 7”, **Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi**, Sayı:464, Mayıs, 2006, s. 34.

-Vergi kanunlarına uymayan mükelleflerin inceleme ve soruşturulmasıyla yetkili ve görevli olmasıdır.

IRS'nin misyonu, Amerika'nın vergi mükelleflerine yükümlülüklerini anlatmak ve tümüne vergi kanunlarını tam ve iyi bir şekilde uygulayarak yüksek kalitede hizmet vermektir²¹⁹.

Vergi incelemeleri, Gelir temsilcisi (Revenue Agent) ve Vergi denetçisi (Tax audits) olarak adlandırılan denetim elemanları tarafından yapılmaktadır²²⁰. Diğer ülkelerde olduğu gibi ABD'de de vergi incelemesi genellikle beyana dayanan vergileri içermektedir. Özellikle gelir, kurumlar, sosyal güvenlik, satış ve emlak vergileri mükelleflerinin incelenmesi amaç edinilmiş olup, toplam inceleme kapasitesi içinde gelir vergilerinin payı çok yüksektir²²¹.

Amerika Birleşik Devletleri'nde uygulanan vergi incelemelerinin en çarpıcı özelliği incelemelerin caydırıcılığının, çok sayıda mükellef incelenerek yani genel inceleme oranını yüksek tutarak değil, incelenmesi gerektiği başarılı bir yöntemle tespit edilen az sayıda mükellef incelenerek sağlanmasıdır.

Amerika Birleşik Devletleri'nde vergi incelemelerinin önemli bir yönü de sektörler arası uzmanlaşmaya gidilmesidir. Sektörler arası uzmanlaşmanın hedefi özel piyasa kesimleri için yüksek derecede eğitilmiş inceleme elemanlarının yetiştirilmesidir. Böylece vergi incelemelerinde etkinlik ve mükelleflerin vergi uygulamalarını uyumu arttırılmış bulunmaktadır. İnceleme elemanları; mükelleflerin faaliyette bulunduğu gruplar, iş çeşidi veya teknik konuların muhtevasına göre belirli alanlarda uzmanlaşarak incelemelerini daha etkin bir şekilde yürütebilir hale gelmişlerdir²²².

C. ABD VERGİ HUKUKUNDA HACİZ UYGULAMASI

ABD vergi hukukunda haciz, 26 numaralı ABD vergi kanununun 6331. maddesinde tanımlanmıştır. Buna göre haciz borçlunun mallarına el konulmasını ve satılarak vergi borcunun tahsil edilmesini ifade etmektedir²²³.

²¹⁹Memduh Aslan, "Vergi Mükellefi Olarak Haklarımız", <http://www.turkvergi.org> , (Erişim Tarihi:02.05.2013).

²²⁰Erkan Yetkiner, "A.B.D Vergi İdaresince Kullanılan Beyanname Seçim ve Vergi İnceleme Yöntemleri", <http://www.mazarsdenge.com.tr> , (Erişim Tarihi:02.05.2013).

²²¹Öz, Akdemir, a.g.m. , s. 17.

²²²Mustafa Kocameşe, "Vergi Denetiminde Etkinlik", <http://vergiformu.blogspot.com/2010/03/vergi-denetiminde-etkinlik.html>, (Erişim Tarihi: 12.05.2013).

²²³Selcen Yıldız, **Vergi İcra Hukukunda Haciz**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, SBE, Mali Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul, 2010, s. 30.

ABD’de federal hükümet adına vergi toplayan Amerikan Gelir İdaresi(IRS), vadesinde ödenmemiş bir vergi borcu için haciz yoluna başvurarak; vergi aslı, cezası ve varsa faizi de dahil olmak üzere, borçluya haciz ihbarnamesi “Notice of Levy” göndermektedir. Süresi dahilinde haciz ihbarnamesinin şartlarına uyulmaması, cebren tahsil sürecinin başlamasını da beraberinde getirmektedir. Gönderilen bu ihbarnameye karşın borçlu, borcunu ödeyebilmekte ya da otuz gün içerisinde yargı yoluna başvurarak itiraz edebilmektedir. Bu 30 günlük süre içerisinde haciz uygulanmamaktadır. Ancak burada, özellikli bir durum bulunmaktadır. Eğer, borçlunun kaçma ya da borcunu ödememe ihtimalinin yüksek olduğu tespit edilir ve bu durumda vergi alacağının tahsilinin güç olacağı kanaatine varılır ise; ayrıca ödenmemiş olan borç, gereksiz ya da hata ile ödenmiş olan bir vergi iadesi ise, 30 gün beklenmeden de haciz uygulamasına geçilebilmektedir. Bu durumda borçlu ancak haciz uygulandıktan sonra mahkemeye başvurabilmektedir²²⁴.

Vergi haczi, emlak vergisi, gelir vergisi, eyalet veya federal vergilere ilişkin vergi borçlarının zamanında ödenmemesi nedeniyle kamu kurumları tarafından yapılan hukuki bir yaptırımdır. Amerikan Gelir İdaresi (IRS), ödenmeyen vergi borçlarıyla ilgili olarak, yapılan yasal masrafları da ekleyerek ödenmemiş vergi borcunu mükellefe tebliğ yoluyla bildirmektedir. Bu tebligatın bir diğer anlamı da, vergi borcunun ödenmemesi halinde, IRS’ nin mükellefin sahip olduğu mülkün açık arttırma yoluyla satılabileceğine ilişkin yasal hakkı olduğu anlamına da gelmektedir. IRS, vergi borcunu ödemeyen mükelleflerin kişisel tüm malvarlığını haczetme konusunda tam yetkilidir. Vergi borcunun ödenmesi amacıyla, IRS tarafından gönderilen tebligatta vergi borcunun 10 gün içinde ödenmesi gerektiğini bildirmektedir²²⁵.

Haciz, kişinin şimdiki ve gelecekteki tüm mal varlığına karşı mevcut olan yasal bir iddiadır. Kişi vergi borçlarının ilk taksitini ödemediği zaman, yasalar tarafından haciz oluşturulmakta ve kişinin mal varlığına yansıtılmaktadır. Bu haciz kişinin, ev araba gibi mevcut olan mal varlığı ile gelecekte mal varlığına sahip olma hakkına yansıtılmaktadır. Federal vergi haczi ilanı, mal varlığına haciz konmuş olan alacaklılara genel bir duyuru olmak üzere tasarlanmıştır. Bu ilan alacaklıların iddialarına karşı, karşı tarafın iddialarının önceliklerini belirlemek için oluşturulmaktadır. Federal vergi haczi

²²⁴ Arslaner, a.g.t. , s. 126.

²²⁵ Tax Foreclosures, <http://www.realtytrac.com/real-estate-guides/foreclosure/tax-foreclosures/>, (Erişim Tarihi: 25.10.2013).

ilanı, Dışişleri bakanlığı sekreterliği ya da yerel yahut bölgesel işlemlerden sorumlu olan devlet yetkilileri tarafından hazırlanmaktadır. Eğer kişiye karşı federal vergi haczi ilanı oluşturulmuş ise, bu genellikle tüketici kredi raporlama kuruluşları tarafından bildirilmektedir. Bu durumun, o kişinin kredi veya kredi kartı almak gibi başvurularında yapılacak olan kredi derecelendirilmesi üzerinde olumsuz etkisi olabilir ve kişinin kredi çekmesini zorlaştırabilir. İşverenler, ev sahipleri vb. kişiler de bu Federal vergi haczi ilanı sebebiyle ortaya çıkan olumsuz durumu kişiye karşı kullanabilir²²⁶.

ABD' de ödenmemiş olan emlak vergileri ile ilgili haciz yapılmasında izlenecek olan prosedür şöyledir. Öncelikle, son üç yıldır ödenmemiş olan emlak vergileri ile ilgili haciz yapılacak olan gayrimenkullere ilişkin bilgilerin yer aldığı listeler her yıl Temmuz ayı itibariyle hazırlanır. Listenin hazırlanmasından bir ay sonra, mahkeme yoluyla haciz kararı alınmak üzere yargı yoluna başvurulmaktadır. Mükellefe tebligat genel olarak gazetede ilan yoluyla yapılmaktadır. Gayrimenkulün üzerindeki haczin kaldırılabilmesi için, tüm vergi borcunun bir defada ödenmesi ya da, aylık gecikme faizi uygulanmak suretiyle iki yıl içinde ödenmesi gerekmektedir. Eğer mükellefin, gayrimenkulün hacze konu edilmemesine ilişkin bir iddiası var ise, tebligat tarihinden itibaren 30 gün içinde gerekçeleriyle birlikte mahkemeye başvurması gerekmektedir. Gecikme faizi oranı yıllık % 9' dur. Hacedilen gayrimenkulün satışı yapıncaya kadar, gayrimenkulün hasar görmesi halinde mülk sahibi olarak mükellef, gayrimenkul üzerindeki tüm haklarını yitirmektedir. Gayrimenkulün kamu otoritesi yerine, mükellef özel olarak satışını talep edebilmektedir. Ancak bu satış için, mahkeme tarafından izin verilmesi gereklidir²²⁷.

Amerika'da özellikle gayrimenkul haczi ve banka hesaplarına yapılan hacizler yoğunluk kazanmakla birlikte, maaş ve ücretler, menkul mallar üzerinde de hacizlerin uygulandığı görülmektedir. Hatta, haciz uygulamalarına kişilerin hayat sigortaları bile dahil olmaktadır. Çalışan kişilerin maaşları üzerine haciz, işverene IRS tarafından posta yolu ile gönderilen haciz bildirimini ile yapılabilmektedir. Ancak maaşın 25.000 \$ olduğu

²²⁶The IRS Collection Process Publication 594, <http://www.irs.gov/pub/irs-pdf/p594.pdf>, (Erişim Tarihi: 15.11.2013).

²²⁷Department Of Revenue: Property Tax, **Real Property Foreclosure**, <http://taxes.about.com/od/capitalgains/qt/foreclosures.htm> (Erişim Tarihi: 15.10.2013).

durumlarda haciz uygulaması, işyerine bir IRS görevlisinin (haciz memuru) gitmesi ile mümkün olmaktadır²²⁸.

ABD’de yerel idareler ve eyalet yönetimleri web portalları aracılığıyla vergi tahsilatı işlemlerini on-line olarak yapmaktadır. Vatandaşlar ve kurumlar siteye üye olarak banka hesapları ve kredi kartları aracılığıyla vergi ödemelerini yapabilmektedir²²⁹.

Vergi alacaklarının cebren tahsilini internet ortamında gerçekleştirmeye imkan sağlayan elektronik haciz projesi ABD’de BEL (Bulk Electronic Levy) adıyla uygulanmaktadır²³⁰.

ABD'nin doğu eyaletlerinden biri olan Pensilvanya’da,²³¹ Ulaştırma Pensilvanya Departmanında(PennDOT) elektronik haciz ve başlık programı (Pennsylvania Electronic Lien and Title (ELT) Program) adı altında bir uygulama bulunmaktadır²³².

ABD'nin batı yakasında yer alan ve ülkenin en kalabalık eyaleti olan Kaliforniya’da²³³ ise 3 Temmuz 2013 tarihinden itibaren “yeni elektronik haciz programı” uygulanmaktadır. Programın faydaları arasında daha az kağıt kullanımı, posta giderlerinin azalması sayılabilmektedir²³⁴.

Tablo 3’de ABD’de vergi tahsilat yöntemlerini içeren bilgiler bulunmaktadır.

²²⁸ Arslaner, a.g.t. , s. 126.

²²⁹ Türkiye Bilişim Derneği(TBD), Kamu Bilgi İşlem Merkezleri Birliği Çalışma Grubu(KAMU-BİB), “**Türkiye’de E-Devlet Nasıl Olmalı?**”, Türkiye Bilişim Derneği Raporu, Ekim, 2001, s. 12, http://www.tbd.org.tr/usr_img/cd/kamubib15/raporlarPDF/Rapor-123.pdf , (Erişim Tarihi: 02.10.2013).

²³⁰ Yıldız, a.g.t. , s. 72-73.

²³¹ <http://tr.wikipedia.org> , (Erişim Tarihi: 22.09.2013).

²³² Pennsylvania Department Of Transportation, “Fact Sheet Pennsylvania’s Electronic Lien And Title Program”, June, 2012, s. 1, <http://www.dmv.state.pa.us/pdotforms/misc/elt-summary.pdf> , (Erişim Tarihi: 3.10.2013).

²³³ <http://tr.wikipedia.org> . , (Erişim Tarihi: 22.09.2013).

²³⁴ State Of California Franchise Tax Board, “**New Electronic Levy Program**”, https://www.ftb.ca.gov/professionals/taxnews/2013/September/Article_3.shtml , (Erişim Tarihi: 3.10.2013).

Tablo 3: ABD’ de Yeni Jenerasyon Vergi Tahsil Yöntemi

Hizmet Şekli	Tarihi Yöntem	Mevcut Yöntem	Gelecek Jenerasyon
Borçluya Ödeme Emri Gönderme	Posta - Kağıt Ödeme Emri	*Posta-Kağıt Fatura *Elektronik Posta *Kağıtsız / Online	*Kağıtsız /Online * Metin Mesajı(İletisi)
Ödeme Emri ile İlgili Sorulara Cevap Verme	*Yazılı Evrak İletisi (Kağıt Posta) *Kamu Servis Dağıtım Hizmeti (Ofis Hizmeti) *Gelen Çağrı Servisi	* Gelen Çağrı Servisi *Sıkça Sorulan Sorulara Yönelik Etkileşimli (Ön Demeli) Yanıt Sistemi (IVR- FAQ) * Hesap Bilgi Toplama ve Sıkça Sorulan Sorulara Yönelik Sanal Paylaşım Formu	* Etkileşimli Web Tabanlı Görüşme (İnteraktif Online Sohbet) *Akıllı Telefon Uygulamaları *Sosyal Medya
Borçluyla Etkileşim Kurma ve Ödeme Planı Belirleme	*Yazılı Evrak İletisi (Kağıt Posta) *Gelen Çağrı / Giden Çağrı Servisi *Kamu Servis Dağıtım Hizmeti	* Gelen Çağrı / Giden Çağrı Servisi *Katılımsız Mesajlaşma *Etkileşimli Yanıt Sistemi Ödeme Uygulaması *Sanal Paylaşım Formu Uygulaması	* Ödemeler İçin Akıllı Telefon Uygulamaları *Üçüncü Taraf İnternet Uygulamaları
Borçlu Ödeme İşlemi	Manuel Kağıt Kontrol İşlemi	*Kasa Kontrol İşlemi *Yinelenen Ödemeleri De Kapsayan Elektronik Fon Sistemi (EFT) ve Otomatik Takas (ACH) Ödeme İşlemleri * Daha Önceki Ödemeleri Kapsayan Kredi ve Bankamatik Kartları Ödeme İşlemleri	* Google Checkout (Kullanıma Alma) , Paypal (Kredi Kartı İle ya da Kredi Kartı Olmadan İnternet Üzerinden Alışveriş) vb. gibi Geleneksel Olmayan Ödeme Yöntemleri *Western Union ve Money Gram gibi Para Transfer Sistemlerini Kullanma *Elektronik Cüzdan (Para Borsası)
Tahsil Edilemeyen Vergi Alacaklarının Tahsil Edilmesi	Manuel Olarak Haciz Belgesi Oluşturma veya Mahkeme Aracılığıyla Bir Davayı (Kararı) Takip Etme	*Yüksek Hacimli (Kapsamlı) Kararların Güvenliğini Sağlamak İçin Yasal Belgeleri Otomatik Olarak İşleme *Haciz İşlemlerini, Otomatik Olarak İşlemeyi Sağlayan Banka Bilgilerine Ulaşmak (Elde Etmek) Amacıyla Verileri Temizleme ve Elde Etme *Hükümetler Arası Off-Setler (Dengeleme Anlaşmaları)	*Elektronik Haczin Otomatik Olarak İşlenmesi İçin Gerekli Olan Bankacılık Standartları *Hükümet Ve Endüstri Arasındaki Sivil Toplum Örgütleri Off-Set (Dengeleme Anlaşmaları) Programları; Merkezleştirilmiş Alıcı Toplu Komitesi *Bankalara Gönderilen Elektronik Hacizler *İşverenlere Gönderilen Elektronik Hacizler *Eyaletlere Gönderilen Elektronik Hacizler
Kuruluş Yapısı	*Manuel Toplama Çabaları İle Saha Ofisleri *Yerel Olarak Geliştirilen ve Yönetilen Toplama Toplama Politikaları ve Uygulamaları	*Gelen Borçlu Yazışmasını Ele Alan(İnceleyen) Özel Ajans Çağrı Merkezleri *Ajanslar Dahilinde Standartlaştırılmış Toplama Uygulamaları *Azaltılmış Personelle Daha Karmaşık(Kompleks) Davaları (Durumları) Ele Alan Saha Ofisleri	*Birden Fazla Kuruma Hizmet Eden Merkezleştirilmiş Toplama (Hizmet) Birimleri ve Borç Tipleri *Birden Fazla Ajansa Karşı Analitiklerden ve Araçlardan Faydalanma ve Veri Paylaşımı *Tüm Acentelikler İçin Toplama(Hizmet) Aktivitelerini Kullanan Karar Analitikleri

Kaynak: “The Next Generation Of Government Debt Collection Practices”, <http://www.cgi.com/sites/default/files/white-papers/cgi-next-generation-government-debt-collection-practices-issue-paper.pdf>, (Erişim Tarihi:21.10.2013).

II. İNGİLTERE

İngiltere olarak bilinen Birleşik Krallık, İngiltere, İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda'dan oluşmaktadır. Kuzey İrlanda dışındaki diğer üç ülke Britanya'yı oluşturmaktadır. Bu ülkelerin birbirinden bağımsız yerel yönetim sistemleri vardır. Her ülkenin başkenti olmakla birlikte İngiltere'nin ve Birleşik Krallığın başkenti Londra'dır. Birleşik Krallığın nüfusu 60 milyon dolayındadır. Avrupa'nın önde gelen finans merkezlerinden biri olan İngiltere, Dünya'nın istikrarlı ve büyük ekonomilerinden birine sahiptir²³⁵.

İngiltere'de son 15 yıl itibarıyla her çeyrekte artış gösteren GSYİH, 2008 yılının üçüncü çeyreğinde % 0 olarak gerçekleşmiş ve bunun ardından, imalat, inşaat ve hizmetler sektörlerindeki verimlilik artışı ile ilgili tahminler aşağıya doğru düzeltilmiştir. 2008 Eylül ayından itibaren küresel finansal kriz ile birlikte kötüleşen üçüncü çeyrek verileri, İngiltere ekonomisinin teknik resesyona²³⁶ eşliğinde olduğunu göstermiştir²³⁷. 2012 yılındaki işsizlik oranı % 7.8' dir²³⁸.

A. İNGİLTERE VERGİ SİSTEMİ

İngiltere'de vergiler merkezi hükümet ve yerel yönetimler tarafından toplanmaktadır. Merkezi hükümet tarafından toplanan gelirler, öncelikli olarak; gelir vergisi, sigorta vergisi, katma değer vergisi, kurumlar vergisi ve yakıt (petrol) vergisidir. Belediyelerin gelirlerinin büyük bir kısmını ise, merkezi yönetim tarafından sağlanan fonlar oluşturmaktadır. Bunun yanında belediyeler için önemli bir gelir kaynağı olan (council tax) emlak vergisi de belediyeler tarafından tahsil edilmektedir. Ayrıca belediyelerin merkezi hükümet tarafından sağlanan gelirler ve topladığı vergiler dışında otopark gelirleri de bütçelerinde önemli bir yer işgal etmektedir²³⁹.

Son dönemlerde İngiliz vergi sistemiyle ilgili yapılan en büyük eleştiriler, artan kamu harcamalarının yükünün kurumsal şirketler yerine daha çok ücretli çalışan kesim tarafından üstlenildiği yolundadır. Ancak bu tepkilerin artmasıyla birlikte, kamuoyunun

²³⁵<http://www.ekonomistim.com/ekonomidersleri/ingiltere.html> , (Erişim Tarihi: 22.09.2013).

²³⁶**Resesyon:** Makroekonomide geleneksel olarak reel gayri safi yurtiçi has ılanın (GSYİH) iki veya daha fazla çeyrek yıllık periyotta arka arkaya negatif büyüme göstermesi durumudur. (<http://www.ekonomik-cozum.com.tr/sozluk/2734-resesyon-nedir.html> , (Erişim Tarihi: 04.10.2013)).

²³⁷Zeynep Bacni, **Global Mali Kriz Sürecinde Kriz Yönetimi ve Yeniden Yapılandırılmalar**, Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi, SBE, Sermaye Piyasaları ve Borsa Bilim Dalı, İstanbul, 2010, s. 34.

²³⁸European Commission, Eurostat, Unemployment Rate, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu> , (Erişim Tarihi: 01.09.2013).

²³⁹Arslaner, a.g.t. , s. 127.

da yönlendirmesiyle kurumsal şirketlerin vergilerini tam ödemeleri konusunda yapılan baskılar öne çıkmaktadır²⁴⁰.

İngiltere’de uygulanmakta olan vergiler gelir vergisi, kurumlar vergisi, katma değer vergisi olarak sayılabilmektedir.

1. Gelir Vergisi

İngiltere’de ilk kez başbakan William Pitt’in dayatmasıyla uygulanmaya başlanan kişisel gelir vergisinin tarihi, 1799 yılına dayanmaktadır. Tarihi bir anlatıma göre “Napoleon’u Yenme Vergisi” olarak tanımlanan gelir vergisinin²⁴¹, 1798 yılında, Napoleon’un idaresi altındaki Fransız kuvvetlerine karşı verilen savaşı finanse etmek amacıyla kullanılacağı açıklanmıştır. Gelir vergisi, 1799 Anayasası’yla yürürlüğe konmuş ve çeşitli dönemlerde yürürlükten kaldırılıp tekrar koyulma süreçlerinden geçerek günümüzde İngiltere’de halen uygulanmaya devam eden bir vergi türü olarak karşımıza çıkmaktadır²⁴².

Tablo 4’de İngiltere’de 2011, 2012 ve 2013 yıllarında uygulanan gelir vergisi oranları verilmiştir ve gelir vergisi için %10’luk başlangıç oranı sadece tasarruf gelirleri için geçerli olmaktadır. Tasarruf geliri olmayanlar için başlangıç oranı %10 oranının üzerindedir ve %10’luk oran geçerli olmayacaktır²⁴³.

²⁴⁰Hatice Yurtsever, (b) , The British Tax System And Taxpayers Rights From Magna Carta To Our Time, **Indian Journal of Research- Paripex**, Volume : 2 , Issue : 10 , October, 2013, p. 20.

²⁴¹A. B. Atkinson, “Income Tax and Top Incomes Over the Twentieth Century”, **Instituto de Estudios Fiscales**, February, 2004, p.124, http://economics.ouls.ox.ac.uk/12647/1/168_Atkinson.pdf, (Erişim Tarihi: 14.07.2013).

²⁴²“A Tax to Beat Napoleon”, <http://www.hmrc.gov.uk/history/taxhis1.htm>, (Erişim Tarihi: 14.07.2013).

²⁴³“Income Tax Rates and Allowances”, <http://www.hmrc.gov.uk/rates/it.htm#2> (Erişim Tarihi: 10.07.2013).

Tablo 4: İngiltere’de Uygulanan Gelir Vergisi Oranları ve Vergiye Tabi Dilimler

Oranlar	2011-2012	2012-2013	2013-2014
Tasarruflar İçin Başlangıç Oranı: %10	£0-£2560	£0-£2710	£0-£2790
Temel Oran: %20	£0-£35000	£0-£34,370	£0-£32,010
Yüksek Oran: %40	£35,001- £150,000	£34,371- £150,000	£32,011-£150,000
Ek Oran (6 Nisan 2013) % 45	-	-	£150,000 üstü

Kaynak: “Income Tax Rates and Allowances”, <http://www.hmrc.gov.uk/rates/it.htm#2>, (Erişim Tarihi: 10.07.2013).

2. Kurumlar Vergisi

İngiltere’de 1965 yılında “The Finance Act” ile kurumlar vergisi uygulanmaya başlanmış, böylelikle kurumlar için ayrı bir vergilendirme sistemi oluşturulmuş, gerçek kişilerin gelirleri ayrı bir sınıfa alınmıştır²⁴⁴.

Tablo 5: İngiltere’de Uygulanan Kurumsal Vergisi Oranları

Matrah	2011-2012	2012-2013	2013-2014
0-£300.000	%20	%20	%20
£300.001-£1.5m	Marjinal Kaldıraç Oranı 3/200	Marjinal Kaldıraç Oranı 1/100	Marjinal Kaldıraç Oranı 3/400
£1.5m üzeri	%26	%24	%23

Kaynak: <http://www.scopulus.co.uk/taxsheets/> (Erişim Tarihi: 14.07.2013).

Tablo 5’de görüldüğü gibi İngiltere’de kurumlar vergisi ana oran ve küçük kar oranı (kar 300.000 sterline kadar ise) olmak üzere iki oranda uygulanmaktadır. Marjinal kaldıraç oranı²⁴⁵, 300.000 ve 1.5 milyon sterlin arasındaki karlar için

²⁴⁴Gündüz Çelik, **Avrupa Birliği’nde Kurumların Vergilendirilmesi ve Üyelik Sürecinde Türkiye’nin Uyum Çalışmaları**, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, SBE, İşletme Anabilim Dalı, İzmir, 2010, s. 86.

²⁴⁵**Kaldıraç Oranı:** Borcun öz sermayeye ya da toplam sermayeye oranıdır. Kaldıraç oranları, işletmenin kaynak yapısını göstermekte ve işletmenin varlıklarının hangi kaynaklarla, ne oranlarda karşılandığının

uygulanmaktadır. Kurum gelir vergisinin ana oranı Nisan 2012'den beri % 24'tür. Dahası oranlarda aşamalı olarak 2013' de % 23 ve 2014' de %22 olacak şekilde indirimler planlanmaktadır²⁴⁶.

3. Katma Değer Vergisi

Vergi, perakende safha da dahil üretim ve dağıtım zincirinin bütün safhalarından alınmaktadır²⁴⁷. İngiltere'de 2011' den beri, standart KDV oranı %17,5' dan %20'ye arttırılmıştır (Aralık 2008 ve Aralık 2009 arasında oran geçici olarak % 15' e düşürülmüştür). KDV'de çeşitli indirim ve muafiyetler uygulanmaktadır²⁴⁸. Ülkede pek çok gıda ürünü, toplu taşıma ve ihracat için KDV uygulanmazken bazı enerji ve yakıt ürünlerine %5 oranında KDV uygulanmaktadır. Diğer taraftan, sigortacılık, eğitim, finans ve sağlık hizmetleri KDV'den muafır²⁴⁹. Ayrıca çocuk kıyafetleri ve oyuncakları satın alındığında KDV ödenmemekte ve huzurevlerinde kalan yaşlılarda da KDV ödememektedir²⁵⁰.

İngiltere'de son 25 yılda yapılan çok sayıda değişiklik sonucunda vergi sistemi oldukça karmaşık hale gelmiş ve vergi kanunlarının dili ve yapısı eleştirilmeye başlanmıştır. Bu nedenle, vergi sisteminin basitleştirilmesi amacıyla 1996 yılında Vergi Kanunlarının Yeniden Yazılması Projesi başlatılmıştır. Bu projenin amacı; dolaysız vergi kanunlarının temel yapısında değişiklik yapılmadan daha açık ve basit hale getirerek vergi kaçakçılığının önlenmesinde yol almaktır. Ancak projenin amacına ulaştığını söylemek pek mümkün değildir. Uygulanan tüm ağır yaptırımlara (hapis cezalarına, para cezalarına) rağmen İngiltere'de her yıl 10 milyar sterlin vergi kaçırıldığı tahmin edilmektedir. Bu rakamların devlete ciddi zararlar verdiği gerekçesiyle vergi idaresi, son yıllarda müfettişlerin sayısını arttırmıştır. KDV'sini yanlış beyan eden, faturasız satış yapan kısaca KDV kaçırıcı işletmeler için ciddi yaptırımlar

görülmesini sağlamaktadır. <http://www.borsamedya.com/piyasa-verileri/yatirimci-rehberi-sss/kaldirac-orani-leverage-nedird.html> , (Erişim Tarihi: 22.09.2013).

²⁴⁶“Taxation Trends in the European Union”, European Commission”, 2012 Edition, p.162, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-DU-12-001/EN/KS-DU-12-001-EN.PDF , (Erişim Tarihi: 14.07.2013).

²⁴⁷Tuncay Gülçur, **Vergi Harmonizasyonu ve İngiltere'de Vergi Sisteminin Durumu**, Maliye Bakanlığı ve Maliye Tetkik Kurulu Yayını, Yayın No: 1979/209, Ankara, 1980, s. 31.

²⁴⁸“Taxation Trends in the European Union”, European Commission”, 2012 Edition, p.162, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu> , (Erişim Tarihi: 14.07.2013).

²⁴⁹Ebru Gülsoy, “İngiltere Ülke Raporu”, T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi, 2009, s. 17-18, <http://www.egelihracatcilar.com> , (Erişim Tarihi: 14.07.2013).

²⁵⁰Şükür Kızılot, (c) , İngiltere'de Çocuklar ve Yaşlılar”, 31.08.2011, <http://www.muhasabe-haber> , (Erişim Tarihi:05.10.2013).

uygulanmaktadır. Hatalı bildirimde eksik bildirilen tutarın %100'ü kadar para cezası uygulanmaktadır²⁵¹.

B. İNGİLTERE'DE VERGİ DENETİMİ

İngiliz Gelir İdaresi, mükellefler ve çalışanların görüşlerini alarak hazırladığı misyonunu 1 Nisan 1999 tarihinde hazırlayarak, "Charter for Taxpayers" metni halinde ilan etmiştir. Bu metinde, müşterilerine (customers) etkin, verimli ve adil hizmet vermeyi amaçladıkları belirlenmiş, mükelleflere sunulacak hizmetin standartları, hangi konularda idarenin yardım ve desteğini alabilecekleri, dilek ve şikayetlerini ne şekilde işleme koyabilecekleri net bir şekilde tespit edilmiştir. Buna göre, telefonla müracaatlarda 30 saniye içinde muhatabına ulaşılacağı, şahsen başvurularda, önceden randevu alınmadan 15 dakika içinde muhatabına ulaşılacağı, yazılı başvurularda 28 takvim günü içinde mutlaka yazılı cevap alınacağı ve nihai cevap bildirilemiyor ise, nihai cevap tarihinin bu cevapta belirtileceği taahhüt edilmiştir²⁵².

İngiliz gelir idaresinin amacı kendisine kanunlarla yüklenen vergiyi doğru miktarda ve doğru zamanda toplamaktır. İngiltere'de vergi incelemesi "tax inspector" denilen inceleme elemanlarınca yapılmaktadır. Gelir idaresinin uyum stratejisi ise gönüllü uyumu teşvik edici, uyumsuzluğu ise ortaya çıkarıcı ve düzeltici olmak üzere iki yönlüdür. Denetim elemanı gelir idaresi adına bireylerin ve kurumların borçlarını belirler. İhtilafli olaylarda Gelir İdaresi Başkanı'ndan bir önceki aşama olarak gelir idaresini temsil eder, vergi kaçakçılığını araştırır. Ayrıca şirketler, firmalar, bireyler ve ortaklıklara vergi kanunlarını uygulamak, hesapları ve bunları oluşturan öğeleri incelemek, incelemeyi yazışarak-işyerine giderek veya görüşme yoluyla yapmak, yükümlülere tavsiyede bulunmak ve anlaşma sağlamak, teknik ve yazı işleri memurlarını yönetmek denetim elemanlarının yapmakla yükümlü oldukları görevlerden bazılarıdır.

Her yıl idare vergi incelemesi için bazı beyannameleri seçmektedir. Yükümlü beyannamedeki kayıtların ve bunlara ilişkin detayların doğruluğundan sorumludur. İdare yükümlü kayıt ve beyanlarını inceleyerek bunların çok fazla veya çok az vergi ödemelerini önlemek istemektedir. Gelir idaresi yükümlünün yaptığı beyanı kontrol için

²⁵¹Gülen Gonca, "Avrupa Birliği Ülkelerinde Vergi Kayıp ve Kaçakları", s. 1, <http://www.muhasabetr.com> , (Erişim Tarihi: 14.07.2013).

²⁵²S.Saygın Eyüpgiller, "Vergi İdaresinin Yapılandırılması: Global Eğilimler ve Türkiye İçin Öneriler", http://www.hlbsaygin.com.tr/Mevzuat1_1.htm , (Erişim Tarihi: 18.07.2013).

olduğu kadar beyanname üzerindeki kayıtları, kontrol için gereken bilgiyi sağlamak amacıyla da bilgi isteyebilmektedir. İnceleme elemanı yükümlü kayıtlarını incelerken beyannamenin tam ve doğru olup olmadığına karar vermede yükümlünün özel kayıtlarına gereksinim duyarsa yükümlü bu kayıtları temin etmek durumundadır. İnceleme sırasında yükümlünün beyannamesinde veya kayıtlarında hata tespit edildiğinde yükümlü bu hatayı düzeltme konusunda gerekli özeni göstermezse cezalandırılır. Bu durum yükümlüye inceleme başlamadan önce söylenmektedir²⁵³.

C. İNGİLTERE VERGİ HUKUKUNDA HACİZ UYGULAMASI

İngiliz hukuk sistemi, hukukun bir bütün olduğu ortak hukuk sistemidir. Ortak hukuk sisteminde ilke olarak devlet dahil, hukukun tüm öznelere eşit kabul edilmekte ve ortak hukuka tabi olmaktadır²⁵⁴.

İngiltere hukuk sistemi ceza hukuku (criminal law) ve medeni hukuk (civil law) olmak üzere iki başlıkta incelenebilmektedir. Ceza hukukunu ilgilendiren pek çok dava yerel Sulh Hukuk Mahkemelerinde (Local Magistrates' Court) ele alınmaktadır. Ağır cezayı gerektiren durumlarda davalar yerel Sulh Hukuk Mahkemeleri tarafından Ağır Ceza Mahkemelerine (Crown Court) aktarılmaktadır. Medeni hukuku ilgilendiren bazı konular Londra'daki Yüksek Mahkemeye (High Court) taşınmaktadır. Yüksek mahkemenin üç bölümü vardır. Hisse, vergi, iflas vb. konularla ilgili davaların ele alındığı "Chancery Division"; sözleşmeler ve ticari konularla ilgili davaların ele alındığı yüksek mahkeme (Queen's Bench Division) ve aile ile ilgili konuların ele alındığı bölge mahkemeleridir(Divisional Court)²⁵⁵.

İngiltere'de icra takibinin taraflarından olan sertifikalı icra memurları bulunmaktadır. Sertifikalı icra memurları yerel idarelerin borçları, trafik cezaları, kira ve belediye vergileri tahsil etmekle görevlidirler. İngiltere'de değeri bir milyar sterlini aşan yaklaşık olarak dört milyon davada sertifikalı icra memurları yetkilendirilmiştir. Bunlardan 650 milyon sterlin para cezaları ve vergilerden ötürü tahsil edilmiştir²⁵⁶.

²⁵³Mesut Hastürk, **Türkiye'de Vergi Denetiminin Etkinliğinin İncelenmesi ve Değerlendirilmesi**, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, SBE, Maliye Anabilim Dalı, Ankara, 2010, s. 46-47.

²⁵⁴Burcu Yılmaz, "İngiltere'de Siyaset; Seçimler ve Siyasal Partiler", s. 13, <http://www.siyasaliletisim.org/pdf/ingilteredesiyaset.pdf> , (Erişim Tarihi: 05.10.2103).

²⁵⁵T.C. Londra Büyük Elçiliği Ticaret Müşavirliği, "**İngiltere'nin Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye İle Ekonomik- Ticari İlişkileri**", Haziran, 2011, s. 10, <http://www.musavirlikler.gov.tr> , (Erişim Tarihi: 1.10.2013).

²⁵⁶Tuğçe Tanyel, "Avrupa'daki İcra Hukuku'na Giriş", s. 7, <http://www.sasa.av.tr> , (Erişim Tarihi: 03.10.2013).

Mükellefler tarafından verginin zamanında ödenmemesi halinde alacaklı idareler haciz yoluna başvurabilmektedirler. Bu bağlamda, yetkili icra memuru, haber vermeksizin, borçlunun evinde ve işyerinde, borçlunun durumuna uygun evi, özel eşyaları, yatak ve mutfak ekipmanları gibi eşyalar hariç tutulmak üzere, fiili haciz işlemine başlamaktadır. Bu durumda borçlunun iki seçeneği bulunmaktadır. Borçlu ya borcunu beş takvim günü içerisinde ödeme vaadiyle haciz sonrası tutulan haciz tutanağı ve hacizli malların envanterini imzalayacak ya da imzalamaktan imtina edecektir. İmzalandığı takdirde mallar borçluda kalmakta, imzalanmaması hâlinde ise mallar o anda borçlunun elinden alınmaktadır. Daha sonra, haczedilen mallar paraya çevrilerek vergi alacağı tahsil edilmektedir²⁵⁷.

İngiltere e-devlete geçiş sürecinde ve buna bağlı uygulamaların geliştirilmesinde öncü ülke olmuştur²⁵⁸. İngiltere’de 1999-2000 döneminden itibaren internet üzerinden beyanname düzenleme ve sunma sistemi başlatılmıştır²⁵⁹.

III. ALMANYA

Avrupa’nın ortasında yer alan ve 82 milyon nüfusu bulunan Almanya Federal Cumhuriyeti 16 eyaletten oluşmaktadır²⁶⁰. ABD’de 2007 yılı yazında finansal piyasalarda oluşan sorunların büyüyerek, 2008 yılı eylülünde küresel krize dönüşmesi dünya ekonomilerini makro ekonomik açıdan dış ticaret, kredi ve ekonomik beklentiler kanalları aracılığı ile etkilemiştir²⁶¹. Almanya 2009 yılında, İkinci Dünya Savaşı’ndan bu yana kaydedilen en büyük ekonomik daralmayı (% - 4,7) yaşamıştır. 2010 yılında ise, Avro bölgesi ülkelerinin büyük bölümü ekonomik krizin olumsuz etkilerini hissetmeye devam ederken, Almanya güçlü bir ekonomik performans sergilemiş ve Alman ekonomisi 2010 yılında yaklaşık yüzde 3,6 büyümüştür²⁶².

²⁵⁷ Arslaner, a.g.t. , s. 127.

²⁵⁸ Gülten Alır, **E-Türkiye Uygulamaları: Elektronik Belge Yönetimi ve Üst Veri**, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, SBE, Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara, 2008, s. 40.

²⁵⁹ Hakkı Mümin Ay, “Türkiye’de Kayıtdışı Ekonomiyi Önlemede Bilgi Ekonomisinin Etkinliği ve Gelir İdaresinin Rolü”, **Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F. Dergisi**, Sayı:11, Yıl:9, Aralık, 2006, s. 67.

²⁶⁰ İsmail Can, “Almanya’da Devletin Yapısı ve Vergi Sisteminin Anayasal Temelleri”, **Maliye Dergisi**, Sayı:145, Ocak-Nisan, 2004, s. 6.

²⁶¹ Abdulkadir Buluş, Esra Kabaklarlı, “1929 Ekonomik Buhranı İle Son Dönem Global Krizin Karşılaştırılması”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, Sayı:19, 2010, s. 2, http://www.iibf.selcuk.edu.tr/iibf_dergi/dosyalar/261353092051.pdf , (Erişim Tarihi: 22.09.2013).

²⁶² Türkiye Cumhuriyeti Dış İşleri Bakanlığı, <http://www.mfa.gov.tr/almanya-ekonomisi.tr.mfa> , (Erişim Tarihi: 22.09.2013).

A. ALMANYA VERGİ SİSTEMİ

Almanya’ da vergileme, hem ulusal hem de eyalet olarak yapılmaktadır²⁶³. Alman Anayasası, Almanya’nın federal özelliğine uygun olarak, Federal devletin ve eyaletlerin kendi alanlarına giren vergilerin tespiti ve toplanması için ayrı örgütler kurmalarını zorunlu tutmuştur. Bunun yanı sıra belediyeler de, geleneksel öz-yönetim hakları uyarınca, kendilerine gelir getiren vergilerin toplanması için vergi dairelerini kurmuşlardır. Federal ve eyalet maliye örgütleri üç kademedен oluşmaktadır. Maliye Bakanlıkları en üst mali mercilerdir. Orta kademe mali merciler Yüksek Maliye Müdürlükleri (Oberfinanzdirektion) ve yerel mali merciler de vergi daireleridir (Finanzamt)²⁶⁴.

Klasik sınıflandırma sistemine göre vergiler “gelir, servet ve muamele vergileri” ayrımına tabi tutulmaktadır. Buna göre²⁶⁵:

1. Gelir ve Servet Vergileri:

i-Gelir Üzerinden Alınan Vergiler:

-Gelir Vergisi (Ücret ve gayrimenkul kıymet artış vergisi dahil),

-Kurumlar vergisi,

-Dayanışma zammı,

-İşletme vergisi,

-Kilise vergisi.

ii-Servet vergileri:

-Veraset vergisi,

-Emlak vergisi,

-Kilise vergisi.

2.Muamele Vergileri:

-Katma değer vergisi (İthalat KDV hariç),

-Emlak alım vergisi,

-Motorlu taşıtlar vergisi,

-Bahis ve piyango vergisi,

-Kumarhane resmi,

²⁶³ Association of International Life Offices, **The Expatriate Financial Guide to Germany**, German Tax Facts, January, 2013, p. 1, <http://www.ailo.org/help/germany.pdf>, (Erişim Tarihi: 21.09.2013).

²⁶⁴ Can, a.g.m. , s. 25.

²⁶⁵ Can, a.g.m. , s. 39.

- Sigorta vergisi,
 - Yangına karşı koruma vergisi
- şeklinde ayırım yapmak mümkündür.

Avrupa Birliği'ne üye olan Almanya'da uygulanan gelir vergisi tarifesi artan oranlı bir yapıya sahip olup, kişilerin gelirlerine ve medeni durumlarına göre farklılaştırılmıştır. Ayrıca mükellefler bazında hiçbir ayırım yapılmaksızın, kişilerin gelirlerinin belli bir tutarı vergi kapsamı dışında bırakılmaktadır²⁶⁶.

Kurumlar vergisi tüzel kişilere ait gelir vergisidir ve şu an itibariyle oranı yüzde 15'tir. Sermaye şirketlerinin toplam vergi yükü yaklaşık yüzde 30'dur. Almanya'dan idare edilen veya merkezi Almanya'da bulunan tüzel kişiler, şahıs şirketleri ve malvarlıkları sınırsız olarak vergi mükellefidirler.

Her ticari ve sanayi işletme, Almanya'da faaliyet gösterdiği sürece, ticari ve sanayi işletme vergisine (Gewerbesteuer) tabidir. Serbest meslek sahipleri ise, bu vergiye tabi değildir. İşletmenin, adına faaliyet gösterdiği müteşebbis vergilendirilir. Şahıs şirketlerinde şahıs yerine şirket vergilendirilir. İşletme vergisi, gerçek kişilerde ve şahıs şirketlerinde gelir vergisine dahil edilir. Vergiye tabi olmayan miktarlar nedeniyle küçük veya yeni kurulmuş işletmeler, ilk yıllarda ticari ve sanayi işletme vergisi ödemezler. Bazı nedenlerden, işletme vergisi belediyeden belediyeye önemli değişiklikler gösterebilir. Örneğin, Münih'teki işletme vergisi, Nordfriesland Eyaleti'ndeki küçük bir şehir olan Norderfriedrichskoog'dan 2,5 kere daha fazladır.

Bir müteşebbisin, ücret karşılığı Almanya'da yaptığı her teslimat veya verdiği her hizmet, katma değer vergisine (Mehrwertsteuer veya Umsatzsteuer) tabidir. Müteşebbis ödemek durumunda olduğu katma değer vergisini ön vergi olarak kendine ait asıl vergi borcundan indirebilir. Bu izni vermeye yetkili olan kurum Vergi Dairesi'dir²⁶⁷. Standart oran % 19, indirimli oran % 7'dir²⁶⁸.

Almanya'da vergi sisteminin unsurlarını oluşturan, vergi idaresi, vergi mevzuatı ve vergi yargısı ile ilgili olarak Federal Anayasa'da oldukça ayrıntılı

²⁶⁶Filiz Ekinci, "Gelir Vergisi Tarifesi: Almanya ve Türkiye Uygulamasının Karşılaştırılması", **DPUJSS Dergisi**, Number: 32, Vol: 11, April, 2012, s. 198.

²⁶⁷Christian Rumpf, "Alman Vergi Hukuku'nun Temelleri", s. 66, http://www.rumpf-rechtsanwaelt.de/tr/downloads/owc-artikel_rumpf_alman-vergi-hukukunun-temell.pdf, (Erişim Tarihi:06.08.2013).

²⁶⁸Memduh Aslan, (b) , "Avrupa Birliği Üye Ülkelerinde Uygulanan KDV Oranları", <http://www.turkvergi.org/taxation/taxation/eutc/avrupa-birligi-ueye-uelkelerinde-uygulanan-kdv-oranlar>, (Erişim Tarihi:06.08.2013).

düzenlemeler yapılmıştır. Ancak, vergi sistemini taşıyan “verginin yasallığı”, “kanun önünde eşitlik ve özel ayrımcılık yasağı” ile “verginin mali güçle orantılı olması” ilkeleri bazı ülke anayasalarında ve kısmen bizim Anayasamızda olduğu gibi vergi ile ilgili özel hükümler arasında yer almamaktadır. Almanya’da bu ilkeler genel hükümler çerçevesinde Anayasa Mahkemesi kararları ile somutlaştırılmıştır²⁶⁹.

B. ALMANYA’DA VERGİ DENETİMİ

Almanya’da vergi denetimi, vergilendirmenin yerine getirilmesi ve vergilemede eşitliğin sağlanması açısından vergi idaresinin en önemli araçlarından birisidir. Vergi denetiminin hukuki dayanağı Alman Vergi Usul Kanunu’nun 193. maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu hüküm uyarınca vergi denetimi, ticari veya zirai (orman işletmeleri dahil) işletmeleri işletenler ile serbest meslek faaliyetinde bulunanlar nezdinde yapılmaktadır. Vergilendirmeye yönelik olarak önem arz eden ilişkilerin açıklamaya ihtiyaç göstermesi, denetlenecek olayın şekil ve kapsam itibarıyla vergi dairesi bünyesinde yürütülmesinin uygun olmaması halinde diğer mükellefler nezdinde de vergi denetimi yapılabilmesi mümkün bulunmaktadır²⁷⁰.

Almanya’da gerçekleştirilen teftiş nitelikli denetim Sayıştay tarafından gerçekleştirilirken, vergi incelemeleri de vergi dairesinde bulunan inceleme elemanlarınca gerçekleştirilmektedir. Almanya’daki vergi incelemeleri beyana dayalı vergiler üzerinden yürütülmektedir. Almanya’da yürütülen vergi denetimi Yüksek Maliye Dairesi’ne bağlı az sayıda ve Vergi Dairesi’nde bulunan çok sayıda denetim elemanlarınca yürütülmektedir. Mükellef bildirimlerini kabul eden elemanların sınırlı da olsa hata ve eksiklikleri düzeltme yetkisi vardır ama asıl incelemeleri vergi dairesinde bulunan inceleme elemanları gerçekleştirmektedir. Ayrıca Yüksek Maliye Dairesi’ne bağlı vergi kaçakçılığı takip memurları diğer inceleme elemanlarına göre daha geniş yetkilerle donatılmışlardır²⁷¹.

²⁶⁹Can, **a.g.e.**, s. 54.

²⁷⁰Sedat Özyerli, “Almanya’da Vergi Denetimi ve Sonuçları”, s. 1, <http://www.vergisorumlari.com.tr>, (Erişim Tarihi:25.09.2013).

²⁷¹Hande Gez, **Türkiye’de Kayıt Dışı Ekonominin Önlenmesinde Vergi Denetiminin Rolü ve Afyonkarahisar İlinde Faaliyet Gösteren Mükelleflere Yönelik Bir Uygulama**, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, SBE, Maliye Anabilim Dalı, Afyonkarahisar, 2011, s. 60.

Almanya’da temel inceleme stratejisi toplam vergi matrahı içerisindeki payı düşük olan çok sayıda mükellefi incelemek yerine, toplam vergi matrahının daha büyük bir bölümünü beyan eden az sayıda mükellefi incelemek esasına dayanmaktadır²⁷².

İşyeri denetimleri Almanya’da oldukça gelişmiştir. Alman Vergi Dairesi’nde toplam olarak 10.000’den fazla işyeri denetmeni çalışmaktadır. Cirosu belli bir tutarın üzerinde olan işyerleri işyeri denetmenlerince firmanın muhasebe sistemi ve buna ilişkin belgelerini olağan bir denetim süreci için (son 3 veya 4 yıl) denetlenmektedir. Ücret stopajı ise daha kısa aralıklarla (genellikle 1 ya da 2 yılda) işverenin ofisinde denetlenmektedir.

İşyeri denetim sistemine muhasebecilerin düzenli çalışmasını engellediği ve denetim sürecinin çok uzun olduğu gibi sebepler yüzünden eleştiriler bulunmaktadır. Gelir idaresi işyeri denetimi yaparken kayıtları elektronik ortamda tutan yükümlülerin defter kayıt ve belgelerine on-line ulaşma hakkına sahiptir. Bu durum, modern bilgi toplumu ve elektronik ticaretin büyümesi konusunda denetimlerde mali tasarruf ve etkinliğe olanak tanımaktadır. Alman vergi kanunları daha basit, daha uygun ve daha şeffaf hale getirilerek AB gerekleriyle uyumlaştırılmıştır²⁷³.

C. ALMANYA VERGİ HUKUKUNDA HACİZ UYGULAMASI

Alman Vergi Usul Kanunu(Abgabenordnung-AO)’nun 249. maddesi, icraya yetkili makamlar olarak Vergi İdaresi ve Gümrük İdareleri’ni belirlemiştir. İcranın ön şartları olarak verginin tahsil aşamasına gelmiş olması ve borçludan yükümlülüğünü yerine getirmesinin istenmiş olması gerekmektedir. Beyana dayanan vergilerde yükümlülüğün yerine getirilmesinin istenmesine gerek görülmemektedir. İcranın uygulanma sürecinde öncelikle AO’nun 259. maddesine göre, genel kural, borçluya uyarı niteliğinde ödeme emri gönderilmesi ve ödeme emri üzerinden bir haftanın geçmiş olması gerekmektedir.

AO’nun 281. maddesine göre vergi borcu ve icra masraflarını karşılayacak kadar varlık haczedilmelidir. Aynı Kanununun 287. maddesine göre fiili haciz sırasında icra memurları gerekli görüldüğünde mahkeme kararıyla borçlunun evini, işyerini aramaya yetkilidir. Aramanın yapılması için bir ivediliğin söz konusu olduğu durumlarda mahkeme kararı olmadan da arama yapılabilmektedir. İcra memurları kapalı olan kapıları açtırabilir ve direnişle karşılaştığında zor kullanabilir ve polisin yardımına

²⁷²Kocameşe, a.g.m. , s. 1.

²⁷³Hastürk, a.g.t. , s. 48.

başvurabilmektedir. AO'nun 296. - 298. maddelerine göre haczedilen mallar açık arttırmayla satılabilmekte ancak açık arttırma haciz gününden bir hafta sonrasında itibaren yapılabilmektedir²⁷⁴.

Her ülkede olduğu gibi Almanya'da da cebren tahsil sürecinde, haczedilmezlik müessesesine yer verilmiştir. Ancak bu müessese, AO'da yer almamış, aynı Kanun'da bu konu için Alman Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu(ZPO)'na atıfta bulunulmuştur. Haczi caiz olmayan mallar, ZPO'nun 811. ve 812. maddelerinde düzenlenmiştir. Buna göre, ev içinde kullanılan kişisel eşyalar (elbise, çamaşır, mutfak eşyası gibi), borçlunun ve evinde kalanların dört haftalık yiyecek, yakacak ve aydınlanma ihtiyaçları (bunlar yoksa bunları karşılayacak parasal tutarı), beslenme için gerekliyse, belirli bir sayıda küçük hayvan ve bir süt ineği veya onun yerine borçlunun seçimine bağlı olarak iki tane domuz, keçi ya da koyun ve bunları dört haftalık yemi (yem yoksa ve temin etme imkanı görülüyorsa, parasal karşılığı), çiftçilerin üretimde kullandıkları aletler ve üretimin devamı için gerekli diğer şeyler (gübre gibi), kişinin işiyle ilgili kıyafet ve gereçleri, kilisede veya eğitim faaliyetlerinde kullandıkları kitaplar ve evlilik yüzüğü gibi kişisel kullanıma mahsus eşyalar, evin içinde bakılan ve ticari amaç taşımayan evcil hayvanlar, ev içinde bulunan ve borçlunun kullandığı eşyalardan, satılması halinde çok cüzi bir gelir getirecek olanlar, haczedilememektedir. Bununla birlikte, kısmen haczedilebilen gelirler ile ilgili yine AO' da, ZPO'ya atıfta bulunulmuştur. ZPO'nun 850. – 852. maddeleri ücret, maaş, emeklilik maaşı gibi gelirlere hangi şartlarda ve ne miktarda haciz konulabileceğini belirlenmiş bulunmaktadır.

AO'nun 361. maddesine göre özel bazı durumlar haricinde icraya karşı açılmış olan davalar icrayı durdurmaz. İcra emrinin hukukiliğine ilişkin ciddi şüphelerin varlığı veya icranın borçluyu zora sokacak olması durumlarında borçlunun başvurusu üzerine vergi idaresi icrayı durdurabilmektedir.

Alman Vergi Usul Hukuku, vergi alacağının güvenceye alınmasına yönelik bir takım tedbirler de getirmiştir. AO'nun 324. maddesine göre vergi alacaklarının tahsilinin sağlanması için ihtiyati hacze de başvurabilmektedir. İhtiyati haciz uygulamasında, vergi alacağının miktar olarak belirlenmediği durumlarda, borçlu tarafından ödendiğinde ihtiyati haczi ortadan kaldıracak bir parasal tutar belirlenmelidir.

²⁷⁴Arslaner, a.g.t. , s. 129.

AO'nun 326. maddesi uyarınca eğer gerek görülürse, borçlunun mal varlığına haciz uygulanmasının tehlikeye düşmesine karşı, vergi idaresinin talebi üzerine sulh hukuk mahkemesinden şahsi teminat kararı da istenebilir. Görüldüğü üzere, gerekli görüldüğünde genel hükümlere atıfta bulunularak, vergi ve benzeri alacakların cebren takip ve tahsil yöntemleri Almanya'da özel olarak düzenlenmiştir²⁷⁵.

Alman hukukunda, ZPO'nun 803. maddesine aykırı olarak gereğinden fazla haciz yapılması halinde ise, bunun uygulanan haczin geçerliliğini etkilemediği, yani bu nitelikte bir haczin kendiliğinden geçersiz olmadığı, ancak borçlunun bu hacze karşı ZPO'nun 766. maddesinde öngörülmüş olan şikayet yoluna başvurabileceği kabul edilmektedir²⁷⁶.

IV. FRANSA

Fransa'nın nüfusu yaklaşık 65,281 milyondur. AB ülkeleri içinde Fransa, Almanya'dan sonra nüfusu en yüksek ikinci ülkedir²⁷⁷. Fransa, AB'nin, o zamanki adıyla Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) 'nun 6 kurucu üyesinden biridir²⁷⁸. Fransa, ekonomik göstergeler açısından 2008 krizi öncesi dinamizmini henüz yakalayamamıştır. Satın alma gücü 2007'den beri sabit kalmakta ya da düşme eğilimi göstermektedir. İşsizlik oranı %10 seviyesindedir. Bu durum, Avrupa genelinde hakim olan kriz ortamı ve genel tasarruf politikaları ile açıklansa da, Fransa açısından yapısal problemler de ekonominin içinde bulunduğu durgunlukta önemli rol oynamaktadır. Kamu ve bütçe açıkları öncelikli konular arasında yer almaktadır. IMF'nin 2011 verilerine göre Fransa nominal GSYİH ile dünyanın beşinci, Avrupa'nın (Almanya'nın ardından) ikinci büyük ekonomisidir. Fransa ekonomisi 2011 yılında %1,7 büyüme rakamı ile dünyada 147. ülke olmuştur²⁷⁹. Fransa'nın GSYİH'sı 2012 yılında 2.032.296 milyon dolardır²⁸⁰.

²⁷⁵ Arslaner, a.g.t. , s. 130.

²⁷⁶ Kudret Aslan, "Hacizde Sıra(Tertip)(Order Of Attachment)", s. 284, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/273/2478.pdf> , (Erişim Tarihi: 03.10.2013).

²⁷⁷ T.C. Paris Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, **Fransa'nın Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye İle Ekonomik-Ticari İlişkileri 2012**, Haziran, 2013, s. 10, <http://www.counsellors.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 22.09.2013).

²⁷⁸ Emine Çiğdem Civaner, **Fransa Ülke Raporu**, T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı, İhracatı Geliştirme Etüt Merkezi, Ankara, Nisan, 2011, s. 2, <https://www.google.com.tr> , (Erişim Tarihi: 22.09.2013).

²⁷⁹ T.C. Dış İşleri Bakanlığı, **Fransa'nın Ekonomisi**, <http://www.mfa.gov.tr/fransa-ekonomisi.tr.mfa> , s. 1, (Erişim Tarihi: 22.09.2013).

²⁸⁰ OECD, Gross Domestic Product, http://stats.oecd.org/Index.aspx?DatasetCode=SNA_TABLE1 , (Erişim Tarihi: 01.10.2013).

A. FRANSA VERGİ SİSTEMİ

Fransa'da vergiler gelir vergileri, harcama vergileri, varlık vergileri, yerel vergiler olmak üzere dört ana kategoriye ayrılmaktadır²⁸¹.

Fransa' da vergiler, merkezi hükümet tarafından konulmasına rağmen, yerel vergi ofisleri tarafından toplanmaktadır. Ancak vergi rejimi, Vergi İdaresi tarafından kontrol edilmektedir²⁸².

Fransa'da uygulanmakta olan vergileri başka bir ayırım yapılarak kurumlar vergisi, gelir vergisi, katma değer vergisi ve diğer vergiler olarak incelemek de mümkündür.

1. Kurumlar Vergisi

Fransa'da tam ve dar mükellefler, Fransız şirketlerinden elde ettikleri kazançlar ve Fransız kaynaklı gelirleri üzerinden vergilendirilmektedir. Fransız tam mükelleflerin yurt dışı kaynaklı gelirleri genel olarak Fransız vergisine tabi değildir ve yabancı kaynaklı zararlar genel olarak indirim konusu yapılamazlar²⁸³. Fransa'da kurumlar vergisi oranı %34'tür²⁸⁴.

2. Gelir Vergisi

Tam mükellefler, yurt içi ve dışındaki tüm gelirleri üzerinden gelir vergisine tabidir. Dar mükellefler ise sadece Fransız kaynaklı gelirleri üzerinden gelir vergisine tabidir. Artan oranlı vergi tarifesine göre gelir vergisi oranları % 5,5 ila % 41 arasında değişmektedir. Bu oranlara Fransız vergi mükellefleri için %13,5 oranında sosyal güvenlik katkısı eklenir. Ek olarak, bekar bireyler için 250.000 Euro'yu, evli çiftler için 500.000 Euro'yu aşan gelirler de sırasıyla % 3 ve % 4 oranında istisnai katkı uygulanmaktadır²⁸⁵.

²⁸¹**The French Tax System**, Public Finances General Directorate Tax Policy Directorate, July, 2011, s. 8, http://www.impots.gouv.fr/portal/deploiement/p1/fichedescriptive_1006/fichedescriptive_1006.pdf, (Erişim Tarihi: 3.10.2013).

²⁸²Association of International Life Offices, **The Expatriate Financial Guide to France**, France Tax Facts, February, 2013, p. 1, <http://www.ailo.org/help/france.pdf>, (Erişim Tarihi: 10.09.2013).

²⁸³Gelir İdaresi Başkanlığı, Vergilendirme/Taxation Bülteni, 2012/3, s. 34, <http://www.gib.gov.tr/fileadmin/beyannamerehberi/taxation3.pdf>, (Erişim Tarihi:20.08.2013).

²⁸⁴Hasan Bülent Kantarcı, "Avrupa Birliğine Üye Ülkelerde ve Türkiye'de Kurumlar Vergisi Tarifesi ve Hesaplama Oranlarının Karşılaştırılması", s. 1, <http://www.vergisorumlari.com.tr>, (Erişim Tarihi:26.09.2013).

²⁸⁵Gelir İdaresi Başkanlığı, Vergilendirme/Taxation Bülteni, 2012/3, s. 38, <http://www.gib.gov.tr>, (Erişim Tarihi:20.08.2013).

3. Katma Değer Vergisi

Fransa, 1 Ocak 2014'den itibaren KDV standart oranını %19.6 dan %20'ye artırmayı planlamaktadır. Restoran ve dijital kitaplarda geçerli olan indirimli oran ise %7'den %10'a artırılıp, gıda için geçerli olan %5.5 oran ise %5'e düşürülecektir. Orta oran ise %7'den %10'a artırılabacaktır²⁸⁶. Fransa'da işlem yapan tüm vergi mükellefleri için KDV mükellefiyeti kaydı yaptırmak zorunludur. Faaliyetin türüne ve diğer faktörlere dayalı olarak beyanname aylık, üçer aylık veya yıllık olabilmektedir²⁸⁷.

4. Diğer Vergiler

Damga vergileri uygulanmaktadır ama düşük oranlıdır. Emlak vergisinde ise, mal sahipleri, vergi makamlarınca takdir edilen taşınmazın kira değerine dayanan vergiden sorumludurlar. Kiracılar, vergi makamlarınca takdir edilen taşınmazın kira değerine dayanan konut vergisiyle yükümlüdürler. Veraset ve İntikal Vergisi ise, yakın akrabalar arasındaki intikaller, indirim sonrası (her çocuk için 159.325 Euro'ya kadar) % 5 ila % 40 arasında değişen vergiye tabidir. Net varlık vergisinde hane halkları, eğer her bir hane halkının net varlığı 1.300.000 Euro'dan fazla ise varlık vergisi öderler. Bazı varlık türleri vergiden muaftır ve bakıma muhtaç kişiler için küçük indirimlere izin verilir. Dar mükellefler, vergi anlaşmaları ile muafiyet sağlanmadıkça, Fransa'da bulunan gayrimenkulleri için vergi ödemek zorundadırlar. İki oran mevcuttur; eğer net varlık 3 milyon Euro'yu aşmıyor ise % 0,25, eğer net varlık bu miktarı aşıyor ise % 0,50'dir²⁸⁸.

B. FRANSA'DA VERGİ DENETİMİ

Vergi denetimindeki birimlerin görev ve yetki alanları itibariyle sınıflandırılmasında yetki sınırlarını belirleyen ölçütlerinden bazıları mükelleflerin coğrafi bölümlenmesi, ciro miktarı, vergi matrahı, şirketler topluluğuna ait olma, yurt dışı kazanç ilişkileri ve faaliyette bulunulan sektör şeklinde sıralanabilir. Benzer şekilde vergi denetimine tabi tutulacak beyannameler için de bir takım genel ölçütlere bağlı hareket edilmektedir. Öncelikle inceleme programları sektörler hakkındaki mevcut bilgilerden yola çıkılarak hazırlanan risk analizlerine dayanmaktadır. Bu analizlerde

²⁸⁶Global Indirect Tax Developments: The Shift in 2013 , Snapshot Of VAT/GST Rate Changes, France, <http://www.ey.com/GL/en/Services/Tax/VAT--GST-and-other-sales-taxes/Global-indirect-tax-developments--the-shift-in-2013---VAT-GST-rate-changes> , (Erişim Tarihi:20.08.2013).

²⁸⁷Gelir İdaresi Başkanlığı, Vergilendirme/Taxation Bülteni, 2012/3, s. 39, <http://www.gib.gov.tr/fileadmin/beyannamerehberi/taxation3.pdf> , (Erişim Tarihi:20.08.2013).

²⁸⁸Gelir İdaresi Başkanlığı, Vergilendirme/Taxation Bülteni, 2012/3, s. 38, <http://www.gib.gov.tr> , (Erişim Tarihi:20.08.2013).

kullanılan bir takım belirleyiciler ise yapılan işlemlerin nitelikleri, şirketlerin muhasebe ve mali durumları, basın haberleri, mükelleflerin yaşam standartları ve yaptıkları yüksek tutarlı harcamalar, olağanüstü haller ve karşıt inceleme yapma gibi durumlardır. Bu sınırlar içinde yapılacak vergi denetimlerinde büyük şirketlerin denetiminden sorumlu olan birim 500 çalışanı ile DVNI (Direction des Verifications Nationales et Internationales); orta ölçekli şirketlerin denetiminden sorumlu olan birim DIRCOFI (Direction des Controles Fiscales) ve küçük ölçekli firmaların denetiminden sorumlu olan birim ise DSF (Direction des Services Fiscaux)'dir²⁸⁹.

Fransa Vergi İdaresi'nde yönetim ve denetim işlevleri birbirinden ayrı olarak yürütülmektedir. Büyük şirketlerin yönetimine ilişkin sorumluluk DGE'dedir (Direction des Grandes Entreprises). Büyük şirketlerin denetimine ilişkin sorumluluk ise daha önce değinildiği üzere DVNI'dadır. Büyük şirketlerle ilgili işlerin tam olarak yürütülebilmesi, DGE ve DVNI arasında sıkı bir işbirliğini gerektirmektedir. Denetlenecek mükelleflerin saptanması, vergisel problemler ve yıllık denetim amaçları, DVNI birlikte yapılmaktadır. Saptanan denetlenecek mükellef kitlesi için uygulanacak yöntemler de bu aşamada belirlenmektedir²⁹⁰.

Fransa'da vergi denetimi incelendiğinde, vergi denetiminin iki şekilde uygulandığı görülmektedir. Bunlardan birincisi mükellef beyanları üzerinden yapılan ön denetim, ikincisi ise işyerinde yapılan denetimdir. Mükellef beyanları üzerinden ön denetimde incelemeyi yapan yetkili kişi, mükellefin iş yerine gitmeden, yükümlünün belge ve defterlerini incelemeyi sadece beyanname üzerinden denetimini gerçekleştirmektedir. Amaç, mükellefin beyannamesinin olması gereken bilgileri içerip içermediğinin kontrolü ile başlangıçtan itibaren bir kontrol mekanizması oluşturabilmektir. İş yerinde inceleme, yükümlünün işyerine gidilerek, beyanından, defter ve belgelerine ve diğer dış kaynaklara inilerek yapılan incelemedir. Yükümlünün tüm gelirleri ele alınarak doğruluğu araştırılmaktadır. Fransız Vergi Hukukunda bu tür incelemeye "controle sur place" (işyerinde denetim) denilmektedir²⁹¹.

²⁸⁹Debi Konukcu Önal, **Türkiye'de ve Avrupa Birliği'nde Vergi Kaçakçılığı, Vergiden Kaçınma, Vergi Denetimi ve Analizi**, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, SBE, Maliye Anabilim Dalı, Ankara, 2011, s. 123.

²⁹⁰Murat Koç, **Türkiye'de Vergi Kayıp Kaçağı ve Bunların Önlenmesinde Vergi Denetiminin Rolü**, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, SBE, İşletme Anabilim Dalı, İstanbul, 2011, s. 171.

²⁹¹Koç, a.g.t. , s. 168.

C. FRANSA VERGİ HUKUKUNDA HACİZ UYGULAMASI

Verginin zamanında ödenmemesi, bu alacağın temini için cebri takip ve tahsil sürecinin başlamasını zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda, verginin tahsilinden sorumlu olan saymanlık, vergi borçlusuna, vergisini ödemesi gerektiğini ifade eden iadeli taahhütlü mektup göndermektedir. Buna rağmen vergi ödenmez ise, 20 günlük süre içerisinde (hatırlatma mektubunun gönderilmesini müteakip) kamu saymanı alacağın takibi için gerekli işlemleri başlatabilmektedir. Bu işlemlerin yürütülmesi, genel hükümlerde belirtilen alacakların tahsilinde uygulanan prosedür çerçevesinde icra memuru ya da sayman adına takibatı yapmakla görevlendirilen memur tarafından gerçekleştirilmektedir²⁹².

Görüldüğü gibi, Fransa’da kamu alacakları için ayrı bir takip prosedürü düzenlenmiş değildir. Kamu alacaklısı, borçluya, sadece borcunu hatırlatan bir belge tebliğ etmektedir. Bu ödemeye davet niteliğinde olan belgenin gönderilmesi sonrasında borçlu, borcunu ödemeye yanaşmaz ise, Fransız Vergi Usul Kanunu’nun yapmış olduğu atıf gereği, genel hükümler dahilinde vergi alacağı takip ve tahsil edilecektir²⁹³.

Fransız hukukunda, ücret kavramına verilen anlam geniştir. Bir devlet memurunun maaşı veya bir şirketi yöneten kimsenin bu iş karşılığı alacağı ücret de haczin konusunu oluşturabilmektedir. Ayrıca ücret kavramı söz konusu hukuk sisteminde “gelir” üst başlığı altında incelenmektedir. Çünkü maaş veya ücret alan bir kimsenin geliri sadece bundan ibaret olmayabilir²⁹⁴.

Türk hukukundan farklı olarak Fransız hukukunda ücretlerin belli kademelere göre haczedilebilmesi esası kabul edilmiştir. Bu durum özellikle haczi yapan makamın takdir hakkını kötüye kullanmasından (ya da bu takdir hakkını gereği gibi kullanmamasından) kaynaklanabilecek olumsuz sonuçları ortadan kaldırmaktadır. Fransız hukuku, haczedilebilecek maaş ve ücret miktarını belli kademelere ayırarak çok daha objektif bir haczin yapılması ve en önemlisi tarafların yapılan bu hacze daha az muhalefet etmesi sonucunu doğurması bakımından yararlıdır. Fransız hukukunda her bir gelir dilimine yönelik olarak ne oranda haciz yapılacağı ve ne kadarlık bir kısmın

²⁹² Arslaner, a.g.t. , s. 128.

²⁹³ Arslaner, a.g.t. , s. 128.

²⁹⁴ Murat Yavaş, “Maaş ve Ücret Haczi”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı:84, 2009, s. 96, http://portal.ubap.org.tr/App_Themes/Dergi/2009-84-544.pdf, (ErişimTarihi:04.05.2013).

haczedilemeyeceği net bir biçimde gösterilmiş olduğundan, anılan hukuk sisteminde, Türk sistemine nazaran ilgililerin hacze muhalefeti ile sık karşılaşılmamaktadır²⁹⁵.

Fransız hukukunda, 2009 yılı için geçerli olan ücretin haczedilebilme/haczedilememe oranları Tablo 6 'da gösterilmiştir.

Tablo 6: Fransa'da 2009 Yılına Ait Haciz Oranları

Yıllık Ücret Miktarı	Haczedilemeyen Kısım	Haczedilebilecek Kısım
0-3.460 €	19/20	1/20
3.460-6.790 €	9/10	1/10
6.790-10.160 €	4/5	1/5
10.160-13.490 €	3/4	1/4
13.490-16.830 €	2/3	1/3
16.830-20.220 €	1/3	2/3
20.220 € ve üstü	-	Tamamı

Kaynak: Yavaş, a.g.m. , s. 108.

V. DİĞER ÜLKELERDEKİ HACİZ UYGULAMALARI

İsviçre Hukuku'nda İsviçre İcra ve İflas Kanunu (SchKG), hem özel hukuka ilişkin alacaklar hem de kamu alacaklarının tahsiline hizmet etmektedir. Vergi alacakları ve cezalar gibi kamu alacakları için özel bir Kanun düzenlenmemiştir. Böylelikle özel hukuk alacaklıları ile kamu alacaklıları eşit kabul edilmiştir. Bu bakımdan İsviçre'de vergi alacaklarının tahsilinde başvurulan takip yöntemleri, kimi farklılıklar olsa da, Türkiye'deki İİK hükümlerinde belirtilen takip yöntemlerine benzemektedir. Örneğin İsviçre'de icra takibi, SchKG'nin 38. maddesi uyarınca, ödeme emrinin borçluya tebliğ edilmesi ile başlayacaktır. Bunun dışında belirtilen farklılığın en belirginini, SchKG'nin 46. maddesi gereği, kamu alacaklarının iflas yolu ile takip edilememesidir. Ancak haciz ve rehnin paraya çevrilmesi yöntemleri kamu alacakları için uygulanabilir. Bununla birlikte, borçlunun iflasına karar verildiği takdirde, SchKG'nin 206. maddesine göre, evvelce başlamış olan amme alacağına

²⁹⁵ Yavaş, a.g.m. , s. 107.

dayalı takipler diğer takiplerle birlikte düşmekte ve amme alacakları da diğer alacaklar gibi masadan takip ve tahsil edilmektedir²⁹⁶.

Avusturya Hukuku'nda haciz, önce haciz koyduran alacaklı lehine haczedilen mal üzerinde haciz tarihinden itibaren bir tür rehin hakkı meydana getirmektedir. Bu nedenle, kendisinden sonra gelen alacaklılara karşı ilk haczi koyduran alacaklı, bir ayrıcalık (imtiyaz) hakkına sahip olmaktadır. Hacze katılmayı kabul etmeyen bu sistem; “alacakta öncelik, ilk teşebbüs edene aittir” ilkesine dayanmaktadır²⁹⁷.

Avusturya, e-devlet alanında Avrupa'nın en önde gelen birkaç ülkesinden biri olarak bilinmektedir. Avusturya'nın geliştirdiği önemli e-devlet projelerinden birisi kurumlar arası evrak değişimi ve bununla paralel olarak da e-tebligat projesidir. Avusturya e-tebligat projesini hayata geçirirken, hizmet odaklı modern idareyi kendisine hedef olarak seçmiş bulunması anlamlıdır. Bu amacın gerçekleşmesi için de Avusturya'da her bir vatandaş için bir kerelik e-tebligat servis sağlayıcısına ücretsiz kayıt yaptırma zorunluluğu bulunmaktadır. Böylece bu kayıttan sonra resmi yazılar zaman ve yerden bağımsız olarak İnternet vasıtasıyla vatandaş veya tüzel kişi tarafından elektronik ortamdan alınabilmektedir²⁹⁸.

İtalya Cumhuriyeti Anayasası'nın siyasal haklar ve ödevler başlıklı 4. bölümünün 53. maddesinde, “her kişi kendi kapasitesi ölçüsünde kamu harcamalarına katkıda bulunur” denmektedir²⁹⁹.

İtalya'da 28 Ocak 2005 tarihinde kayıtlı elektronik posta hizmetini düzenleyen Kanun Hükmünde kararname kabul edilmiştir. 11 Şubat 2005 tarihinde ise İtalyan Cumhurbaşkanlığının yayınladığı 68 numaralı karar ile bu kararname doğrultusunda kamuda elektronik ortamda doküman gönderilmesinin kayıtlı elektronik posta sistemi kullanılarak yapılabileceği ve bu şekilde gönderilen yazıların, fiziki ortamda postayla yapılan tebligata eşdeğer olduğu ve aynı hukuki sonuçları doğuracağı belirtilmiştir³⁰⁰.

Kanada Federal Vergi Mahkemesi (Tax Court Of Canada) 1983 yılında kurulmuştur. Vergi uyuşmazlıklarından kaynaklanan davalara bakmaktadır. Daha öncesinde bu görevi idari bir niteliğe sahip olan vergi denetim kurulu (Tax Review

²⁹⁶ Arslaner, a.g.t. , s. 131.

²⁹⁷ Talih Uyar, “Hacze Adi(Takipli) Katılma”, **TBB Dergisi**, Sayı: 66, 2006, s. 1, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2006-66-268> , (Erişim Tarihi:02.10.2013).

²⁹⁸ Cengiz Tanrıkulu, “Türk ve Avusturya Hukukunda Elektronik Tebligat”, s. 323, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2009-85-570> , (Erişim Tarihi:27.09.2013).

²⁹⁹ İtalya Cumhuriyeti Anayasası, s. 14, <http://www.adalet.gov.tr> , (Erişim Tarihi: 06.10.2013).

³⁰⁰ Tanrıkulu, a.g.m. , s. 318.

Board) yapmaktaydı. Merkezi Ottawa’da bulunan Mahkemenin Montreal, Toronto ve Vancouver’ de birer dairesi bulunmaktadır³⁰¹.

Kanada Devleti’nin sunmuş olduğu e-devlet erişim hizmetlerinden en yaygın olarak kullanılan internet siteleri “Canada Benefits”, “GST/HST Netfile”, “Filing Centre” hizmetleridir. Canada Benefist, bireylere özel hal ve kazanımlar hakkında bilgi ve hizmet vermektedir. Devlet öğrenci kredileri, emeklilik planları, sigortalar, sosyal yardımlar gibi konuları kapsamaktadır. “Netfile”, vatandaşların beyanname ve yardım konularında doldurulan dosyalarını direkt Kanada Gümrük ve Gelir idaresine gönderme imkanı sağlamaktadır. “Filing Center”, şirketlerin kuruluşu, tasfiyesi, şirketleşmesi, yeni pazarlara girmesi, iş genişletmesi gibi konularda bilgi verildiği sitedir. Bu hizmetin verilmesinde 4000 personel çalışmaktadır. 2 milyondan fazla veri tabanının saklandığı site her hafta kullanıcılarına düzenli olarak bilgi vermektedir³⁰².

³⁰¹İlter, Aksoylu, “Kanada Yargı Sisteminde Yargı Bağımsızlığı ve Hakim Teminatı”, http://www.turkhukuksitesi.com/makale_1162.htm , (Erişim Tarihi: 09.10.2013).

³⁰²Cihan Mert, **Bilgisayar İnternet Teknolojisinin Vergi Denetimi Üzerine Etkisi**, Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, SBE, Maliye Anabilim Dalı, Aydın, 2009, s. 72.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE HACİZ VE ELEKTRONİK HACİZ UYGULAMALARI

Verginin genellik ilkesi gereğince, herkes mali gücüne göre vergi ödemek zorundadır. Ödevlerini yerine getirmeyen mükelleflerin takibe alınması ve değerlendirilmesi, vergi kayıp ve kaçığının önlenmesi açısından gereklidir ve ödevlerini zamanında yerine getiren mükellefler açısından da olumlu bir etki yaratmaktadır. Kamu kesiminin gelir kaynakları içinde en önemli yeri tutan vergi gelirlerinin optimal düzeyde tahsilinin yapılması, devletin ekonomik işleyişi kapsamında kamu finansman dengesinin sağlanması bakımından önemlidir. Optimal düzeyde tahsilatın yanı sıra verginin vadesinde tahsilatı da kamu finansmanı dengesinde önemlilik arz eden diğer bir olgudur.

Amme alacağının ödenmesinde genel ilke, ödemenin vadesinde, gönüllü olarak yapılması olmasına karşın, uygulamada cebri tahsilat yöntemi de oldukça sık kullanılmaktadır. Vadesinde ödenmeyen vergi ve diğer amme alacakları 6183 sayılı AATUHK' da yer alan cebri takip ve tahsil esaslarına göre tahsil edilmektedir. Cebri tahsilat sürecinin hızlandırılması ve etkinliğinin artırılması kapsamında, vergi ve diğer mali yükümlülüklerin zamanında ödenmesini sağlamak amacıyla vergisini zamanında ödemeyenler tespit edilerek, süresinde ödenmeyen vergi ve cezalarının cebren tahsiline gidilmekte, ilk aşamada vergi borçlusunun gayrimenkul ve motorlu taşıt bilgileri öncelikli olmak üzere tüm mal varlığına elektronik ortamda ulaşılabilmesi için ilgili kurumlarla işbirliği çalışmalarında bulunulmakta; vergi borcunun mükellefin banka hesabından otomatik olarak cebren tahsili sağlanmaktadır. Ayrıca hacizli malların satışının kısa sürede gerçekleşmesine yönelik çalışmalar da devam etmektedir³⁰³.

Cebren tahsilat faaliyetlerine bakıldığında elektronik haciz projesi ve emniyet genel müdürlüğü haciz projesi(EGM Haciz) ön plana çıkmaktadır. Vergi idarelerince düzenlenen haciz bildirimlerinin banka genel merkezlerine, banka bildirimlerinin vergi dairelerine ve vergi dairesi değerlendirmelerinin banka genel merkezlerine elektronik ortamda aktarımını sağlayan elektronik haciz projesinin pilot uygulaması anlaşma sağlanan 38 banka ile yürütülmektedir. EGM Haciz Projesi'nin ise vergi dairesi haciz

³⁰³Gelir İdaresi Başkanlığı, Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, “**Performans Programı 2013**”, Yayın No:156, Ocak, 2013, s. 89, <http://www.gib.gov.tr> , (Erişim Tarihi: 3.10.2013).

işlemleri, merkezi işlemler-EGM entegrasyonu olmak üzere iki ayrı bölümü bulunmaktadır. Vergi dairelerince düzenlenen haciz bildirimleri ile EGM kayıtları üzerine şerh işlemleri elektronik ortamda yapılacaktır. Protokol hazırlanması ve imza süreci tamamlanmış olup, yazılım çalışmalarına başlanılmıştır³⁰⁴.

Bankalara e-haciz bildiri gönderilen mükellef sayısının, hakkında haciz varakası düzenlenmiş olan toplam mükellef sayısına oranı 2012 yılı için hedeflenen gösterge düzeyine göre %50 iken; 2012 yılı gerçekleştirmeleri %73,51'dir³⁰⁵.

I. HACİZ KAVRAMI VE HUKUKİ NİTELİĞİ

Haciz, kamusal borcunu ödemeyen borçluların kendi elinde veya üçüncü şahısta bulunan menkul veya gayrimenkul malları ile alacak ve haklarından alacağın asıl ve fer'ileri ile takip masraflarına yetecek miktarının adli ve idari makamlar tarafından 6183 sayılı AATUHK' da gösterilen şekil ve esaslar dairesinde borçlu ve üçüncü şahsın elinden alınması işlemidir³⁰⁶. Bir başka deyişle haciz, borçlunun mal, hak ve alacağı üzerindeki zilyetliğinin kaldırılması, o mal üzerinde yetkili vergi dairesinin zilyetliğinin tesisi ve bunların paraya çevrilmesi suretiyle borcun ödenmesi faaliyetidir³⁰⁷.

Haciz, kesinleşmiş bir icra takibinin konusu olan belli bir para alacağının ödenmesini sağlamak için bu yolda talepte bulunan alacaklı lehine, söz konusu alacağı karşılayacak miktar ve değerdeki borçluya ait mal ve haklara, icra dairesi tarafından hukuken el konulmasıdır³⁰⁸. Böylece haczedilen alacak cebri icra alacaklısına, kendi alacağına yetecek kadar olan kısmını almak üzere tahsis edilmektedir³⁰⁹.

Bu tanımlardan hareketle haciz³¹⁰;

-Para alacaklarının ödenmesini sağlamaya yöneliktir,

³⁰⁴Gelir İdaresi Başkanlığı, Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, “**Performans Programı 2013**”, http://www.gib.gov.tr/fileadmin/beyannamerehberi/Gib_2013_Performans_Programi.pdf , (Erişim Tarihi: 3.10.2013).

³⁰⁵Gelir İdaresi Başkanlığı, Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, **Faaliyet Raporu**, Yayın No:167, Nisan, 2013, s. 40, <http://www.gib.gov.tr/fileadmin/faaliyetraporlari/2012/faaliyetraporu2012.pdf> , (Erişim Tarihi: 15.11.2013).

³⁰⁶Gökhan Kürşat Yerlikaya, “Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun’a Göre “Üçüncü Şahıslardaki Menkul Malların, Alacak ve Hakların Haczi””, **Mali Pusula Dergisi**, Yıl:2, Sayı:21, Eylül, 2006, s. 14.

³⁰⁷Kerem Canbazoğlu, “Vergilendirme ve Vergi Alacağının Cebren Tahsili Süreçlerinde Tesis Edilen İşlemlerin Ayrılabilir İşlem Teorisi Çerçevesinde Yargısal Denetimi”, s. 186, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr> , (Erişim Tarihi: 12.03.2013).

³⁰⁸Hacı Osman Özülcü, “Hacizde Sıra (Tertip)”, s. 3, <http://www.osmanozulku.av.tr/avukat-makale/hacizde-sira-tertip.html>, (Erişim Tarihi: 12.05.2013).

³⁰⁹Götz-Sebastian Hök, C. Gökhan Erbaş, “Sınırışı Alacakların ve Banka Hesabının Haczi(The Cross-Border Garnishment of Claims and Bankaccounts)”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:57, Sayı:2, Yıl:2008, s. 40.

³¹⁰Gerçek, (b), a.g.e. , s. 196.

- Ancak borçlunun mal varlığı üzerinde uygulanabilmektedir,
- Ancak haczedilebilir mal ve haklar üzerinde uygulanabilmektedir,
- Haciz işlemi icra dairesi olarak görev yapan tahsil dairesi tarafından gerçekleştirilmektedir,
- Haciz uygulaması, borçlunun mal varlığına hukuken veya fiilen el koyma şeklinde yapılmaktadır.

6138 sayılı AATUHK' un 54. maddesinin 1 numaralı fıkrasının 2 numaralı bendinde “Amme borçlusunun borcuna yetecek miktardaki mallarının haczedilerek paraya çevrilmesi” cebren tahsil şekilleri arasında sayılmıştır. Bu anlamda haczin en önemli özelliği zora dayanmasıdır³¹¹.

Haciz işleminin uygulanabilmesi, vadesinde ödenmeyen kamu alacağının ödenmesi için borçluya ödeme emri tebliğ edilmesi ve tebliğ edilen ödeme emrine karşı dava açılmaması veya dava açılmışsa, mahkemece davanın reddine karar verilmesi ve bunun sonucunda ödeme emrinin kesinleşmiş olması şartlarını gerektirmektedir. Kesinleşen ödeme emrinin üzerine, ödeme emrinde yer alan kamu alacağının tahsili için borçlunun mallarına haciz uygulanmaktadır³¹².

Ayrıca 6183 sayılı AATUHK' un 69. maddesi hükmüne göre; her kamu idaresi, diğer bir kamu idaresi tarafından hacizlere, kamu alacağı bu haciz tarihinden önce tahakkuk etmiş olmak şartıyla haczedilen mallardan herhangi biri paraya çevrilinceye kadar iştirak edebilmektedir. Hacze iştirak halinde, hacizli malın bedelinden ilk önce haczi yapan dairenin alacağı tahsil olunmaktadır. Artan hacze iştirak tarihi sırasıyla, alacaklarına mahsup edilmek üzere, hacze iştirak eden dairelere ödenmektedir³¹³.

II. HACİZ UYGULAMASINDA UYULMASI GEREKEN KURALLAR

Devlet, alacaklının alacağını tahsil bağlamında, cebri icra organları aracılığıyla haciz veya diğer bir suretle yaptırım uygularken, belli ilke ve kurallara riayet etmek zorundadır. İcra dairesinin, sadece alacaklının tatmin edilmesi (alacağının karşılanması) amacıyla hareket etmemesi, bununla birlikte borçlunun hak ve menfaatlerini de gözetmesi gereklidir. Şüphesiz, cebri icra organları, alacaklının tatmin edilmesini

³¹¹Mustafa Ak, “ Haciz Bildirisinin Tebliği Suretiyle Haciz Uygulaması ve Özellik Arz Eden Hususlar”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Yıl: 30, Sayı:227, Ağustos, 2007, s. 101.

³¹²Gerçek, (a), a.g.e. , s. 129.

³¹³Özbalcı, (a), a.g.e. , s. 711.

mümkün olduğu kadar çabuk, basit ve ucuz bir şekilde, yani takip ekonomisine uygun olarak sağlamakla yükümlüdür. Ancak, bunun, borçlunun mahvı pahasına yapılması adalet ve hakkaniyete aykırı olacaktır. Bu münasebetle, icra dairesi, borçlunun mallarını haczederken, belirli bir sıraya uymak mecburiyetindedir³¹⁴. “Hacizde tertip” olarak bilinen bu sıraya göre önce fazla para eden, muhafazası ve satılması kolay olan ve borçlunun daha az muhtaç olduğu menkul mallar tercih edilmelidir³¹⁵.

Zaman zaman vergi borcu için mükellefin tüm mal, alacak ve haklarına haciz konulduğu görülmektedir. Bu durum borçlunun ticari itibarını, ticari ve ekonomik faaliyetlerini bozmakta, zor duruma düşürmektedir. Sonuçta yumurta almak isterken tavuk öldürülmüş olmaktadır³¹⁶. Tahsil daireleri, satış koşulları ve hacizli malların muhtemel satış bedellerini de dikkate alarak, takip konusu alacağa yeter miktarda haciz uygulamalı; alacak miktarının üzerinde hacizlerle borçlunun mal, alacak ve hakları üzerindeki tasarruf hakları sınırlandırılmamalıdır³¹⁷.

Kamu borçlusunun ekonomik ve sosyal yaşamını korumak amacıyla, haciz işleminin kapsamına sınırlama getirilerek bazı mal ve hakların haczedilmesine izin verilmemiş, bazılarının ise kısmen haczedilmesine izin verilmiştir. Kanunda sayılan haczedilemez malların, borçlunun isteği dışında haczedilmesi mümkün değildir³¹⁸. Borçlu açık olarak, (kanunen haczi caiz olmayan bir malının haczedilmesine), muvafakat ederse, durum zapta geçirilerek açık beyanla tevsik edilmek kaydıyla o malı haczedilebilmektedir. Ancak borçlu muvafakat etse bile devir ve temlik kabul olmayan mal ve hakların haczine tevessül edilemez. Şahsa bağlı haklar, manevi tazminat alacağı duruma emsal teşkil etmektedir³¹⁹.

Hususi kanunlarında haczi caiz olmadığı yazılı olan malların haczi de mümkün değildir³²⁰. Örneğin, ülkemizdeki sosyal güvenlik kanunları kapsamında alınan emekli aylığı ve gelirler günümüze kadar daima alacaklıların borçlulardan alacaklarını haciz

³¹⁴Hükümdar Hamdioğlu, “Hacizde Tertip (Sıra)”, s. 1, <http://www.turkhukuk sitesi.com> , (Erişim Tarihi:12.05.2013).

³¹⁵Gerçek, (b), a.g.e. , s. 210.

³¹⁶Sedat Ünalın, “Vergi Borcu Nedeniyle Telefon ve Motorlu Taşıtlı Hacizleri”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl:5, Sayı:55, Temmuz, 1997, s. 20.

³¹⁷Nadir Öztürk, “Alacak Miktarının Üzerindeki Hacizler: Çifte/Çoklu Haciz Uygulamaları”, s. 1, <http://www.ozdogrular.com/content/view/16064/> , (Erişim Tarihi: 15.05.2013).

³¹⁸Gerçek, (b), a.g.e. , s. 210.

³¹⁹Özbalcı, (a), a.g.e. , s. 717.

³²⁰Özbalcı, (a), a.g.e. , s. 719.

yoluyla garanti altına almak için en fazla başvurdukları yol olmuştur³²¹. Ancak 6183 sayılı AATUHK' a göre yapılan haczin amacı amme alacağının tahsilini sağlamak olup, borçluyu cezalandırmak değildir³²². Türkiye şartlarında emekli aylığı miktarlarının insanların ancak asgari yaşam koşullarını sağlayabildiği gerçeği yasa koyucular tarafından bilindiği için, söz konusu bu aylık ve gelirler, haciz, devir ve temlik edilmelere karşı adeta bir güvence altına alınmış ve sosyal güvenlik kanunlarına emekli aylıklarının haciz, devir ve temlik edilemeyeceğiyle ilgili hükümler konulmuştur³²³.

Haczedilmeyen malların yanlışlıkla haczedilmesi durumunda, mal paraya çevrilmeden önce yanlışlık anlaşılmış ise haciz kaldırılmaktadır. Mal paraya çevrilmiş ise bedelinin ödenmesi gerekmektedir³²⁴.

Türkiye'de haciz olunan mallar Türk kanunlarına göre haczedilmektedir. Borçlu yabancı memlekette bulursa dahi Türkiye'deki malları haciz olunabilmektedir. Yabancı memleketteki mallarının Türk kanunlarına göre haczi mümkün değildir³²⁵.

A. HACZEDİLMEMEYECİK MAL VE ALACAKLAR

Borçlunun ekonomik değeri bulunan bazı mal, alacak ve haklarının haczi çeşitli düşüncelerle uygun görülmemiştir. Bunlardan birisi kamu düzeni ve yararının korunmasıdır. Gerçekten de bütün malları elinden alınan bir kişi (borçlu) yaşayabilmek için başkalarının haklarına tecavüz etmeye yeltenebilir. Bu durum ise kamu düzenini bozar. Haczedilemezlik düşüncesinin altında yatan başka bir neden ise alacaklıların menfaatinin korunmasıdır. Borçlunun bütün kazanç yollarının haczedilmesi suretiyle gelir kaynaklarının kurutulması alacaklılar için de zararlıdır. Çalışıp kazanarak borcunu ödeyecek olan borçlunun çalışabilmesi için muhtaç olduğu malların haczedilmemesinde alacaklıların da menfaati vardır. Nihayet, borçluyu her şeyini haczederek muhtaç bir duruma sokmak, insani duyguları incitir. Yaşamak en temel hak olduğundan, bu hakkın bir alacaklının şahsi yararı uğruna feda edilmesi doğru değildir³²⁶.

AATUHK' un 70. maddesinde, haczedilmeyecek mallar gösterilmektedir. Buna göre:

³²¹Derda Akcan, "Emekli Aylıklarına Haciz Konusunda Geline Son Noktanın Açıklanması", **E-Yaklaşım Dergisi**, Yıl:17, Sayı:200, Ağustos, 2009, s. 722.

³²²Özbalcı, (a), a.g.e. , s. 717.

³²³Akcan, a.g.m. , s. 722.

³²⁴Gerçek, (b), a.g.e. , s. 210.

³²⁵Özbalcı, (a), a.g.e. , s. 717.

³²⁶Cenk Akil, "Yargıtay Kararları Işığında Haline Münasip Evin Haczedilmezliği (Meskeniyet) İddiası (İİK m.82/12)", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:60, Sayı:4, 2011, s. 777.

1-233 Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine tabi iktisadi devlet teşekkülleri, kamu iktisadi kuruluşları, bunların müesseseleri, bağlı ortaklıkları, iştirakleri ve mahalli idarelerin malları hariç olmak üzere Devlet malları ile özel kanunlarında haczi caiz olmadığı belirtilen mallar,

2-Borçlunun şahsı ve mesleği için gerekli elbise ve eşyası ile borçlu ve ailesine gerekli olan yatak takımları ve ibadete mahsus kitap ve eşyası,

3-Vazgeçilmesi mümkün olmayan mutfak takımı ve çok gerekli ev eşyası,

4-Borçlu çiftçi ise, kendisinin ve ailesinin geçimleri için zorunlu olan arazi ve çift hayvanları ve taşıtları ve diğer teferruat ve tarım aletleri; çiftçi değilse, sanat ve mesleği için gerekli olan alet ve edevatı ve kitapları; arabacı, kayıkçı, hamal gibi küçük taşıt sahiplerinin ancak geçimlerini sağlayan taşıt araçları,

5-Borçlu veya ailesinin geçimleri için gerekli ise, borçlunun tercih edeceği bir süt veren mandası veya ineği yahut üç keçi veya koyunu ve bunların üç aylık yem ve yataklıkları,

6-Borçlu ve ailesinin iki aylık yiyecek ve yakacakları ile;

-Borçlu çiftçi ise ayrıca gelecek mahsul için gerekli olan tohumluğu,

-Borçlu bağ, bahçe veya meyve ve sebze yetiştiricisi ise, kendisinin ve ailesinin geçimleri için zorunlu olan bağ, bahçe ve bu işler için gerekli bulunan alet ve edevatı, malzemesi ve fide ve tohumluğu,

-Geçimi hayvan yetiştirmeye münhasır olan borçlunun kendisinin ve ailesinin geçimleri için zorunlu olan miktarda hayvan ile bu hayvanların üç aylık yem ve yataklıkları,

7-Ülkenin ordu ve zabıta hizmetlerinde malul olanlara bağlanan emekli aylıkları ile, bu kabil kimselerin dul ve yetimlerine bağlanan aylıklar ve ordunun hava ve denizaltı mensuplarına verilen uçuş ve dalış ikramiyeleri,

8-Bir yardım sandığı veya derneği tarafından hastalık, zaruret ve ölüm gibi hallerde bağlanan aylıklar,

9-Vücut ve sağlık üzerine ika edilen zararlar için tazminat olarak zarar görenin kendisi veya ailesine toptan veya irat şeklinde verilen veya verilmesi gereken paralar,

10-Askerlik malullerine, şehit yetimlerine verilen harp malullüğü zammı ile 1485 sayılı Kanun gereğince verilen tekel beyiyeleri,

11-Borçlunun haline münasip evi “ancak evin değeri fazla ise bedelinden haline münasip bir yer alınabilecek miktarı borçluya bırakılmak üzere haczedilerek satılabilir”,

12-Harcırah Kanunu’na göre yapılan ödemeler,

13-2022 sayılı Kanun uyarınca bağlanan aylıklar,
haczedilemez.

Haczedilmeyen mallar sadece AATUHK’ da değil, özel kanunlarda da sayılmıştır. Örneğin TTK’ a göre yola çıkmaya hazır gemiler haczedilememektedir. 5510 sayılı SGK Kanunu’na göre emekli aylığı, gelir ve ödenekleri haczedilememektedir³²⁷. Bunun tek istisnası nafakalardır³²⁸.

B. KISMEN HACZEDİLEBİLEN GELİRLER

6183 sayılı AATUHK’ un 71. maddesi kısmen haczedilebilecek gelirleri düzenlemiştir. Söz konusu maddede de görüleceği üzere kural olarak ücret ve maaşların tamamı hacze konu edilememekte ancak belli bir kısmı haczedilebilmektedir³²⁹. Zira bir borçtan dolayı maaş ve ücretin tamamı haczedilecek olursa borçlunun kendisi ile ailesinin sosyal ve iktisadi açıdan varlığını devam ettirebilmesi genellikle mümkün olmaz. Ancak bu ifadeden hareketle, maaş ve ücretlerin kısmen haczedilmesindeki amacın sadece aile olgusunun korunması olduğu anlaşılmalıdır. Eğer böyle olsaydı evli olmayan bir kimsenin maaş veya ücretinin kısmen haczini açıklayabilmek söz konusu olmazdı. Maaş ve ücretin kısmen haczinde esas amacın borçlunun korunması olduğuna işaret etmek gerekmektedir³³⁰. Haczedilecek maaş ve ücretler, borçlunun kendi isteği ile çalışması karşılığında almaya hak kazandığı maaş ve ücretlerdir. Yoksa borçlunun emeği, yani işgücü haczedilememektedir³³¹.

Buna göre aylıklar, ödenekler, her çeşit ücretler, intifa hakları ve hasılatı, ilama bağlı olmayan nafakalar, sigorta ve emeklilik sandıkları tarafından bağlanan gelirler kısmen haciz olunabilmektedir. Ancak haciz olunacak miktar bunların üçte birinden

³²⁷Gerçek, (b), a.g.e. , s. 210.

³²⁸Mustafa Sakal, Mustafa Alpaslan, (c) , “Vergi Borçlularının Mal Varlıklarına Konulan Hacizlerin Çözümü ve Dikkat Edilecek Hususlar”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl:20, Sayı.237, Eylül, 2012, s. 31.

³²⁹Ak, a.g.m. , s. 110.

³³⁰Yavaş, a.g.m. , s. 93.

³³¹Levent Akın, “Maaş ve Ücret Haczi”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:44, Sayı:1, 1995, s. 336.

çok, dörtte birinden az olamamaktadır. Asgari ücreti aşmayan aylık gelirlerinin ise onda birinden fazlası haciz olunamamaktadır³³².

Fransa’da maaş ve ücret miktarı belli kademelere ayrılarak, haczedilebilecek miktar buna göre tespit edilmektedir. Böylelikle, kişilerin şahsi gelir durumları dikkate alınarak haciz yapılması sonucunda, haciz işlemlerine daha az tepki gösterildiği, düşük gelirlili kişilerin daha düşük oranda maaş haczine, yüksek gelirlili kişilerin daha yüksek oranda maaş haczine tabi olmaları nedeniyle hakkaniyete de daha uygun davranıldığı düşünülmektedir.

Türkiye’de AATUHK’un 71. maddesinde geçen kısmen haczedilebilen gelirler başlığında bu uygulamaya benzer bir düzenleme yapılması mümkündür. Tablo 7’de ücret miktarıyla doğru orantılı olacak şekilde, hacizle ilgili kesinti yapılacak oranlara ilişkin bir öneri verilmiştir.

Tablo 7: Tahsilat Miktarını Belirleme Ölçütü

Ücret Miktarı	Kesinti Yapılacak Oran
Asgari ücretten- 5.000 TL’ye kadar	% 25
5.000 TL’den- 10.000 TL’ye kadar	% 30
10.000 TL’den-15.000 TL’ye kadar	% 35
15.000 TL ve üzeri	% 40

Kaynak: Tarafımızca düzenlenmiştir.

Böylelikle, maaş haczi nedeniyle sosyal ve iktisadi yönden mükellefin kendisi ve ailesinin çok zor duruma düşmesi önlenmiş olurken, yüksek maaş alan kişilerden yüksek oranda haciz kesintisi yapılmak suretiyle tahsilat miktarının artırılmasına da olanak sağlanmış olacaktır.

C. YETİŞMEMİŞ MAHSULLERİN HACZİ

Normal koşullarda yetişmemiş mahsullerin üzerinde yetiştikleri gayrimenkul ile birlikte haczedilmeleri gerekmektedir. Bu durumda tahsil dairesi, mahsullerin semerelerinden de yararlanmaktadır. Ancak AATUHK’ un 72. maddesinde bu kurala bir istisna getirilmiştir³³³. Buna göre, yetişmemiş her nevi toprak ve ağaç mahsulleri yetiştirmeleri zamanından geriye doğru iki ay içinde haciz olunabilmektedir. Bu suretle haczedilmiş olan mahsullerin borçlu tarafından başkasına devri haczi yapan tahsil

³³²Baki Altun, “Vergi Mevzuatında Menkul Malların Haczi ve Satışı”, **Mali Çözüm Dergisi**, Mart-Nisan, 2011, s. 230, <http://archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/104malicozum/16%20baki%20altun.pdf>, (ErişimTarihi:22.05.2013).

³³³Gerçek, (b), a.g.e. , s. 214.

dairesine karşı hükümsüz olup takibatın devamına engel olmamaktadır. Örneğin, kiraz bahçesi olan bir borçlunun kirazlarının yetiştirme zamanının 15 Temmuz olduğu farz edilirse, kanundaki süre uyarlamı iki ay geriye doğru gidildiğinde 15 Mayıs tarihinden itibaren kiraz bahçesinin mahsullerinin haczi yapılabilecektir³³⁴.

Bu hüküm toprağın kiracı tarafından işletilmesi ve mahsul alınması halinde önemlidir. Çünkü toprağın sahibi tarafından işletilmesi halinde, alacaklı tahsil dairesi zaten toprağa haciz uygulayacak ve yetiştirilmemiş mahsulleri ile birlikte haczedecektir. Ancak kiracının kamu borçlusu olması halinde tahsil dairesi sadece mahsullere haciz uygulayabilecektir³³⁵.

III. HACİZDEN DOĞAN İSTİHKAK İDDİALARI

Devlet tarafından haczi yapılan mallarda zaman zaman malın borçlunun elinde olmadan haczedilmesi ya da üçüncü şahıs elinde iken haczedilmesi durumu söz konusu olabilmektedir. Bu durumda kişiler, ilgili malın borçluya ait olmadığını, haksız yere haczedildiğini belirten iddialarda bulunabilirler. Bu bölümde bu tür iddialar ve ortaya çıkan sorunlar inceleme konusu yapılacaktır.

A. İSTİHKAK İDDİALARININ HUKUKİ NİTELİĞİ

İstihkak kelime anlamı olarak “hak istemek”, “hak sahibi olmak hali” anlamlarına gelmektedir. Başka bir tabirle, bir şeyin birisi için sabit bir hak olmasının meydana çıkmasıdır³³⁶. İstihkak iddiası ise, haczedilen mal üzerine alacaklı ve borçlu dışında bir kişinin bir hak sahibi olduğunu ileri sürmesidir. Haczedilen malın mülkiyetinin borçluya ait olması gerektiği gerçeği, alacağın hukuka uygun tahsil edilmiş sayılması için büyük önem taşımaktadır. Çünkü, cebri icranın konusu borçlunun malvarlığıdır. Hacizli malın borçluya ait olmadığı iddiası (istihkak iddiası), hacizli malın malikinin belirlenmesinden çok, yapılan haczin bu iddiaya karşı geçerli olup olmadığının belli edilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle, haciz nedeniyle borçlu ve üçüncü kişi tarafından istihkak iddialarının ileri sürülebilmesi sağlanmıştır. Yani,

³³⁴ Altun, a.g.m. , s. 229.

³³⁵ Gerçek, (b), a.g.e. , s. 214.

³³⁶ Türk Hukuk Kurumu, **Türk Hukuk Lügatı**, 1991, s. 169, <http://www.turkhukukkurumu.org.tr/thl/metin/I.pdf>, (Erişim Tarihi: 04.06.2013).

istihkak iddiaları haczedilen malın üçüncü kişilere ait olduğu veya üçüncü kişilerdeki malların borçluya ait olmadığı yönündeki iddialardır³³⁷.

Hacizde, borçlu tarafından başkasının olduğu beyan veya üçüncü şahıs tarafından o mal üzerinde mülkiyet veya rehin hakkı iddia edildiğinde, bu gibi malların haczi en sonraya bırakılmaktadır. Bununla beraber haczedilen mallar amme alacağını karşılayacak miktar ve değerinde değilse, bu mallar da haczedilmektedir³³⁸.

Diğer taraftan, 6183 sayılı Kanun'da istihkak iddiasının dayanağı olarak sadece mülkiyet ve rehin hakkı gösterilse de doktrin ve uygulamada kanunda bu hakların sınırlı olarak sayılmadığı ve haczedilen eşya üzerindeki her türlü hakkın istihkak iddiasının dayanağı olabileceği kabul edilmektedir³³⁹.

İstihkak davası taşınır veya taşınmaz mal üzerinde mülkiyet ya da diğer bir aynı hak iddiası ile açılan davadır³⁴⁰. İstihkak davası açma hakkı üçüncü kişi ile alacaklıya aittir. İstihkak davasında davacı istihkak iddia edilen hakkın mevcut olup olmadığını tespitini istemektedir ki, bu yönüyle istihkak davası bir tür tespit davasıdır. Malın kendisine ait olduğu iddiasıyla açılan istihkak davası üçüncü kişi açısından bir olumlu tespit davası iken, malın üçüncü kişiye ait olmadığı iddiasıyla açılan istihkak davası alacaklı idare açısından bir olumsuz tespit davası niteliğindedir³⁴¹.

B. MALIN BORÇLUNUN ELİNDE HACZEDİLMESİ HALİNDE İSTİHKAK İDDİASI

Cebri icra normal olarak borçluya ait mallar hakkında uygulanmaktadır. Ancak borçlu elinde haczedilmiş olmakla beraber;

-Borçlu malın kendisine ait olmadığını, bir başka deyişle malın üçüncü şahsın mülkü olduğunu veya rehin olarak kendisine bıraktığını ileri sürebilir,

-Üçüncü bir şahıs o malın kendisine ait olduğunu veya mal üzerinde rehin hakkı bulunduğunu iddia edebilir. Haczi yapan memur bunu(ileri sürülen iddiaları)

³³⁷ Aziz Taşdelen, "Genel İcra Hukuku İle Karşılaştırmalı Kamu İcra Hukukunda Hacizde İstihkak İddiaları ve Davaları", s. 124, <http://auhf.ankara.edu.tr/dergiler/auhfd-arsiv/AUHF-2004-53-02/AUHF-2004-53-02-Tasdelen.pdf>, (Erişim Tarihi: 04.06.2013).

³³⁸ Özbalcı, (a), a.g.e., s. 663.

³³⁹ Atıf Kır, "6183sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da Hacizde İstihkak İddiaları ve Davaları-1", **Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog Dergisi**, Sayı:225, Ocak, 2007, s. 152.

³⁴⁰ Seyithan Deliduman, Murat Erdem, "Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun (AATUHK)'a Göre Hacizden Doğan İstihkak İddiaları", s. 297, <http://www.erzincan.edu.tr>, (Erişim Tarihi: 04.06.2013).

³⁴¹ Gerçek, (b), a.g.e., s. 215-216.

haciz zaptına geçirmeye mecburdur³⁴². Keyfiyet, iddia borçlu tarafından yapılmışsa üçüncü şahsa, üçüncü şahıs tarafından yapılmışsa borçluya bildirilmektedir. Tahsil dairesi, haczin zaptını aldığı tarihten itibaren 7 gün içinde iddiayı reddetmediği takdirde istihkak iddiasını kabul etmiş sayılmaktadır³⁴³. İstihkak iddia edilen mal üzerindeki haciz kaldırılmaktadır³⁴⁴.

Üçüncü şahıs, tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde itiraz etmediği takdirde istihkak iddiası dinlenmemektedir. İstihkak iddiası tahsil dairesince kabul edilmez veya borçlu tarafından istihkak iddiasına itiraz edilirse, 7 gün içinde mahkemeye müracaat etmesi lüzumu tahsil dairesince üçüncü şahsa bildirilmektedir. Müddetinde dava açılmadığı takdirde istihkak iddiasından vazgeçilmiş sayılmaktadır³⁴⁵. Bunun sonucunda da malın borçluya ait olduğu kabul edilerek haciz işlemlerine devam edilmektedir. Anlaşılacağı üzere, malın borçlu elinde haczinde dava açma yükü üçüncü kişide bulunmaktadır. Başka bir ifadeyle, mal borçluda iken haczedildiğinden kural olarak mülkiyet karinesi borçlu, dolayısıyla alacaklı kamu idaresi yararınadır³⁴⁶.

Prensip olarak, istihkak davasının açılmış olması icrai takibatı durdurmadığından, takibatın durdurulabilmesi için ayrıca istihkak davası açan üçüncü kişi tarafından yürütmenin durdurulması kararının alınması gerekmektedir. İstihkak davasının amacı, hacizli mal üzerinde icra takibinin devamına olanak bulunup bulunmadığını saptamak olduğu için, dava retle sonuçlanırsa hacizli mal üzerindeki icra takibi devam eder³⁴⁷. Yürütmenin durdurulması kararından sonra, üçüncü kişi tarafından ileri sürülen istihkak iddiasının reddolunması halinde, üçüncü kişi davalı taraf olan kamu idaresine 6183 sayılı Kanun'un 68/3. maddesi çerçevesinde davaya konu olan malın değerinin % 10'u tutarında tazminat ödemeye mahkum olmaktadır³⁴⁸.

C. MALIN ÜÇÜNCÜ KİŞİNİN ELİNDE HACZEDİLMESİ HALİNDE İSTİHKAK İDDİASI

Haczedilen mal, kamu borçlusunun elinde değil de, o mal üzerinde mülkiyet veya rehin hakkı iddia eden üçüncü kişinin elinde bulunuyorsa, haczi yapan memur

³⁴²Özbalcı, (a), a.g.e. , s. 693-694.

³⁴³Muharrem Özdemir, (b) , "Haciz ve İstihkak İddiası", s. 1, <http://www.alomaliye.com> , (Erişim Tarihi: 04.06.2103).

³⁴⁴Kır, a.g.m. , s. 153.

³⁴⁵Özdemir, (b) , a.g.m. , s. 1.

³⁴⁶Kır, a.g.m. , s. 153.

³⁴⁷Gerçek, (b), a.g.e. , s. 217.

³⁴⁸Bozdoğan, a.g.m. , s. 121.

keyfiyeti haciz tutanağına geçirmekte ve malın kamu borçlusuna ait olduğu iddiasında bulunan tahsil dairesi istihkak iddiasını alacaklı kamu idaresine bildirmektedir. (Keyfiyet kendisine bildirilen) alacaklı kamu idaresi, bildirme tarihinden itibaren 15 gün içinde dava açmadığı takdirde istihkak iddiası kabul edilmiş sayılmaktadır(AATUHK, m. 67). Bu takdirde, o malın haczedilmesi mümkün değildir³⁴⁹.

Tahsil dairesi tarafından açılan istihkak davası hukuki niteliği itibariyle bir olumsuz tespit davasıdır. Çünkü bu davada “üçüncü kişinin iddia ettiği hakların mevcut olmadığının saptanması” istenmektedir. Bu davada haczedilen malın aslında üçüncü kişiye değil de borçluya ait olduğunu ispat etme yükümlülüğü tahsil dairesine düşmektedir³⁵⁰.

Borçlu ile birlikte ikamet etmekte olan şahıslar tarafından istihkak iddiasında bulunulduğu takdirde mal borçlunun elinde sayılmaktadır³⁵¹. Dolayısıyla bu şahıslar tarafından, aynı kanunun 66. maddesi çerçevesinde istihkak davası açılabileceği belirtilmektedir. Kanun koyucunun borçlu ile aynı evde ikamet eden kişilerle ilgili olarak bu şekilde bir düzenlemeye gitmesinde bu kişiler tarafından malın kendilerine ait olduğunu kanıtlamalarının, kamu idaresi tarafından malın borçluya ait olduğunun ispatlanmasından daha kolay olduğu fikri geçerli olmaktadır³⁵².

IV. MENKUL MALLARIN HACZİ VE SATIŞI

Menkul malların haciz ve satışı, menkul malların haciz usulü ve haczedilen menkul malların korunması ve satışı olmak üzere iki başlık altında açıklanmaya çalışılacaktır.

A. MENKUL MALLARIN HACİZ USULÜ

Menkul malların haciz usulü, borçlunun elindeki menkul malların haczi ve üçüncü kişilerdeki menkul malların, alacak ve hakların haczi başlıkları altında açıklanmaya çalışılacaktır.

1. Borçlunun Elindeki Menkul Malların Haczi

Her türlü menkul mallar cins ve neveleri, vasıfları, alametleri sayı ve miktarları ve tahmin edilen değerleri haciz zaptında(tutanağında) tespit edilmek suretiyle haciz

³⁴⁹Yusuf Karakoç, (b) , “Kamu İcra Hukukunda İstihkak Davası”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:11, Özel Sayı, 2009, s. 1621-1656.

³⁵⁰Gerçek, (b), a.g.e. , s. 218.

³⁵¹Özdemir, (b) , a.g.m. , s. 1.

³⁵²Bozdoğan, a.g.m. , s. 109.

olunmaktadır(6183 S.K. md. 77). Madde metninde değerlemenin bir tahmine dayanacağına işaret edilmektedir. Hacedilen malların değerleri, borçlunun ve haciz sırasında hazır bulunanların görüşleri de alınarak haczi yapan icra memuru veya tahsildar(köy ihtiyar kurulları tarafından haciz yapılması halinde bu kurullar) tarafından saptanmaktadır(Bağımsız Vergi Daireleri İşlem Yönergesinden)³⁵³.

Haciz sırasında borçlu veya zilyet veya bunların vekilleri, işçi, müstahdem veya aile fertlerinden birisi temsilen bulunmaktadır. Şayet bunlar bulunmaz ya da bulunmaları sağlanamazsa, gıyapta haciz yapılmaktadır. Gıyapta yapılan hacizlerde polis, jandarma, muhtar veya ihtiyar heyeti üyelerinden birisi veya borçlunun veya zilyedin komşularından iki kişi hazır bulundurulmaktadır. Gıyapta yapılan hacizlerde haciz tutanağının bir örneği borçlu veya zilyede derhal tebliğ olunmaktadır³⁵⁴.

Borçlu veya zilyede ya da bunların temsilcilerine borcun niteliği ve miktarı bildirilerek ödenmesi istenmektedir. Bu kişiler tarafından borç, haciz yapacak icra memuruna ödenirse, haciz yapılmamaktadır. Haciz memurunun talebine ve teklifine rağmen borç ödenmez ise, öncelikle hacedilecek mallar ayırt edildikten sonra, bunların cinsi, türü, niteliği, markası, sayı ve miktarı haciz tutanağına yazılmaktadır. En kolay ve masrafsız şekilde haciz ve satış olanağı bulunan mallar saptanmaktadır³⁵⁵.

Borçlu haciz yapılmasını engellerse veya haczi zora sokarsa zor kullanılabilir. Borçlunun şahsına karşı zor kullanılması AATUHK 80/3'te hükme bağlanmıştır³⁵⁶: “Borçlunun üzerinde haczi kabil kıymetli mallar bulunduğu ve kendisi bunları rızası ile teslim etmediği veya üzerinde sakladığı takdirde şahsına karşı da zor kullanılmaktadır.”

Haciz uygulamasında zor kullanma konusunda oldukça fazla belirsizlik bulunmaktadır. Zor kullanma konusunda hukuka uygun olan uygulama, kolluk kuvvetlerine başvurulmasıdır. Kullanılacak gücün ölçüsü ise üzerini aramaya yetecek şekilde el ve ayaklarının tutulmasıdır. Hacizde zor kullanma konusundaki hükümlerin uygulamada sorun yaratmayacak biçimde somutlaştırılması gerekmektedir³⁵⁷.

³⁵³Özbalcı, (a), a.g.e. , s. 749-750.

³⁵⁴Altun, a.g.m. , s. 227.

³⁵⁵Gerçek, (b), a.g.e. , s. 219.

³⁵⁶Metin Taş, Sezgin Özcan, “Hacizde Zor Kullanma”, s. 1, <http://www.muhasabetr.com> , (Erişim Tarihi: 04.06.2103).

³⁵⁷Taş, Özcan, a.g.m. , s. 1,

Daha sonra haciz tutanağının “borçlu” yazılı örneği, haciz işleminin bitmesi üzerine borçluya veya zilyede ya da bunların vekil, işçi, müstahdem veya aile fertlerinden birine verilmekte; “satış ekibi” yazılı örneği haciz varakasına ilişitirilmekte, “dip” yazılı örneği ise ciltte bırakılmaktadır³⁵⁸.

Güneş battıktan doğuncaya kadar ve tatil günlerinde haciz yapılamamaktadır. Tatil günlerinde veya geceleri çalışan yerlerde yapılacak hasılat haczi ile borçlunun mal kaçırdığının anlaşıldığı haller bu hükümden müstesnadır³⁵⁹.

2. Üçüncü Kişilerdeki Menkul Malların, Alacak ve Hakların Haczi

6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun’un “Üçüncü Şahıslardaki Menkul Malların, Alacak ve Hakların Haczi” başlıklı 79. maddesi uyarınca, üçüncü şahsın amme borçlusuyla bu madde kapsamındaki haklar ve menkul mallar itibariyle alacak-borç ilişkisi bulunması ve bu ilişkide amme borçlusuna ödemede bulunması gereken konumunda olması halinde, üçüncü şahsa alacak haczi uygulanması mümkündür³⁶⁰.

AATUHK’ un 79. maddesine göre; hamiline yazılı olmayan veya cirosu kabil senede dayanmayan alacaklar ile maaş, ücret, kira vesaire gibi her türlü hakların ve fiilen tutanak düzenlemek suretiyle haczi kabil olmayan üçüncü şahıslardaki menkul malların haczi, borçlu veya zilyet olan veyahut alacak ve hakları ödemesi gereken gerçek ve tüzel kişilere, kurumlara haciz keyfiyetinin tebliği suretiyle yapılmaktadır³⁶¹.

Tahsil dairesi tarafından tebliğ edilecek haciz bildirisini ile; bundan böyle borcunu ancak tahsil dairesine ödeyebileceği ve amme borçlusuna yapılacak ödemenin geçerli olmayacağı veya elinde bulundurduğu menkul malı ancak tahsil dairesine teslim edebileceği ve malın amme borçlusuna verilmemesi gerektiği, aksi takdirde amme borçlusuna yapılan ödemeler ile malın bedelini tahsil dairesine ödemek zorunda kalacağı ve bu maddenin üç, dört ve beşinci fıkra hükümleri üçüncü şahsa bildirilmektedir. Tahsil dairelerince düzenlenen haciz bildirimleri, alacaklı tahsil dairelerince ya da alacaklı amme idaresi vasıtasıyla, posta yerine elektronik ortamda

³⁵⁸Gerçek, (b), a.g.e. , s. 220.

³⁵⁹Özbalcı, (a), a.g.e. , s. 753.

³⁶⁰Nilgün Serim, “6183 Sayılı Kanuna Göre Üçüncü Şahıslardaki Menkul Malların, Alacak ve Hakların Haczi”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı:235, Nisan, 2008, s. 35.

³⁶¹Niyazi Özkaya, “Cebri Tahsilatta Üçüncü Şahıslar Nezdinde Haciz”, **E-Yaklaşım Dergisi**, Sayı:210, Haziran, 2010, s. 2.

tebliğ edilebilmekte ve bu tebligatlara elektronik ortamda cevap verilebilmektedir³⁶². Dolayısıyla üçüncü kişilerin elindeki alacak ve hakların e-haciz yoluyla takibi mümkündür³⁶³.

Tahsil dairelerince düzenlenen haciz bildirimleri; kamu borçlusunun hak ve alacaklarının bulunabileceği bankaların şubelerine doğrudan veya mahallindeki tahsil dairesi aracılığı ile tebliğ edilebileceği gibi Maliye Bakanlığı'nca belirlenecek tutarın üzerindeki alacaklar için doğrudan bankaların genel müdürlüklerine de tebliğ edilebilmektedir³⁶⁴. Böyle bir tebligat veya haciz bildirisi, tüm şubeleri kapsayacak şekilde yapılmış sayılacaktır. Buna göre de, haciz bildirisini alan banka genel müdürlüğü, bütün şubelerinde yer alan borçlunun alacak ve hakkı bulunup bulunmadığını tespit edecek ve buna göre tahsil dairesine bildirimde bulunacaktır. Bu yazıyı tebellüğ eden banka ise, 7 gün içinde Genel Müdürlük, bütün şubelerinden kamu borçlusunun alacak ve hakkı olup olmadığını öğrenmek ve yoksa olmadığını bildirmek zorundadır³⁶⁵.

Haciz bildirisi tebliğ edilen üçüncü şahıs, borcu olmadığını veya malın yedinde bulunmadığını veya haczin tebliğinden önce borcun ödendiği veya malın tüketildiği ya da kusuru olmaksızın telef olduğu veya alacak borçluya veya emrettiği yere verilmiş olduğu gibi bir iddiada ise durumu, haciz bildirisinin kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içinde tahsil dairesine yazılı olarak bildirmek zorundadır³⁶⁶.

Herhangi bir nedenle itiraz süresinin geçirilmesi halinde üçüncü şahıs, haciz bildirisinin tebliğinden itibaren bir yıl içinde genel mahkemelerde menfi tespit davası açmak ve haciz bildirisinin tebliğ edildiği tarih itibariyle amme borçlusuna borçlu olmadığını veya malın elinde bulunmadığını ispat etmek zorundadır. Menfi tespit davasının görülme yeri Kanun'un "genel mahkemeler" dediği adli yargıdır. Yani menfi tespit davasında vergi yargısı yetkili değildir³⁶⁷. Menfi tespit davası açılması halinde mahkemece bu kanunun 10. maddesinde sayılan türden teminat karşılığında takip

³⁶²Fethi Aygün, "Cebri Tahsilatta Üçüncü Şahıslar Nezdinde Haciz", **Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog Dergisi**, Yıl:25, Sayı:263, Mart, 2010, s. 133.

³⁶³Gerçek, (b), a.g.e. , s. 221.

³⁶⁴Mustafa Gürhan Acar, Hasan Yiğit, "Vergi Borcunun Tahsiline Yönelik Amme İdaresince Yapılan Banka Hacizleri", **Vergi Dünyası Dergisi**, Yıl:27, Sayı:320, Nisan, 2008, s. 74.

³⁶⁵Mustafa Sakal, Mustafa Alpaslan, (a) , "Amme Alacakları Tahsil Usulüne Göre; Üçüncü Şahıslar Nezdindeki Malların, Alacak ve Hakların Haciz Uygulanması ve Bankalara Yönelik Haciz Bildirimleri Ne Oldu?", **Mali Pusula Dergisi**, Yıl:3, Sayı:27, Mart, 2007, s. 28.

³⁶⁶Aygün, a.g.m. , s. 133.

³⁶⁷Yerlikaya, a.g.m. , s. 30.

işlemlerinin durdurulmasına karar verilebilmektedir. Teminat, alacaklı tahsil dairesine verilmekte ve haciz varakasına dayanılarak haczedilmektedir. Taraflar arasında teminata ilişkin olarak çıkan anlaşmazlıklar, takip işlemlerinin durdurulması hakkında kararı veren mahkeme tarafından çözümlenmektedir. Davasında haksız çıkan üçüncü şahıs aleyhine, haksız çıktığı tutarın %10'u tutarında ayrıca inkar tazminatına hükmedilmektedir³⁶⁸.

B. HACZEDİLEN MENKUL MALLARIN KORUNMASI VE SATIŞI

Hacze konu olan malların korunmasında tahsil dairesinin görev ve yetkilerinin neler olduğu, sonrasında haczedilen menkul malların satışı iki başlık halinde açıklanmaya çalışılacaktır.

1. Haczedilen Menkul Malların Korunması

6183 sayılı AATUHK' un 82. maddesinde; haczedilen para, kıymetli maden, mücevher, ticari senet, hisse senedi ve tahvil gibi menkul mallar, kaybolmalarını ve değiştirilmelerini önleyecek tedbirler alınarak, tahsil dairesince muhafaza olunur, hükmü bulunmaktadır³⁶⁹.

Anılan Kanun'un 82. maddesinin ikinci fıkrasında ise haczedilen diğer menkul malların uygun bir yerde muhafaza altına alınması veya güvenilir bir şahsa ya da güvenilir bir şahsın kefaleti altında borçlunun ya da zilyedin kendisine bırakılması öngörülmüştür. Bu fıkra ile tahsil dairesine ilk fıkrada yazılı olanlar dışındaki menkul malların korunması hususunda güvenilir şahıs belirleme hakkı tanınmıştır. Uygulamada genellikle borçlu şahıslar veya borçlu şirketin kanuni temsilcisi ya da ortaklardan biri veya çalışanlar güvenilir şahıs olarak seçilmektedir³⁷⁰.

Haczedilen menkul malların korunması hakkında Danıştay 9. Dairesi'nin 25.11.1997 tarihli ve E:1996/217, K: 1997/3823 sayılı kararı şöyledir³⁷¹: 6183 sayılı AATUHK' un Menkul Malların Haczi ve Satışıyla İlgili ikinci bölümünde 81. maddede haczedilen mallara haczi yapan memur tarafından değer biçileceği, borçlunun müracaatı veya tahsil dairesince lüzum görüldüğü takdirde yeniden bilirkişiye değer biçtirileceği, 83. maddede ise, borçluların, zilyetlerin, güvenilir şahısların 82. madde gereğince

³⁶⁸Aygün, a.g.m. , s. 133-134.

³⁶⁹Emin Özdemir, "Hacizli Malların Satışında Bir Sorun", **Vergi Sorunları Dergisi**, Yıl: 13, Sayı: 75, Kasım-Aralık, 1994, s. 18-19.

³⁷⁰Faruk Aslan, "Haczedilen Menkul Malların Korunmasında Güvenilir Şahıs Seçimi ve Tahsil Dairesinin Sorumluluğu", s. 1, <http://www.ozdogrular.com/content/view/15860/>, (Erişim Tarihi: 06.06.2013).

³⁷¹Dn. 9. D. , K. No: 1997/3823, E. No: 1996/217, 25.11.1997 Tarihli Karar 1, www.danistay.uyap.gov.tr, (Erişim Tarihi: 03.10.2013).

kendilerine bırakılan malları, alacaklı amme idarelerince yapılacak ilk talep üzerine derhal ve kendilerine teslim edildiği zamandaki durumları ile geri vermeye mecbur oldukları, bu mecburiyeti yerine getirmeyenlerin, haklarında yapılacak ceza takibinden başka, bu malların kendilerine atfolunmayacak bir sebepten dolayı telef veya zayi olduğunu ispat edemedikleri takdirde, geri verilmeyen malların değerleri tutarınca borçlu sayılıp bu kanunun hükümleri gereğince takip olunacakları hükme bağlanmıştır. Bu madde hükümlerinden anlaşıldığı üzere güvenilir şahısların sorumluluğu geri verilmeyen malların değerleri tutarı ile sınırlandırılmış olup, bu değer ise 81. madde uyarınca haciz memurunun yani idarenin kendi biçtiği değer olduğunda kuşku bulunmamaktadır.

2. Haczedilen Menkul Malların Satışı

Tahsil dairesi, kamu alacağını vadesinde ödemeyen borçlunun mallarından amme alacağına yetecek miktarını haczedip paraya çevirerek alacağını tahsil etmektedir³⁷².

6183 sayılı AATUHK' un 84. maddesine göre, “menkul mallar tahsil dairelerince, köylerde ihtiyar kurullarınca haciz yapıldığı tarihin üçüncü gününden itibaren üç ay içinde satışa çıkarılır” hükmü menkul mallar ile ilgili satış yönünden sınırlama getirmiştir³⁷³. Bozulma, çürüme ve benzeri sebeplerle muhafazasına imkan olmayan veyahut beklediği takdirde mühim bir değer düşüklüğüne uğraması muhtemel bulunan malların paraya çevrilmesine derhal başlanabilmektedir³⁷⁴.

Satış için öngörülen üç aylık süre ise, üç günlük sürenin bitiminden sonra başlayan ikinci bir süre olup, hazırlık yapılarak satışın gerçekleşmesini sağlamak için tanınan bir süredir. Ancak hacizli mallar bu süre içinde satışa çıkarılmadığı takdirde, haciz ortadan kalkmamakta ve devam etmektedir. AATUHK' un 87. maddesinde, satışa çıkarıldığı halde satılmayan malların ikinci artırma tarihinden itibaren 15 gün içinde tekrar satışa çıkarılacağı, bu süre içinde de satılamazsa, 6 ay içinde pazarlıkla satılacağı hükmedildiğinden, üç aylık süre içinde satışa çıkarılmayan menkul mallar bu süreden sonra da satılabilmektedir. Aynı maddede, 6 ay içinde satılamayan menkul malların

³⁷² Adem Baydere, “Anonim Şirket Hisselerine 6183 Sayılı Kanuna Göre Haciz Uygulaması”, **Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi**, Yıl:24, Sayı:544, Haziran, 2010, s. 62.

³⁷³ Mustafa Sakal, Mustafa Alpaslan, (b), “**Makale/İnceleme ve Yorumlar-1, Vergi Hukuku Uygulaması**”, Grafmat Basım, İzmir, 2008, s. 284.

³⁷⁴ Özbacı, (a), a.g.e. , s. 781.

borçluya iade edileceği de öngörüldüğünden, bu durumda ise haczin kaldırılacağı açıktır³⁷⁵.

Menkul mallar, tahsil dairelerinin satış mahallinde açık artırma ve peşin para ile satılmaktadır. Artırmanın yapılacağı yer, gün ve saat, satılacak malların nevi ve nitelikleri önceden ilan edilmektedir. İlanın şekli, artırmanın tarzı, yeri ve günü alacaklı kamu idaresi tarafından belirlenmektedir.

Müşteri malı almaktan vazgeçer veya verilen süre içinde bedelin tamamını vermezse, mal ikinci defa artırmaya çıkarılmakta ve en çok artırana ihale edilmektedir. Mal birinci defa kendisine ihale edilen kişiden, iki ihale arasındaki fark ve diğer zararlar ve %5 faiz; ikinci ihalede istekli çıkmaması sebebiyle ihale yapılamadığı takdirde birinci ihale bedeli ve diğer zararlar ve %5 faiz, ayrıca bir hüküm alınmasına gerek kalmaksızın kamu icra hukuku hükümlerine göre tahsil edilmekte ve o mal için idare tarafından yapılan her türlü masraflar alınmak suretiyle mal kendisine terk edilmektedir. Mal bedeli ihale yapılan şahıstan tahsil edilemediği sürece asıl borçlunun borçlu sıfatı devam etmektedir(AATUHK m.86)³⁷⁶.

Hacedilen menkul mallara satış sırasında verilen bedelin, bu mallar için biçilmiş değer %75'inden aşağı olması veya hiç alıcı çıkmaması halinde, ilk artırma tarihinden başlayarak 15 gün içinde uygun görülen zamanlarda bu mallar tekrar satışa çıkarılmaktadır. İkinci artırmada verilen bedel ne olursa olsun satış yapılmaktadır. Malların ikinci artırmada da satılamaması halinde 15 günlük sürenin bitiminden itibaren 6 ay içinde pazarlık suretiyle satış yapılmaktadır. Bu şekilde de mallar satılamazsa, satılamayan mallar borçluya geri verilebilmektedir³⁷⁷.

V. GAYRİMENKUL MALLARIN HACZİ VE SATIŞI

Gayrimenkul malların haczi ve satışı, gayrimenkul malların ve gemilerin haciz usulü, hacedilen gayrimenkul malların satışı ve hacedilen gayrimenkul malların teferruğu ve geri verilmesi şeklinde üç başlık halinde açıklanmaya çalışılacaktır.

A. GAYRİMENKUL MALLARIN VE GEMİLERİN HACİZ USULÜ

6183 sayılı AATUHK' un 88. maddesinde, her türlü gayrimenkul malların ve gemilerin haczinin, bu malların kayıtlı oldukları sicillere işlenmek üzere ve haciz

³⁷⁵Gerçek, (b), a.g.e. , s. 223.

³⁷⁶Karakoç, (a), a.g.e. , s. 411.

³⁷⁷Özbalcı, (a), a.g.e. , s. 797-798.

bildirisi düzenlenmek suretiyle tapuya veya gemi sicillerinin tutulduğu daireye tebliğ edilerek yapılacağı belirtilmiştir. Gayrimenkul ve gemilerin haczedilmeleri durumlarında, tahsil dairelerince amme alacağı tutarının haciz bildirimlerinde mutlaka bildirilmesi zorunludur. Düzenlenecek haciz bildirimlerinin amme alacağının aslını ve fer'ilerini kapsamasına dikkat edilmesi gerekmektedir³⁷⁸.

Vergi Mükellefi olan davacının vergi borcundan dolayı eşinin adına kayıtlı gayrimenkul üzerine haciz uygulanmayacağı hakkında Danıştay Dördüncü Dairesi'nin E: 2003/1733, K: 2003/2369 sayılı kararı bulunmaktadır. Bu karara göre, olayda davacının tapuda kendi adına kayıtlı bulunan gayrimenkulü üzerine eşi'ın vergi borçları nedeniyle idarece haciz uygulanarak tapu kaydına şerh düşülmüş ise de, haciz işlemi kütüğe şerh verilen gayrimenkulün davacı adına kayıtlı olması ve gayrimenkulün mülkiyeti konusunda bir ihtilaf bulunmaması nedeniyle tapuda kayıtlı olan söz konusu gayrimenkul için tapu iptali gibi herhangi bir dava açılmadan 1.1.2002 tarihinde Medeni Kanun'da yapılan değişiklikten önceki edinilmiş malların eşler arasında katılma rejimine tabi olacağı varsayımından hareketle davacıya ait taşınmaz üzerine eşinin vergi borcundan dolayı haciz uygulanamayacağı gerekçesiyle haciz işleminin iptaline karar verilmiştir. Davalı idare, uygulanan haczin yasal olduğunu ileri sürerek kararın bozulmasını istemiştir. Ancak bu istem Danıştay tarafından reddedilmiştir³⁷⁹.

6183 sayılı AATUHK' un 88. maddesi hükmü gereğince, gayrimenkulün haczi onun hasılat ve menfaatlerini de kapsamaktadır. Bu nedenle tahsil dairesinin, haczettiği gayrimenkulün hasılat ve menfaatlerini toplaması, idare ve işletilmesi için lazım gelen tedbirleri bizzat alması gerekmektedir. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 684. maddesi ile bir şeye malik olan kimsenin o şeyin bütünüleyici parçasına da malik olacağı, bütünüleyici parçanın (mütemmim cüz), yerel âdetlere göre asıl şeyin temel unsuru olan ve o şey yok edilmedikçe, zarara uğratılmadıkça veya yapısı değiştirilmedikçe ondan ayrılmasına olanak bulunmayan parça olduğu hükme bağlanmıştır³⁸⁰. Bütünüleyici parçalar asıl gayrimenkulün tabi olduğu hukuki hükümlere tabidir ve bunlar asıl şeyden ayrılmadıkça üzerlerinde bağımsız bir hak tesis edilemeyeceği gibi haciz de

³⁷⁸Özdemir, (a) , a.g.m. , s. 3.

³⁷⁹Dn. 4. D. , K. No: 2003/2369, E. No: 2003/1733, 12.10.2003 Tarihli Karar 1, www.danistay.uyap.gov.tr, (Erişim Tarihi: 03.10.2013).

³⁸⁰Tahsilat Genel Tebliği, Seri:A, Sıra No:1, <http://www.gib.gov.tr> , s. 59, (ErişimTarihi:11.06.2013).

edilememektedir. Eklenti (teferruat) ise, gayrimenkulden ayrılabilen müstakil varlığı olan menkul mallar olduğundan bunların ayrıca haczedilmesi mümkündür³⁸¹.

Ancak, 6183 sayılı AATUHK' un 72. maddesinde “yetişmemiş her nevi toprak ve ağaç mahsulleri, yetişmeleri zamanından geriye doğru iki ay içinde haciz olunabilmektedir” denmektedir. Madde hükmü gayrimenkulün haczine girişmeden bunların mütemmim cüzi sayılan yetişmemiş mahsullerin haczine imkan veren istisnai bir yetkiyi alacaklı amme idaresine tanımaktadır³⁸².

B. HACZEDİLEN GAYRİMENKUL MALLARIN SATIŞI

Haczedilen gayrimenkuller satış komisyonlarınca açık artırmayla satılmaktadır. Satış komisyonu, il ve ilçelerde en büyük mal memurunun ya da vekil olarak tayin edeceği kişinin başkanlığı altında, belediye meclisi tarafından, kendi üyeleri arasından seçilmiş bir kişiyle alacaklı kamu idaresinin yetkili bir memurundan ve gayrimenkulün bulunduğu yer tapu sicil muhafızından oluşmaktadır³⁸³. Satışa çıkarılacak gayrimenkullere bilirkişinin mütalaası alınmak suretiyle satış komisyonu tarafından rayiç değer biçilmektedir. Rayiç değer o malın satış esnasındaki normal alım satım bedelini ifade etmektedir³⁸⁴.

Haczli gayrimenkullerin satışında hem idarenin hem de borçlunun menfaatlerinin gözetilmesi gerektiği Danıştay kararında da yer almıştır³⁸⁵.

Tahsil dairesi satılacak gayrimenkuller için şu kayıtları içeren bir şartname düzenlemektedir³⁸⁶:

- Gayrimenkul malikinin adı, soyadı ve adresi,
- Gayrimenkulün bulunduğu mahalle, sokak ve kapı numarası, durumu ve hususi vasıfları,
- Gayrimenkulün artırmaya esas olarak biçilen rayiç değeri,
- %7,5 oranındaki teminat tutarı,

³⁸¹Gerçek, (b), a.g.e. , s. 225.

³⁸²Özbalcı, (a), a.g.e. , s. 733.

³⁸³Kamil Mutluer, Fethi Heper, Recai Dönmez, M. Erkan Üyümez, **Vergi Hukuku**, 4. Baskı, Eskişehir, TC. Anadolu Üniversitesi Yayını No:1536, Açıköğretim Fakültesi Yayını No:817, 2006, s. 239.

³⁸⁴Özbalcı, (a), a.g.e. , s. 809.

³⁸⁵Dn. 4. D. , K. No: 1989/3214, E. No: 1989/958, 21.09.1989 Tarihli Karar 1, www.danistay.uyap.gov.tr, (Erişim Tarihi: 26.09.2013).

³⁸⁶Karakoç, (a), a.g.e. , s. 412-413.

-Gayrimenkul üzerindeki henüz vadesi gelmemiş rehinler hakkında gerekli bilgilerle, satışın, gayrimenkul üzerindeki irtifak hakları³⁸⁷, gayrimenkul mükellefiyetleri, ipotekler, ipotekli borç senetleri, irat senetleriyle birlikte yapılacağı,

- Gayrimenkulün rehni suretiyle sağlanmış muaccel borçlar varsa bunların müşteriye devredilmeyip satış bedelinden tercihan ödeneceği,

-Ne gibi giderlerin alıcıya ait olacağı(AATUHK. md. 92).

Alacaklı tahsil dairesi gayrimenkul satışını, artırma tarihinden en az 15 gün önce başlamak şartıyla ilan etmektedir. İlanları yer, süre ve şekillerine ait genel esaslar Maliye Bakanlığı'na belirlenmektedir(AATUHK. md. 93/1). İlanda satışın yapılacağı yer, gün, saat ve satılacak gayrimenkulün durumu ile vasıfları gösterilmektedir(AATUHK. md. 93/2). İlanın birer örneği borçluya, vekil veya temsilcisine ve gayrimenkulün tapu sicilinde hakkı kayıtlı bulunanlardan adresi belli olanlara tebliğ edilmektedir(AATUHK. md. 93/3)³⁸⁸.

Artırmaya katılacakların gayrimenkule biçilmiş değer %7,5'i oranında teminat göstermesi gerekmektedir. Gayrimenkul artırma sonunda en çok artırana satılmaktadır. Artırma bedeli gayrimenkul için biçilmiş değer %75'ini bulmalıdır. Eğer kamu alacağına önceliği(rüçhanı) olan diğer alacaklar bu gayrimenkul ile temin edilmiş ise, artırma bedelinin, söz konusu önceliği olan alacakların tutarından fazlaya çıkması ve yapılmış ve yapılacak masrafları da karşılaması şarttır. Artırmada bu miktar elde edilmemiş ise, en çok artıranın taahhüdü saklı kalmak koşuluyla artırma 7 gün daha uzatılmaktadır. 7. günü aynı saatte gayrimenkul en çok artırana ihale edilmektedir. Bu halde de, rüçhanlı alacak bulunduğu taktirde ihale bedelinin rüçhanlı alacakla birlikte masrafları da aşması şarttır; aşmazsa satış yapılmamaktadır³⁸⁹.

Daha sonra, tahsil dairesine herhangi bir istekli müracaat ettiği taktirde, bu müracaat alacaklı kamu idaresince uygun görülme şartıyla, satış için 7 günlük bir ilan yapılarak ve yine açık artırma usulüne göre en çok artırana satılmaktadır.

³⁸⁷**İrtifak Hakları:** Bir taşınmaz üzerinde, bir kullanma ve rıza göstermeyi veya mülkiyete özgü bazı hakların kullanılmasından kaçınmayı gerektiren ve diğer bir taşınmaz veya kişi yararına aynı hak olarak kurulan haklardır. Uygulamada, genel olarak “kullanma hakları” olarak da anılmaktadır. (Zuhal Kızılot, “İntifa Bir İrtifak mıdır?”, s.1, <http://kizilot.com.tr/18/301/bd/tr/kizilot/av-zuhal-kizilot/intifa-bir-irtifak-midir->, (Erişim Tarihi: 12.06.2013)).

³⁸⁸Karakoç, (a), a.g.e. , s. 413.

³⁸⁹Kızılot, Şenyüz, Taş, Dönmez, a.g.e. , s. 321.

Gayrimenkul kendisine ihale olunan kimse derhal veya verilen süre içinde parayı ödemezse ihale kararı feshedilmekte ve gayrimenkul satış komisyonunca hemen 7 gün içinde tekrar artırmaya çıkarılarak en çok artırana ihale edilmektedir³⁹⁰.

C. HACZEDİLEN GAYRİMENKUL MALLARIN TEFERRUĞU VE GERİ VERİLMESİ

Satışa çıkarılan hacizli gayrimenkule istekli çıkmaması veya teklif edilen bedelin rüçhanlı alacaklarla masrafları karşılamaması sebebiyle ikinci artırmada da gayrimenkul satılamazsa kamu idaresince teferruğ edilinceye kadar gayrimenkul üzerindeki haciz devam etmektedir³⁹¹.

Teferruğ, Hazinesinin alacağını tahsil için borçlunun haczedilen gayrimenkul malının satışında alıcı çıkmaması durumunda belli bir bedel üzerinden o malın mülkiyetini üzerine almasıdır³⁹². İkinci artırma tarihinden başlayarak bir yıl içinde gayrimenkul en az bir kere daha satışa çıkarıldığı halde satılmasına imkan bulunmadığı takdirde gayrimenkul alacaklı amme idaresinin talebi üzerine ve satış komisyonu kararıyla amme idaresince teferruğ edilebilmektedir. Teferruğ bedeli, gayrimenkulün biçilen rayiç değerinin % 50'sidir(AATUHK. md. 98/1).

Teferruğ işlemi tamamlandığında, takip ve teferruğ masrafları düşüldükten sonra artan bedel borca mahsup edilmektedir. Teferruğ edilen gayrimenkul teferruğ kararı tarihinden itibaren bir yıl müddetle satışa çıkarılamamaktadır(AATUHK. md. 98/2).

Borçlu satış komisyonunun teferruğ kararı tarihinden başlayarak bir yıl içinde kamu alacağını, gecikme zamları ile birlikte ödediği takdirde gayrimenkul kendisine geri verilmektedir. Ferağ masrafı borçluya aittir(AATUHK. md. 98/3).

Teferruğ kararı verilmeden önce biçilen rayiç bedelin %75'i veya fazlasıyla dışarıdan istekli çıkması halinde, alacaklı kamu idaresi teferruğdan vazgeçmektedir(AATUHK. md. 98/4)³⁹³.

Haczedilen menkul ve gayrimenkul mallar satılarak paraya çevrilmiş ise, satış bedelinden önce takip giderleri ile cebri takibata konu olacak aslı ve fer'ileri alınmaktadır. Yapılan tahsilat alacağın tamamını karşılamıyor ise, öncelikle AATUHK'

³⁹⁰Gerçek, (b), a.g.e. , s. 227.

³⁹¹Mehmet Burak Toprak, "6183 Sayılı Kanun Hükümlerine Göre Teferruğ", **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı:104, Mart-Nisan, 2011, s. 203.

³⁹²Toprak, a.g.m. , s. 199.

³⁹³Karakoç, (a), a.g.e. , s. 414-415.

un 74. maddesine göre takip giderleri düşülmekte, sonra vadesi önce gelen alacaklardan başlanarak mahsup işlemi alacağın asıl ve fer'ilerine orantılı olarak yapılmaktadır.

Cebren tahsil olunan paralar, tahsil eden dairenin alacağını karşıladıktan sonra artarsa, takibe iştirak etmiş olan diğer alacaklı tahsil dairelerinin alacak aslı ve fer'ilerine orantılı olarak mahsup edilmektedir. Dolayısıyla, takibi yapan dairenin alacak aslı ve fer'ileri karşılanmadan, diğer alacaklı daireye pay ayrılmamaktadır³⁹⁴.

D. ACİZ HALİ VE SONUÇLARI

Aciz kelime anlamı itibariyle bir şahsın borçlarını ödeyemeyecek durumda bulunmasını ifade etmektedir³⁹⁵. Aciz hali, borçlunun ödeme araçlarındaki yetersizlikten dolayı, hemen ifası gereken para borçlarını ödeme gücünden yoksun bulunması ve bu durumun sürekli nitelik taşımasıdır³⁹⁶.

6183 sayılı AATUHK' un "Aciz Hali" başlıklı 75. maddesinde; "Yapılan takip sonunda, borçlunun haczi caiz malı olmadığı veya bulunan malların satış bedeli borcunu karşılamadığı takdirde borçlu aciz halinde sayılır. Yapılan takip safhalarıyla bakiye borç miktarı bir aciz fişinde gösterilerek aciz hali tespit olunur." hükmüne yer verilmiştir³⁹⁷.

Aciz halinin kabul edilmesi ile birlikte borçlunun teminat ve faiz aranmadan borcunu ödeyebilme olanağı vardır. Bu durumda alacaklı kamu idaresi (vergi dairesi) borcunu taksitler halinde tahsil edebilmekte, borçlu da borcundan kurtulmuş olmaktadır³⁹⁸.

Ayrıca borçlu hakkında aciz fişinin düzenlendiği tarihten itibaren yurt dışı çıkış yasağı uygulanmış ise, kaldırılacaktır. Son olarak 6183 sayılı AATUHK' un 61. maddesindeki hükme göre, aciz halindeki kamu borçlusu sonradan edindiği malları ve gelirlerindeki artışları edinme ve artma tarihinden başlayarak 15 gün içinde tahsil dairesine bildirmek zorundadır. Borçlunun mal edindiğinin saptanması halinde haciz

³⁹⁴Gerçek, (b), a.g.e. , s. 228.

³⁹⁵Betül Semra Esgin, Muharrem Özdemir, (b) , "Vergi Hukukunda Yurtdışı Çıkış Yasağı Uygulaması" , <http://www.bilgidenetim.com/vergi-hukukunda-yurtdisi-cikis-yasagi-uygulamasi.html> , (Erişim Tarihi: 13.03.2013).

³⁹⁶Adnan Deyneki, (a) , "Aciz Hali ve İflasın İşçi Alacaklarının Tahsiline Etkisi", s. 44, <http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/tekmakale/2009-2/5.pdf> , (Erişim Tarihi: 13.03.2013).

³⁹⁷Mehmet Yücel, "Vergi Usul Kanunu'na Göre Değersiz Alacaklar, Değersiz Alacak Yoluyla Gider Yazabilme Koşulları, Özellik Arzeden Hususlar ve Muhasebeleştirilmesi", **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı:105, Mayıs- Haziran, 2011, s. 255.

³⁹⁸Veysi Seviğ, "Vergi Hukukunda Aciz Hali", <http://huseyinust.com/konu-vergi-hukukunda-aciz-hali.html> , (ErişimTarihi:13.03.2013).

fişine istinaden gerekli haciz yapılmaktadır. Haczedilen malların değerinin takipli alacağı karşılığının tespiti halinde aciz hali kaldırılmaktadır³⁹⁹.

VI. KAMU ALACAKLARININ TAHSİLATINDA ELEKTRONİK HACİZ(E-HACİZ) UYGULAMASI

Bilişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler kamu kesiminde de bazı değişikliklere gidilmesini zorunlu kılmıştır. Bu değişikliklerle amaçlanan kamusal ihtiyaçların en verimli şekilde ve en kısa sürede karşılanmasıdır. Kamu hizmetlerinde görülen en önemli değişikliklerden birisi elektronik devlet(e-devlet) uygulamalarının yaygınlaşmasıdır. E-devlet uygulamaları çerçevesinde elektronik haciz(e-haciz) projesi ön plana çıkmıştır. E-haciz projesiyle amaçlanan; vergi gelirlerinde artış sağlamak, kayıt dışı ekonominin önüne geçmek, zaman ve maliyet tasarrufu sağlamak, toplumsal faydayı maksimize etmek ve haciz uygulamalarını elektronik ortamda yaparak kamu alacaklarının tahsilatını hızlandırmaktır.

A. E-DEVLET KAVRAMI

Kamu yönetiminde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımının gelişmesiyle birlikte devlet, vatandaş, özel sektör ve kamu görevlileri arasındaki ilişkiler yeni bir boyut kazanarak e-devlet kavramı ortaya çıkmıştır. Başlangıçta bilgi ve otomasyon sistemleri olarak başlayan çalışmalar, daha sonra internetin yaygınlık kazanmasıyla hizmet sunumunun bir parçası olarak görülmüş ve giderek bu sürecin ayrılmaz bir parçası olmaya başlamıştır. Özellikle 1990'lı yılların sonlarına doğru e-devlet çalışmaları olarak bu çalışmalar yoğunluk kazanmaya başlamıştır. Bu noktada e-devletin çeşitli tanımlarına bakmakta fayda bulunmaktadır.

“Akıllı devlet”, “dijital devlet” olarak da isimlendirilen e-devlet kavramı, devletin kendi iç işleyişinde ve sunduğu hizmetlerde bilişim teknolojilerinin kullanılması olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir tanıma göre e-devlet, çağdaş toplumlarda devlet ve birey ilişkilerinde, devletin vatandaşa karşı yerine getirmekle yükümlü olduğu görev ve hizmetler ile vatandaşların devlete karşı olan görev ve

³⁹⁹Gerçek, (b), a.g.e. , s. 202.

hizmetlerinin karşılıklı olarak elektronik iletişim ve işlem ortamlarında kesintisiz ve güvenli olarak yürütülmesidir⁴⁰⁰.

Kamuya ait bilgilere ulaşılmasında ve vatandaşlara, işletmelere, kurum çalışanlarına, diğer birim ve kuruluşlara kamu hizmetlerinin sunulmasında teknolojinin ve özellikle de web tabanlı internet uygulamalarının kullanılması e-devlet olarak adlandırılmaktadır⁴⁰¹.

E-devlet, bilgi ve iletişim teknolojilerinin kamu hizmetlerinin sunumunda kullanılarak, kamu hizmetlerinin daha etkili, sonuca odaklı, basit, hızlı, şeffaf ve bir bütün olarak sunulmasını amaçlayan kamu yönetimi anlayışıdır. E-devlet uygulamaları ile genel olarak, kamu kurumlarının bilgi, belge ve hizmetlerine elektronik ortamda ulaşılabilen, vergi ve faturalar elektronik ortamda ödenebilmekte, idarî süreçler verimli hale gelebilmekte, idarî birimler arasında bilgi akışı sağlanabilmektedir⁴⁰².

Vergi dairelerinin otomasyonu konusunda bilgi iletişim teknolojileri gelişmeleri faydalı olmuştur. Bu gelişmelerle birlikte, vergi mükelleflerinin beyannamelerini elektronik ortamda verebilmeleri, beyannamelerle ilgili tahakkuk ve tahsilat işlemlerini bilgisayar yardımıyla gerçekleştirmeleri, vergi mükelleflerinin gelir servet ve harcamaları ile ilgili bilgileri elektronik ortamda toplayabilmesi, vergi denetiminin bilgisayar destekli olması sağlanmıştır. Bu yenilikler 21. yüzyılda kayıt dışı ekonominin azalmasına katkıda bulunacaktır. Çünkü kayıt dışı ekonomiyi körükleyen sebeplerden en önemlisi, vergi idarelerinin mükelleflerin gelir, servet ve harcamalarına ilişkin olarak yeterli bilgiye sahip olamamalarıdır. Bilgisayar ve iletişim teknolojileri bu bilgilere daha kolay ve çok düşük maliyetlerle ulaşılmasına imkan vererek, bu anlamda ülkelerin bu yolla daha çok vergi geliri toplamalarına yardımcı olacaktır⁴⁰³.

Bilgi toplumu olabilmek için, e-devlete giden yolda “e-kurum” dönüşümünün tamamlanmış olması gerekmektedir. E-kurum, iş süreçlerini elektronik ortamda gerçekleştirmek üzere kurumsal dönüşümünü tamamlamış bir yapıdır. Gelir İdaresi

⁴⁰⁰ Asım Balcı, Harun Kırılmaz, “Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma Kapsamında E-Devlet Uygulamaları”, s. 47-48, www.tid.gov.tr, (Erişim Tarihi: 16.06.2013).

⁴⁰¹ Hasan Gül, “Kamu Kuruluşlarında Elektronik Hizmetlerin Yaygınlaştırılması (E-Devlet)”, s. 4, <http://kontrol.bumko.gov.tr/Eklenti/6840,gul-h-kamu-kuruluslarinda-elektronik-devlet-hizmetlerin-.pdf?0>, (Erişim Tarihi:02.10.2013).

⁴⁰² Ümit Süleyman Üstün, (b), “Elektronik Haciz Uygulamasının Değerlendirilmesi”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:18, Sayı:2, 2010, s. 10, <http://www.selcuk.edu.tr>, (Erişim Tarihi: 16.06.2013).

⁴⁰³ Güneş Çetin, “Bilişim Teknolojilerindeki Gelişmelerin Vergilemede Kayıt Düzeni ve Denetim Uygulamalarına Etkisi”, **Ekonomi Bilimleri Dergisi**, Cilt:2, Sayı:1, 2010, s. 87.

Başkanlığı'nın e-kurum olarak e-devlete katkısı Vergi Dairesi Tam Otomasyon Projesi (VEDOP)'dur. VEDOP, bilgisayar teknolojisinin yeni olanaklarıyla vergi dairesi fonksiyonlarının tümünü içine alan bir bilgi işlem uygulamasının vergi dairelerine yaygınlaştırılması ile bölge ve merkez network yapısının kurulmasıdır.

Vergi dairesi işlemlerinin tümünün bilişim teknolojileri ile otomasyona geçirilerek iş yükünün azaltılması, vergi dairesi çalışmalarında etkinlik ve verimliliğin artırılması ve bilgisayar ortamında toplanan bilgilerden sağlıklı bir karar destek ve yönetim bilgi sisteminin oluşturulması hedeflenerek VEDOP-1 Projesi hayata geçirilmiştir. Gelir İdaresi; VEDOP-1 ile e-kurum olma sürecini, VEDOP-2 ile ise e-devlete entegrasyon sürecini tamamlamıştır. 2008 yılında uygulamaya geçilen VEDOP-3'le birlikte vergi dairelerinin tamamının web tabanına girmesi ve işlemlerin anlık olarak izlenebilmesi yani tam otomasyon sağlanması hedeflenmiştir⁴⁰⁴.

Gelir İdaresi Başkanlığı, Vergi Dairelerinin Reorganizasyonu Kapsamında VEDOP, VEDOP-2 ve VEDOP-3 kapsamında E-VDO Projelerine yönelik olarak yapılan çalışmalar kapsamında 81 ilde müdürlük şeklinde örgütlenen 449 Vergi Dairesi Müdürlüğü ve Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığı ile 29 il Vergi Dairesi Başkanlığı VEDOP ve e-VDO çalışmaları tamamlanmış olup otomasyona geçmeyen vergi dairesi müdürlüğü kalmamıştır⁴⁰⁵.

VEDOP-3 projesi kapsamında Maliye Bakanlığı tarafından 2009 yılının Haziran ayından itibaren pilot olarak uygulanmaya başlanan e-haciz sistemi, mükelleflerin banka hesaplarına haciz konulması anlamına gelmektedir⁴⁰⁶. Kamu alacaklarının süratle tahsili, takip masraflarının ve idare ile ilgili kurumların iş yükünün azaltılması, zaman tasarrufu sağlanması ve haciz uygulamalarının elektronik ortamda yapılması amacıyla e-haciz projesi geliştirilmiştir⁴⁰⁷. Yapılan değişiklikle, üçüncü kişiler nezdindeki varlıkların elektronik ortamda haczine imkan veren yasal düzenleme

⁴⁰⁴Ayşe Yiğit Şakar, "Türkiye'de E-Devlet Uygulamalarının Vergi Hukuku Alanına Yansımaları: E-Haciz Uygulaması ve Karşılaşılan Sorunlar", **Mali Çözüm Dergisi**, Temmuz-Ağustos, 2011, s. 70- 71, <http://archive.ismmmo.org.tr>, (ErişimTarihi:16.06.2013).

⁴⁰⁵Muharrem Özdemir, (c) , "E-Haciz Uygulaması", s. 1, <http://www.bilgidenetim.com> , (Erişim Tarihi: 16.06.2013).

⁴⁰⁶Engin Hepaksaz, Betül Hayrullahoğlu, "E-Devlet Kapsamında Vedop Uygulamaları ve E-Haciz", **Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi**, Cilt:3, No:2, 2011, s. 115.

⁴⁰⁷Ersan Öz, Doğan Bozdoğan, "Türk Vergi Sisteminde E-Maliye Uygulamaları", **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt:17, Sayı:2, 2012, s. 85.

yapılmış, projenin tarafları olan bankalar ile görüşmeler başlatılmış ve proje alt yapısı oluşturulmuştur⁴⁰⁸.

E-haciz projesi; 6183 sayılı AATUHK' un 79. maddesine istinaden vergi dairelerince düzenlenen haciz bildirimlerinin, T.C. Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı'nca alacaklı vergi daireleri adına e-haciz uygulamasına katılan bankalara elektronik ortamda tebliğ edilmesi ve bu tebligatlara elektronik ortamda bankalar tarafından cevap verilmesi, bu kapsamda hacedilen menkul mallar ile her türlü alacak ve hakların paraya çevrilmesi ve vergi dairesi hesaplarına aktarılmasıdır⁴⁰⁹.

E-haciz projesi; Vergi dairesi, Merkezi Kayıt Kuruluşu ve banka tarafı olmak üzere üç ana bölümden oluşmaktadır. Vergi dairesi ve merkez için uygulama yazılımları hazırlanarak, test çalışmaları tamamlanmıştır. 5904 sayılı Kanunla da, gayrimenkul, gemiler ve taşıtların elektronik ortamda haczine imkan veren yasal değişiklikler yapılmış ve alt yapı çalışmalarına başlanmıştır. Ayrıca Trafik Şube ve Bürolarına kayıtlı araçların, sicillerine haciz kaydının elektronik ortamda yapılması sağlanacaktır⁴¹⁰.

B. E-HACZE YÖNELİK HUKUKSAL DÜZENLEMELER

E-hacze yönelik hukuksal düzenlemeler, hak ve alacaklarda e-haciz düzenlemeleri ve menkul ve gayrimenkul mallarda e-haciz düzenlemeleri olmak üzere iki başlık altında açıklanmaya çalışılacaktır.

1. Hak ve Alacaklarda E-Haciz Düzenlemeleri

6183 sayılı AATUHK' un 79. maddesinde, tahsil dairesi tarafından hamiline yazılı olmayan veya cirosu kabil senede dayanmayan alacaklar ile maaş, ücret, kira vs. gibi her türlü hakların ve fiilen tutanak düzenlemek suretiyle haczi kabil olmayan üçüncü şahıslardaki menkul malların haczi, borçlu veya zilyet olan veyahut alacak ve hakları ödemesi gereken gerçek ve tüzel kişilere/kurumlara haciz keyfiyetinin tebliği suretiyle yapılacağı, hükme bağlanmıştır⁴¹¹. Kanunda tanımlanan açıklama ile vergi borçlusu alacaklı olduğu firmalardan alacağı için haciz yoluna gidebilmektedir. Borçlu firma veya şahıs, 6183 sayılı AATUHK' un 79. maddesinde tanınan 7 günlük sürede

⁴⁰⁸Mustafa Çolak, (a) , “Bilgi İşlem Teknolojileri Yoluyla Hizmet Sunumu ve Elektronik Vergi Uygulamalarına Yansıması”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl: 19, Sayı:227, Kasım, 2011, s. 41.

⁴⁰⁹Gelir İdaresi Başkanlığı, Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, **Faaliyet Raporu**, Yayın No:167, Nisan, 2013, s. 82, <http://www.gib.gov.tr/fileadmin/faaliyetraporlari/2012/faaliyetraporu2012.pdf> , (Erişim Tarihi: 15.11.2013).

⁴¹⁰Aydın Kocabeyoğlu, “E-Haciz ve Karşılaşılan Sorunlar”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl:18, Sayı:209, Mayıs, 2010, s. 64.

⁴¹¹Hasan Erdemir, “Haciz Uygulamasında Yeni Boyut; Elektronik Haciz”, **Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi**, Yıl:21, Sayı:481, Şubat, 2007, s. 111.

alacaklı tahsil dairesine itirazda bulunmaz ise icra ile muhatap kalabilmektedir. Üçüncü şahıslara haciz bildirisinin tebliğinden itibaren bir yıl içinde genel mahkemelerde menfi tespit davası açma ve haciz bildirisinin tebliğ edildiği tarih itibarıyla borçlu olmadığını veya malın elinde bulunmadığını ispat etme imkanı verilmiştir. Menfi tespit davası açılması durumunda ise amme alacağının takibi durmamakta ancak, mahkemece 6183 sayılı AATUHK' un 10. maddesinde sayılan türden teminat karşılığında takip işlemlerinin durdurulmasına karar verilebilmektedir⁴¹².

Ödeme müddeti içerisinde ödenmeyen amme alacaklarının cebren tahsilini temin etmek ya da alacağın tahsil güvenliğini sağlamak amacıyla tahsil dairelerince alınan haciz ve ihtiyati haciz kararları üzerine, borçlunun bankalar nezdindeki hak ve alacaklarının da haczi yoluna gidilmektedir⁴¹³.

AATUHK' un 79. maddesinin verdiği yetkiye istinaden; Maliye Bakanlığı'na bağlı tahsil daireleri tarafından takip edilen amme alacaklarında tutara bakılmaksızın, Gümrük ve Ticaret Bakanlığına bağlı tahsil daireleri tarafından takip edilen amme alacaklarında 50.000 lira ve üzeri için, il özel idareleri ve belediyelere ait amme alacaklarında ise 10.000 lira ve üzeri için tanzim edilen haciz bildirimlerinin bankaların genel müdürlüklerine tebliğ edilmesi uygun görülmüştür⁴¹⁴.

6183 sayılı AATUHK' un 79. maddesinde 30.03.2006 tarih ve 5479 sayılı Kanun'un 5. maddesiyle yapılan değişiklikle tahsil dairelerince düzenlenen haciz bildirimlerinin alacaklı tahsil dairelerince ya da alacaklı amme idaresi vasıtasıyla, posta yerine elektronik ortamda tebliğ edilebileceği ve bu tebligatlara elektronik ortamda cevap verilebileceği düzenlemiştir⁴¹⁵. 79. maddedeki düzenleme ile tahsil dairelerince düzenlenen haciz bildirimleri elektronik imza ya da şifre kullanılmak suretiyle haciz bildirimlerinin elektronik ortamda tebliğ imkanını getirmiştir⁴¹⁶.

Vergi dairelerince düzenlenen haciz bildirimlerinin banka genel merkezlerine, banka bildirimlerinin vergi dairelerine ve vergi dairesi değerlendirmelerinin banka genel

⁴¹²Nevzat Erdağ, “Vergi Borcunuzdan Dolayı E-Haciz”, s. 1, <http://www.nevzaterdag.com/vergi-borcunuzdan-dolayi-banka-hesaplariniza-e-haciz-gelmis-olabilir/>, (Erişim Tarihi:25.06.2013).

⁴¹³Mustafa Çolak, (b) , “E-Devlet Uygulamalarında Önemli Bir Adım: Vergi Tahsilatında E-Haciz”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl:17, Sayı:198, Haziran, 2009, s. 39.

⁴¹⁴Gelir İdaresi Başkanlığı, **Seri: A Sıra No: 5 Tahsilat Genel Tebliği**, <http://www.gib.gov.tr> , (Erişim Tarihi: 26.09.2013).

⁴¹⁵Ufuk Doruk, “Sosyal Güvenlik Kurumu Borçlarından Dolayı e-Haciz Uygulaması”, s. 1, <http://www.ozdogrular.com/content/view/21588/>, (Erişim Tarihi: 25.06.2013).

⁴¹⁶Erdağ, a.g.m. , s. 1.

merkezlerine elektronik ortamda aktarımını sağlayan projenin pilot uygulaması, anlaşma sağlanan 38 banka ve Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş. ile yürütülmektedir. Projeye ilişkin yazılımlarda iyileştirme amaçlı düzenlemeler yapılmaktadır⁴¹⁷.

Bu kapsamda kurulan elektronik ortamda haciz bildirisi tebliğ sistemine dahil olan banka genel müdürlükleri ile Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş.'ne, elektronik ortamda tebliğ edilen haciz bildirimleri, sisteme dahil olmayan banka genel müdürlüklerine bir haciz bildirisi ekinde liste olarak posta yoluyla tebliğ edilecektir. Elektronik ortamda haciz bildirisi tebliği sistemine dahil olan banka genel müdürlükleri ve şubeleri ile Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş.'ne zorunlu olmadıkça (çok ivedilik taşıyan durumlar ile sistemin işletilememesi hali) haciz bildirimleri posta yoluyla veya memur eliyle tebliğ edilmeyecektir⁴¹⁸.

2. Menkul ve Gayrimenkul Mallarda E-Haciz Düzenlemeleri

5904 sayılı Kanun'un 24. maddesiyle 21.07.1953 tarih ve 6183 sayılı AATUHK' un 77. maddesinin sonuna,

“Resmi sicile kayıtlı olan menkul malların haczi, sicillerine işlenmek üzere sicilin tutulduğu daireye tebliğ edilmek suretiyle de yapılır. Tahsil dairelerince düzenlenen haciz bildirimleri, alacaklı tahsil dairelerince ya da alacaklı amme idaresi vasıtasıyla, posta yerine elektronik ortamda tebliğ edilebilir ve bu tebligata elektronik ortamda cevap verilebilir. Elektronik ortamda yapılacak tebliğe ve cevapların elektronik ortamda verilebilmesine ilişkin usul ve esasları belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.”

5904 sayılı Kanun'un 25. maddesiyle 21.07.1953 tarih ve 6183 sayılı AATUHK' un 88. maddesinin birinci fıkrasının sonuna ise;

“Tahsil dairelerince düzenlenen haciz bildirimleri, alacaklı tahsil dairelerince ya da alacaklı amme idaresi vasıtasıyla, posta yerine elektronik ortamda tebliğ edilebilir ve bu tebligatlara elektronik ortamda cevap verilebilir. Elektronik ortamda yapılacak tebliğe ve cevapların elektronik ortamda verilebilmesine ilişkin usul ve esasları belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.” fıkraları eklenmektedir.

⁴¹⁷T.C. Maliye Bakanlığı, Gelir İdaresi Başkanlığı, Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, “**Faaliyet Raporu 2011**”, Yayın No:151, Nisan, 2012, s. 62.

⁴¹⁸Gelir İdaresi Başkanlığı, **Seri: A Sıra No: 5 Tahsilat Genel Tebliği**, <http://www.gib.gov.tr> , (Erişim Tarihi: 26.09.2013).

Yapılan bu düzenlemeler ile elektronik ortamın kullanılması sonucunda işlemlere hız kazandırılarak iş gücünde, posta masraflarında ve kırtasiyede tasarruf sağlanması amaçlanmaktadır⁴¹⁹.

C. E-HACİZ UYGULAMASININ OLUMLU YÖNLERİ

Genelde e-devlet özelde e-haciz uygulamaları ile gereksiz bürokrasi, zaman kaybı ve kırtasiyeciliğe yer vermeden, çağın gereklerine uygun olarak hız, basitlik ve etkinliğin esas alındığı bir takip sistemi hedeflenmiştir. İş gücü tasarrufu yanında uygulamada birliğin sağlanması da sistemin diğer önemli beklentileri arasındadır. Bunun yanında, mükelleflerin mevduat, gayrimenkul ve motorlu taşıt bilgilerinin de kavranabilmesine imkan tanıyan borç takip sistemi oluşturularak mükellef cari hesabı aracılığı ile mükellefin borç ve alacak durumunun elektronik ortamda takip edildiği bir sistemin yaşama geçirilmesi öngörülmektedir. Bu sistemle, e-haciz uygulanan mükelleflere kurumun e-imzasını taşıyan maillerle ayrıca bildirimde bulunulması da uygulamanın mükellef bilgisi dışında gerçekleşmemesini sağlayacaktır⁴²⁰.

E-haciz, alacaklı idareler tarafından vergi borçlularının bankalardaki mevduatlarına uygulanacak elektronik haciz uygulaması olup, bu sayede borç miktarı doğrudan doğruya borçlunun hesabından alacaklı idarenin hesabına aktarılacaktır. Ayrıca bu uygulama, sadece bankaları değil, aynı zamanda trafik şube ve bürolarını da muhatap almaktadır. Dolayısıyla, sadece mevduat sahiplerinin mevduatlarına değil, araç sahiplerinin araçlarına da haciz uygulaması yapılabilecektir. Söz konusu uygulamanın amacının vergi tahsilatını artırmaktır⁴²¹.

E-haciz sistemiyle birlikte; ayrıca cari hesap sistemi kurulacak mükelleflere, kamu borçlarını zamanında ödeyebilmeleri için kamu borçları ile ilgili tüm işlemlerini içeren aylık hesap özeti gönderilecektir. Mükelleflerin borç ve alacaklarına ilişkin kayıtlarını güncel olarak tutmak için mükellef cari hesabı oluşturulacak ve bu hesap mükelleflerin ve ödeme yapacakları kurumların bilgisine açılacaktır. Böylece mükelleflerin alacak ve borçlarını net olarak görebilmeleri sağlanacak ve borçlar gecikmeksizin takip edilebilecektir. Borç takip sistemini oluşturan bu ilk adım sayesinde, hem vergi borcu bulunan hem de bankada mevduat tutan mükellefler tespit

⁴¹⁹Çolak, (b) , a.g.m. , s. 40-41.

⁴²⁰Kocabeyoğlu, a.g.m. , s. 67.

⁴²¹Baran Umut Baycan, “E-Haciz, Ekonomiye Katkı mı? Zarar mı?”, s. 1, <http://www.denetimturkey.com> , (Erişim Tarihi: 25.06.2013).

edilecek, ardından bankalara elektronik ortamda yazı gönderilecek ve borçlunun banka hesaplarına elektronik haciz uygulanacaktır. Mükelleflerin banka mevduatı, gayrimenkul ve taşıt bilgileri öncelikli olmak üzere bütün mal varlığı elektronik ortamda gözetilecektir⁴²².

E-haciz uygulamasında tahsil daireleri ile bankalar arasında borçlularla ilgili bildirimler ve yazışmalar elektronik ortamda gerçekleştirilmektedir. E-haciz uygulamasının en büyük iki hedefinden birisi klasik yöntemlerle yapılan haciz işlemlerinden kaynaklanan zaman kayıplarını önlemek, ikincisi de zamanında ödenmeyen vergilerin en kısa zamanda Hazine'ye aktarılmasını sağlamaktır⁴²³.

D. E-HACİZ UYGULAMASINDA YAŞANAN SIKINTILAR VE ÖNERİLEN ÇÖZÜM YOLLARI

E-haciz uygulamasında yaşanan sıkıntılardan birincisi, banka hesabına haciz uygulanan mükellefe ödeme emri tebliğ edilmeden haciz işlemine başlanmasıdır⁴²⁴. VUK' nun 93. maddesine göre, vergilendirmeyi ilgilendiren ve hüküm ifade eden bütün vesika ve yazılar mükellefe tebliğ edilmektedir. Mükellefin adına yapılan işlemlerden haberdar olması ve haklarını koruyabilmesi için kendisi ile konulardan tebliğ vasıtasıyla haberdar olması gerekmektedir. 6183 sayılı AATUHK kapsamında düzenlenen ödeme emirlerinin de mükellefe tebliğ edilerek bildirilmesi gerekmektedir⁴²⁵.

Ödeme emri tebliğ edilmeden haciz işlemine başlanması durumunda, mükellefler için büyük bir sorun oluşmaktadır. Çünkü kredi çekmek, çek veya senet ödenmesi veya nakit ihtiyacını gidermek için bankaya mevduatını çekmeye giden mükellef e-haciz sürpriziyle karşı karşıya kalmaktadır. Bu durumu önlemek için tarh dosyasındaki mevcut adreslerine veya mükelleflerin MERNİS'teki⁴²⁶ adresine ödeme emri tebliğ edilmesi gerekmektedir. Ama alacaklı kamu idaresi bazı zamanlarda bunu

⁴²²Gerçek, (b), a.g.e. , s. 229.

⁴²³Gerçek, (b), a.g.e. , s. 230.

⁴²⁴Ay, Alpaslan, Kaya, a.g.e. , s. 29.

⁴²⁵Tosuner, Arıkan, (a), a.g.e. , s. 118.

⁴²⁶**Mernis:** Merkezi Nüfus İdare Sistemi ya da kısaca MERNİS, İçişleri Bakanlığı'na bağlı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'nce yürütülen ve 2000'li yıllarda uygulamaya alınabilen merkezî nüfus bilgileri düzenlemesidir. (<http://tr.wikipedia.org/>, Erişim Tarihi: 27.06.2013).

yapmayarak direkt olarak o şahısların bankadaki mevduatına haciz koymaktadır⁴²⁷. Vergi idarelerinde bu kontrol için bir mekanizma kurulması gerekmektedir⁴²⁸.

Uygulamada yaşanan sıkıntılardan ikincisi ise; mükelleflerin bankada yer alan paralarının tamamına haciz konulmuş gibi banka tarafından işlem yapılması ve gelecekte hesaba yatacak paralar içinde haciz işlemini uygulamasıdır. Bu durumda sıkıntı amme idaresinden ziyade bankanın uygulamasından kaynaklanmaktadır. Burada banka sorumluluk altına girmek istememekte ve amme alacağını aşan tutardaki parayı bile bazen mükelleflere vermek istememekte veya gelecekte hesaba yatan paralara bile haciz işlemini uygulamaktadır. Oysa haciz bildirisinin tebliğ edildiği tarihte mükellefin banka hesabında para varsa haciz işlemi uygulanması gerekmektedir. Daha sonra mükellefin hesabına yatırılacak paralar için daha önce tebliğ edilen haciz bildirisi geçerli olmayacaktır. Ancak idare yeni bir haciz bildirisi düzenlemek suretiyle tekrar haciz işlemini gerçekleştirebilecektir⁴²⁹.

Uygulamada yaşanan sıkıntılardan bir diğeri ise, vergi dairelerinin alacak miktarıyla, malvarlığıyla ilgili herhangi bir tespit yapmadan haciz bildirimlerini elektronik ortamda tebliğ etmeleridir. Bu şekilde araştırma yapılmadan uygulanan hacizlerin hukuka aykırılık oluşturacağı açıktır⁴³⁰.

Danıştay kararları da bu yöndedir⁴³¹: 750 sayfadan oluşan 22.700 adet mükellefin vergi borçlarının tahsili amacıyla davacı kuruma tebliğ edilen haciz bildirisinin iptali istemiyle dava açılmıştır. İstanbul 6. Vergi Mahkemesi'nin 31.10.2007 günlü ve E:2007/983, K:2007/2612 sayılı kararıyla; olayda, 750 sayfadan oluşan mükellef listesi eklenmek suretiyle, her bir borçluya ait kamu alacağının türü ve miktarı belirtilmeden ve önceden malvarlığı araştırması yapılarak borçluların davacı kurum nezdinde bir hak ve alacaklarının olup olmadığı araştırılmadan, davacıya haciz bildirisi tebliğ edildiğinin anlaşıldığı ancak 6183 sayılı AATUHK' un 62. ve 79. maddeleri uyarınca 3. şahıslar nezdinde amme borçlusunun hak ve alacağının olup olmadığının tespit edilmesi, daha sonra her bir borçlu için ayrı ayrı ve borç tutarıyla sınırlı olarak

⁴²⁷ Ay, Alpaslan, Kaya, a.g.e. , s. 30.

⁴²⁸ Nevzat Erdağ, (b), "E-Haciz Uygulaması Hakkında Bilmemiz Gerekenler", s. 1, <http://www.nevzaterdag.com> , (Erişim Tarihi: 17.09.2013).

⁴²⁹ Mahmut Suçiçek, "E-Haciz Mükellefleri Kayıtdışına İtebilir", s. 1, <http://www.vergisigorta.com/21-e-haciz-mukellefleri-kayitdisina-itebilir.html>, (Erişim Tarihi: 27.06.2103).

⁴³⁰ Üstün, (b), a.g.m. , s. 16.

⁴³¹ Dn. 4. D. , K. No: 2009/2659, E. No: 2008/2205, 25.05.2009 Tarihli Karar 1, www.danistay.uyap.gov.tr , (Erişim Tarihi: 26.09.2013).

haciz uygulamasına geçilmesinin gerektiği, davalı İdarece bütün hususlara uyulmadan, davacıdan binlerce yükümlüye ait hesap durumlarının araştırılarak borçlarına karşılık tüm hak ve alacaklarına haciz konulmasının istenilmesi yönünde davacı kuruma tebliğ edilen işlemde yasal uyarlık görülmediği gerekçesiyle haciz bildirisinin iptaline karar verilmiştir.

Danıştay'ın benzer bir kararı da şöyledir⁴³²: 67 sayfadan oluşan mükelleflere ait vergi borçlarının tahsili amacıyla davacı kuruma tebliğ edilen haciz bildirisinin iptali istemiyle dava açılmıştır. Olayda, dava konusu haciz bildirisine 67 sayfadan oluşan mükellef listesi eklenmek suretiyle, her bir borçluya ait kamu alacağının türü ve miktarı belirtilmeden ve önceden malvarlığı araştırması yapılarak borçluların davacı kurum nezdinde bir hak ve alacaklarının olup olmadığı araştırılmadan davacıya haciz bildirisi tebliğ edildiğinin anlaşıldığı/ancak 6183 sayılı AATUK' un 62. ve 79. maddeleri uyarınca öncelikle tahsil dairelerince üzerine haciz uygulanacak hak ve alacakların tespit edilmesi, daha sonra her bir mükellef için ayrı ayrı ve borç tutarıyla sınırlı olarak haciz uygulamasına geçilmesinin gerektiği, davalı İdarece bütün hususlara uyulmaksızın, dolayısıyla tespit yükümlülüğü yerine getirilmeksizin tesis edilen ve davacı kuruma tebliğ edilen işlemde yasaya uyarlık görülmediği gerekçesiyle haciz bildirisinin iptaline karar verilmiştir.

Hukuka uygun bir uygulama için mükelleflerin borçlarının miktarı belirlenmeli, her mükellef için malvarlığı araştırması yapılmalı ve her mükellef için ayrı borç tutarı ile sınırlı olarak haciz uygulamasına geçilmesi zorunludur. Böyle bir araştırma yapılmaması sonucunda banka hesaplarından fazladan tahsilat yapılması, bir hesaptaki miktarın borca yeterli olmasına rağmen mükellefin tüm hesaplarına birden veya borca yetecek miktardan çok daha fazlasına blokaj konulması gibi hukuka aykırı uygulamalar ortaya çıkmaktadır⁴³³.

E-haciz uygulamaları, mevcut borç miktarı ne olursa olsun mükellefin bankadaki tüm hesaplarına bloke konulmasına neden olduğundan, çeşitli mağduriyetlere neden olabilmektedir⁴³⁴. E- haciz sistemi nedeniyle küçük miktardaki borçlar yüzünden

⁴³²Dn. 4. D. , K. No: 2007/2952, E. No: 2007/2374, 27.09.2007 Tarihli Karar 1, www.danistay.uyap.gov.tr, (Erişim Tarihi: 26.09.2013).

⁴³³Üstün, (b), a.g.m. , s. 18.

⁴³⁴07.04.2013 Tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nde Avukat Oğuz Gengüç' ün, idareye hiçbir borcu olmayıp hatta geçen yıllardan alacaklı olmasına rağmen, 2005 yılına ait 83 lira 80 kuruşluk bir borcunun olduğu bahsiyle, tüm banka hesaplarına 5 bin lira tutarında haciz ve bloke konulduğu, bu konuda kendisine

büyük mağduriyetler yaşayan vatandaşların karşılaştıkları fiili durumun da göz önüne alınmasında yarar olduğu düşünülmektedir.

Konulan elektronik haciz sadece cari saatle sınırlı olup, ertesi dakikadan sonra kendiliğinden kalkması zorunludur. Aksi halde, konulan e-haciz mükellefin üzerinde günlerce, aylarca kalarak mükellefi gereksiz ve haksız yere mağdur edecektir. Bu durumun uzun süre devam etmesi iş alemini ve piyasayı olumsuz yönde etkileyecektir⁴³⁵. Bankaların cari saatle sınırlı kalmayıp haczi kaldırmayışı, banka hesaplarının ticari olarak kullanılmasına da engel olmaktadır. Mükellefler paralarını bankaya yatırma konusunda tereddüde düşmekte ve kayıt dışına itilmektedirler. Bankalardaki bu sorunun çözülmesi önem teşkil etmektedir⁴³⁶. Ayrıca e-haciz uygulamasında bir alt limit olmadığından, daha açık ifade etmek gerekirse, mal varlığı araştırmasındaki 5.000 lira üstü olarak belirlenen miktar kalktığından, borcu ne kadar olursa olsun mal varlığı araştırması online yapıp⁴³⁷, her rakamda borç için e- haciz konulabilmektedir. Bu durum ticari hayatın devamı için çok sakıncalı bir durumdur⁴³⁸.

E-haciz uygulamasının 6183 sayılı AATUHK' da yer alan cebri takip ve tahsil esaslarına göre yapıldığı, yani yasal dayanağın olduğu ama uygulamada sıkıntının yaşandığı ve e-haczin ticari yaşamı durdurmadan yapılması gerektiği vurgulanmaktadır⁴³⁹.

Adı her ne kadar e-haciz olsa da, burada söz konusu olan haciz, nitelik olarak nihayetinde bir haciz işlemidir. Hacze başvurabilmek için ilgili şartların (ödeme emri gönderilmesi, mal bildiriminde bulunulması gibi) yerine getirilmesi gerekmektedir. Hatta mükellefe gönderilen ödeme emrinde, borcun ödenmediği takdirde e-haciz yoluna gidilip bankadaki hesapların haczedileceğinin de bildirilmesi hukuki güvenlik bakımından çok daha isabetli olacaktır. E-haciz müessesesinden, haciz sürecinin hızlandırılması, takip işlemlerinin etkin yürütülmesi gibi faydaların sağlanması amaçlanmaktadır. Ancak bu faydaların sağlanması uğruna hukuka aykırı uygulamalara

tebligat yapılmadığı, mükellefin daha önce bankaya verdiği otomatik ödeme talimatının hesabın blokeli olması nedeniyle yerine getirilemediği ve büro kirasının ödenememesi nedeniyle temerrüde düştüğü haberi yer almaktadır.

⁴³⁵ Ay, Alpaslan, Kaya, a.g.e. , s. 33.

⁴³⁶ Erdağ, (b), a.g.m. , s. 1.

⁴³⁷ <http://www.psmmag.com/50-lira-borcu-olana-da-haciz-31491h.htm> , (Erişim Tarihi: 27.09.2013).

⁴³⁸ Erdağ, (b), a.g.m. , s. 1.

⁴³⁹ Nail Sanlı, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği(TÜRMOB), Ankara, 2013, <http://www.cumhuriyet.com.tr>, (Erişim Tarihi: 27.06.2013).

yer verilmemelidir. Kişinin hak ve borçlarının bulunduğu bankalar tespit edilip e-haciz uygulaması o hesaplara karşı yapılmalıdır. Borç miktarı kadar haciz uygulamasına gidilmelidir. Borç miktarından fazla yapılan hacizler gecikmeksizin kaldırılmalıdır. Aksi halde idarenin sorumluluğuna gidilebilecektir. Tam yargı davaları ile idare tazminata dahi mahkum ettirilebilecektir⁴⁴⁰.

Ayrıca nafaka borçları ile SGK alacakları hariç hiç kimse veya kurum emeklinin aylığına haciz koyduramamaktadır. Emeklinin açıkça “Emekli (dul-yetim) aylığımdan icra kesintisi yapılsın” izni olmadan hiçbir icra müdürü veya kimse emekli aylığına haciz koyduramamaktadır. Ancak Maliye Bakanlığı’nın emeklilerin aylıklarına bloke koyup, e-haciz yapmaya başladığı görülmektedir. Bu durumun düzeltilmesi için, icra müdürlükleri bankalara gönderecekleri yazılarda değişiklik yapıp “Kişinin emekli-dul-yetim aylık ve gelirleri hariç olmak üzere nezdinizdeki hak ve alacaklarına haciz konulması” ibaresini eklemeleri yerinde olacaktır. Aksi halde, borçlu emeklinin herhangi bir izni olduğunu gösteren bir yazı olmadan, alacaklının talebi üzerine bankalara yazılan yazıdan sonra emekli aylığı hesabına haciz konulan emekli, haczi koyduran icra müdürünü, o yerin cumhuriyet savcısına ve icra tetkik merciine şikayet edebilmektedir⁴⁴¹.

⁴⁴⁰Üstün, (b), a.g.m. , s. 19.

⁴⁴¹Ali Tezel, “Emekli Maaşına Yasadışı Haciz Eziyeti Bıktırdı”, s. 1, <http://www.bloomberght.com/ht-yazarlar/ali-tezel/1252010-emekli-maasina-yasadisi-haciz-eziyeti-biktirdi> , (Erişim Tarihi: 27.09.2013).

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

AATUHK, hem kamu alacaklarını güvence altına almak için kullanılan yöntemleri, hem de vadesinde ödenmeyen kamu alacaklarının cebren tahsil yollarını içermektedir. Kamu alacaklarının güvence altına alınması için kullanılan yöntemler; teminat istenmesi, ihtiyati haciz, ihtiyati tahakkuk ve diğer korunma hükümleridir. Kamu alacaklarının cebren tahsil yolları ise; teminatın paraya çevrilmesi veya kefilin takibi, mallarının haczedilerek paraya çevrilmesi ve iflasın istenmesidir. 6183 sayılı AATUHK, teminatın paraya çevrilmesi veya kefilin takibi ve haciz yolu ile takip hakkında ayrıntılı düzenlemeler getirirken; iflas yolu ile takibin 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre yapılacağını belirtmiştir.

Haciz yolu ile takip, kamu alacaklısı tarafından zorla, kamu borçlusunun kendi elindeki veya üçüncü şahısta bulunan menkul veya gayrimenkul malları ile alacak ve haklarının satılıp, paraya çevrilmesini ve kamu alacağının bu şekilde tahsil edilmesini sağlayan cebren tahsil yollarından en yaygın uygulananıdır.

Günümüzde, devletlerin kısa ve uzun vadeli finansman ihtiyaçlarının karşılanmasında ortaya çıkan sorunların çözümünde, vergi tahsilatlarına hız kazandırmak çok daha önemli hale gelmiştir. Teknolojide meydana gelen sürekli yenilikler, devletlere tahsil edilemeyen alacakların tahsilinde yeni yöntemlerin geliştirilmesine destek olmak üzere önemli fırsatlar sunmaktadır. Örneğin bilgi işlem teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte, devlet, mükelleflere ait çeşitli bilgilere kolaylıkla ulaşabilmektedir.

Devletlerin, gelir kaynaklarının optimal düzeyde tahsil edilebilmesine yönelik getirilen yeni yöntemler, ülkenin mali refah düzeyine önemli katkılar sağlamaktadır. Teknolojideki gelişmeler, hükümetlere, mümkün olduğunca çok vergi tahsilatını mümkün olan en az maliyetle toplanmasına yardımcı olmak üzere kullanılmalıdır.

Cebren tahsilat faaliyetlerine bakıldığında elektronik haciz(e-haciz) projesi ön plana çıkmaktadır. Vergi idarelerince düzenlenen haciz bildirimlerinin banka genel merkezlerine, banka bildirimlerinin vergi dairelerine ve vergi dairesi değerlendirmelerinin banka genel merkezlerine elektronik ortamda aktarımını sağlayan e-haciz projesinin pilot uygulaması anlaşma sağlanan 38 banka ile yürütülmektedir. 2009 yılından beri uygulanmakta olan e-haciz projesi, işgücü ve zaman tasarrufu

sağlaması bakımından vergi dairelerince çok tercih edilen ve çabuk sonuç veren bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır.

Cebren tahsilat sürecinin hızlandırılması ve etkinliğinin artırılması kapsamında, vergisini zamanında ödemeyenler tespit edilerek, süresinde ödenmeyen vergi ve cezalarının cebren tahsiline gidilmekte, ilk aşamada vergi borçlusunun gayrimenkul ve motorlu taşıt bilgileri öncelikli olmak üzere tüm mal varlığına elektronik ortamda ulaşılabilmesi için ilgili kurumlarla işbirliği çalışmalarında bulunulmakta; vergi borcunun mükellefin banka hesabından otomatik olarak cebren tahsili sağlanmaktadır.

Türkiye'deki haciz ve e-haciz uygulamaları bu şekilde yürütülmeye çalışılırken, elbette dünyada yaşanan teknolojik gelişmelerden ve diğer ülkelerdeki haciz uygulamalarından etkilenilmiştir.

ABD' de federal hükümet adına vergi toplayan Amerikan Gelir İdaresi(IRS), vadesinde ödenmemiş bir vergi borcu için, borçluya bir haciz ihbarnamesi (Notice of Levy) göndermekte, bu ihbarname çerçevesinde ödeme yapılmaması halinde haciz süreci başlamaktadır. Amerika'da özellikle gayrimenkul haczi ve banka hesaplarına yapılan hacizler yoğunluk kazanmakla birlikte, maaş ve ücretler, menkul mallar üzerinde de hacizlerin uygulandığı görülmektedir. Hatta haciz uygulamalarına kişilerin hayat sigortaları bile dahil olmaktadır. Türkiye'de bireysel emeklilik gibi hayat sigortalarında biriken tasarruflar üzerine de haciz uygulanabilmesine yönelik yasal düzenleme yapılmalıdır.

ABD'de kişilerin vergi borçlarının haciz yoluyla tahsil edilmesi halinde, bu durum o kişinin bankalardan kredi veya kredi kartı başvurularında yapılacak olan kredi derecelendirilmesi üzerinde olumsuz bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Ülkemizde de bu uygulama örnek alınarak, bireysel veya kurumsal kredi derecelendirme notunun tespitinde vergi borcunu ödemeyen kişilerin kredilendirilmesinde olumsuz bir kriter olarak dikkate alınması sağlanmalıdır.

ABD'de yasal takip işlemleri sırasında, haczin paraya çevrilmesinde, mahkeme izniyle mükellefin gayrimenkul satışını kendisinin yapmasına olanak sağlanabilmektedir. Ülkemizde haczedilen gayrimenkullerin icrai işlemlerle satışı sırasında, birinci ve ikinci kez satışa çıkarılması sonucunda gayrimenkullerin gerçek değerinin altında satışının yapılabildiği durumlarla karşılaşmaktadır. Türkiye'de de, ABD'deki uygulamaya benzer bir yasal düzenleme yapılarak, haczedilen

gayrimenkullerin mükellefin kendisi tarafından satışının yapılması sağlanacak olursa, söz konusu gayrimenkullerin gerçek değerine yakın bir değerden satış kabiliyeti sağlanmasının yanı sıra, gayrimenkulün satışına daha da hız kazandırılmasının mümkün olabileceği düşünülmektedir.

ABD’de yerel idareler ve eyalet yönetimleri web portalları aracılığıyla vergi tahsilatı işlemlerini on-line olarak yapmaktadır. Vatandaşlar ve kurumlar siteye üye olarak banka hesapları ve kredi kartları aracılığıyla vergi ödemelerini yapabilmektedir. Türkiye’de de, mükellefler vergi dairelerine müracaat edip internet şifresi alarak, anlaşmalı bankaların sitelerinden bütün vergilere ait borç ödemelerini yapabilmekte, örneğin motorlu taşıtlar vergilerini kredi kartlarıyla ödeyebilmektedirler.

ABD’de vergi alacaklarının cebren tahsilini internet ortamında gerçekleştirmeye imkan sağlayan elektronik haciz projesi ise BEL (Bulk Electronic Levy) adıyla uygulanmakta, vergi alacağının tahsiline hız kazandırıldığı gibi, posta masrafı, kağıt masrafı gibi harcamalar da azalmış olmaktadır.

İngiltere’de verginin zamanında ödenmemesi halinde yetkili icra memuru haber vermeksizin fiili haciz işlemine başlayabilmektedir. Bu durumda borçlunun iki seçeneği bulunmaktadır. Borçlu ya beş gün içerisinde ödeme vaadiyle haciz sonrası tutulan haciz tutanağını imzalayarak, malların kendisinde kalmasını sağlayabilmekte ya da imzalamaması halinde o anda mallar elinden alınmaktadır. Daha sonra, haczedilen mallar paraya çevrilerek vergi alacağı tahsil edilmektedir.

Yine İngiltere’de icra takibi yapılmasında sertifikalı icra memurlarından faydalanılmaktadır. Sertifikalı icra memurları yerel idarelerin borçlarını, trafik cezalarını, kira ve belediye vergilerini tahsil etmekle görevlidirler.

Türkiye’de ise, kamu alacaklarıyla ilgili icra takibinde icra şefi, icra memuru ve ilgili kurumun müdürü yetkilidir. Tahsilatın daha etkili olabilmesi için, vergi dairelerinde çalışan personel sayısının, mükellef kapasitesiyle doğru orantılı bir şekilde belirlenmesi, özellikle icrai takip işlemlerinde çalışan personelin bu konuda iyi eğitim alması gerekmektedir. Ayrıca üniversitelerin adalet meslek yüksek okullarından mezun olan kişilerin aldıkları eğitim çerçevesinde, vergi dairelerinde icrai takip işlemlerine ilişkin bölümde çalışmaları sağlanabilir.

Almanya’da, vergi ve benzeri alacakların cebren takip ve tahsil yöntemleri özel olarak düzenlenmiştir. İcranın uygulanma sürecinde borçluya uyarı niteliğinde ödeme

emri gönderilmesi ve ödeme emri üzerinden bir haftanın geçmiş olması gerekmektedir. Fiili haciz sırasında icra memurları gerekli görüldüğünde mahkeme kararıyla borçlunun evini, işyerini aramaya yetkilidir. Aramanın yapılması için bir ivediliğin söz konusu olduğu durumlarda mahkeme kararı olmadan da arama yapılabilir.

Fransa’da kamu alacaklısı, borçluya, sadece borcunu hatırlatan bir belge tebliğ etmektedir. Bu ödemeye davet niteliğinde olan belgenin gönderilmesi sonrasında borçlu, borcunu ödemeye yanaşmaz ise, Fransız Vergi Usul Kanunu’nun yapmış olduğu atıf gereği, genel hükümler dahilinde vergi alacağı takip ve tahsil edilmektedir.

Fransa’da maaş ve ücret miktarı belli kademelere ayrılarak, haczedilebilecek miktarın buna göre tespit edildiği görülmektedir. Böylelikle, kişilerin şahsi gelir durumları dikkate alınarak haciz yapılması sonucunda, haciz işlemlerine daha az tepki gösterildiği, düşük gelirli kişilerin daha düşük oranda maaş haczine, yüksek gelirli kişilerin daha yüksek oranda maaş haczine tabi olmaları nedeniyle hakkaniyete de daha uygun davranıldığı düşünülmektedir. Ülkemizde de, daha evvel belirtildiği üzere, kişilerin maaş ve ücret miktarına göre kademeli olarak haczedilebilecek miktar tespit edilirse, vergi tahsilatı artırıldığı gibi, daha az tepkiye neden olunacak, daha adil bir tahsilat usulü getirilmiş olacaktır.

İsviçre Hukuku’nda İsviçre İcra ve İflas Kanunu (SchKG), hem özel hukuka ilişkin alacaklar hem de kamu alacaklarının tahsiline hizmet etmektedir. Vergi alacakları ve cezalar gibi kamu alacakları için özel bir Kanun düzenlenmemiştir. Böylelikle özel hukuk alacaklıları ile kamu alacaklıları eşit kabul edilmiştir. Bu bakımdan İsviçre’de vergi alacaklarının tahsilinde başvuru takip yöntemleri, kimi farklılıklar olsa da, Türkiye’deki İİK hükümlerinde belirtilen takip yöntemlerine benzemektedir.

Tarafımızca, vergi alacaklarının özel alacaklara göre kıyaslandığında, kamu alacağı olması, devletin özel hukuk kişilerinden farklı bir statüde yer alması, kamu alacağının bir an evvel tahsil edilmesinde yarar olması nedeniyle ülkemizde olduğu gibi ayrı bir tahsilat kanunu ile takip ve tahsil edilmesinde yarar bulunduğu düşünülmektedir.

Avusturya’da haciz, önce haciz koyduran alacaklı lehine haczedilen mal üzerinde haciz tarihinden itibaren bir tür rehin hakkı meydana getirmektedir. Bu nedenle, kendisinden sonra gelen alacaklılara karşı ilk haczi koyduran alacaklı, bir

ayrıcalık (imtiyaz) hakkına sahip olmaktadır. Hacze katılmayı kabul etmeyen bu sistem; “alacakta öncelik, ilk teşebbüs edene aittir” ilkesine dayanmaktadır. Avusturya’nın geliştirdiği önemli e-devlet projelerinden birisi kurumlar arası evrak değişimi ve bununla paralel olarak da e-tebligat projesidir.

Ülkemizde de Avusturya’dakine benzer bir biçimde özellikle kamu alacaklarının tahsil edilmesini kolaylaştırmak ve tahsilat gelirlerini artırmak bakımından, sadece kamu alacakları için geçerli olmak üzere “hacze katılamazlık” ilkesi getirilebilir.

İtalya’da 28 Ocak 2005 tarihinde kayıtlı elektronik posta hizmetini düzenleyen Kanun Hükmünde kararname kabul edilmiştir. 11 Şubat 2005 tarihinde ise İtalyan Cumhurbaşkanlığının yayınladığı 68 numaralı karar ile bu kararname doğrultusunda kamuda elektronik ortamda doküman gönderilmesinin kayıtlı elektronik posta sistemi kullanılarak yapılabileceği ve bu şekilde gönderilen yazıların, fiziki ortamda postayla yapılan tebligata eşdeğer olduğu ve aynı hukuki sonuçları doğuracağı belirtilmiştir. Ülkemizde de e-tebligat uygulaması ile ilgili olarak açık yasal düzenleme yapılarak, posta ile tebligata eşdeğer olduğunun hükme bağlanması gerekmektedir.

Avusturya ve İtalya’da e-tebligat projesiyle, işgücü ve zamandan tasarruf sağlanması, posta masraflarının azaltılması bakımından önemli adımlar atılmıştır. Türkiye’de ise e-tebligat konusunda yasal düzenlemeler yapılmasına rağmen, yürürlüğe henüz geçmemiştir. Tebligat Kanunu’na göre limited ve anonim şirketlerin zorunlu olarak mail adresleri olacak ve şirketlerin mail adreslerine tebliğ yapılacaktır.

6183 sayılı AATUHK’ un 60. maddesine göre, “kendisine ödeme emri tebliğ edilen borçluya, yedi gün içerisinde borcunu ödemediği veya mal bildiriminde bulunmadığı takdirde mal bildiriminde bulununcaya kadar ve en çok üç ayı geçmemek üzere hapsen tazyik yaptırımını uygulanmaktadır” denmektedir. En son çıkarılan Seri:A Sıra No:5 sayılı Tahsilat Genel Tebliği’ne göre ise, borcu ne kadar olursa olsun, herkesin mal varlığı araştırması online yapıldığından, mal bildirim beyanının zorunluluğu ortadan kalkmıştır. Dolayısıyla mal bildiriminde bulunulmaması durumundaki yaptırım da ortadan kalkmıştır. Bu değişikliğin AATUHK’ da belirtilmesi gerekmektedir.

Haciz ve e-haciz sürecindeki önemli sorunlardan birisi, banka hesabına haciz uygulanan mükellefe ödeme emri tebliğ edilmeden haciz işlemine başlanmasıdır. Bu

durum, mükellefler için büyük bir sorun olmaktadır. Çünkü kredi çekmek, çek veya senet ödenmesi veya nakit ihtiyacını gidermek için bankaya mevduatını çekmeye giden mükellef e-haciz sürpriziyle karşı karşıya kalmaktadır. Bu durumu önlemek için tarh dosyasındaki mevcut adreslerine veya mükelleflerin Merkezi Nüfus İdare Sistemi (MERNİS)'ndeki adresine ödeme emri tebliğ edilebilir. Ancak Vergi Daireleri bu durumu bir sorun olarak değil, uygulamanın sonucu olarak görmektedir; vergi sistemimiz beyan esasına dayandığından mükelleflerin borçlarından zaten haberdar olduklarını savunmaktadır. Ancak, hacizle ilgili yasal prosedüre uyulmaması vergi dairelerini, hukuki uyuşmazlık ortaya çıktığında vergi borcunu ödemeyen mükellef lehine bir durumla karşı karşıya getirebilmektedir. Hukuki prosedüre uyulmamış olması nedeniyle, vergi idaresi haklı iken haksız duruma düşebilmektedir.

Bir diğer sorun ise, mükelleflerin bankada yer alan paralarının tamamına haciz konulmuş gibi banka tarafından işlem yapılması ve gelecekte hesaba yatacak paralar için de haciz işleminin uygulanmasıdır. Burada banka sorumluluk altına girmek istememekte ve kamu alacağını aşan tutardaki parayı bile bazen mükelleflere vermek istememekte veya gelecekte hesaba yatan paralara bile haciz işlemini uygulamaktadır. Oysa haciz bildirisinin tebliğ edildiği tarihte mükellefin banka hesabında para varsa haciz işlemi uygulanması gerekmektedir. Bu konuda; bankalara e-haciz işleminin nasıl uygulanacağı konusunda yapılacak yasal bir düzenleme ile bilgi verilmesi gerekmektedir. Böylelikle, müşteri mağduriyetinin önüne geçilmiş olacak, müşterilerin tasarruflarını bankalarda tutmak yerine, başka şekilde değerlendirmesi ya da kayıt dışına çıkılması gibi durumlarla karşılaşılmamış olması sağlanacaktır.

Uygulamada yaşanan sıkıntılardan bir diğeri ise, vergi dairelerinin alacak miktarıyla, malvarlığıyla ilgili herhangi bir tespit yapmadan haciz bildirimlerini elektronik ortamda tebliğ etmeleri gelmektedir. Bu şekilde araştırma yapılmadan uygulanan hacizlerin hukuka aykırılık oluşturacağı açıktır. Hukuka uygun bir uygulama için mükelleflerin borçlarının miktarı belirlenmeli, her mükellef için malvarlığı araştırması yapılmalı ve her mükellef için ayrı borç tutarı ile sınırlı olarak haciz uygulamasına geçilmesi zorunludur.

Bir başka sorun ise, e-haczin cari saatle sınırlı olmayıp, mükellefin üzerinde günlerce, aylarca kalarak mükellefi gereksiz ve haksız yere mağdur etmesidir. Bu durumun uzun süre devam etmesi banka hesaplarının ticari olarak kullanılmasına engel

olmakta, iş alemini olumsuz yönde etkilemekte ve mükellefleri kayıt dışına itmektir. Bu yüzden, vergi alacağının tahsil edilmesiyle birlikte, e-haczin kendiliğinden kalkmasına yönelik düzenleme getirilmesi, bankalardaki bu sorunun çözülmesinde önem teşkil etmektedir.

Türkiye’de gayrimenkul ve menkul satış işlemlerinin basitleştirilmesi gerekmektedir. Prosedür, evrak akımı, komisyonların toplanması gibi durumlar zaman kaybına yol açmaktadır. Vergi alacağının takip ve tahsil işlemlerinde vergi daireleri elemanlarının yetersiz kalması durumunda, özel sektörden hizmet alınması da mümkün olabilir. Ancak böyle bir durumda, vergi dairelerince zaman zaman denetim görevinin yerine getirilmesi gereklidir.

Sonuç olarak haciz ve e-haciz sürecinde önemli gelişmeler yaşanmaktadır. Fakat bu uygulamalar hukuka uygun, mükellefin hak ve menfaatlerinin korunduğu şekilde yapıldığı takdirde, beklenen faydaları gösterecektir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- Akdoğan, Abdurrahman, (a), **Kamu Maliyesi**, Genişletilmiş 11.Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2006.
- Akdoğan, Abdurrahman, (b), **Türk Vergi Sistemi ve Uygulaması**, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 3.Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2001.
- Arıkan, Zeynep, **Re'sen Tarhiyat**, Anadolu Matbaacılık, İzmir, 2001.
- Ay, Hakan, Mustafa Alpaslan, Eda Kaya, **Vergi Uygulamalarında E-Tebligat ve E-Haciz**, Kanyılmaz Matbaası, İzmir, Kasım, 2011.
- Aykaç, Kemal, **Şerh ve İzahlı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun**, İlaveli İkinci Bası, İstanbul, Hak Kitabevi, 1954.
- Bilici, Nurettin, **Vergi Hukuku Genel Hükümler Türk Vergi Sistemi 5588 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler İşlenmiş**, 15. Bası, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2007.
- Candan, Turgut, **Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun**, Ankara, Maliye ve Hukuk Yayınları, 2007.
- Çelik, Binnur, (a), **Kamu Alacaklarının Takip ve Tahsil Hukuku**, Birinci Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, Ekim, 2002.
- Dönmez, Recai, **Vergi İcra Hukukunda Haciz Yolu ile Takip**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2005.
- Egeli, Haluk, **Parafiskalite ve Parafiskal Yükümlülükler(Sosyal Güvenlik Reformu Kapsamında)**, Birinci Basım, İzmir, Altın Nokta Basın Yayın Dağıtım, 2009.
- Erdem, Metin, Doğan Şenyüz, İsmail Tathoğlu, **Kamu Maliyesi**, 4. Basım, Ekin Kitabevi, Bursa,2006.
- Erginay, Akif, **Türk Vergi Kanunları**, Ankara, Turhan Kitabevi, 1989.
- Gerçek, Adnan, (a), **Türk Vergi Hukukunda Tahsilat İşlemi ve Etkinliği**, Bursa, Ekin Kitabevi, 2003.
- Gerçek, Adnan, (b), **Kamu Alacaklarının Takip ve Tahsil Hukuku**, Bursa, Ekin Basım Yayın Dağıtım, 2010.
- Gülçur, Tuncay, **Vergi Harmonizasyonu ve İngiltere'de Vergi Sisteminin Durumu**, Maliye Bakanlığı ve Maliye Tetkik Kurulu Yayını, Yayın No: 1979/209, Ankara, 1980.

- Karakoç, Yusuf, (a), **Genel Vergi Hukuku**, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 3. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara, 2004.
- Karyağdı, Nazmi, “**Amerika Birleşik Devletleri Gelir İdaresi’nde Vergi İncelemesi**”, T.C. Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, Yayın No:2006/371, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara, Kasım, 2006.
- Kırbaş, Sadık, **Vergi Hukuku Temel Kavramlar İlkeler ve Kurumlar**, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 14. Baskı, Ankara, Siyasal Kitabevi, 2002.
- Kızılot, Şükrü, Doğan Şenyüz, Metin Taş, Recai Dönmez, **Vergi Hukuku**, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara, Ekim, 2006.
- Kızılot, Şükrü, Zuhul Kızılot, **Vergi İhtilafları ve Çözüm Yolları**, Gözden Geçirilmiş 8. Baskı, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara, 2005.
- Kuru, Baki, Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, **İcra ve İflas Hukuku**, Genişletilmiş 6. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 1993.
- Muter, Naci B. , A.Kemal Çelebi, Süreyya Sakınç, **Kamu Maliyesi**, Gözden Geçirilmiş 3. Baskı, Emek Matbaası, Manisa, 2008.
- Mutluer, Kamil, Fethi Heper, Recai Dönmez, M. Erkan Üyümez, **Vergi Hukuku**, 4. Baskı, Eskişehir, TC. Anadolu Üniversitesi Yayını No:1536, Açıköğretim Fakültesi Yayını No:817, 2006.
- Öncel, Mualla, Nami Çağan, Ahmet Kumrulu, **Vergi Hukuku**, Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 11. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2003.
- Özbalcı, Yılmaz, (a), **Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Yorum ve Açıklamaları**, Ankara, Oluş Yayıncılık, Ağustos, 2003.
- Özbalcı, Yılmaz, (b), **Vergi Davaları**, Ankara, Feryal Matbaacılık, Kasım, 1988.
- Özbudun, Ergun, **Türk Anayasa Hukuku**, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 1995.
- Sakal, Mustafa, Mustafa Alpaslan, (b), “**Makale/İnceleme ve Yorumlar-1,Vergi Hukuku Uygulaması**”, Grafmat Basım, İzmir, 2008.
- Sonsuzoğlu, Elif, **Türk Vergi Hukukunda Fer’i Borç ve Alacak Olarak Faiz**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2001.
- T.C. Maliye ve Gümrük Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü, **Türk Vergi Kanunları Gerekeçleri(Vergi Usul Kanunu ve Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun) ,Cilt 3**, Ankara, 1988.

- Toktaş, Mine, **Kamu Alacağının Korunmasında Tasarrufun İptali Davaları: Peçeleme ve Muvazaalı İşlemler**, 1.Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2009.
- Tosuner, Mehmet, Zeynep Arıkan, (a), **Vergi Usul Hukuku**, Kanyılmaz Matbaası, İzmir, 2009.
- Tosuner, Mehmet, Zeynep Arıkan, (b), **Vergi Uyuşmazlıklarının İdari Aşamada Çözümü ve Türk Vergi Yargısı**, Kanyılmaz Matbaası, İzmir, 2011.
- Tuncer, Selahattin **Vergi Hukuku ve Uygulaması Cilt-II**, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara, Ekim, 2006.
- Uluatam, Özhan, Yaşar Methibay, **Vergi Hukuku**, Yenilenmiş 5. Baskı, Ankara, İmaj Yayınevi, 2001.
- Ulukapı, Ömer, **İcra ve İflas Hukuku**, Güncelleştirilmiş 2. Baskı, Konya, Mimoza Yayınları, 2007.

MAKALELER

- Abdioğlu, Hasan, “Vergi Denetiminde Kırmızı Bayrakların Kullanımı”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı:36, Ekim, 2007.
- Acar, Mustafa Gürhan, Hasan Yiğit, “Vergi Borcunun Tahsiline Yönelik Amme İdaresince Yapılan Banka Hacizleri”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Yıl:27, Sayı:320, Nisan, 2008.
- Ak, Mustafa, “ Haciz Bildirisinin Tebliği Suretiyle Haciz Uygulaması ve Özellik Arz Eden Hususlar”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Yıl: 30, Sayı:227, Ağustos, 2007.
- Akcan, Derda, “Emekli Aylıklarına Haciz Konusunda Geline Son Noktanın Açıklanması”, **E-Yaklaşım Dergisi**, Yıl:17, Sayı:200, Ağustos, 2009.
- Akın, Levent, “Maaş ve Ücret Haczi”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:44, Sayı:1, 1995.
- Akil, Cenk, “Yargıtay Kararları Işığında Haline Münasip Evin Haczedilmezliği (Meskeniyet) İddiası (İİK m.82/12)”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:60, Sayı:4, 2011.
- Altun, Baki, “Vergi Mevzuatında Menkul Malların Haczi ve Satışı”, **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı:104, Mart-Nisan, 2011.
- Arslan, Cem Barlas, “Gücünü Anayasadan Alan ve Anayasal Bir Hakkı Sınırlandıran Uygulama: Yurt Dışı Çıkış Yasası”, **Maliye Dergisi**, Sayı:158, Ocak- Haziran, 2010.

- Aslanoğlu, Suphi, “İcra ve İflas Karşısında Ticari Alacaklar; Niteliği, Mevzuat Boyutu ve Muhasebe Uygulaması”, **Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi**, Cilt:10, Sayı:11, 2008, s. 201-221.
- Ay, Hakan, Mustafa Alpaslan, “Kamu Alacaklarının Takibinde Yeni Tip Ödeme Emrine Karşı Vergi Davası Açılması ve Yürütmenin Durdurulması Problemleri”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı:360, Ağustos, 2011.
- Ay, Hakkı M., Esra Talaşlı, “Ülkelerin Ekonomik Gelişmişlik Seviyeleri ve Vergi Yapıları Arasındaki İlişki”, **Maliye Dergisi**, Sayı:154, Ocak- Haziran, 2008.
- Ay, Hakkı Mümin, “Türkiye’de Kayıtdışı Ekonomiye Önlemede Bilgi Ekonomisinin Etkinliği ve Gelir İdaresinin Rolü”, **Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F. Dergisi**, Sayı:11, Yıl:9, Aralık, 2006.
- Aydın, Bülent, “Kayıt Dışı Ekonomi-Vergi Denetimi-İdari Yapı – 7”, **Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi**, Sayı:464, Mayıs, 2006.
- Aygün, Fethi, “Cebri Tahsilatta Üçüncü Şahıslar Nezdinde Haciz”, **Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog Dergisi**, Yıl:25, Sayı:263, Mart, 2010.
- Batun, Mehmet, “Kamu Alacağına Güvence Altına Alınmasında İhtiyati Tahakkuk”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Yıl:29, Sayı:341, Ocak, 2010.
- Baydere, Adem, “Anonim Şirket Hisselerine 6183 Sayılı Kanuna Göre Haciz Uygulaması”, **Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi**, Yıl:24, Sayı:544, Haziran, 2010.
- Beyazkılıç, Recep, Mesut Kaplan, “İhtiyati Tahakkuk ve İhtiyati Haciz Uygulaması”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Yıl: 27, Sayı:323, Temmuz, 2008.
- Boyalı, Cemal, “Vergi İncelemesi ve 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Uygulaması”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl:7, Sayı:75, Mart, 1999.
- Bozdoğan, Mine Nur, “ 6183 Sayılı Kanun Açısından Haciz Uygulamasında İstihkak İddiasının İncelenmesi ve Değerlendirilmesi”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı:168, Eylül, 2002.
- Budak, Tamer, Serkan Benk, “Kamu Alacağı:Hukuki Bir Değerlendirme” , **Business And Economics Research Journal** ,Volume 2 , Number 2 , 2011.
- Bulut, Mehmet, “Sosyal Güvenlik Kurumu Alacaklarına İlişkin İhtiyati Haciz ve İhtiyati Tahakkuk Uygulamaları”, **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı:91, Ocak-Şubat, 2009.
- Buyrukoğlu, Selçuk, Ahmet Güler, “AB Ülkelerinde ve ABD’de Vergileme Yetkisinin Kullanımına İzin Veren Hükümlerin Türk Anayasasında Yer Alan Hükümlerle Karşılaştırılması”, **Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi**, Cilt 3, No 2, 2011.

- Can, İsmail, “Almanya’da Devletin Yapısı ve Vergi Sisteminin Anayasal Temelleri”, **Maliye Dergisi**, Sayı:145, Ocak-Nisan, 2004.
- Çetin, Güneş, “Bilişim Teknolojilerindeki Gelişmelerin Vergilemede Kayıt Düzeni ve Denetim Uygulamalarına Etkisi”, **Ekonomi Bilimleri Dergisi**”, Cilt:2, Sayı:1, 2010.
- Çiftçi, Pınar, “Menfaat Dengesi Çerçevesinde Genel İcra Hukuku ile Kamu İcra Hukukunun Karşılaştırılması”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:12, Özel Sayı, 2010, s. 313-379.
- Çolak, Mustafa, (a) , “Bilgi İşlem Teknolojileri Yoluyla Hizmet Sunumu ve Elektronik Vergi Uygulamalarına Yansımaları”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl: 19, Sayı:227, Kasım, 2011.
- Çolak, Mustafa, (b) , “E-Devlet Uygulamalarında Önemli Bir Adım: Vergi Tahsilatında E-Haciz”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl:17, Sayı:198, Haziran, 2009.
- Değirmenci, İbrahim, “Kamuya Borçlarda Alacak Haczi Uygulaması”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl: 14, Sayı:157, Ocak, 2006.
- Deynekli, Adnan, (c), “Sıra Cetveli İle İlgili Sorunlar”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı:35, Aralık, 2000.
- Ekinci, Filiz, “Gelir Vergisi Tarifesi: Almanya ve Türkiye Uygulamasının Karşılaştırılması”, **DPUJSS Dergisi**, Number: 32, Vol: 11, April, 2012.
- Erdemir, Hasan, “Haciz Uygulamasında Yeni Boyut; Eletronik Haciz”, **Maliye ve Sigorta Yorumları Dergisi**, Yıl:21, Sayı:481, Şubat, 2007.
- Gülseven, Mustafa, “Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Hükümlerine Göre Tahsil Edilmesi Gereken Kamu Alacakları” , **Maliye Postası Dergisi**, Yıl:19, Sayı: 416, Ocak, 1998.
- Hepaksaz, Engin, Betül Hayrulloğlu, “E-Devlet Kapsamında Vedop Uygulamaları ve E-Haciz”, **Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi**, Cilt:3, No:2, 2011.
- Hök, Götz-Sebastian, C. Gökhan Erbaş, “Sınırışı Alacakların ve Banka Hesabının Haczi(The Cross-Border Garnishment of Claims and Bankaccounts)”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:57, Sayı:2, Yıl:2008.
- Karadağ, Neslihan, Coşkun “Vergi Alacağının Güvence Altına Alınmasında Teminat, İhtiyati Haciz ve İhtiyati Tahakkuka İlişkin Özellikli Durumlar”, **Maliye Dergisi**, Sayı: 162, Ocak-Haziran, 2012.
- Karakoç, Yusuf, (b) , “Kamu İcra Hukukunda İstihkak Davası”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:11, Özel Sayı, 2009.

- Kır, Atıf, “6183sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun’da Hacizde İstihkak İddiaları ve Davaları-1”, **Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog Dergisi**, Sayı:225, Ocak, 2007.
- Kocabeyoğlu, Aydın, “E-Haciz ve Karşılaşılan Sorunlar”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl:18, Sayı:209, Mayıs, 2010.
- Adil Nas, “Vergi Hukukunda Ödeme Zamanları ve Ödeme Zamanlarına Uyulmamasının Hukuki Sonuçları”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:12, Özel Sayı, 2010.
- Öz, Ersan, Doğan Bozdoğan, “Türk Vergi Sisteminde E-Maliye Uygulamaları”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt:17, Sayı:2, 2012.
- Öz, Ersan, Tekin Akdemir, “ABD Vergi Sistemi”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı:168, Eylül, 2002.
- Özdemir, Emin “Hacizli Malların Satışında Bir Sorun”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Yıl: 13, Sayı: 75, Kasım-Aralık, 1994.
- Özkan, Özgür, “İflasın Ertelenmesi Kararının Alacaklılar ve Kamu İdaresi Açısından Etkileri”, **Sayıştay Dergisi**, Sayı:69, Nisan- Haziran, 2008, s. 107.
- Özkaya, Niyazi, “Cebri Tahsilatta Üçüncü Şahıslar Nezdinde Haciz”, **E-Yaklaşım Dergisi**, Sayı:210, Haziran, 2010.
- Sakal, Mustafa, Mustafa Alpaslan, (a) , “Amme Alacakları Tahsil Usulüne Göre; Üçüncü Şahıslar Nezdindeki Malların, Alacak ve Hakların Haciz Uygulaması ve Bankalara Yönelik Haciz Bildirileri Ne Oldu?”, **Mali Pusula Dergisi**, Yıl:3, Sayı:27, Mart, 2007.
- Sakal, Mustafa, Mustafa Alpaslan, (c) , “Vergi Borçlularının Mal Varlıklarına Konulan Hacizlerin Çözümü ve Dikkat Edilecek Hususlar”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl:20, Sayı.237, Eylül, 2012.
- Serim, Nilgün, “6183 Sayılı Kanuna Göre Üçüncü Şahıslardaki Menkul Malların, Alacak ve Hakların Haczi”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı:235, Nisan, 2008.
- Şakar, Ayşe Yiğit, “Türkiye’de E-Devlet Uygulamalarının Vergi Hukuku Alanına Yansımaları: E- Haciz Uygulaması ve Karşılaşılan Sorunlar”, **Mali Çözüm Dergisi**, Temmuz-Ağustos, 2011.
- Tokat, Yakup, “Amme Alacağını Güvenceye Kavuşturan İki Araç; Teminat İsteme ve İhtiyati Haciz Uygulaması”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl:17, Sayı:198, Haziran, 2009.

- Toprak, Mehmet Burak, “6183 Sayılı Kanun Hükümlerine Göre Teferruğ”, **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı:104, Mart-Nisan, 2011.
- Tünel, S.Selman, “6183 Sayılı A.A.T.U.H.Kanun Vergi Alacağıın Takip ve Tahsili”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı:152, Nisan, 1994.
- Ünalın, Sedat, “Vergi Borcu Nedeniyle Telefon ve Motorlu Taşııt Hacizleri”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl:5, Sayı:55, Temmuz, 1997.
- Üstün, Ümit Süleyman, (a), “Kamu Alacaklarının Korunması Bakımından İhtiyati Haciz ve İhtiyati Tahakkuk Kurumları-II”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı:188, Mayıs, 2004.
- Üstün, Ümit Süleyman, (b), “Elektronik Haciz Uygulamasının Değerlendirilmesi”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:18, Sayı:2, 2010.
- Yelmen, Yunus, Umut Çiray, “Prim Borcuna Karşılık Kurumca Uygulanacak İhtiyati Haciz Miktarının Hukuki Sınırları”, **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı:115, Ocak-Şubat, 2013.
- Yerlikaya, Gökhan Kürşat, “Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun’a Göre “Üçüncü Şahıslardaki Menkul Malların, Alacak ve Hakların Haczi” ”, **Mali Pusula Dergisi**, Yıl:2, Sayı:21, Eylül, 2006.
- Yıldırım, Hakkı, “6183 Sayılı Kanuna Göre “Teminat İsteme!” ”, **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı:85, Ocak-Şubat, 2008.
- Yılmaz, Recep, “Üçüncü Kişi Olarak Hacze Muhatap Olmak”, **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı: 86, Mart-Nisan, 2008.
- Yılmaz, Serdar, “Kamu Alacaklarının Tahsili Hukukunda İhtiyati Haciz Müessesesi ve İhtiyati Hacze Karşı Açılan Davalarda İdari Yargı Yerlerince Verilen Kararların Uygulanması”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:61, Sayı:4, Yıl:2012, s. 1301-1308.
- Yurtsever, Hatice, (b) , The British Tax System And Taxpayers Rights From Magna Carta To Our Time, **Indian Journal of Research- Paripex**, Volume : 2 , Issue : 10 , October, 2013.
- Yüce, Mehmet, “Mükellefin Vergi Borcundan Dolayı Eşinin Mal Varlığına Haciz Gelebilir mi?”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Yıl:29, Sayı:344, Nisan, 2010.
- Yücel, Mehmet, “Vergi Usul Kanunu’na Göre Değersiz Alacaklar, Değersiz Alacak Yoluyla Gider Yazabilme Koşulları, Özellik Arzeden Hususlar ve Muhasebeleştirilmesi”, **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı:105, Mayıs- Haziran, 2011.

İNTERNET KAYNAKLARI

- Akarca, Akif, Mehmet Şafak, “Vergi Alacaklarının Cebren Tahsili, Ödeme Emri- Mal Bildirimi”,http://www.muhasabenet.net/mh_2211_vergi%20alacaklarinin%20cebre%20tahsili%20odeme%20emri%20mal%20bildirimi.html, (Erişim Tarihi: 12.03.2013).
- Aksoylu, İlter, “Kanada Yargı Sisteminde Yargı Bağımsızlığı ve Hakim Teminatı”,http://www.turkhukuksitesi.com/makale_1162.htm , (Erişim Tarihi: 09.10.2013).
- Alagözlü, Nuray, “Banka Teminat Mektupları: Türk Bankacılık Diline Bir Bakış”,http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20DILI/nuray_alagozlu_turk_bankacilik_dili.pdf , (Erişim Tarihi: 02.10.2013).
- Arslan, Ramazan, “İflasın Ertelenmesi Uygulamaları”, <http://www.tbb.org.tr> , (Erişim Tarihi:23.03.2013).
- Aslan, Faruk, “Haczedilen Menkul Malların Korunmasında Güvenilir Şahıs Seçimi ve Tahsil Dairesinin Sorumluluğu”, <http://www.ozdogrular.com> , (Erişim Tarihi: 06.06.2013).
- Aslan, Kudret, “Hacizde Sıra(Tertip)(Order Of Attachment)”,<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/273/2478.pdf> , (Erişim Tarihi: 03.10.2013).
- Aslan, Memduh, (b) , “ Avrupa Birliği Üye Ülkelerinde Uygulanan KDV Oranları”,<http://www.turkvergi.org/taxation/taxation/eutc/avrupa-birligi-ueye-uelkelerinde-uygulanan-kdv-oranlar>, (Erişim Tarihi:06.08.2013).
- Aslan, Memduh, “Vergi Mükellefi Olarak Haklarınız”,<http://www.turkvergi.org/yazlar/yazlar/memduh-aslan/vergi-muekellefi-olarak-haklarnz>, (Erişim Tarihi:02.05.2013).
- Aslanpınar, Y. Burak, “Anayasa Değişikliği Sonrası Yurt Dışı Çıkış Yasası” ,<http://kizilot.com.tr/17/877/bd/tr/kizilot/av-y-burak-aslanpinar/anayasa-degisikligi-sonrasi-yurt-disi-cikis-yasagi> , (Erişim Tarihi: 15.09.2013).
- Association of International Life Offices, **The Expatriate Financial Guide to Germany**, German Tax Facts, January, 2013, p. 1, <http://www.ailo.org/help/germany.pdf>, (Erişim Tarihi: 21.09.2013).
- Association of International Life Offices, **The Expatriate Financial Guide to France**, France Tax Facts, February, 2013, p. 1, <http://www.ailo.org/help/france.pdf> , (Erişim Tarihi: 10.09.2013).

- Atkinson, A. B. , “Income Tax and Top Incomes Over the Twentieth Century”, **Instituto de Estudios Fiscales**, February, 2004, p.124, http://economics.ouls.ox.ac.uk/12647/1/168_Atkinson.pdf, (Erişim Tarihi: 14.07.2013).
- Aydın, Selda, “ABD Vergi Sisteminde Alternatif Asgari Vergi (Alternative Minimum Tax) Uygulaması”, <http://www.vergisorumlari.com.tr> , (Erişim Tarihi:01.05.2013).
- Balcı, Asım, Harun Kırılmaz, “Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma Kapsamında E-Devlet Uygulamaları”, www.tid.gov.tr/Makaleler/3asimbalcıharunkirilmaz.doc, (Erişim Tarihi: 16.06.2013).
- Baycan, Baran Umut, “E-Haciz, Ekonomiye Katkı mı? Zarar mı?”, <http://www.denetimturkey.com/yayinlarimiz/dt-business-review/1837-e-haciz-ekonomiye-katkimi-zararmi>, (Erişim Tarihi: 25.06.2013).
- Bıyan, Özgür, “İflasın Ertelenmesinin Gecikme Zammı Uygulamasına ve Şüpheli Alacaklar Üzerine Etkisi”, http://www.alomaliye.com/2009/ozgur_bıyan_iflasin.htm , (Erişim Tarihi:24.03.2013).
- Budak, Tamer, Metin Saban, “Vergi Hukuku/ Muhasebe: Ekonomik Krizin Nimeti: İflas Erteleme” , <http://web.inonu.edu.tr/~ozal.congress/pdf/8.pdf> , (Erişim Tarihi:23.03.2013).
- Buluş, Abdulkadir, Esra Kabaklarlı, “1929 Ekonomik Buhranı İle Son Dönem Global Krizin Karşılaştırılması”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, Sayı:19, 2010, <http://www.iibf.selcuk.edu.tr> , (Erişim Tarihi: 22.09.2013).
- Canbazoğlu, Kerem, “Vergilendirme ve Vergi Alacağının Cebren Tahsili Süreçlerinde Tesis Edilen İşlemlerin Ayrılabilir İşlem Teorisi Çerçevesinde Yargısal Denetimi”, <http://tbbergisi.barobirlik.org.tr> , (Erişim Tarihi: 12.03.2013).
- Civaner, Emine Çiğdem, **Fransa Ülke Raporu**, T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı, İhracatı Geliştirme Etüt Merkezi, Ankara, Nisan, 2011, <https://www.google.com.tr/#q=Emine+%C3%87i%C4%9Fdem+Civaner%2C+Fransa+%C3%9Cİke+Raporu> , (Erişim Tarihi: 22.09.2013).
- Çömez, Niyazi, “Mükelleflerin Banka Hesaplarına Uygulanan Haciz”, Aralık, 2007, s.7, http://www.deloitte.com/assets/DcomTurkey/Local%20Assets/Documents/turkey-tr_fsi_FinansSemineri031207_111207.pdf , (Erişim Tarihi:15.11.2013).
- Deliduman, Seyithan, Murat Erdem, “Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun (AATUHK)’a Göre Hacizden Doğan İstihkak İddiaları”, http://www.erzincan.edu.tr/birim/HukukDergi/makale/1999_III_17.pdf , (Erişim Tarihi: 04.06.2013).

Demir, İhsan Cemil, “ABD Vergi Sistemi ve Gelir İdaresi”, **Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi**, Sayı: 1, 2008, http://www.iibfdergi.aku.edu.tr/pdf/10_1/16.pdf, (Erişim Tarihi: 16.04.2013).

Department Of Revenue: Property Tax, **Real Property Foreclosure**, <http://taxes.about.com/od/capitalgains/qt/foreclosures.htm> (Erişim Tarihi: 15.10.2013).

Deynekli, Adnan, (a) , “Aciz Hali ve İflasın İşçi Alacaklarının Tahsiline Etkisi”, <http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/tekmakale/2009-2/5.pdf> , (Erişim Tarihi: 13.03.2013).

Deynekli, Adnan, (b), “İcra Hukukunda Sıra Cetveli”, <http://hsonerbilgin.blogspot.com/2012/08/icra-hukukunda-sra-cetveli.html#!/2012/08/icra-hukukunda-sra-cetveli.html> , (Erişim Tarihi: 23.03.2013).

Doruk, Ufuk, “Sosyal Güvenlik Kurumu Borçlarından Dolayı e-Haciz Uygulaması”, <http://www.ozdogrular.com/content/view/21588/>, (Erişim Tarihi: 25.06.2013).

Erdağ, Nevzat, (b), “E-Haciz Uygulaması Hakkında Bilmemiz Gerekenler”, <http://www.nevzaterdag.com/e-haciz-uygulamasi-hakkinda-bilmemiz-gerekenler/> , (Erişim Tarihi: 17.09.2013).

Erdağ, Nevzat, “Vergi Borcunuzdan Dolayı E-Haciz”, <http://www.nevzaterdag.com/vergi-borcunuzdan-dolayi-banka-hesaplariniza-e-haciz-gelmis-olabilir/>, (Erişim Tarihi: 25.06.2013).

Erkan, Yetkiner, “A.B.D Vergi İdaresince Kullanılan Beyanname Seçim ve Vergi İnceleme Yöntemleri”, <http://www.mazarsdenge.com.tr> , (Erişim Tarihi: 02.05.2013).

Esgin, Betül Semra, Muharrem Özdemir, (b) , “Vergi Hukukunda Yurtdışı Çıkış Yasağı Uygulaması” , <http://www.bilgidenetim.com/vergi-hukukunda-yurtdisi-cikis-yasagi-uygulamasi.html>, (Erişim Tarihi: 13.03.2013).

European Commission, Eurostat, Unemployment Rate, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=teilm020&tableSelection=1&plugin=1> , (Erişim Tarihi: 01.09.2013).

Eyüpgiller, S.Saygın, “Vergi İdaresinin Yapılandırılması: Global Eğilimler ve Türkiye İçin Öneriler”, http://www.hlbsaygin.com.tr/Mevzuat1_1.htm, (Erişim Tarihi: 18.07.2013).

- Global Indirect Tax Developments: The Shift in 2013 , Snapshot Of VAT/GST Rate Changes, France, <http://www.ey.com/GL/en/Services/Tax/VAT--GST-and-other-sales-taxes/Global-indirect-tax-developments--the-shift-in-2013---VAT-GST-rate-changes> , (Erişim Tarihi:20.08.2013).
- Gonca, Gülen, “Avrupa Birliği Ülkelerinde Vergi Kayıp ve Kaçakları”, <http://www.muhasibetr.com/yazarlarimiz/gulen/001/>, (Erişim Tarihi: 14.07.2013).
- Gül, Hasan, “Kamu Kuruluşlarında Elektronik Hizmetlerin Yaygınlaştırılması (E-Devlet)”, <http://kontrol.bumko.gov.tr/Eklenti/6840,gul-h-kamu-kuruluslarinda-elektronik-devlet-hizmetlerin-.pdf?0> , (Erişim Tarihi:02.10.2013).
- Gülsoy, Ebru, “İngiltere Ülke Raporu”, T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi, 2009, <http://www.egelihracatcilar.com/Images/pdf>, (Erişim Tarihi: 14.07.2013).
- Hadimoğlu, Nimet Özbek, “Genel Güvenlik Bakımından Mahzurlu Olanların Yurt Dışına Çıkış Özgürlüğü İle Pasaport Kanunu'nun 23. maddesi”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Cilt 67, No. 3, 2012, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/1740/18461.pdf> , (Erişim Tarihi: 15.09.2013).
- Hamdioğlu, Hükümdar, “Hacizde Tertip (Sıra)”, http://www.turkhukuksitesi.com/makale_1170.htm , (Erişim Tarihi:12.05.2013).
- Işıқтаç, Muhip Şeyda, (a) , “İflas”, <http://www.hukuk.gen.tr> , (Erişim Tarihi: 22.03.2013).
- Işıқтаç, Muhip Şeyda, (b) , “Konkordato”, <http://www.hukuk.gen.tr> , (Erişim Tarihi:24.03.2013).
- İstanbul Sanayi Odası, “AB Ülkelerinin Temel Ekonomik Göstergeleri (Üye ve Aday Ülkeler)”, Nisan, 2013, <http://www.iso.org.tr>, (Erişim Tarihi: 18.04.2013).
- Kamu Alacağı Kavramı ve Kapsamı, <http://www.bursa-smmmo.org.tr> , (Erişim Tarihi: 3.10.2013).
- Kantarıcı, Hasan Bülent, “Avrupa Birliğine Üye Ülkelerde ve Türkiye'de Kurumlar Vergisi Tarifesi ve Hesaplama Oranlarının Karşılaştırılması”, http://www.vergisorumlari.com.tr/makale_login.aspx?makaleno=3027 , (Erişim Tarihi:26.09.2013).
- Kızılot, Şükrü, (a) , “Vergi İncelemede Teminat ve Haciz”, Ekim, 2009, <http://uye.yaklasim.com> , (Erişim Tarihi:05.10.2013).
- Kızılot, Şükrü, (b) , “Vergi Borcu Nedeniyle Yurtdışı Yasağı Kalktı”, Hürriyet Gazetesi, 16.10.2010, <http://www.hurriyet.com.tr> , (Erişim Tarihi:05.10.2013).

- Kızılot, Şükrü, (c) , İngiltere’de Çocuklar ve Yaşlılar”, 31.08.2011, <http://www.muhasabe-haber.> , (Erişim Tarihi:05.10.2013).
- Kızılot, Zuhale, “İntifa Bir İrtifak mıdır?”, <http://kizilot.com.tr/18/301/bd/tr/kizilot/av-zuhale-kizilot/intifa-bir-irtifak-midir->, (Erişim Tarihi: 12.06.2013).
- Kiraz, Taylan Özgür, “İflas Dışı Adi Konkordatoda Kamu Alacaklarının Tabi Olduğu İşlem”, <http://www.iku.edu.tr/TR/userfiles/huk/569.pdf> , (Erişim Tarihi:24.03.2013).
- Kocameşe, Mustafa, “Vergi Denetiminde Etkinlik”, <http://vergiformu.blogspot.com/2010/03/vergi-denetiminde-etkinlik.html>, (Erişim Tarihi: 12.05.2013).
- Koçak, Muhsin, “Vergi İcra Hukukunda Kamu Alacakları Takip ve Tahsil Usulleri İhtiyati Haciz, İtiraz Yolları ve Sonuçları”, http://www.turkhukusitesi.com/makale_1067.htm , (Erişim Tarihi:04.05.2013).
- Kumkale, Rüknettin, “İflasın Ertelenmesi”, <http://www.alomaliye.com> , (Erişim Tarihi:23.03.2013).
- Ofluoğlu, Rahmi, “İflasın Ertelenmesi ve Yeni TTK”, <http://rahmiofluoglu.wordpress.com/iflasin-ertelenmesi-ve-yeni-ttk/>, (Erişim Tarihi:10.06.2013).
- Öksüz, Nevra, “13.02.2011-6111 SK m.165 ile yürürlükten kalkan m.36/A”, <http://www.turkhukusitesi.com/serh.php?did=11382> , (Erişim Tarihi: 15.09.2013).
- Özdemir, Muharrem, (b) , “Haciz ve İstihkak İddiası”, http://www.alomaliye.com/subat_06/muharrem_ozdemir_haciz.htm, (Erişim Tarihi: 04.06.2013).
- Özdemir, Muharrem, (c) , “E-Haciz Uygulaması”, <http://www.bilgidenetim.com/e-hacizuygulamasi.html>, (Erişim Tarihi: 16.06.2013).
- Özsoy, Önder, “Amme Alacağının Cebren Tahsili”, <http://www.muhasabenet.net> , (Erişim Tarihi: 12.03.2013).
- Öztürk, İlyas, “Vergi İncelemesi Tamamlandıktan Sonra Teminat İstenmesi”, <http://www.bilgidenetim.com/vergi-incelemesi-tamamlandiktan-sonra-teminat-istenmesi.html>, (Erişim Tarihi:06.02.2013).
- Öztürk, Nadir, “Alacak Miktarının Üzerindeki Hacizler: Çifte/Çoklu Haciz Uygulamaları”, <http://www.ozdogrular.com/content/view/16064/> , (Erişim Tarihi: 15.05.2013).

- Özülkü, Hacı Osman, “Hacizde Sıra (Tertip)”, <http://www.osmanozulku.av.tr/avukat-makale/hacizde-sira-tertip.html>, (Erişim Tarihi: 12.05.2013).
- Özyerli, Sedat, “Almanya’da Vergi Denetimi ve Sonuçları”, http://www.vergisorumlari.com.tr/makale_login.aspx?makaleno=4750 , (Erişim Tarihi:25.09.2013).
- Pennsylvania Department Of Transportation, “Fact Sheet Pennsylvania’s Electronic Lien And Title Program”, June, 2012, <http://www.dmv.state.pa.us/pdotforms/misc/elt-summary.pdf> , (Erişim Tarihi: 3.10.2013).
- Rumpf, Christian, “Alman Vergi Hukuku’nun Temelleri”, http://www.rumpf-rechtsanwaelte.de/tr/downloads/owc-artikel_rumpf_alman-vergi-hukukunun-temell.pdf, (Erişim Tarihi:06.08.2013).
- Sanlı, Nail, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği(TÜRMOB), Ankara, 2013, <http://www.cumhuriyet.com.tr> , (Erişim Tarihi: 27.06.2013).
- Seven, Bülent, “Türk Vergi Hukukunda Mal Bildiriminde Bulunmama Fiili ve Hapsen Tazyik Yaptırımı”, http://www.turkhukuksitesi.com/makale_21.htm, (Erişim Tarihi: 11.03.2013).
- Seviğ, Veysi, “Vergi Hukukunda Aciz Hali”, <http://huseyinust.com/konu-vergi-hukukunda-aciz-hali.html>, (ErişimTarihi:13.03.2013).
- State Of California Franchise Tax Board, “**New Electronic Levy Program**”, https://www.ftb.ca.gov/professionals/taxnews/2013/September/Article_3.shtml , (Erişim Tarihi: 3.10.2013).
- Suçiçek, Mahmut, “E-Haciz Mükellefleri Kayıtdışına İtebilir”, <http://www.vergisigorta.com/21-e-haciz-mukellefleri-kayitdisina-itebilir.html>, (Erişim Tarihi: 27.06.2013).
- T.C. Dış İşleri Bakanlığı, **Fransa’nın Ekonomisi**, <http://www.mfa.gov.tr/fransa-ekonomisi.tr.mfa> , (Erişim Tarihi: 22.09.2013).
- T.C. Kalkınma Bakanlığı, **Dünya Ekonomisindeki Son Gelişmeler**, Ekonomik Modeller ve Stratejik Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Küresel Ekonomik Gelişmeleri İzleme Değerlendirme Dairesi, Mart, 2013, Sayı:1, <http://www.dpt.gov.tr/DocObjects/view/14889/DEG-Mart-20Mart2013.pdf> , (Erişim Tarihi: 22.09.2013).
- T.C. Londra Büyük Elçiliği Ticaret Müşavirliği, “**İngiltere’nin Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye İle Ekonomik- Ticari İlişkileri**”, Haziran, 2011, <http://www.musavirlikler.gov.tr/upload/LON/Ingiltere%20Raporu%202010-web.pdf> , (Erişim Tarihi: 1.10.2013).

- T.C. Maliye Bakanlığı, Gelir İdaresi Başkanlığı, Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, “**Faaliyet Raporu 2011**”, Yayın No:151, Nisan, 2012, <http://www.gib.gov.tr> , (Erişim Tarihi: 03.10.2013).
- T.C. Paris Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, **Fransa’nın Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye İle Ekonomik-Ticari İlişkileri 2012**, Haziran, 2013, <http://www.counsellors.gov.tr/upload/F/YILLIK%20RAPOR%202012.pdf>, (Erişim Tarihi: 22.09.2013).
- Tanrıkulu, Cengiz, “Türk ve Avusturya Hukukunda Elektronik Tebligat”, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2009-85-570> , (Erişim Tarihi:27.09.2013).
- Tanyel, Tuğçe, “Avrupa’daki İcra Hukuku’na Giriş”, http://www.sasa.av.tr/userfiles/file/farkli_ulkelerdeki_icra_hukuku.pdf , (Erişim Tarihi: 03.10.2013).
- Taş, Metin, Sezgin Özcan, “Hacizde Zor Kullanma”, http://www.muhasibetr.com/ulusalbasin/haber_oku.php?haber_id=7000, (Erişim Tarihi: 04.06.2013).
- Taşdelen, Aziz, “Genel İcra Hukuku İle Karşılaştırmalı Kamu İcra Hukukunda Hacizde İstihkak İddiaları ve Davaları”, <http://auhf.ankara.edu.tr/dergiler/auhfd-arsiv/AUHF-2004-53-02/AUHF-2004-53-02-Tasdelen.pdf> , (Erişim Tarihi: 04.06.2013).
- Tax Foreclosures, <http://www.realtytrac.com/real-estate-guides/foreclosure/tax-foreclosures/>, (Erişim Tarihi: 25.10.2013).
- Tezel, Ali, “Emekli Maaşına Yasadışı Haciz Eziyeti Bıktırdı”, <http://www.bloomberght.com/ht-yazarlar/ali-tezel/1252010-emekli-maasina-yasadisi-haciz-eziyeti-biktirdi> , (Erişim Tarihi: 27.09.2013).
- The French Tax System**, Public Finances General Directorate Tax Policy Directorate, July, 2011, <http://www.impots.gouv.fr> , (Erişim Tarihi: 3.10.2013).
- The IRS Collection Process Publication 594, <http://www.irs.gov/pub/irs-pdf/p594.pdf>, (Erişim Tarihi: 15.11.2013).
- “The Next Generation Of Government Debt Collection Practices”, <http://www.cgi.com/sites/>, (Erişim Tarihi:21.10.2013).
- Türkiye Bilişim Derneği(TBD), Kamu Bilgi İşlem Merkezleri Birliği Çalışma Grubu(KAMU-BİB), “**Türkiye’de E-Devlet Nasıl Olmalı?**”, Türkiye Bilişim Derneği Raporu, Ekim, 2001, <http://www.tbd.org.tr/> , (Erişim Tarihi: 02.10.2013).

- Uyar, Talih, “Hacze Adi(Takipli) Katılma”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı: 66, 2006, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr>, (ErişimTarihi:02.10.2013).
- Yaltı, Billur, “Vergi Borcu Nedeniyle Yurt Dışına Çıkış Yasağı”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı:66, 2006, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2006-66-256> , (Erişim Tarihi: 01.10.2013).
- Yavaş, Murat, “Maaş ve Ücret Haczi”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı:84, 2009, http://portal.ubap.org.tr/App_Themes , (ErişimTarihi:04.05.2013).
- Yayman, Derya, “ABD ve Türk Vergi Sistemlerinin Karşılaştırmalı Analizi”, **İİB International Refereed Academic Social Sciences Journal**, Volume: 10, 2013, <http://www.iibdergisi.com> , (Erişim Tarihi: 14.04.2013).
- Yılmaz, Burcu, “İngiltere’de Siyaset; Seçimler ve Siyasal Partiler”, <http://www.siyasaliletisim.org/pdf/ingilteredesiyaset.pdf>, (Erişim Tarihi: 05.10.2013).
- “A Tax to Beat Napoleon”, <http://www.hmrc.gov.uk/history/taxhis1.htm>, (Erişim Tarihi: 14.07.2013).
- “Income Tax Rates and Allowances”, <http://www.hmrc.gov.uk/rates/it.htm#2>, (Erişim Tarihi: 10.07.2013).
- “Taxation Trends in the European Union”, European Commission”, 2012 Edition, p.162, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-DU-12-001/EN/KS-DU-12-001-EN.PDF , (Erişim Tarihi: 14.07.2013).

TEZLER

- Alaybeyoğlu, Cavit Ümit, **Kamu Alacaklarının Korunmasına İlişkin Yolların Vergi Tahsilatının Arttırılması Üzerindeki Etkileri**, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, SBE, Maliye Anabilim Dalı, İzmir, 2008.
- Alır, Gülten, **E-Türkiye Uygulamaları: Elektronik Belge Yönetimi ve Üst Veri**, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, SBE, Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara, 2008.
- Arslaner, Hakan, **Kamu Alacaklarının Haciz Yolu İle Takibi**, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, SBE, Maliye Anabilim Dalı, İstanbul, 2010.
- Bacni, Zeynep, **Global Mali Kriz Sürecinde Kriz Yönetimi ve Yeniden Yapılandırmalar**, Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi, SBE, Sermaye Piyasaları ve Borsa Bilim Dalı, İstanbul, 2010.
- Çelik, Gündüz, **Avrupa Birliği’nde Kurumların Vergilendirilmesi ve Üyelik Sürecinde Türkiye’nin Uyum Çalışmaları**, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, SBE, İşletme Anabilim Dalı, İzmir, 2010.

- Gez, Hande, **Türkiye’de Kayıt Dışı Ekonominin Önlenmesinde Vergi Denetiminin Rolü ve Afyonkarahisar İlinde Faaliyet Gösteren Mükelleflere Yönelik Bir Uygulama**, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, SBE, Maliye Anabilim Dalı, Afyonkarahisar, 2011.
- Hastürk, Mesut, **Türkiye’de Vergi Denetiminin Etkinliğinin İncelenmesi ve Değerlendirilmesi**, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, SBE, Maliye Anabilim Dalı, Ankara, 2010.
- Kılıç, Lokman, **Amme Alacaklarının Tahsilinde Teminat**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, SBE, Maliye Anabilim Dalı, İstanbul, 2011.
- Koç, Murat, **Türkiye’de Vergi Kayıp Kaçağı ve Bunların Önlenmesinde Vergi Denetiminin Rolü**, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, SBE, İşletme Anabilim Dalı, İstanbul, 2011.
- Mert, Cihan, **Bilgisayar İnternet Teknolojisinin Vergi Denetimi Üzerine Etkisi**, Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, SBE, Maliye Anabilim Dalı, Aydın, 2009.
- Önal, Debi Konukcu, **Türkiye’de ve Avrupa Birliği’nde Vergi Kaçakçılığı, Vergiden Kaçınma, Vergi Denetimi ve Analizi**, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, SBE, Maliye Anabilim Dalı, Ankara, 2011.
- Özhan, Tefvik, **6183 Sayılı Yasa Kapsamında Amme Alacaklarının Güvence Altına Alınması**, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, SBE, Maliye Anabilim Dalı, İstanbul, 2010.
- Şarlak, Jale Ceylan, **Türk Vergi Hukukunda İhtiyati Haciz ve İhtiyati Tahakkuk**, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, SBE, Kamu Hukuku(Vergi Hukuku) Anabilim Dalı, Ankara, 2007.
- Tuğcu, Abdullah, **İflas ve İflasın Ertelenmesinin Kamu Alacaklarına Etkisi**, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, SBE, Maliye Anabilim Dalı, İstanbul, 2011.
- Uzun, Mine, **Kamu Alacağının Korunmasında Tasarrufun İptali Davaları: Peçeleme ve Muvazaalı İşlemler**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, SBE, Mali Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul, 2008.
- Yıldız, Selcen, **Vergi İcra Hukukunda Haciz**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, SBE, Mali Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul, 2010.
- Yiğit, Yusuf, **Kamu Alacağının Korunması**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, SBE, Maliye Anabilim Dalı, İstanbul, 2005.
- Yurtsever, Hatice, (a), **Vergi Hukukunda Terkin**, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, SBE, Maliye Anabilim Dalı, İzmir, 2007.

DİĞER KAYNAKLAR

Gelir İdaresi Başkanlığı, Mükellef Hizmetleri Daire Başkanlığı, **Ödeme Emrine Karşı Yapılacak İşlemler**, Yayın No:41, Eylül, 2007.

Gelir İdaresi Başkanlığı, **Seri: A Sıra No: 5 Tahsilat Genel Tebliği**, <http://www.gib.gov.tr> , (Erişim Tarihi: 26.09.2013).

Gelir İdaresi Başkanlığı, Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, **“Performans Programı 2013”**, Yayın No:156, Ocak, 2013, , <http://www.gib.gov.tr> , (Erişim Tarihi: 3.10.2013).

Gelir İdaresi Başkanlığı, Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, **Faaliyet Raporu**, Yayın No:167, Nisan, 2013, <http://www.gib.gov.tr> , (Erişim Tarihi: 15.11.2013).

Gelir İdaresi Başkanlığı, **Vergilendirme/Taxation Bülteni**, 2012/3, <http://www.gib.gov.tr> , (Erişim Tarihi:20.08.2013).

Tahsilat Genel Tebliği (Seri: A Sıra No: 1)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: A Sıra No: 5), 11.09.2013 Tarihli Resmi Gazete, Sayı:28762.

Tahsilat Genel Tebliği, Seri:A, Sıra No:1, http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/Tebliğler/Amme_Alacaklari/TahsilatA_1_4iledegisen.pdf, (Erişim Tarihi:11.06.2013).

Topluca Türk Vergi Kanunları, Yaklaşım Yayınları, Mart, 2011.

Türk Hukuk Kurumu, **Türk Hukuk Lügatı**, 1991, <http://www.turkhukukkurumu.org.tr/thl/metin/M.pdf>, (Erişim Tarihi:15.02.2013).

Türk Dil Kurumu, <http://www.tdk.gov.tr/> (Erişim Tarihi:21.10.2013).

Danıştay Kararları, www.danistay.gov.tr .

İtalya Cumhuriyeti Anayasası, <http://www.adalet.gov.tr> , (Erişim Tarihi: 06.10.2013).

<http://tr.wikipedia.org>.

<http://www.borsamedya.com/piyasa-verileri/yatirimci-rehberi-sss/kaldirac-orani-leverage-nedird.html> , (Erişim Tarihi: 22.09.2013).

<http://www.ekonomik-cozum.com.tr/sozluk/2734-resesyon-nedir.html> , (Erişim Tarihi: 04.10.2013).

<http://www.ekonomistim.com/ekonomidersleri/ingiltere.html> , (Erişim Tarihi: 22.09.2013).

<http://www.oecd.org/>.

<http://www.psmmag.com/50-lira-borcu-olana-da-haciz-31491h.htm> , (Erişim Tarihi: 27.09.2013).

<http://www.usemb-ankara.org.tr/ABDAAnaHatlar/Ekonomi.htm> , (Erişim Tarihi: 22.09.2013).